


CHARITAS.
Fr. Th.
I. Sc.
M.



TRACTATVS

DE SENSV ET AVCTORITATE

DECRETORVM

CONSTANTIENSIS CONCILII

SESSIONE QVARTA ET QVINTA.

CIRCA POTESTATEM ECCLESIASTICAM



EDITORVM

CVM ACTIS ET GESTIS AD ILLA SPECTANTIBVS

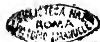
ET EX M.SS. ITALICIS, GERMANICIS, AC GALLICIS

NVNC PRIMVM IN LVCEM ERVTIS

OPERA ET STVDIO

D. EMANVELIS A SCHELSTRATE

S. T. D.



BIBLIOTHECAE VATICANAE PRAEFECTI

In quo agitur de Decretis Constantiensibus Sess. 4. & 5. circa Potestatem Ecclesiasticam editis, & firmatur contra D. Maimbourg, quòd primum Sessionis quartæ Decretum corruptum ad manus nostras peruenerit, nihilque, si iuxta Acta manuscripta corrigatur, ad quæstionem de Superioritate Concilij faciat: Decreta vero duo priora Sessionis quintæ sine deliberatione tantæ rei debita, contradicentibus Cardinalibus, & Regis Galliæ Oratoribus edita sint ab vna dumtaxat ex tribus Obedientijs, quæ Generale Concilium non constituit: quòd demùm post trium Obedientiarum vnionem neque à Concilio in auctoritatem admissa, neque à Martino Quinto vmquam comprobata fuerint. Accedunt historia, & Acta Constantiensis Concilij pro maiori parte hactenùs non edita.



ROMÆ TYPIS S. CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE. 1686

SVPERIORVM PERMISSV.

In alio suo scripto Vegesack inf. pag. 4. adduxerat Schelhasij Mss. e Bibliotheca Vatic. His paucis nihil deferendum videmus Mainburgij ubi inf. pag. 6. Postea ~~[illegible]~~ typis quis emanavit. Theod. Henr. Fred. Angstenberg . . . . Vondenhart . . . . Theod. Hist. Ord. Constant. et Joachim Camerar . . . . [illegible] ex eadem prob. Mss. Schelhasiani seu Vaticani, ex pluribus factis quam ille ostendam Schelhasij comprobandi, nec de impostura aut de falso suspicabilia, quippe quae omnis auctoris [illegible] cum ex post adventum a bibliotheca [illegible] in Germaniam evenerint. At his autem conceptum et [illegible] exemplis [illegible] a. 1684 videre est. Sed tanquam non nisi [illegible] Mss. ex propositum Schelhasij in hac quaestione, prodit novissima Defensio declarationis [illegible] 1740. [illegible] attributus [illegible]



BONITATI
ET
VERITATI AETERNAE


XIGVITATIS meæ conſcius ad thronum gloriæ tuæ, ò *Diuina Bonitas*, accedere vererer, niſi *delicias tuas eſſe cum Filijs hominum* de Sede Maieſtatis tuæ ſignificaſſes, & in terris conuerſata *omnes ad te venire* iuſſiſſes. Quamuìs igitur *Tui* me terreat

Prouerbiorum Cap. 8.

Matthęi. Cap. 11.

magnitudo, inuitat tamen benignitas, excitat charitas, allicit suauitas. Facessat inuidia, cum vnigenito æterni Patris Filio loquar, & de fundamento, supra quod *Sibi domum in terris ædificauit*, oraculum ipsius consulam. De summâ Potestate, quæ fundamenti instar totam Ecclesiastici Regiminis molem sustinet, difficultas mouetur: ad quem igitur confugere, ad quem meliùs ire potero, quàm ad eum, qui *Verba vitæ æternæ habet*, qui *omnem auctoritatem in Cælo, & in Terra* accepit, qui ipsum Ecclesiæ regimen instituit? Audiam itaque te, *Veritas æterna*, à mortalibus falli & mortales fallere nescia. Tu es, quæ Petro dixisti: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus*. Tu es, quæ Petro promisisti: *Et super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Tu denique es, quæ Petro prædixisti: *Et portæ inferi non præualebunt aduersùs eam*. Dicendo ad Petrum: *quia tu es Petrus*, significasti, quòd *cum tu esses inuiolabilis Petra, Petrus tamen quoquè petra erat, quia tua virtute solidabatur, vt quæ tibi potestate erant propria, essent ipsi participatione communia*. Dicendo: *Et super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, Petro promisisti, quòd *in eo tam-*

Prouerb. 9.
Ioannis. 6.
Matthæi. 28.
Matthæi. 16.
Leo Magnus.
Cyrillus Alexādrinus Libro 2. super Cap. 17. Ioannis.

tamquàm in petra lapideque firmiſſimo tuam ædificatura eſſes Eccleſiam. Dicendo demùm: *Et portæ inferi non præualebunt aduersùs eam*, Petro prædixiſti, quòd *fundata ſupra ipſius firmitatem Eccleſia portis Inferi præualeret.* Adimpleta ſunt, quæ promiſiſti; vnde Petrus in Concilio Generali Tertio dictus eſt *Eccleſiæ Catholicæ*, & in Concilio Generali Quarto, *rectæ fidei fundamentum*. Contigerunt quoquè cunctis retrò ſæculis, quæ prædixiſti; vnde à mille ſexcentis & pluſquam quadragintà annis, quibus Sedes Apoſtolica à Petro Romæ erecta eſt, nec Hæreticorum errores, nec Schiſmaticorum fraudes eam euertere potuerunt. De ſupremâ huius Sedis Poteſtate cùm hoc Tractatu mihi agendum ſit, alios Magiſtros deſerens cum Hieronymo gloriabor, quòd *nullum primum niſi* (Te) *Christum ſequens, Cathedræ Petri communione conſociar, quia ſuper illam Petram ædificatam Eccleſiam ſcio*. Cum Eccleſiâ, quæ huic Petræ innititur, colligam, ne ſpargere videar: vtque firmitatem huius fundamenti rectè omnibus proponam, adiuua, *Diuina Bonitas*, infirmitatem meam: *da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam*

Ex Leonis M. homilia de Trãſfiguratione.

D. Hieronymus Epiſtola ad Damaſum.

Sapientiæ Cap. 9.

tiam

tiam. Mitte eam de cælis sanctis tuis, vt mecum sit, & mecum laboret. Hæc genuflexus, hæc humi prouolutus supplex te rogo, cui imperium, laus, honor, & gloria in sæculorum sæcula.



PRÆFATIO
AD
LECTOREM



Rodiit nuper Tractatus Historicus de Romanâ Ecclesiâ, eiusque prærogatiuis, & Episcopis, *in quo Auctor stabilire nititur quatuor Propositiones de potestate Ecclesiasticâ ante triennium Parisiis editas, & ex professo impugnat Dissertationem, quam de secundâ Propositione circa Constantiensis Concilii auctoritatem ante biennium Anturpiæ edideram. Non vno sed pluribus locis affirmat, Tractatum suum solis factis inniti, quibus contradici non potest, & in ipso quasi limine gloriatur, nihil contra illa valere aut Ingenii acumen, aut momenta rationum, aut nouitatis artificium. At cum facta variis modis proponi possint, & plura in Tractatu illo pro indubitatis obtrudantur, de quorum veritate meritò ambigitur: ne quisquam existimet, nihil*

Auctor Tractatus historici in Epistola Nuncupatoria. Des faits, contre les quels il n'y a point de subtilitè, ni de raisonnement, ni d'artifice de la nouueautè, qui puissent tenir.

con-

contrà facta Constantiensis Concilij ab Auctore in Tractatu allata reponi posse, non abs re fecisse videbor, si primùm quædam alia ex Tractatu illius adducam, & num indubitata, & vt supponit, irrefragabilia sint, hac Præfatione perquiram.

Articulus 5. Decreti Vnionis Græcorum editi in Concilio Florentino.

Proponitur Cap. 5. Tractatus supradicti ex Decreto Concilij Florentini Articulus de Primatu Pontificis : Item definimus, Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum Orbem tenere Primatum; & ipsum Romanum Pontificem successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere; & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino Nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam Gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur. *Cum autem in hoc Articulo plura faueant Romani Pontificis auctoritati, quæ Auctori Tractatus historici displicent, vltima Decreti verba limitationem auctoritatis Pontificiæ continere voluit: habetur enim in*

Græ-

„*Græco, inquit*, Καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τοῖς πρακτι-„κοῖς τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι „διαλαμβάνεται. *Et in Latino:* Iuxta eum mo-„dum, qui in Actis Conciliorum, & in Sa-„cris Canonibus continetur. *Sicut legitur* „*decade* 3. *lib.* 10. *apud Blondum Secre-*„*tarium Eugenij Quarti, qui præsidebat* „*Concilio; apud Eckium Tractatu de* „*Primatu Papæ; apud Episcopum Roffen-*„*sem articulo* 25. *contra Lutherum; & a-*„*pud Albertum Pighium lib.* 4. *de Hie-*„*rarchiâ*„. *Prosequitur Auctor hoc argu-mentum cap.* 20. *vt probet Concilium Flo-rentinum illis verbis limitasse plenæ Ponti-ficiæ potestatis vsum ad eum modum, qui in Concilijs, & Sacris Canonibus contine-tur. Quem sensum primus, quod sciam, mortalium prædictis verbis Græcis tribuit Ioannes Launoius, quem Auctor non solùm hoc in loco, sed vbique in Tractatu suo Histo-rico secutus est. Quod enim asserit de alijs Auctoribus Launoio antiquioribus, adeò à vero alienum est, vt ipsi met, quos Auctor allegat, contrarium tradant. Vt namque ab Alberto Pighio incipiam, refert ille in fine libri* 4. *de Hierarchiâ Ecclesiasticâ vl-tima Decreti verba modo sequenti:* Quem-

Tract. hist. cap. 3. *pagina* 48. c'est ainsi precisemēt, qu'il y a dans le Grec Καθ' ὃν &c. & dans le Latin: Iuxta eum modum qui &c. comme on le lit dans Blondus Secretaire du Pape Eugene, qui presidoit à ce Concile, dans Ekius au Traitè de la Primautè du Pape, dans l'Euesque de Rokester en l'article 25. contre Luther, & dans Albert Pighius au liure quatrième de la Hierarchie.

Albertus Pigbius.

Ioannes Fischerus.

Eckius.

Blondus.

admodùm & in Actis Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur. *Eodem planè modo habet Ioannes Fischerus Roffensis Episcopus articulo* 15. *contrà Lutherum: nec dissentit Eckius Tractatu de Primatu Petri, vtpotè qui libro* 2. *cap.* 23. *editionis Augustæ Vindelicorum anni* 1530. *in Codice, quem Clementi Septimo Summo Pontifici obtulit, refert ex Blondo Decretum Florentinũ hoc modo:* Quemadmodum & in Actis Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur. *Quod apud Blondum Decade* 3. *lib.* 10. *ijsdem verbis legitur non solùm in libris editis, sed & manuscriptis, quorum duo exemplaria extant in Bibliothecâ Vaticanâ sub num.* 1939. *&* 1940. *Et hi sunt Testes, quos Auctor adduxit, qui non referunt:* Ad eum modum qui, *sed* Quemadmodum &, *sicut ex Græco transtulit Abraam Cretensis, qui loco* et *habet* etiam, *prout quoquè habent cuncta originalia Vnionis Decreta, quorũ alia in Italiâ, alia in ipsâ Galliâ asseruantur. Extat in Ciuitate Florentinâ, vbi ipsum Concilium celebratum est, originale Decretum Vnionis, cui tàm Eugenius IV. cum Cardinalibus & Episcopis Latinis, quàm Imperator* Con-

Originale Decretum Vnionis, quod Florentiæ asseruatur.

Constantinopolitanus cum Episcopis Græcis subscripserunt, quod ego ipse vidi in Palatio Magni Etruriæ Ducis, & cuius exemplar Eminentissimus Romanæ Ecclesiæ Princeps Cardinalis Nerlius quondam diligentissimè describi curauit, & coràm pluribus Testibus fide dignissimis ad Originale collatum proprio chirographo muniuit, ac planè authenticum ad Vrbem misit. Habetur autem tàm in Originali, quod Florentiæ asseruatur, quàm in exemplari authentico, quod in scrinijs Apostolicæ Sedis custoditur: Quemadmodum etiam in Actis Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur. *Extat & in Archiuio Cathedralis Ecclesiæ Bononiensis aliud originale eiusdem Decreti, cui Eugenius IV. cum nouem Cardinalibus, & Imperator Græcorum Ioannes Paleologus, cum tribus Notarijs Concilij Florentini subscripserunt. Exemplar istius in Bibliothecà Vaticanà asseruatur, in quo, vt in superiori, legitur:* Quemadmodum etiam. *Quòd si hæc Originalia Decreta Auctori Tractatus Historici non sufficiant, consulere potest aliud Ducis Burgundiæ, quod à paucis annis ex Belgio Lutetiam Parisiorum migrauit, & in Biblio-*

Aliud originale Decretũ Vnionis Bononiæ asseruatum.

Aliud, quod Parisijs in Bibliothe-

ca Colbertina nuper repositum fuit.

thecâ Colbertinâ repositum fuit. Postquàm autem illud proprijs oculis conspexerit; pigebit, ni fallor, & contrà se ipsum quatuor Testes allegasse, & relictâ Sacrosancti Florentini Concilij versione Ioannis Launoij Interpretationi inhæsisse, qui hæc verba Καθ' ὃν τρόπον καὶ *sine ullâ auctoritate vertenda duxit:* Ad eum modum qui; *non videns, quòd articulus* ὃς, *siuè* qui, *nullibi in Græco reperiatur; neque aduertens, quòd articulo illo deficiente, verba sensum, ad quem ea detorquet, minimè reddant, & vt redderent, alio modo in Græco concepta fuissent. Manet igitur,* Καθ' ὃν τρόπον καὶ *significare, non* Ad eum modum qui, *quasi suprema Romani Pontificis auctoritas limitaretur Actis Conciliorum, & Sacris Canonibus, sed* Quemadmodum etiam, *vt vertit Abraam Cretensis Græcè, & Latinè doctus, cuius versioni Patres Latini, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ipseque Eugenius Quartus cum Notarijs Sacrosancti Florentini Concilij subscripserunt, nullatenùs ignorantes, in hunc sensum de Romani Pontificis auctoritate conuenisse cum Græcis, qui idem Decretum Græcum à latere Textus Latini positum proprijs sigillis muniuerunt.*

Cap.

Cap. 14. Tractatus Historici refertur de Ioan. XXII., quòd in senectute voluerit decidere, animas Beatorum ante extremum Iudicij diem non videre clarè, & intuitiuè Deum. Dicit, eum nihil intentatum reliquisse, vt hunc errorem promoueret, & verbo ac exemplo omnes ad illum amplectendum incitasse „ reperiri demùm maximæ „ Auctoritatis Theologum, qui ob raras, „ & eminentes animi dotes ad Summum „ Pontificatus apicem peruenit, & clarissi- „ mè testatus est, quòd illam doctrinam ab „ omnibus teneri mandauerit „. Theologum hunc citat in margine Hadrianum VI. adferens hæc eius verba ex lib. 4. Sent. art. 3. hanc doctrinam publicè docuit, declarauit, & ab omnibus teneri mandauit. *Ex quibus Auctor putat, satis superque constare, Ioannem XXII. errorem illum toti Ecclesiæ proposuisse. Verùm, vt Ioannes hunc errorem Ecclesiæ proposuisset, id Bullà siuè Decreto aliquo significasset, essetque vel vnus, qui illius decreti Pontificij mentionem fecisset. Tantum verò abest, quemquam repertum fuisse, qui Decretum siuè Bullam Ioan. XXII. eâ de re se vidisse testetur, vt ipsi Ioannis aduersarij nusquam illius*

Auctor Tractatus Hist. pagina 156. Ie trouue vn Docteur de tres grãde autorité, que son eminente vertù iointe à sa rare doctrine . . . . éleuerent depuis à la supreme dignité de l'Eglise, qui dit fort clairement, qu'il obligea tout le monde à tenir desormais cette Doctrine. *Hadrianus 6.*

lius meminerint, & Hadrianus facto à ſe memoriæ prodito has clauſulas addiderit, prout refertur, prout dicitur, *quæ Auctor Tractatus Hiſtorici referre omiſit. Scribit itaq; Hadrianus loco ſuperiùs citato:* Fertur de Ioanne XXII. quòd publicè docuit &c. *Quo loquendi modo ſignificat, ſe non ex Decreto, aut monumento authentico de facto Ioannis XXII. teſtari, ſed quæ ex incertis rumoribus ad aures ſuas peruenerant, referre. Huius autem teſtimonio tàm dubio, tàm incerto nititur error Ioannis XXII. quem Auctor inter facta collocat, de quorum veritate dubitari non poſſe pluſquam vno loco affirmat. Quòd tamen Ioannes XXII. nunquàm erroneam de differendâ viſione beatificâ ſententiam ab omnibus teneri mandauerit, multò minus deciderit, aut definierit, ex Scriptoribus conſtat, qui Hadrianum VI. per centum octoginta & amplius annos præceſſerunt, & quid reuera factum ſit, tamquam Teſtes coætanei &, oculati poſterorum memoriæ conſecrarunt.*

Ioannes Villanus in Hiſtoriâ vniuerſali, quam ad annum 1348. *quo Florentiæ obÿt, perduxit, teſtatur lib.* 12. *Cap.* 229. *quòd etiamſi Ioannes propenderit in ſententiam de*

Ioannes Villanus lib. 12. cap. 229.

de differendâ post resurrectionem visione beatificâ, tamen sub pœnâ excommunicationis præceperit Cardinalibus, Prælatis, & Magistris in Curiâ suâ existentibus, Vt super eâ quæstione opiniones suas tam pro, quam contrà referrent, protestando semper, quòd pro neutrâ parte quidquam concluserat; sed id, quod dicebat, & proponebat, esset per modum disputationis, & exercitij, ad hoc vt verum inueniret. *Ptolomæus Lucensis in Historiâ Ecclesiasticâ, quam anno* 1342. *absoluit, ad annũ* 1333. *agens de Quæstione supra memoratâ fatetur, Ioannem in Consistorio coràm Cardinalibus declarasse*, Quòd in prædictâ Quæstione nihil diffiniendo, sed recitando dixerat. *Monachus Benedictinus, qui Chronicon Guillielmi de Nangis vsque ad annum* 1340. *continuauit, agens de sermone, quem Ioannes eâ de re habuit:* Magìs, *inquit*, creditur hoc opinatiuè, quàm cum assertione dixisse. *Vlricus, qui anno* 1334. *quatuor libros* de beatâ visione Deitatis *Ioanni Vigesimo secundo nuncupauit, circà finem lib.* 4. *agens de eiusdem Ioannis sermone:* Nec definitio, *inquit*, nec determinatio, seu prędicatio, sed magìs quędam Scho-

Comandò loro, e à tutti i Maestri, e Prelati di Corte, sotto pena di scommunicatione, che ciascuno studiasse sopra la detta Questione della visione de' Santi, & facessene à lui relatione, secondo che ciascuno sentisse ò del pro ò del contro, tutt'hora protestando, che non haueua determinato ad alcuna delle parti, mà ciò che ne diceua, & proponeua, era per via di disputatione, & d'essercitio di trouare il vero.

Ptolomæus Lucensis in Historia M. S.

Continuator Chronici Gulielmi de Nangis. Tomo XI. spicil.

Vlricus in libro M. S. qui asseruatur in Biblioth. Vatic.

Scholastica disputatio, aut disputantium collatio aptiùs esse perpenditur. *Extant libri illi M.SS. ad quorum calcem adiuncta est declaratio Ioannis XXII. data Auinione anno Pontificatus eius decimo nono, tertio Nonas Decembris, in quà se sententiam* pro faciali visione ante resurrectionem corporum *admittere significat, additque:* Si verò alia vel aliter circa materiam huiusmodi per nos dicta, prædicata, seu scripta fuerunt, quoquo modo illa diximus, prædicauimus, seu scripsimus, recitando & conferendo dicta Sacræ Scripturæ & Sanctorum. *Iacobus tituli S. Priscæ Presbyter Cardinalis cum libellum de statu animarum eo ipso tempore Auinione composuisset, quo Quæstio hæc de Visione beatificà sub Ioan. XXII. agitabatur, post obitum Ioannis eumdem libellum coràm frequenti Doctorum & Cardinalium cœtu prælecturus, ita in proœmio testatur:* Quamuis autem supradictus prædecessor meus pro illâ parte supradictarum quæstionum, quam non teneo, nec tenui, solùm induxerit rationes & auctoritates in sermonibus, & in scriptis, & non in parte, quam teneo; tamen frequenter tam in ser-

Ioannes 22. in declaratione, quã paulò antè mortem edidit.

Iacobus S. Priscæ Presbyter Cardinalis in Codice M. S. Bibliothecæ Vaticanæ.

ſermonibus, quàm in Conſiſtorio dixit publicè coràm magnâ multitudine populi, quòd illa, quæ dicebat circa iſta, non dicebat niſi conferendo: & quia pro parte illâ, ad quæ inducebat rationes & auctoritates, parum, aut nihil, per alios inductum fuerat, ideò vt veritas clariùs appareret ex tali collatione, pro illâ parte quæ indefenſa eſſe vſque tunc videbatur, dictas probationes inducebat. Quod declarauit circà finem vitæ ſuæ, & etiam ſuper hoc mandauit fieri litteras ſuâ Bullâ bullatas, declarando, quòd ipſe fideliter crediderat & credebat, quòd Sanctorum animæ à peccatis & pœnis peccatorum purgatæ ante generalem Reſurrectionem, & Iudicium, Dei eſſentiam facialiter videbant, ſecundùm quod ipſarum ſtatus patiebatur. QVOD DICO, NE QVIS EXISTIMET, EVM ASSERVISSE CONTRARIVM ILLIVS, quod nunc poſtquàm fui licèt indignus aſſumptus ad Apoſtolatum, per me extitit de Concilio Cardinalium determinatum. *Ita Iacobus ex Cardinali S. Priſca Benedictus XII. Ioannis ſucceſſor in libello, qui Manuſcriptus aſſeruatur in Bibliothecâ Vaticanâ Codice* 4006. *Teſtatur autem*

idem Pontifex verbis superiùs allatis, se edidisse Constitutionem de Concilio Cardinalium, quam puto esse illam, quæ incipit Benedictus Deus in donis suis, *&* *data est Auinione secundo anno sui Pontificatus 4. Kal. Feb. in quâ de hàc ipsâ quæstione refert :* Cùmque idem Prædecessor, ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad decisionem concertationum huiusmodi se pararet in suo Consistorio publico, tam fratribus suis S. R. E. Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, quàm Prælatis & Magistris in Theologiâ, qui multi aderant tunc præsentes, iniungendo districtiùs & mandando, vt super materiâ de visione prædictâ, quando requirerentur ab eo, deliberatè vnusquisque diceret, quod sentiret: tamen morte præuentus, sicut Domino placuit, perficere id nequiuit. *Hæc Benedictus testis oculatus de Ioanne XXII. in Bullâ, quam originalem pro singulari in Ecclesiasticæ Antiquitatis studia amore Eminentissimus Cardinalis Casanate, communis Eruditorum in Vrbe Mæcenas, mecum communicauit. Cùm enim hæc ipsa scriberem, factum est, vt reperta fuerit*

Benedictus XII. in Bulla, quæ Originalis Romæ asseruatur.

apud

apud virum nobilissimum Bulla illa Benedicti XII. cum sigillo plumbeo pendente in cordulis sericis, ex quâ nonnullas varias lectiones excerpsi, & supradictum testimonium de verbo ad verbum descripsi. Ex hoc autem Benedicti testimonio colligitur, tantum abesse, quòd Ioannes XXIII. quidquam circa Quæstionem de visione beatificâ definiuerit, vt Cardinales potiùs & Prælatos ad sententiam suam liberè promendam in Congregatione paulò antè mortem adhortatus sit. Præter hoc autem testimonium aliud suppeditat ipsa Gallicana Ecclesia, cuius plures Antistites & Doctores à Carolo Rege in Castrum Vicennarum eo ipso tempore conuocati declararunt. Multorum fide dignorum relatione audiuimus, quòd quidquid in hâc materiâ Sanctitas sua (*Ioannes XXII.*) dixit, non asserendo seu opinando protulerit, sed solummodò recitando. *Ita in Decreto, cui Doctores Parisienses cum Petro Paludano Patriarchâ Hierosolymitano, & Petro Archiepiscopo Rothomagensi subscripserunt, & quod integrum Responsioni suæ ad Mysterium iniquitatis inseruit Nicolaus Coeffeteau electus Massiliensis Episcopus, &* *Prælati Gallicani in Decreto de Visione beatifica.*

nuper Buleus Tomo 4. *Historiæ Vniuersitatis Parisiensis Sæculo* 6. *ad annum* 1332. *iterùm retulit*; *ac originale in manibus Patrum Dominicanorum se Lutetiæ vidisse testatus est Philippus Gammachaus Doctor Sorbonicus in* 1. 2. *qu.* 4. *cap.* 2. *adiungens* : „Hæc plusquam sufficere, vt Adri-„ano & alijs occurratur, præsertim cùm „nemo ex ijs dicat, se vidisse Decretum „Ioannis, sed tantùm ex relatione alio-„rum audiuisse.

Gammachaus.

Capite 25. *opponit Auctor Tractatus Historici Concilium Basilëense, quod ait Secundâ sessione superioritatem Concilij supra Pontificem decidisse, & cùm posteà anno* 1432. *Eugenius Quartus Concilium dissoluisset, illius facti eum adeò pœnituisse, vt anno sequenti nouam Constitutionem ediderit, quâ declarauit, se cassare, reuocare, nullum & irritum declarare, quidquid à se vel nomine suo in præiudicium & derogationem Basilëensis Concilij factum erat*. „Et hoc, *inquit*, adeò authen-„ticum, adeò solemne fuit, vt ipse Pius II. „in Bullâ suæ Retractationis bonâ fide „admittat, quòd Eugenius Papa consen-„serit Decretis Concilij, approbans suum pro-

AuctorTract.Hist. pag. 227.
Et cela fut si authentique, & si solennel, que Pie II. mesme dans la Bulle de sa Retractation, avoüé de bonne foy, que le Pape

„progressum & continuationem ac reuo-„cans Bullam, quâ illud dissoluerat. „ *Hac Auctor ille ex Bullâ Retractationis, qua tamen Pius II. nullibì tradidit. Fatetur magnus ille Pontifex de suo antecessore:* Accessit & ipsius Eugenij consensus; *sed Decretorum non meminit, quin potiùs expositurus illa, circa qua consensus accessit, immediatè post supracitata verba subiungit:* Qui dissolutionem Concilij à se factam reuocauit, & progressum eius approbauit. *Solum itaquè progressum Concilij Basileensis probauit, non verò decreta de superioritate Conciliorum, quibus eum magno animi vigore restitisse, ex pluribus monumentis, dū opus erit, probare licebit.*

Eugene consentit aux Decrets de ce Concile, approuua son progres, & sa continuation, & reuoqua la Bulle, par la quelle il l'auoit dissous.

Redeamus interim ad Pium II., de quo iterùm refert Auctor Tractatus Historici cap. 25. quòd sententiam cum Pontificatu mutarit, ita tamen, vt priorem opinionem, quam in Synodo Basileensi tamquam eius Secretarius de superioritate Concilij defenderat, confessus sit, esse antiquam doctrinam: Tuebamur (*inquit Pius in Bullâ Retractationis agens de sermone cum Cardinale Iuliano, qui ad Eugenium redierat, & superioritatem Pontificis sustine-*

Pius II.

Tract. Histor. pag. 302.

Nous defendions, dit ce Pape, l'ancienne doctrine, & luy prenoit la defense, & le parti della nouuelle opinion. Nous exaltions l'au-

torité du Concil vniuersel, & luy faisoit extremement valoir la puissance du Siege Apostolique ; Voila parler fort clairement. Ce Pape, qui voulût bien changer d'auis en changeant de condition. a declaré dans sa Bulle nettement & de bonne foy, que la doctrine, dont il auoit auparauant entrepris la defense touchant la superiorité du Concile est celle de l'antiquité, & que l'autre est nouuelle.

nebat) antiquam doctrinam, ille nouam opinionem defendebat: extollebamus Generalis Concilij auctoritatem, ille Apostolicæ Sedis potestatem magnoperè commendabat. „ En loqui valdè clarè, *subdit* „ *Auctor*. Papa ille, qui voluit cum con„ditione sensum mutare .... præcisè & „ bonâ fide in Bullâ suâ declarat, quòd „ doctrina de superioritate Concilij, cuius „ defensionem anteà susceperat, sit ipsius „ antiquitatis, altera verò noua „. En loqui valdè clarè, *inquit Auctor, ex Bullâ Pij II. rursùs adducens, quod in eâ numquam reperire poterit. Dicit enim, Pium II. asserere, quòd primò tenuerit* doctrinam antiquitatis, *id quod Pius nullibì scripsit. Licèt enim fateatur in Bullâ:* Tuebamur antiquam sententiam, ille nouam defendebat: *hoc non est dicere*, Tuebamur antiquã doctrinam, ille nouam opinionem defendebat, *vt Auctor Gallicè vertit: hoc non est asserere*; Tuebamur doctrinam antiquitatis, ille nouam sustinebat, *vt Auctor posteà exponit. Non enim agebat ibi Pius II. de doctrinâ antiquitatis, sed de solâ sententiâ Cardinalis Iuliani, quam varijs temporibus tenuerat, & antiquam ac* no-

Nous defendions l'ancienne doctrine, & luy prenoit la defense, & le parti della nouelle opinion.

nouam vocabat; antiquam, quam tempore Concilij Basileensis propugnarat; nouam verò, quam posteà amplexus erat, & in congressu, de quo loquitur Pius II: sustinebat. Priorem itaque vocat antiquam, non quia antiquorum Patrum doctrinam esse credebat, sed quia ante viginti & plures annos eam Cardinalis Iulianus defenderat: posteriorem verò dicit nouam, non quia contra antiquitatem faciebat, sed quia idem Iulianus eam contra priorem sententiam tenebat.

Quòd autem hic sit sensus verborum Pij II, adeò certum est, vt Auctor errorem suum agnouerit, & in secundâ Tractatus Historici editione, quæ Parisijs anno 1685. *prodijt, loco horum verborum*, En loqui valdè clarè, *sequentia adiunxerit:* „Scio „benè, quòd mihi obijci possit, per hæc „verba; *antiquam sententiam*, à Pio II. in„telligi opinionem, quam anteà sustinue„rat, & antiquam appellabat respectu al„terius, quam posteà susceperat. Sit ita. „Sed hoc non impedit, quò minùs cre„diderit, eam ipsam opinionem esse abso„lutè antiquam &c. *Peruenit ad manus meas hæc Auctoris expositio, postquàm su-*

Auctor Tractatus Historici in 2. editione: Ie sçay bien, qu'on me pourra dire, que par ces paroles *antiquam sententiam*, Pie entend l'opinion qu'il soustenoit auparauant, & qu'il appelle l'ancienne à l'egard de celle, qu'il auoit depuis embrassée. Ie le ueux. Mais cela n'empesche point du tout, qu'il n'ait crù, que cette mesme opinion

pe-

estoit absolument l'ancienne &c.

periùs allata annotaueram : & cùm supponat, Pium II. in Bullâ suæ Retractationis per antiquam sententiam *intellexisse illam, quam ipsemet anteà tenuerat, videre non possum, quâ ratione, quo fundamento Auctor adiunxerit, id non impedire, quò minùs Pius II. crediderit, eam ipsam opinionem esse absolutè antiquam, eamque planè, quam Antiquitas sustinuerat. Hoc enim vt verum sit, debuisset Pius II. contra propriam conscientiam retractasse sententiam antiquitatis, & fideles in nouitatis errorem scienter induxisse. Quod quomodò in Auctoris nostri animum incidere potuerit, fateor me ignorare.*

Pius II. in Bulla retractatoria ad Vniuersitatem Coloniensem.

Pius II. clarè mentem suam exponit scribens in Bullâ suâ Retractatoria: Romanus Pontifex etsi filius est propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur : & sicut filiationis causâ venerari debet Ecclesiam tamquam Matrem, ita & prælationis causâ præfertur ei vt Pastor gregi, Princeps populo, Rector familiæ.

AuctorTract. hist. edit. secunda. Il est euident, que par ces paroles on prefere le Pape à l'Eglise.

„His enim verbis (ipso Auctore fatente) „euidenter Pontifex præfertur Ecclesiæ „. Manifestè quoquè declarat sententiam superioritatis Pontificiæ, quando scribit: In Ec-

Ecclesiâ militanti, quæ instar triumphantis habet, vnus est omnium moderator & arbiter Iesu Christi Vicarius, qui supremam à Deo potestatem sine medio consequitur, & per ordinem in omnem diffundit Ecclesiam, cuius peccata diuino iudicio punienda relinquuntur. *Hanc supremã potestatem ex ipso Euangelio ostendit diuinitùs Petro collatam, & hæreditario iure in successores ipsius Romanos Pontifices deriuatam esse.* Atque ità, *inquit*, in hunc vsquè diem seruatum est, vt qui Romæ sederit Antistes ritè institutus, per legitimum electionis tramitem tamquàm Aaron vocatus à Domino, hunc omnes Christianæ plebes, omnes populi, omnes Reges, omnes Clerici, omnes Episcopi tamquam Iesu Christi Vicarium, & Beati Petri Successorem, Vniuersalis Ecclesiæ Caput, ac Rectorem, & Ducem venerati sint. *Enumerat inter fideles illos primitiuæ Ecclesiæ Martyres; qui pro Christi nomine asperrimos cruciatus perpessi sunt, egregios Confessores Episcopos, qui vitâ, moribus, & doctrinâ illustres ad cælestem gloriam peruenerunt. Illorum autem sententiam tamquam venerandæ Antiquitatis doctri-*

nam errori Basilëensium opponit, rogans omnes, vt siquid vmquam contrà hanc sententiam scripserit, id respuerent, atque contemnerent. Sequimini, *inquit*, quæ nunc dicimus, & seni magìs, quàm iuueni credite, nec priuatum hominem pluris facite, quàm Romanum Pontificem: Æneam reijcite, Pium recipite. *Quid clarius, quid sincerius à Pio II. dici potuit, aut posterorum memoriæ consecrari? Profitetur magnus ille Pontifex, se ex venerandæ Antiquitatis traditione supremam Apostolicæ Sedis Auctoritatem defendendam suscepisse, & de eà rursùs his verbis finem dicendi facit:* Hæc nostra sententia est, hoc credimus, & profitemur: hæc iam senes, & in Apostolatus apice constituti pro veritate asserimus.

Atque hæc sufficiant pauca ex multis, vt si quis ex lectione Tractatus Historici præoccupatus sit, & præiudicijs laboret, ijs liberetur, dum videt, Tractatum illum factis inniti, quibus contradicere licet: Nemo quidem dubitat, quin, quod semel factum est, infectum fieri nequeat: sed nemo quoquè ignorat, quin facta aliter proponi possint, quàm re ipsâ contigerunt. Hoc

non

non in tribus dumtaxàt ſuperiùs relatis, ſed in omnibus fermè factis ab Auctore exhibitis accidiſſe probarem, ſi integrum eius Tractatum Hiſtoricum, & non partem potiùs aliquam examinandam ſuſcepiſſem. Verùm cùm ſolùm ea, quæ ad Concilium Conſtantienſe ſpectant, & ab Auctore à capite 22. vſque ad caput 26. contra me ſcripta ſunt, elucidare decreuerim, finem Præfationi imponam, & quàm grauiter ab Auctore circa partem illam erratum ſit, in ipſius Operis decurſu latiùs oſtendam.



Imprimatur, si videbitur Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici.

I. de Angelis Archiepisc. Vrbin. Vicesger.

Imprimatur

F. Dominicus Maria Puteobonellus
Sacri Apostolici Palatij Magister.

I*Vssu Reuerendissimi Magistri Sacri Palatij Apostolici Dominici Mariæ Puteobonelli attentè perlegi librum, cui titulus est*: Tractatus de Sensu & Auctoritate Decretorum Constantiensis Concilij Sessione Quarta & Quinta circa Potestatem Ecclesiasticam editorum, cum Actis & Gestis ad illa spectantibus, & ex MM. SS. Italicis, Germanicis, ac Gallicis nunc primùm in lucem erutis, opera ac studio D. Emanuelis A Schelstrate S. T. D. Bibliothecæ Vaticanæ Præfecti &c. *à quo non modò quidquid à Fide aut à bonis moribus absonum est, arceri perspexi, verùm etiam plurima ad solidæ doctrinæ & sinceræ veritatis fulcimentum tanquam ex pleno eruditionis thesauro suppeditari agnoui. Itaque & typis dignissimum, & necessarium ad communem vtilitatem Opus esse censeo. Ex Collegio de Propaganda Fide hac die 12. Iulij 1685.*

Ioannes Pastritius S. T. D. & Polemicæ Theologiæ in eodem Collegio Lector.

COMPENDIVM
CHRONOLOGICVM

Rerum ad Decreta Conſtantienſia, eorumq; Senſum & Auctoritatem ſpectantium.



T Conſtantienſis Concilij Hiſtoriam à ſuâ origine repeterent Actorum ipſius compilatores, notare conſueuerunt, quòd ex Piſano cœperit, Piſanum verò Concilium ortum habuerit ex horrendo Schiſmate, quod ſequenti occaſione inconſutilem Chriſti tunicam, id eſt Eccleſiam, dilacerauit. Anni Chriſti

Clemens Quintus ex Archiepiſcopo Burdegalenſi in Romanum Pontificem eligitur, qui pro ſuo in Nationem Gallicanam amore Sedem Apoſtolicam Auenionem tranſtulit, vbi pluſquam 70. annis ſub varijs Pontificibus permanſit. 1305.

Gregorius XI. hortante etiam S. Catharinâ Senenſi ad Vrbem redijt, eoque 27. Martij Romæ fatis functo, Cardinales ad inſtantiam plebis Papam Italum petentis elegerunt 8. Aprilis Archiepiſcopum Baren- 1378. & ſeq.

Anni Christi 1378. rensem, qui se Vrbanum VI. nominauit. Cardinales verò Galli, cum tribus Italis, asserentes eum per metum electum, Fundis conueniunt, & 25. Septembris Robertum ex Comitibus Gebennensibus elegerunt in Pontificem, qui Clementis Septimi nomen assumpsit, & Cathedram rursùs Auenionem transferre conatus est. Ex pluribus M.SS. Codd. Bibliothecæ Vaticanæ, & Actis Pisani Concilij editis Tomo 6. Spicilegiorum Lucæ d'Acherij, & Tomo XI. Conciliorum Philippi Labbei.

25. Sept.

Ex horum duorum electione ortum habuit magnum & horrendum Schisma, cui nullum simile fuit, neque temporis diuturnitate, neque causæ & rei dubietate, neque Regnorum & Prouinciarum diuisione. Clementi enim Septimo adhæserunt omnes Galliæ ab Alpibus inclusiuè vsque ad Belgium & Oceanum Britannicum, Scotia, Hispania cum Insulis eidem subditis, Cyprus, Rhodus, & Ianua. Vrbano autem paruerunt reliqua Regna & Prouinciæ, Italia nimirùm cum suis Insulis, Germania, Belgium, Bohemia, Hungaria, Polonia, & Anglia. Ex Appendice ad Constantiense Concilium Tomo XI.

Phi-

Philippi Labbei, & plusquam sex Manu- Anni Christi
scriptis Bibliothecæ Vaticanæ Codicibus. 1378.

Mortuo Romæ Vrbano Sexto, à Car- 1389.
dinalibus istius Obedientiæ quarto Nonas
Nouembris electus est in eius locum Bo-
nifacius Nonus, cui anno 1404. successit 1404.
Innocentius Septimus, qui vnà cum Car-
dinalibus in Conclaui existentibus sese iu-
ramento adstrinxerat ad cedendum Papa-
tui, quotiès alterius Obedientiæ Pontifex
idem faceret. Quod iuramentum præsti-
tit quoquè Innocentij successor Grego-
rius XII. Anno 1406. Mense Decembris in 1406.
Pontificem electus, sicut & præstiterat A-
uenione Petrus de Lunâ Benedictus XIII.
in Clementis Septimi successorem anno
1394. substitutus. Ex Actis Pisani Con-
cilij, Leonardo Aretino, & Theodorico
Niem Scriptoribus contemporaneis.

Gregorio XII. & Benedicto XIII. promis- 1408.
sionem cedendi Pontificatui non adim-
plentibus, Cardinales vtriusque Obedien-
tiæ ab ijs recesserunt, & duos illos de Pa-
patu contendentes ad Concilium pro ex-
tirpatione Schismatis, & vnione Ecclesiæ
anno sequenti habendum euocarunt. Ex
Actis Pisani Concilij Tomo 6. Spicilegij
Lu-

Anni Christi 1408. Lucæ d'Acherij, & Tomo XI. Conciliorum Labbei editis, vbi ipsæ Cardinalium epistolæ hâc de re Liburni hoc anno editæ exhibentur.

Benedictus XIII. post subtractam sibi per Galliæ Regem Obedientiam fugit in Arragoniam ad Perpignianum, & sese Concilij iudicio subiectum non esse respondit: Gregorius vero XII. Senas retrocessit, ad se Concilij conuocationem spectare constanter asseruit, ipsosque Cardinales ad aliud Concilium in Prouinciâ Aquileiensi euocauit. D. Antoninus Parte III. Chronicorum, Tit. 22. §. 3. & huius Tractatus Dissertatione II. Capite 2.

1409. Celebratur ab vtriusque Obedientiæ Cardinalibus Pisanum Concilium, in quo tantum abest, decisam fuisse Quæstionem de superioritate Concilij, vt ne quidem decisa fuerit Quęstio de Auctoritate Concilij supra Papam tempore Schismatis. Licèt enim Vniuersitatum Parisiensis & Bononiensis sententia esset, quòd *Stante dubio Papatus inextricabili propter dubium facti & iuris* prouisio spectet ad Concilium, & Ecclesiam Vniuersalem; Patres tamen Pisani non ausi fuerunt hoc titulos

duo

duos de Papatu contendentes deponere, sed voluerunt primùm probari, Gregorium & Benedictum ad inuicem colludere, & non quidem docendo, sed operando contra Articulum Symboli de vnâ Ecclesiâ Catholicâ schisma fouere, eosque proinde tamquam schismatis nutritores, & veros hæreticos censeri debere. Ex Actis Pisani Concilij à Notarijs conscriptis hactenùs non editis, vtì ex Actis Tomo VI. Spicilegiorum Lucæ D'Acherij, ac Tomo XI. Conciliorum à Philippo Labbeo editis, ex quibus vltimis id ipsum traditur ab Auctore Magni Schismatis Occidentis ad hunc annũ. Vide Dissertationem nostram II. cap. I. art. I. Anni Christi 1409.

Die 5. Iunij sessione 15. Patres Pisani *visis & diligenter inspectis omnibus & singulis productis, probatis, & agitatis in præsenti causâ, habitâque priùs inter se ipsos, & demùm cum copiosâ multitudine Magistrorum in Sacrâ Theologiâ, atque Vtriusque Iuris Doctorum pluriès diligenti collatione, tandem deliberatione maturâ in prædictos tamquam de Papatu colludentes, schismaticos, & veros hæreticos sententiam depositionis* pronuntiant, & die Mense Iunij. Die 5.

Anni Christi 1409. Mense Iunij die 26. 26 Iunij Cardinales in eorum locum eligunt Petrum de Candiâ Ordinis Minorum, qui se Alexandrum V. nominauit. Ex Actis Pisani Concilij editis & ineditis.

Depositis in Concilio Pisano duobus contendentibus, & in eorum locum suffecto Alexandro V. Schisma non extinctũ, sed adauctum fuit, nihilq; aliud Patres Pisani assecuti sunt, quàm vt duobus de Papatu contendentibus tertium adiecerint. Non obstante enim dictâ depositione, Benedicto adhæserunt Regna Scotiæ, Nauarræ, Castellæ, & Arragonum cum Sardiniâ, Maioricâ, & Canarijs Insulis, alijsq; Terris tam Regi Arragonum, quàm Comitibus Fuxi, & Armeniaci subiectis: Gregorio verò XII. dudùm post Pisanum Concilium paruerunt Regnum Siciliæ, & Regnum Neapolitanum, & vsque ad Sessionem 14. Constantiensis Concilij in ipsius Obedientiâ fuerunt Carolus de Malatestis cum Romandiolâ, Duces Bauarię cum pluribus Episcopis Germaniæ, vltra plures timoratos, qui Gregorium vsque ad cessionem Papatus pro vero Pontifice habuerunt, vt testis est D. Antoninus Archiepiscopus Florentinus Parte III. Chronicorum,

rum, Tit. 22. vbi affirmat, Gregorium XII. non collusisse, nec schismaticum, aut hęreticum fuisse. Vide Dissertationem II. cap. 1. art. 1. infrà. Anni Christi 1409.

Mortuo Alexandro V. ab eius Obedientiæ Cardinalibus in Pontificem eligitur Balthassar Cossa Legatus Bononiensis, qui Ioannis XXIII. nomen assumpsit, & cum Imperatore Romanorum Sigismundo Laudam anno 1413. conuenit, vbi pro extirpatione Schismatis, & vnione Ecclesiæ Conciliũ Constantiense ad annum sequentem conuocauit. Ex Bullâ conuocationis sessione 1. Constant. Concilij. 1410. & seqq.

Ioannes die 28. Octobris publicè Constantiam intrauit, & 16. Mensis Nouembris Primam Sessionem habuit, in quâ nihil omninò actum est de materiâ Vnionis, sicut nec post illam Sessionem vsque ad finem Ianuarij anni sequentis, *quia apud aliquos erat morbus Noli me tangere*, vt testantur Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis Codicibus, quibus consonant ea, quæ edita sunt à Philippo Labbeo in Appendice. 1414. Sessio I. 16. Nou.

Die 19. Nouembris ante valuas Conuentus Augustinianorum, qui pro habita- 19. Nou.

 tio-

Anni Christi 1414. tione Legatorum Gregorij XII. parabatur, affiguntur Insignia, vulgò Arma, eiusdem Pontificis, quæ sequenti nocte de mandato forsan Ioannis XXIII. amota fuerunt; ob quod grauis quæstio exorta est inter Patres Concilij, quorum aliqui Arma prędicta à Legatis apponi non potuisse, alij rectè apposita fuisse existimarunt: omnes autem in eo conuenerunt, quòd Gregorius ipse, si personaliter Constantiam aduenisset, Arma Pontificia non obstante Ioannis XXIII. præsentiâ potuisset affigere. Ex Regesto Constantiensis Concilij in tribus Manuscriptis Codicibus. Vide Dissertat. III. cap. 2.

1415. Mense Ianuar. Legati Gregorij petunt saluum conductum à Rege Romanorum, & Ioannes Dominici cum capello rubeo tamquam Cardinalis publicè Constantiam ingredi cupit. Variæ hanc ob rem inter Patres exortæ sunt disceptationes, & quamuis Ioannes XXIII. indubitatus Pontifex haberi volens Gregorium instar Pseudopontificis ob hæresim Pisis damnati, eiusque Legatos minimè audiendos esse putauerit, Concilium tamen Ioannis mentem in hoc minimè secutum fuit, & quæstionem de Iu-

re

re Pontificatus intactam relinquens, Ioanni Dominico in habitu Cardinalitio Constantiam die 22. Ianuarij ingredi permisit. Ex Regesto suprà, & Actis Constantiensis Concilij in Bibliothecâ S. Victoris Lutetiæ Parisiorum asseruatis. Vide Dissertat. III. cap. 2. Anni Christi 1415.

Cùm Ludouicus Bauariæ Dux pro Obedientiâ Gregorij XII. obtulisset Patribus Concilij, quòd sese vniret, & Gregorius ipse personaliter ad Concilium accederet, si Ioannes XXIII. à præsidentiâ ipsius remoueretur, nonnulli Patres exinde ansam arripuerunt agendi de materiâ Vnionis. Circa initium itaq; mensis Februarij cùm Cardinalis Sancti Marci schedulam publicasset, quâ de varijs vijs, quibus ad vnionem perueniri potest, mentem suam exponebat, & de viâ coactionis nonnulla scripsisset, quæ Ioannis XXIII. auctoritatem lædere videbantur, pro auctoritate eiusdem Pontificis tres schedulę editę sunt, in quibus pro hæretico habendus esse dicebatur, qui indubitatum Pontificem de nullo hæresis crimine infamatum ad Pontificatui cedendum cogi posse, tuetur. Quibus schedulis per nonnullos priuatim Constan- Mense Febr.

Anni Christi 1418. ſtantiæ editis, aliam ſchedulam vulgauit Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracenſis, in quâ per modum Concluſionum de aliorum opinionibus mentem ſuam expoſuit. Ac primâ quidem Concluſione ſupponit agi de Pontificatu, quem licèt Obedientia Ioannis XXIII. eidem canonicè competere exiſtimabat, aliæ tamen duæ Obedientiæ probabiliter contrarium tenebant; quòdque in eâ opinionum diuerſitate non eſſent minores difficultates Iuris & Facti, quàm erant ante Piſanum Concilium. Statuit autem Concluſione ſextâ, quòd attentâ perplexitate caſus præſentis, contendentes pro pace Eccefię accelerandâ, poſſint ad ceſſionem compelli, & nolentes cedere, deponi; eamque Cardinali Cameracenſis opinionem Concilium poſteà ſecutum fuiſſe, ex infrà dicendis conſtabit. Ex Geſtis Conſtantienſis Concilij in quatuor Manuſcriptis Codicibus, & Appendice eiuſdem Synodi apud Labbeum Tomo XI. Conciliorum.

Menſe Martij. Concilium prætermiſſo tunc ſupradictorum examine, ſolam viam ceſſionis tentandam eſſe credidit, & pro eâ apud Ioannem XXIII. inſtare cœpit, qui die 2. men-

mensis Martij in Sessione publicâ obtulit, Anni Christi 1415. Sess. II.
se Papatui cessurum pro Vnione Ecclesiæ,
casu quo alij duo de Papatu contendentes
per se, vel per Procuratores cederent. Ex
Gestis Manuscriptis, Regesto, & Actis e-
ditis.

Die 11. Martij cœpit Rex Romanorum Die 11. Martij.
cum Nationibus Galliæ, Germaniæ, &
Angliæ instare apud Ioannem XXIII.
quòd vellet constituere Procuratores ad
cedendum Papatui, vbi & quando Con-
cilio videretur expedire. Quod cùm Ioan-
nes animaduerteret excogitatũ, ad ipsum
ante duos alios de Papatu contendentes
Pontificatu priuandum, nihil intentatum
reliquit, vt hoc telum à se auerteret, ob-
tulitque die 15. eiusdem mensis, se Papa- 15. Mar.
tui cessurum pro Vnione Ecclesiæ; & ca-
su quo per ipsum staret, quò minùs Vnio
fieret, tunc ab omnibus vellet haberi pro
non Papâ, & perinde ac si Papatui expres-
sè renuntiasset. Verùm persistentibus Ger-
maniæ, & Angliæ Nationibus in petendo
Procuratorio, & die 19. Martij accedente 19. Mar.
ad earum Conclusionem maiori parte Na-
tionis Gallicanæ, Papa hoc sentiens post
mediam noctem inter diem Mercurij &
Io-

Anni Christi 1415. Die 21. Martij. Iouis 21. Martij fugam arripuit Duce Austriæ Frederico illum conduci faciente, & Scaffusam quatuor milliaribus Germanicis à Ciuitate Constantiensi distantem peruenit. Ex Gestis Constantiensis Concilij hucusque non editis, quibus consonant cætera Acta & monumenta istius temporis.

Magna animorum turbatio oritur Constantię ex discessu Papę, & ex eius Mandato, quod statim post suam fugam misit Constantiam affigi valuis Ecçlesiæ, quo omnes Romanæ Curiæ Officiales, suosque familiares Scaffusam euocabat. Vnde Collegium Cardinalium die 22. Martij nominauit tres Cardinales Legatos ad Papam, ne Concilium dissolueret, sed Procuratores ad renuntiandum Papatui constitueret. Legatis autem die sequenti ad iter sese parantibus, monentur omnes Cardinales pro parte Regis Romanorum, & Nationum, vt vellent interesse Missæ Sancti Spiritus pro Vnione Ecclesiæ, & extirpatione Schismatis. Post quam Missam habuit sermonem Ioannes Gersonius Vniuersitatis Parisiensis Cancellarius in derogationem Iurisdictionis Apostolicæ, vt fidem

Die 22. Martij.

23. Mart.

dem facit Regeſtum Actorum Conſtantienſium in tribus Manuſcriptis Codicibus, & fuſiùs oſtenditur Differt. II. cap. 1. art. 2. huius Tractatus. Anni Christi 1415.

Occaſione huius ſermonis à Ioanne Gerſonio die 23. Martij coram Patribus habiti orta eſt quęſtio tam Scaffuſæ, quàm Conſtantiæ de Poteſtate Eccleſiaſticâ. Cùm enim tres Cardinales Legati eodem die 23. Conſtantiâ diſceſſiſſent, & vnà cum illis Archiepiſcopus Rhemenſis, Ludouicus Bauariæ Dux, & Nicolaus de Caluillâ Regis Galliæ Oratores ad Ioannem perueniſſent, ac de ſero cum eodem locuti fuiſſent, Papa amaro animo conqueſtus eſt cum Oratoribus prædictis, quòd Ioannes Gerſonius vnus ex ipſorum Collegis quædam contra Sedis Apoſtolicæ Auctoritatem effutire auſus fuiſſet, alioſque Patres ad falſa, & erronea contra Romanum Pontificem concludenda incitaſſet. Hæc autem querela apud Oratores Chriſtianiſſimi Regis interpoſita effecit, quòd eâ de re cum Cardinalibus egerint, & ſeſe cum ijs coniunxerint, ac Decretis contra Sedis Apoſtolicæ Auctoritatem edendis obſtiterint. Ioannes verò eodem die 23. Martij Die 23. Martij.

Anni Christi 1415. Die 23. Martij. datis ad Wladiſlaum Poloniæ Regem, aliosq; Principes litteris conqueſtus eſt inter alia, quòd Conſtantiæ ſuffragia Patrum neque libera eſſent, neq; ſingulorum vota in Seſſionibus audirentur, ſed quatuor ſuffragia quatuor Nationum per earum Præſides lata totam auctoritatem Concilij repræſentarent. Ex Regeſto & Geſtis Manuſcriptis Conſtantienſis Concilij Romæ aſſeruatis, vti ex Actis Pariſijs in Bibliothecâ S. Victoris cuſtoditis: item ex Turrecrematâ lib. 2. de Eccleſiâ, cuius teſtimonium vide Differt. II. cap. 2.

Die 25. & 26. Martij. Archiepiſcopus Rhemenſis Conſtantiam redux fruſtrà offert Regi Romanorum, & Nationibus Procuratorium nomine Ioannis XXIII. Exacerbatis enim ob ipſius fugam Patrum animis, cuncta, quæ pro illo offerebantur, figmentorum inſtar habita ſunt. Et feriâ tertiâ poſt Palmas, Seſſio III. quæ fuit 26. Martij, celebrata eſt ante meridiem Tertia Seſſio, cui non interfuêre niſi duo Cardinales, Cameracenſis nimirùm, & Florentinus, reliquis omnibus aut Scaffuſæ conſtitutis, aut indecorum reputantibus eidem aſſiſtere, vt fidem faciunt Acta Victorina Pariſijs aſſeruata. Statutum

tum fuit in illâ Sessione, Concilium Con- Anni Christi 1415.
stantiense per recessum Ioannis XXIII. dissolutum non fuisse, sed nec dissolui debere ante extirpationem Schismatis, nec ad aliũ locũ sine consensu Concilij transferri posse; nemini demùm sine iustâ causâ ante finem Concilij discedere licere. Quæ omnia Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis, & Franciscus Zabarella Cardinalis Florentinus non aliâ ratione publicari permiserunt, nisi sub conditione, quòd Ioannes XXIII. ea ratificaret. Omissam hâc de re à Basileënsibus in compilatione Actorum Constantiensium protestationem habes in Regesto eiusdem Constantiensis Concilij, & in Manuscripto Codice Capranicensi, ex quo eam edidit Philippus Labbeus in Appendice eiusdem Synodi Tomo XI. Conciliorum.

Post Tertiam Sessionem eodem die 26. Die 26. Martij.
Martij Constantiam reuersi sunt tres Cardinales Legati cum duobus alijs, qui desero coram Rege Romanorum, & quibusdam Patribus agere cœperunt de Auctoritate Ioannis XXIII., qui sibi tamquam vero & indubitato Pontifici auctoritatem dissoluendi Concilium competere existi-

Anni Christi 1415. Die 26. Martij. mabat; eâque occasione locuti sunt contra ipsum Concilium, scilicet quòd dissolutum esset propter absentiam & discessum Papæ. Cùm verò nonnulli Patres sese acritèr opponerent, suscitato contra Cardinales clamore, Cardinales insalutato hospite abierunt. Theodoricus de Niem in vitâ Ioannis XXIII. Francofurti anno 1620. editâ.

Die 27. & 28. Martij. Die Mercurij post Palmas, Cardinales & Ambassiatores Regis Francorum volentes lenire, quæ præcedenti die pronuntiauerant, retulerunt Nationibus, & Regi in Congregatione publicâ, quòd Ioannem induxerant ad dandum Procuratorium, & continuandum Concilium, & non fugiendum ad loca remotiora, dummodò ipsi præstaretur securitas. Quæ parùm accepta fuêre Nationibus, & Regi; omnia enim tamquam ludicra, & fictè prò parte Ioannis oblata credebantur. Vnde multæ altercationes tam ipsâ die 27., quàm 28. sequenti fuerunt inter Dominos Cardinales, & Nationes, fuitque ibidem exclamatum: *His non obstantibus fiat Sessio, fiat Sessio*. Gesta Constantiensis Concilij in 4. Manuscriptis Codicibus, & Regestum eius-

eiusdem Synodi in tribus Manuscriptis. Anni Christi 1415.

Die Veneris Sancto Ioannes à Scaffusâ de nouo aufugit: vnde turbatis contra ipsum cunctorum animis plures ex Nationibus Germanicâ, Gallicâ, & Anglicanâ deliberarunt in crastinum celebrare Quartam Sessionem, & in eâ statuere primò, quòd Concilium Constantiense potestatem habeat immediatè à Deo, cui etiam Papa obedire teneatur in his, quę spectant ad Fidem, extirpationem Schismatis, & reformationem Ecclesiæ in Capite, & in membris. Secundò, quod cogi possit, si obedire contumaciter contempserit. Tertiò, alia complura. Quæ omnia contradicentibus pluribus Patribus apud Nationes conclusa sunt. Cùm autem non solùm Nationi Italicæ displicerent, sed & Sacro Cardinalium Collegio ad deliberandum oblata non fuissent, noluerunt dicti Cardinales, & Ambassiatores Regis Galliæ ad Sessionem venire, nisi inter alia Capitula Secundum omitteretur, & in Primo Decreto non fieret mentio reformationis Ecclesiæ in Capite, & in membris. Ex Manuscriptis Gestis & Regesto Constantiensis Conçilij, Eugenio IV. in suâ Apologiâ Die 29. Martij.

con-

Anni Christi 1415. contra Basileenses, Turrecremata libro 2. de Ecclesiâ, cap. 99. & Roderico Calaguritano in Dialogo de Auctoritate Romani Pontificis; quorum testimonia vide Dissertat. II. cap. 2. huius Tractatus.

Die 30. Martij. Sabbato in Vigiliâ Paschæ, cùm Patres iam parati essent cum Mitris & Pluuialibus ad celebrandam Sessionem Quartam,

Sessio IV. mediante Rege Romanorum *adhibitum est quoddam moderamen in expediendis in illâ Sessione*, quòd nimirùm inter cætera Decreta omitteretur Secundum de Potestate coactiuâ Concilij, & in Primo Decreto nulla mentio fieret de reformatione Ecclesiæ, sicut re ipsa obseruatum fuisse testantur contra D. Maimbourg omnes Codices Manuscripti Romę reperti, quorum Catalogum hoc Tractatu reperies præter alios omnes in Bibliothecâ Cęsareâ Viennæ, & alios in Bibliothecâ Salernitanâ propè Constantiam, ac in reliquâ Germaniâ, & ipsâmet Galliâ Lutetiæ Parisiorum asseruatos, quibus consonant Auctores contemporanei, quos videre licet Dissert. I. cap. 2. & 3. infrà.

Cùm Cardinalis Florentinus, ad quem tamquam vltimum Cardinalem spectabat pro-

pronuntiare Decreta in Seſſionibus publicis, veniſſet ad verba de Reformatione Eccleſiæ in Capite & in membris, quæ Nationes in ſcedulâ delere omiſerant,*Subſtitit, eaque falſa eſſe, & præter communem deliberationem addita* aſſeruit: vnde non ſolùm tunc omiſſa fuit clauſula de Reformatione, ſed eâdem Seſſione Quartâ Cardinales monuerunt Nationes, *quòd ſuſpenderent ad tempus materias illas, quæ habent magnas difficultates, & maturam exigunt deliberationem*. Abbas Panormitanus in Sententiâ finali, & Regeſtum Conſtantienſis Concilij in tribus Manuſcriptis Codicibus. Anni Chriſti 1415. Die 30. Martij

Poſt Quartam Seſſionem Patres Conſtantienſes non inſtituunt de articulis & Decretis controuerſis examen publicum coram Nationibus, neque ſtatuunt, coram Concilio ipſo habendum, ſed quaſi de re parui momenti ageretur, nominarunt aliquos, qui cum Cardinali Florentino deſuper agerent: vbi autem inter eos aliqualiter diſputatum eſt, Deputati quatuor Nationum die 2. Aprilis inter alia multa ſtatuerunt, *quòd proximâ Seſſione omnes articuli & clauſulæ concordatæ per Nationes* Die 2. Aprilis

Anni Christi 1415. *nes in vltimâ Sessione prætermissa expediantur.* Regestum Concilij in tribus Manuscriptis Codicibus,

Die 6. Aprilis Cum Cardinales nullatenùs Nationibus consentirent quoad articulos & clausulas Sessione Quartâ prætermissas, easque se inuitis Sessione Quintâ publicandas esse percepissent, statuerunt primùm, non venire ad Sessionem, sicut & quatuor Cardinales ad eam venire noluerunt: vbi autem alij animaduerterunt, omnes sine publico scandalo, & periculo dissolutionis Concilij abesse non posse, statuerunt ad Sessionem venire, præmissâ tamen protestatione secretâ in Camerâ paramentorum Palatij Constantiensis, *quòd propter scandalum euitandum ad Sessionem ibant, non animo consentiendi his, quæ audiuerant in eâ statui debere.* Eamdem protestationem fecerunt quoquè Legati Regis Galliæ, qui sese quàm strictissimè cum Cardinalibus coniunxerant: adeò vt non solùm contra mentem Ioannis XXIII. sed & contra sententiam totius Sac. Cardinalium Collegij, & ipsorum Galliæ Legatorum publicata sint Decreta de Potestate Ecclesiasticâ, quæ D. Maimbourg de superiori-

ritate Concilij intellecta non solùm indubitatę auctoritatis, sed instar dogmatum Fidei habenda esse credebat. Ex Regesto Constantiensis Concilij in tribus Manuscriptis Codicibus. Anni Christi 1415. Mense Apr.

Præmissâ protestatione, ad Sessionem Quintam venerunt Cardinales,& inter eos Cardinalis Florentinus Canonistarum sui temporis facilè Princeps, ad quem tunc spectabat Decretorũ publicatio, qui rogatus, vt Decreta legeret, munus illud exequi recusauit : electus itaque Poznaniensis legit *Decreta per modum Constitutionum Synodalium, quia Cardinalis Florentinus ea legere noluit*. Postquam autem Decreta per modum Constitutionum recitasset, idem electus Poznaniensis legit alia *in materia Fidei* contra hæreses Wiclefi, Hus, & Hieronymi de Praga. Ita Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis Codicibus, Acta Protonotariorum in tribus Manuscriptis, & alia in editis. Vide Dissert. I. cap. 2. & Dissert. III. cap. 3. Lectis Decretis *tamquàm priùs* (ante Sessionem Quartam) *apud Nationes deliberatis & conclusis*, dicere quidem potuerunt quatuor Præsides, quòd Sess. 5.

Anni Christi 1415. illorum publicatio placeret maiori parti Nationum, non tamen Collegio Cardinalium. Cùm enim Cardinales poſt fugam Ioannis XXIII. fruſtrà petijſſent pro Sacro Collegio ſuffragium à Nationum ſuffragijs diſtinctum, ſepararunt ſeſe à Nationibus, earumque Congregationibus intereſſe noluerunt: vnde factum eſt, quòd Nationes ſine Cardinalibus deliberarint & concluſerint; ſicque à tertiâ Seſſione vſque ad ſeptimam incluſiuè *penè in omnibus Decretis Concilij factum eſt Cardinalibus, quòd tam arcto & breui tempore oſtenſa ſint Decreta iam concluſa in Nationibus, vt non fuerit in eorum poteſtate ſufficienter deliberare, & in magnum contemptum habiti fuerint.* Acta Manuſcripta Conſtantienſis Concilij in Bibliothecâ Regis Chriſtianiſſimi Pariſijs aſſeruata. Item Geſta eiuſdem Concilij in quatuor Manuſcriptis Codicibus Romæ reperta.

Menſe Maij. Quamuìs igitur reperiatur, quòd ſingulis Seſſionibus præſederit vnus ex Cardinalibus, qui votum tuliſſe perhibetur; nullibì tamen ſignificatur, eum decem primis Seſſionibus pro Sacro Cardinalium Collegio votum tuliſſe. Id in Actis Con-

ſtan-

ſtantienſis Concilij à quatuor Protonotarijs compilatis notatur, primò factum fuiſſe Seſſione XI. in Geſtis verò eiuſdem Concilij, non niſi Seſſione XIV. ibi enim habetur. *Et reſponderunt quatuor Prælati pro quatuor Nationibus Placet, & Cardinalis Oſtienſis pro Collegio Cardinalium Placet, & hoc nunc primò reſponſum eſt ex parte Cardinalium.* Vide Diſſert. II. cap. 3. Anni Christi 1415.

Seſſione XI. lecta eſt ſententia contrà Ioannem XXIII. in quâ mentio ſiebat criminis, & fautoriæ Schiſmatis, vt ſicut Concilium Piſanum eo titulo depoſuerat Gregorium & Benedictum, ita Concilium Conſtantienſe eodem titulo Ioannem XXIII. de Pontificatu cum ſuperioribus contendentem deponeret. Verùm, cum lectâ ſententiâ Cardinalis S. Marci cunctos Patres admonuiſſet, quòd Ioannes XXIII. ſæpiùs obtuliſſet conditiones Vnionis, & Procuratores ad nomine ſuo Papatui cedendum nominare voluiſſet, ſicque de fautoriâ Schiſmatis & crimine hæreſeos non conſtaret, Patres ſententiam ferre auſi non ſunt, ſed conſenſum ipſius Ioannis accedere voluerunt: vnde poſt Seſ- Die 14. Maij Seſſio XI.

Anni Christi 1415. sionem XI. *Rex, Cardinales, & Deputati, pluresque alij tractauerunt materiam, quòd Papa consentiret sententiæ suæ depositionis, & ex abundanti renunciaret. Et fuit ordinatum, quòd aliqui Cardinales, videlicet de Vrsinis, Cameracensis, de Thallanco, Saluciarum, & Florentinus irent ad Papam, qui erat detentus in oppido Sellæ ad duo milliaria, non tamen ex parte Concilij, sed Collegij, ad persuadendum sibi contenta in dictâ cedulâ, qui iuerunt & Papa consensit*. Ita Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis Codicibus, & Acta eiusdem à quatuor Protonotarijs conscripta.

Die 29. Maij Sessio XII. Sessione XII. lata est in Ioannem sententia, quam Concilium misit ad Papam Sellæ detentum, qui vt sese Concilio subiecerat, ita sententiæ illius acquieuit, *& ex abundanti renunciauit*. Gesta Manuscripta superiùs citata, & alia Acta Constantiensis Concilij tam edita, quàm non edita.

Mense Iunij die 15. & seq. Deposito Ioanne XXIII. statim Gregorius XII. de cedendo Pontificatui egit, & pro vnione ineundâ Constantiam misit Carolum de Malatestis, Dominum Arimi-

minensem, & pro Sede Apostolicâ Flaminiæ, siuè Romandiolæ Rectorem, qui Constantiam ingressus est die 15. Iunij, ac postridie Sigismundum Romanorum Regem salutationis causâ inuisit, significans, missum se à Gregorio ad dandam pacem Ecclesiæ, directumque eâ de causâ ad ipsum Regem, non ad Concilium, quòd illud Gregorius non approbaret. Ex Actis Constantiensibus in Bibliothecâ Sancti Victoris Lutetiæ Parisiorum asseruatis. Anni Christi 1415. Die 15. Iunij & sequen.

Sessione XIV. facta est Vnio Obedientiæ Gregorij XII. in manibus Regis Romanorum, non verò Concilij: dederat namque Gregorius in mandatis tam Carolo de Malatestis, quàm alijs Nuntijs suis Constantiæ constitutis, ne Concilij tamquam à Ioanne conuocati Auctoritatem agnoscerent. Antequam igitur prædicti Nuntij sese vnirent Patribus Concilij, conuenit inter vtramque Obedientiam, quòd non fieret mentio de Pontificatu Ioannis XXIII., & ex parte Gregorij fieret noua conuocatio Concilij, quæ duo Sessione XIV. obseruata fuerunt, vt patet ex omnibus Actis Constantiensis Concilij tam editis, quàm ineditis: in ijs enim refertur, Die 4. Iulij. Sessio XIV.

Io-

Anni Christi 1415. Ioannem Dominici nomine Gregorij XII. Concilium Constantiense conuocasse, & auctorizasse; ipsum verò Concilium per organum Archiepiscopi Mediolanensis dictam conuocationem & auctorizationem admisisse, hisque obseruatis cessionem Papatus nomine Gregorij factam, eiusque Obedientiam Obedientiæ Ioannis XXIII. vnitam fuisse.

Die 13. Decem. Postquam Sigismundus Romanorum Rex cum Deputatis Concilij Constantiensis ex vnâ parte, & Rex Arragoniæ cum Regum Castellæ, & Nauarræ Oratoribus, ac Comite de Fuxo de Obedientiâ Benedicti XIII. ex alterâ parte, sępiùs Perpignani egissent de Vnione, tandem concordata inierunt die 13. Decembris in Capitulo Narbonensis Ecclesiæ, quæ à Ciuitate Narbonensium nomen obtinuerunt. Primus Articulus fuit, quòd fieret noua conuocatio Concilij ab vtriusque partis Prælatis, sic vt Patres Constantiæ congregati sine vllâ mentione Generalis Concilij conuocarent Prælatos Obedientiæ Benedicti XIII., & Prælati illi vice versa conuocarent Patres Constantiæ existentes ad Concilium, in quo se vnirent, quâ vnione medi-

diante *Conſtantienſe Concilium Vniuerſa-* Anni Chriſti
le totius Chriſtianitatis fieret, quod iuxta 1415. Die 13.
Obedientiam Benedicti nonniſi particula- Decem.
ris Congregatio fuerat. Ita Regeſtũ Con-
ſtantienſis Concilij in tribus Manuſcriptis
Codicibus, aliaque Geſta & Acta edita &
inedita.

Quartâ Februarij in Congregatione 1416. Menſe
publicâ Patrum Conſtantienſiũ lecta ſunt Febr.
concordata Narbonenſia, *& ſingulariter
per ſingulos Cardinales, Patriarchas, Ar-
chiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Ambaſſia-
tores Regum, & Principum, atque vni-
uerſaliter per vniuerſos approbata, confir-
mata, & obſeruari iurata*, ordinatumque,
quòd Collegium Cardinalium, & quæli-
bet Natio deputaret aliquos ad faciendum
omnia, quę ad executionem dictorum Ca-
pitulorum pertinebant, à quibus Deputa-
tis ordinatæ ſunt litteræ conuocationis Hi-
ſpanorum iuxtà formam ſequentem: *Mi-
ſeratione Diuinâ Epiſcopi, Presbyteri, &
Diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archie-
piſcopi, Epiſcopi, Prælati, & cæteri in Con-
ſtantiâ Prouinciæ Maguntinenſis in Chri-
ſti nomine congregati, Illuſtri Principi Fer-
dinando Dei Gratiâ Arragonum & Sici-*
liæ

Anni Christi 1416. *liæ Regi, &c.* Vbi nulla mentio fit Generalis Concilij, ſicut nec in toto Epiſtolæ contextu, vt quiſque videre poteſt in Actis Concilij Conſtantienſis ſeſſ. XXII.

Menſe Martij. Primâ die Martij intrauit Conſtantiam Generalis Magiſter Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede tamquam Orator Ferdinandi Regis Arragonum: vltimâ autem die Aprilis ſequentis nuntiatũ eſt Patribus, Regem illum in ſuâ reſolutum initia vitam cum morte commutaſſe, ex quo cùm in dubiũ vocaretur Vnio cum Obedientiâ Benedicti, 16. Maij allatæ ſunt litteræ Alphonſi primogeniti Regis Arragonum, qui Patri ſucceſſerat, & ſe eiuſdem propoſitum in materiâ Vnionis totis viribus perfecturũ promittebat. Lentè interim proceſſit negotium: & cùm 4. Iulij iuxtà concordata Narbonenſia Legati Regum Caſtellæ & Nauarræ, cum Oratoribus Comitis de Fuxi, & Prælatis Obedientiæ Benedicti XIII. Conſtantiæ adeſſe deberent ad Vnionem ineundam, nemo pro parte Regum, Principum, Communitatum, & totius illius Obedientiæ comparuit præter Generalem Ordinis B. Mariæ de Mercede Nuntium Regis Arragonum defuncti.

Ex

Ex Geſtis Conſtantienſis Concilij in quatuor Manuſcriptis Codicibus. Anni Chriſti 1416.

Poſt decem dies allatæ ſunt litteræ Regis, & Reginæ Caſtellæ *ad Congregationem quatuor Nationum in Conſtantiâ* (ſic enim inſcripſerant) non verò ad Concilium Generale Conſtantiæ congregatum, vtpotè quod Obedientia Benedicti XIII. ante ſuam Vnionem agnoſcere nolebat. *Lecta autem fuerunt* 15. Iulij apud Deputatos, & *continebant, quòd Rex & Regina receperant litteras dictæ Congregationis exhortatorias mittendi Conſtantiam pro Vnione Eccleſiæ, cui rei adhuc vacare non potuerant obſtante morte Regis Arragonum Tutoris Regis Caſtellæ, qui Regnum Caſtellæ, & Regem gubernabat, ſed quàm primùm mitterent ad Conſtantiam ſuos Nuntios ſolemnes plenè inſtructos*. Ex iiſdem Geſtis Conſtantienſis Concilij in quatuor Manuſcriptis Codicibus. Die 14. Iulij.

Die 5. Septembris quinque Legati Alphonſi noui Arragonum Regis intrauerunt Conſtantiam, cũ quibus ſæpè actum eſt de ineundâ Vnione iuxtà Concordata Narbonenſia. Cùm autem illi in mandatis haberent, quòd ſeſe Concilio vnirent Menſe Septembris & Octob.

Anni Christi 1416. *aduenientibus Prælatis Hispaniæ*, quorum nemo hucusque aduenerat, responderunt: *quòd videbatur ipsis expediens, expectare Legatos Regis Castellæ, quòd ille esset maior, & præcipuus Hispaniarum Rex*. Cùmque huic responso non acquiescerent Patres Concilij, post mensem integrum, quo hâc de re actum erat, *Legati Regis Arragonum dixerunt, quòd vellent se vnire Concilio, non tamen reputare esse Generale Concilium, neque agi de rebus Concilij Generalis, donec venirent Legati Regis Castellæ*. Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis Codicibus.

Die 15. Octob. Sessione XXII. Vnio facta est cum Legatis Regis Arragonum sub conditione, quòd haberent in Natione Hispanicâ voces tantæ auctoritatis, quantæ essent voces omnium Prælatorum, & personarum Cleri Regnorum dicti Regis, quę citrà & vltrà mare possidebat, in quibus erant Insulæ Canariæ, Siciliæ, Sardiniæ, Corsicæ, & Maioricarum. Licèt autem Legati Regis Portugalliæ, qui post Sessionem XXI. die 5. Iunij primùm Constantiam aduenerant, contra concessam Arragonensibus vocem protestati essent, & Legati Iacobi Comitis

tis

tis Marchiæ appellantis se Regem Siciliæ, qui etiam tunc primùm appulerant, contra loca Arragonensibus tributa egissent; processit tamen Concilium ad Vnionem iuxtà Concordata Narbonensia, quorum Primo Capitulo de nouâ conuocatione Concilij publicè perlecto, dixerunt Legati Regis Arragonum: *Cui quidem Capitulo satisfacientes, conuocamus vos omnes Prælatos, & cæteros Dominos de hâc Congregatione iuxtà tenorem dicti Capituli.* Vbi videre est, Nullam mentionem fieri Generalis Concilij, sicut nec facta est ab Archiepiscopo Mediolanensi, qui nomine Concilij legit scedulam sequentem: *Nos permissione Diuinâ Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, & cæteri hìc congregati, dictam conuocationem acceptamus.* Ex Gestis Manuscriptis suprà allatis, & alijs Actis Constantiensis Concilij editis, & ineditis. Anni Christi 1416.

Edidit circa hoc tempus Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis Tractatum suum de Ecclesiæ, & Cardinalium auctoritate. Licèt enim Illustrissimus Annalium continuator Spondanus putet, Tractatum Mense Octob.

Anni Christi 1416. Mense Octob.

illum editum fuisse anno 1415. post fugam Ioannis XXIII., & initio Tractatus inter Opera Gersonis notatum habeatur, quòd *Liber scriptus sit in Concilio Constantiensi anno* 1417. in antiquo tamen Codice Manuscripto Bibliothecæ Vaticanæ habetur ad finem eiusdem Tractatus: *Explicit Tractatus de Ecclesiasticâ Potestate editus à D. Petro de Alliaco Cardinali Cameracensi, datus Constantiæ de mense Octobris anno Domini* 1416. Fatetur autem Cardinalis Cameracensis inter alia, quòd *apud nonnullos magnam perplexitatem induxerit, an Nationes Constantiæ congregatæ habeant auctoritatem priuandi Romanam Ecclesiam, & Sacrum Collegium ipsam repræsentans iure suo, habendi scilicet vocem in Sacro Concilio, & Summum Pontificem eligendi*. Significat autem Parte 1. cap. 4. se ideò dubium illud cum alijs omnibus proposuisse, *vt in Concilio super his deliberetur, & prouideatur, quòd in futurum Acta non possint ab æmulis reprobari*. Quę benè notanda sunt, cùm ex his pateat, ab ipso Constantiensis Concilij temporibus, nonnulla eius Decreta in dubium reuocari cœpisse.

Post

Post Sessionem XXII. cœperunt Legati Arragonum facere Nationem Hispanicam, & non solùm dare Deputatos pro instituendo processu contra Benedictum XIII. sed & subsignare per modum Nationis Acta & Mandata Concilij, ob quæ graues controuersiæ ortę sunt inter Nationes, vt fusiùs enarrant Gesta Constantiensis Concilij. Anni Christi 1416. Mense Nou.

Sessione XXV. duo Legati Comitis Fuxi, Xanzius Olorensis, & Bernardus Adurensis Episcopi vnierunt se Concilio nomine dicti Comitis, & trium Statuum Biarnæ. Exhibitis igitur Procuratorijs Episcoporum, Abbatum, Capitulorum, Cleri, atque Baronum, & Nobilium, ac plebis Statuum prædicti Ducis, facta est noua Concilij conuocatio iuxtà concordata Narbonensia, vt facta erat Sessione XXII. quando Regnum Arragonię sese Concilio vniuerat. Ex Actis Concilij editis & non editis. Die 14. Decem.

Mense Decembris intrauerunt quoquè Constantiam quatuor Legati Regis Nauarræ, inter quos duo Episcopi, & duo Doctores, qui Sessione XXVI. nomine dicti Regis, & trium Statuum Cleri, Nobi- Die 16. Decem.

Anni Christi 1416. bilium, & populi eiusdem Regni sese venerunt Concilio, illud de nouo conuocando iuxtà Concordata Narbonensia, & conuocationem nomine Patrum Constantiensium admittente Archiepiscopo Mediolanensi, vt patet ex Actis Constantiensis Concilij.

1417. Mense Ianuar. Die 4. Ianuarij relatum est Concilio, quòd mediante Alphonso Rege Arragonum Rex Castellæ subtraxisset Obedientiam Petro de Lunâ; & litteras conuocatorias per totum Regnum publicasset, ac Legationem solemnem ad Concilium misisset. Nuntiatum quoquè circa hoc tempus Patribus Concilij, quòd eorum litteræ conuocatoriæ in Regno Scotiæ publicatæ essent, lectæque sunt litteræ Ducis Albaniæ tunc Regis nomine Scotiam gubernantis, quibus reuerenter significabat affectum ad vnionem Ecclesiæ, seque commendabat Concilio, *quod vocabat Congregationem in Constantiâ, pollicebaturque, se missurum Legatos cum plenâ potestate ad omnia, quæ ad Vnionem Ecclesiæ pertinebunt.* Forma verò litterarum erat: *Reuerendissimi, Reuerendique Patres, Doctores egregij, Spectabiles Domini, cæterique deuoti Vi-*

Viri pro vnione Sanctæ Matris Ecclesiæ in Ciuitate Constantiensi congregati. Ex quibus constat, tam Regnum Scotię, quàm Regna Hispaniæ ante Vnionem Obedientiæ Benedicti XIII. Concilium Constantiense pro Vniuersali non habuisse. Gesta Constantiensis Concilij ex quatuor Manuscriptis Codicibus. Anni Christi 1417.

Die 17. Ianuarij Rex Romanorum Sigismundus (qui post tractatum in Narbonâ Galliam petiuerat pro pace componenda inter Franciæ & Angliæ Reges) Constantiam reuersus est vnà cum Nicolao Gneznensi Archiepiscopo, quem Conciliũ ei itineris socium dederat. Attulit autem Gneznensis Archiepiscopus libellum Ioannis à Falckenberg, quem acceperat à Doctoribus, & Studiosis Parisiensibus, dum eos Lutetię ad conuiuium exceperat: effecit autem idem Archiepiscopus, vt Io. à Falckenberg in tetrum carcerem detruderetur, eiusque *libellus famosus in Wladislaum Regem, & omne Polonum nomen conscriptus*, à quatuor Nationibus, & Collegio Cardinalium damnaretur, & statueretur, quòd censurari deberet in Sessione publicâ. Gesta Concilij Constantiensis, & Die 17. Ianuar.

Cro-

Anni Christi 1417. Die 29. Martij.

Cromerus lib. 18. de Gestis Polonorum.

Penultimâ Mensis Martij intrauerunt Constantiam Legati Regis Castellæ, duo scilicet Episcopi, duo milites, quatuor Doctores, & vnus Secretarius, qui 3. Aprilis exposuerunt desideriũ suum ad Vnionem Ecclesiæ addentes, se primùm informari debere de aliquibus concernentibus statum Concilij: rogati autem die 5. Aprilis à Rege Romanorum de ijs, circà quæ informari volebant, dederunt in scriptis quædam Capitula, quæ vt plurimum spectabant ad libertatem Patribus concessam in rebus ad Concilium spectantibus, & ad modum, qui obseruandus esset circà electionem futuri Pontificis. Duæ verò fuerunt rationes, ob quas de his informari volebant: prima, quòd scirent quædam per impressionem Constantiæ facta, inter quæ erat decretum de non eligendo Pontifice sine consensu Concilij Sessione XIV. editum, in quod Cardinales numquam liberè consenserant: secunda, quòd nollent Cardinales ab electione excludi, & loco Cardinalium Hispanorum, qui Benedicto XIII. adhærebant, Hispani quosdã de eius Obedientiâ vellent adiungere. Ex Gestis

Con-

Constantiensis Concilij in quatuor Manu- Anni Christi 1417.
scriptis Codicibus.

Occasione horum Capitulorum cœperunt Cardinales vrgere materiam de modo eligendi futurum Pontificem, de quo cùm Rex Romanorum agi nollet, nisi post eiectionem Petri de Lunâ, & reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris, facta est magna animorum contentio, quę dudùm durauit, persistente Rege Romanorum in suo proposito, & nolentibus Legatis Regis Castellæ se vnire Concilio nisi certificati de modo electionis. Compendij historici terminos excederem, si cuncta hâc occasione inter Nationes acta describerem: vnico igitur verbo notasse sufficiet, Nationes Germanicam & Anglicanam adhæsisse Regi; Italicam & Gallicanam Collegio Cardinalium; quibus vltimis post varias turbas significarunt Legati Castellæ die 15. Iunij, quòd vellent se vnire Concilio, prout fecerunt post triduum Sessione XXXV., in quâ iuxtà Concordata Narbonensia facta est noua conuocatio Concilij, quod Castellani hucusque agnoscere noluerant pro Generali. Gesta Constantiensis Concilij in quatuor

(Mense Aprilis & seqq.) (Mense Iunij) (Sessio XXXV.)

Anni Christi 1417. Manuſcriptis Codicibus, & Acta tam edita, quàm non edita.

Poſt Hiſpanorum Vnionem voluit Rex Romanorum obſeruari ordinem in rebus gerendis; & primò quidem, vt eijceretur Petrus de Luna, ſecundò fieret reformatio in Capite & Curiâ Romanâ, tertio cęteris reformationibus reſeruatis procederetur ad electionem Papæ. Quæ cum ſępius Nationibus propoſuiſſet, & apud omnes nimium vrgeret, proteſtata eſt Natio Gallicana die 17. Iunij de læsâ libertate, quam Rex cum omni ſecuritate cunctis promiſerat: cùmque Rex Romanorum ſeſe excuſare niteretur, die 28. eiuſdem menſis fuerunt datæ Regi ex parte Nationum Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ, ac Collegij Cardinalium requiſitiones in ſcriptis, quibus petebatur Decretum Concilij de modo eligendi futurum Pontificem, dicebaturque, ad Regem non ſpectare, in rebus Eccleſiaſticis ſequenda præſcribere. Quæ, aliaque effecerunt, quod Rex die Menſe Iulij. 11. Iulij publicarit litteras ſecuritatis, & in quatuor locis Conſtantiæ affigi iuſſerit. Geſta Conſtantienſis Concilij in quatuor Manuſcriptis Codicibus ſuprà.

His

His litteris publicatis vnanimi consensu statutum est, procedendum esse ad sententiam diffinitiuam contra Petrum de Luna ex tribus de Papatu contendentibus vltimum, quæ 26. Iulij, Sessione XXXVI. lata est in dubium illum Pontificem tamquam *periurum, vniuersalis Ecclesiæ scandalizatorem, fautorem & nutritorem inueterati Schismatis, & inueteratæ scissuræ & diuisionis Ecclesiæ Sanctæ Dei, Pacis, & Vnionis eiusdem Ecclesiæ impeditorem, & turbatorem, Schismaticum & Hæreticum, ac à fide deuium, & Articuli fidei, vnam S. Ecclesiam Catholicam, violatorem pertinacem, cum scandalo Ecclesiæ Dei incorrigibilem, notorium & manifestum, ac omni titulo, gradu, honore, & dignitate indignum, à Deo eiectum & præcisum, & omni Iure eidem in Papatu, & Romano Pontifici ac Romanæ Ecclesiæ quomodolibet competente, ipso Iure priuatum, & ab Ecclesiâ Catholicâ tamquam membrum aridum præcisum*. Ita sententia Concilij in Actis tam editis quàm ineditis.

Anni Christi 1417.

Sessio XXXVI.

Post eiectionem Petri de Lunâ, qui Benedictus XIII. in suâ obedientiâ vocabatur, nominati sunt à Nationibus Deputa- Mense Augusti

Anni Christi 1417. ti pro reformatione in Capite & Curiâ Romanâ, quod animaduertentes Cardinales, ſtatim materiam electionis propoſuerunt, & contra Decretum de non eligendo Pontifice abſque conſenſu Concilij, quod Seſſione XIV. ipſis inuitis editum erat, proteſtati ſunt apud omnes Nationes: rogarunt etiam, ac exhortati ſunt Patres, ne prætextu Reformationis negotium electionis differrent. Ex Manuſcriptis Codicibus Geſta Conſtantienſis Concilij continentibus.

Cum autem poſt eiectionem Petri de Luna Rex Romanorum cœpiſſet iterùm ſeſe immiſcere negotijs Concilij, & cum Nationibus Germanicâ ac Anglicanâ concluſiſſet, non agere de negotio electionis, niſi poſt abſolutum negotium Reformationis, tres aliæ Nationes ſeſe vnierunt Collegio Cardinalium, factumq; eſt, quod Auctor coætaneus his verbis teſtatum reliquit: *Orta eſt Seditio inter Regem & Nationem Germaniæ parte ex vnâ, & cæteras Nationes parte ex alterâ; Rege cum ſuis volente, quòd, priuſquàm ad electionem ſummi Pontificis procederetur, fieret reformatio Eccleſiæ tam in Capite, quàm in*

in membris: cæteris contendentibus ex aduerso, quòd priùs procederetur ad electionem Papæ, per quem reformatio Ecclesiæ esset deducenda ad effectum. Tandem reformatione conceptâ, ipsa tamen nondum publicatâ, processum est ad electionem summi Pontificis. Ita Gobelinus Personâ in Cosmodromio Ætate 6. cap. 96. Quæ latiùs describuntur in quatuor Manuscriptis Codicibus Gesta Constantiensis Concilij continentibus, vt ex dicendis patebit. Anni Christi 1417.

Cum itaque Natio Germanica sępiùs à tribus Nationibus & Collegio Cardinalium ad dandos Deputatos pro materiâ electionis frustrà admonita fuisset, ipsaque Regi Romanorum firmiter adhæreret, Cardinalis Pisanus die 9. Septembris dedit legendam coram Natione Germanicâ protestationem ex parte trium Nationum Hispanicæ, Gallicanæ, & Italicæ, ac Sacri Cardinalium Collegij, cuius lectio ob strepitum & discessum Regis tunc perfici non potuit, die tamen XI. septembris à Cardinali Pisano in Ecclesiâ Constantiensi, non obstante tumultu à Germanis excitato, integrè lecta fuit. Gesta Constantiensis Concilij suprà citata. Mense Sept.

Plu-

Anni Christi 1417. Plura à tribus Nationibus & Collegio Cardinalium dicta sunt in illâ protestatione notatu dignissima, & ad Auctoritatem ac sensum Decretorum Sessionis V. quàm maximè facientia. Dictum namque Ecclesiam tunc fuisse instar *corporis Acephali*, id est, sine capite, & quorumdam Regnorum ac Prouinciarum populos *nondum solidè & clarè* Concilio Constantiensi adhæsisse, sed *exspectasse fienda electionis summi Pontificis euentum, vt si canonicè eligeretur, illi obedirent, aliàs non*. Adiunctum, quòd *Fides quorumdam, qui eidem Concilio adhæserant, propter rumores discordiarum & quasi impressionum, quas in eodem Concilio fieri audiebant*, iam vacillare cœperat, & in Vrbe Româ, ac Italiâ de assumendo aliquo Pontifice plurimum dubitari. Demùm, Decretum Sessionis XIV. de non eligendo Pontifice sine consensu Concilij, non ligare Nationem Hispanicam, quia Sessioni illi non adfuerat: ex quo à fortiori concludi poterat, Decretis Sessionum Quartæ & Quintæ de Potestate Ecclesiasticâ non teneri Romanos Pontifices, vtpotè qui ab illis non solum abfuerant, sed & constanter illi contradixerant.

rant. Ne tamen expreſsè & in terminis tres Nationes Decreta illa reprobare viderentur, ea alio ſenſu, quam Rex Romanorum & Natio Germanica volebat, intelligenda eſſe dixerunt. Aſſeruerunt namque, Decretis illis ſtatui, quod priùs agatur de Vnione Eccleſiæ, quàm reformatione in Capite: *In omnibus enim locis, vbi vel Concilium vel dicta Capitula de agendis in iſto Concilio loquuntur, ſemper præponunt Vnionem, quæ Vnio nec eſt, nec dici poteſt perfecta, niſi Eccleſia vnum Caput Miniſteriale habeat, cui Corpus Eccleſiæ vniatur: duplex enim ſecundum Sacros Doctores eſt vnio Eccleſiæ: vna membrorum inuicem, quæ iam creditur eſſe facta, altera membrorum ad Caput, vt conſtituatur Corpus integrum & perfectum; & iſta non eſt facta, igitur primo loco fienda.* Vide proteſtationem inter Acta Concilij ex quatuor Manuſcriptis Codicibus inferiùs editam.

Anni Christi 1417.

Lectâ hâc proteſtatione tanta animorum conturbatio orta eſt in Natione Germanicâ, vt Rex Romanorum habito cum ſuis conſilio egerit de capiendis nonnullis Cardinalibus, qui ea de re per ciues

Con-

Anni Christi 1417. Constantienses admoniti statuerunt die 12. Septembris: *quòd propter tales minas & timores incussos, neque propter machinationes, quas sciebant Cardinales fieri contra eos, non dimitterent prosecutionem Vnionis Ecclesiæ usque ad mortem, & portabant capellum rubeum in signum martyrij si opus esset pro Ecclesiâ Dei, nec de aliquo terrebantur*. Ita Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis Codicibus.

Post plures turbas & tumultus, cum Natio Anglicana adhæsisset Collegio Cardinalium & tribus alijs Nationibus ad dandum Deputatos pro materiâ electionis, tandem Natio Germanica, quæ constantiam Cardinalium vincere nequiuerat, agere cœpit de cautione, quòd factâ Pontificis electione fieret reformatio Ecclesię, *& petiuit assecurationem per Decretum irritans, quòd post electionem Papæ fieret reformatio ante coronationem eius & administrationem aliquam. Cumq; factæ essent variæ formæ Decreti ad hoc, tandem dictum fuit, quod Papa electus ligari non poterat*. Quo responso significatum fuisse, quòd verus & indubitatus Pontifex à Con-

ci-

cilio ligari non poterat sub pœnâ deposi- Anni Christi 1417.
tionis, latiùs ostendimus Dissertatione III.
cap. 2.

Verum quidem est, quòd Sessione Sessio XXXIX.
XXXIX. quædam in materiâ reformationis edita reperiantur, sed magnâ cautelâ, & sine vllâ mentione pœnæ, quæ auctoritatem Concilij directiuam, non verò coactiuam indicant. Illustre est hâc de re exemplum in capitulo *Frequens* De celebrandis Concilijs Generalibus, & prouisione erga futura Schismata. Cùm enim Patres Constantienses statuant, Concilia Generalia in quinquennium, septennium, & decennium celebranda esse, plurimum auctoritatis circa tempus & locum in Romano Pontifice agnoscunt, nulliusq; pœnæ mentionē faciunt. Vbi verò de sopiendo Schismate, quod oriri posset, agunt, pœnam priuationis imponunt illis, qui simul de Papatu contendunt, vt ipsi Patres Constantienses Concilium non nisi tempore Schismatis potestatem coactiuam in Pontifices habere significarint. Vide Acta Constantiensis Concilij Sessione XXXIX.

Cùm ex his constaret, quòd Concilium supra verum, & indubitatum Pontificem

Anni Christi 1417. potestatem coactiuam non assumeret, mediante Episcopo Vinctoniensi Patruo Regis Angliæ, qui tunc primùm Constantiam aduenerat, consensit Rex Romanorum, quòd ante reformationem procederetur ad electionem Pontificis, statutumque Decreto Concilij Sessione XL. quòd Pontifex de proximo assumendus vnà cum Concilio, vel eius Deputatis reformaret Ecclesiam in Capite, & in membris. Cui Decreto, licèt irritans non esset, nullamque pœnam Pontifici Ecclesiam reformare detrectanti imponeret, ipsa tamen Natio Germanica acquieuit, contenta addere inter Capita reformationis hoc vnum: *Propter quæ, & quomodo Papa possit corrigi & deponi*: quod ideò adiunctum puto, vt Pontifex cum Concilio quæstionem de Potestate coactiuâ Concilij, quam Ioannes Gersonius Sessione V. decisam fuisse crediderat, decideret. Ex Gestis Manuscriptis Constantiensis Concilij, & Actis editis eiusdem.

Sessio XL.

Notauimus suprà, Cardinalem Cameracensem in Tractatu de Potestate Cardinalium, Nationes monuisse, quòd apud plures dubitaretur, num Cardinales potuerint

rint priuari voce in Sacro Concilio tam quoad acta, quàm quoad electionis futuræ modum. Quæ ne quisquam putet, ab eo tunc sine vllo fundamento proposi ta fuisse, notandum est ex Gestis Concilij, quòd quibusdam anno 1417. mense Octobris loquentibus de excludendo ab electione Pontificis Collegio Cardinalium vt Collegio, Cardinalis Sancti Marci sese opposuerit eorum opinioni, dicens, ad Collegium Cardinalium de Iure pertinere electionem: *Et multi tenent*, inquit, *quòd Concilium sine Papa non potest illa Iura mutare, multaque Nationes non reputarent sic electum pro Papa*. Quæ Cardinalis verba tanti momenti visa fuerunt, vt die 25. Octobris *nihil factum sit nisi disputare, maximè vtrùm Concilium potuit derogare iuribus editis super electione Papæ, vel illa tollere*. Ita Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis Codicibus. Ex quibus patet, quàm grauiter hallucinentur, qui omnia Decreta Constantiensis Concilij ante trium Obedientiarum vnionem edita irrefragabilia putauerunt.

Anni Christi 1417.

Mense Octob.

Postquam diù actum fuerat inter Nationes, & Collegium Cardinalium de mo- Mense Nou.

Anni Christi 1417. potestatem coactiuam non assumeret, mediante Episcopo Vinctoniensi Patruo Regis Angliȩ, qui tunc primùm Constantiam aduenerat, consensit Rex Romanorum, quòd ante reformationem procederetur ad electionem Pontificis, statutumque Decreto Concilij Sessione XL. quòd Pontifex de proximo assumendus vnà cum Concilio, vel eius Deputatis reformaret Ecclesiam in Capite, & in membris. Cui Decreto, licèt irritans non esset, nullamque pœnam Pontifici Ecclesiam reformare detrectanti imponeret, ipsa tamen Natio Germanica acquieuit, contenta addere inter Capita reformationis hoc vnum: *Propter quæ, & quomodo Papa possit corrigi & deponi*: quod ideò adiunctum puto, vt Pontifex cum Concilio quæstionem de Potestate coactiuâ Concilij, quam Ioannes Gersonius Sessione V. decisam fuisse crediderat, decideret. Ex Gestis Manuscriptis Constantiensis Concilij, & Actis editis eiusdem.

Sessio XL.

Notauimus suprà, Cardinalem Cameracensem in Tractatu de Potestate Cardinalium, Nationes monuisse, quòd apud plures dubitaretur, num Cardinales potuerint

rint priuari voce in Sacro Concilio tam quoad acta, quàm quoad electionis futuræ modum. Quæ ne quisquam putet, ab eo tunc sine vllo fundamento proposita fuisse, notandum est ex Gestis Concilij, quòd quibusdam anno 1417. mense Octobris loquentibus de excludendo ab electione Pontificis Collegio Cardinalium vt Collegio, Cardinalis Sancti Marci sese opposuerit eorum opinioni, dicens, ad Collegium Cardinalium de Iure pertinere electionem: *Et multi tenent*, inquit, *quòd Concilium sine Papa non potest illa Iura mutare, multaque Nationes non reputarent sic electum pro Papa*. Quæ Cardinalis verba tanti momenti visa fuerunt, vt die 25. Octobris *nihil factum sit nisi disputare, maximè vtrùm Concilium potuit derogare iuribus editis super electione Papæ, vel illa tollere*. Ita Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis Codicibus. Ex quibus patet, quàm grauiter hallucinentur, qui omnia Decreta Constantiensis Concilij ante trium Obedientiarum vnionem edita irrefragabilia putauerunt.

Anni Christi 1417.

Mense Octob.

Postquam diù actum fuerat inter Nationes, & Collegium Cardinalium de mo- Mense Nou.

Anni Christi 1417. do eligendi futurum Pontificem, conuenit inter omnes die 28. Octobris, quòd vnà cum Cardinalibus sex Deputati ex singulis Nationibus haberent ius suffragij: qui proinde 8. Nouembris Conclaue ingressi post triduum in festo Sancti Martini cum incredibili totius Orbis Christiani lætitiâ in Summum Pontificem elegerunt Odonem Cardinalem de Columnâ, qui ob Festum suæ assumptionis Martinus V. appellari voluit. Ex Gestis, Regesto, & Actis Constantiensis Concilij.

1418. Mense Januar. & seq. Cùm Martinus V. paulò post suam ad Pontificatum assumptionem Præsides Nationum ad se euocasset, vt ex parte illarum eligerentur Deputati, qui cum sex Cardinalibus à se nominatis agerent de reformatione, per plures Menses frustrà inter illos actum est de hâc materiâ, vnâ Natione volente hoc modo, aliâ alio. Vnde prudentissimus ille Pontifex auditis Nationum opinionibus Capitula obtulit, quibus illis, quæ Sessione XL. de reformatione à Nationibus desiderata erant, satisfecit. Ad Capitulum verò, *Quibus de causis Papa possit corrigi & deponi*, respondit: *Non videtur, prout nec visum fuit in pluri-*

ri-

ribus Nationibus circa hoc aliquod nouum ſtatui, vel decerni. Ita ex 2. Manuſcriptis Codicibus, vno Bibliothecę Vaticanę, altero Palatinæ. Ex quibus non ſolùm patet, mutila eſſe Capitula reformationis à Philippo Labbeo in Appendice Conſtantienſis Concilij ex Codice Capranicenſi edita, ſed & conſtat clariſſimè, Martinum V. firmare noluiſſe Decretum Seſſionis V. eo ſenſu, quo à Ioanne Gerſone exponitur, quin potiùs nouitatis accuſaſſe, ac improbaſſe. Quod ipſum oſtendi poteſt ex Concordatis particularibus à Martino V. cum ſingulis Nationibus initis, in quibus cùm de cæteris reformationum Capitibus ſaluâ Sedis Apoſtolicæ Auctoritate ſtatueret, de hoc Capite ne verbum quidem fieri voluit, quantumuìs Natio Germanica in ſuis aduiſamentis poſt electionem Martini V, id inſtanter petijſſet. Ex varijs Manuſcriptis optimæ notæ Codicibus. Anni Christi 1418.

Martinus V. rogatus à Patribus, vt iuberet per omnes Orbis Catholici Regiones inquiri in hæreticos Huſſitas, & Wicleffiſtas, antequam litteras executorias ad hæreticæ prauitatis Inquiſitores in Angliâ, Poloniâ, Bohemiâ, & alijs locis conſtitutos pu- Die 22. Feb. & ſequ.

Anni Christi 1418.

publicaret, voluit primùm Auctoritate Apostolicâ confirmare omnia Decreta in Concilio Romano sub Ioanne XXIII., & in Concilio Constantiensi ante suam electionem contra hæreticos edita: quâ de re extat eiusdem Pontificis Bulla authentica in Archiuo Apostolico hucusque inedita, & Orbi Catholico his nostris temporibus planè ignota. Incipit hæc Bulla, *In eminentis Apostolicæ dignitatis speculâ superni dispositione Consilij constituti*, & finit: *Nulli ergo liceat &c. Nostræ approbationis, ratificationis, confirmationis, communitionis, suppletionis, voluntatis, & constitutionis infringere, &c.* Data autem est *Constantiæ octauo Kal. Martij anno* Pontificatus eius *primo*. Ita Regestum variorum Martini V. eo ipso tempore, quo Bulla hæc edita est, conscriptum.

Circa finem Febr. & principium Mar.

Nicolaus Gneznensis Archiepiscopus cum alijs Oratoribus Polonis, qui à Wladislao Rege suo, & Withaldo Lituaniæ Duce litteras acceperant ad prosequendam censuram errorum & hæresum in partibus suis pullulantium, cùm vidissent in litteris Synodicis ad Inquisitores Poloniæ contra hæreses die 22. Februarij datis

nul-

nullam mentionem factam fuisse errorum famosi libelli Ioannis à Falckenbergh, multis indicarunt, se appellationem ad futurum Conciliũ interiecturos. Quod cùm ad aures Martini V. peruenisset, Pontifex ille sexto Idus, seù 2. Martij in Consistorio publico Constitutionem *Ad perpetuam rei memoriam* edidit, in quâ appellationem à Sede Apostolicâ ad futurum Concilium his verbis prohibuit: *Nulli fas est à supremo Iudice videlicet Apostolicâ Sede, seù Romano Pontifice Iesu Christi Vicario in terris appellare*. Quo Decreto Auctoritatẽ Pontificiam supra Concilium esse indicauit, & Decreta Sessionis V. in sensu Basileẽnsium de superioritate Concilij intellecta reiecit, & infirmauit. De Martini Constitutione testatur Gersonius in Dialogo Apologetico pro Constantiensi Concilio hucusque, vt putem, inedito, & in Tractatu *An, & quomodo appellare liceat*, Tomo I. suorum Operum. Anni Christi 1418.

Sessione XLV. & vltimâ Concilij, Oratores Regis Poloniæ videntes, quòd Martinus V. mitiùs cum libello Ioannis à Falckenbergh ageret, *rem nouam ausi*, inquit Cromerus Warmiensis Episcopus lib. 18. Mense Apr. Sessio XLV.

Anni Christi 1418. de rebus gestis Polonorum, *ad futurum Concilium appellarunt*. Quâ de re cùm multa dicerent, & tumultus in Concilio fieret, Martinus imposito omnibus silentio respondit ad prædicta, & dixit, quòd omnia & singula in materiâ fidei conciliariter statuta & decreta confirmaret, neque aliter, neque alio modo. Quibus verbis Articulum de propositione Ioannis Petit à Ioanne Falckenbergh in libello prædicto renouatum se cum Concilio Constantiensi damnare, statutum tamen Nationum, & Cardinalium de damnandis in Sessione publicâ prętensis alijs libelli erroribus sese reijcere significauit. Cùmque Oratores Poloniæ appellationem suam ad futurum Conciliũ prosequi vellent, Martinus supremâ suæ Sedis auctoritate vsus, & contra Constitutionem suam de non appellando ad futurũ Concilium procedi nolens, appellationem prosequi volentibus silentium sub pœnâ excommunicationis imposuit: idque in medio Concilij adstantibus cunctis trium Obedientiarum, omnium Nationum, & ipsius Sacri Cardinalium Collegij Patribus fecit, & Actis publicis ad perpetuam rei memoriam inse-

ſeri iuſſit.; prout etiamnum inſerta ſunt Actis Conſtantienſis Concilij tam editis, quàm non editis,tam à Baſileenſibus compilatis, quàm ab ipſius Conſtantienſis Synodi Notarijs conſcriptis. Anni Christi 1418.

Poſt Synodum Conſtantienſem non ſolùm oſtendit Martinus Quintus supremam Sedis Apoſtolicæ auctoritatem in ineundis cum ſingulis Nationibus Concordatis, ſed & in probandis nonnullis Conſtantienſis Concilij Decretis, quæ illi Sedis Apoſtolicæ Auctoritate confirmanda offerebantur. Ex Manuſcriptis Codicibus Bibliothecæ Vaticanæ.

XVIII. VERITATES

Ad facta Constantiensis Concilij spectantes, & nunc primùm ex Manuscriptis Códicibus in lucem erutæ, aut eorumdem Codicum auctoritate firmatæ.

MENS Concilij Constantiensis non fuit, quòd Ioannes XXIII. pro vnico vero & indubitato Pontifice ab omnibus Christi fidelibus haberi deberet, sed duas alias Obedientias in suo sensu abundare permisit. Iudicarunt Patres Constantienses, quòd Gregorius XII. si Constantiam personaliter venisset, non obstante Ioannis XXIII. præsentiâ, Arma Pontificia ante valuas Palatij affigere potuisset; & Legatum eius Ioannem Dominici cum capello rubeo tamquam Cardinalem publicè Constantiam ingredi passi sunt. Vide Dissert. III. cap. 2. præsentis Tractatus.

2. *Ioannes XXIII. audiens, Gersonium vnum ex Regis Galliæ Oratoribus post suum discessum sermonem habuisse in diminutionem Auctoritatis Pontificiæ, amaro animo conquestus est cum tribus Galliæ Legatis*

tis eum Schaffusæ constitutum visitantibus, quòd post suum discessum falsa quædam & erronea contra Sedis Apostolicæ Auctoritatem Constantiæ facta essent. Vnde Oratores Christianissimi Regis sese vnierunt cum Cardinalibus ad Sedis Apostolicæ iura contra aduersarios tuenda. Dissertatione II. cap. 2.

3. *Cardinales non solum sustinuerunt, Ioannis XXIII. Auctoritate Concilium dissolui potuisse, sed & Nationibus Auctoritatem Constantiensis Concilij suprà Pontificem extollere cupientibus obstiterunt, ac vnà cum Regis Galliæ Oratoribus ad Sessionem Quartam venire noluerunt, nisi deletâ in primo eius Decreto clausulâ de reformandâ Ecclesiâ in Capite & in membris, & omisso secundo Decreto de potestate coactiuâ Concilij suprà Pontificem. Dissertat. I. cap. 4.*

4. *Sacrum Cardinalium Collegium Sessione Quartâ publicè admonuit Nationes, quòd supradicta Decreta sine sufficienti examine, & deliberatione debitâ conclusa fuerint, illaque materiæ in aliud tempus differri deberent, quæ patiuntur magnas difficultates, & maturam exigunt delibe-*

rationem. Dissertat. II. cap. 2. art. 2.

5. *Cardinales videndo, quòd Nationes sine debito examine & communi deliberatione Articulos & Clausulas Sessione Quartâ omissas publicare volebant Sessione Quintâ, secretò protestati sunt in camerâ paramentorum Palatij Constantiensis, quòd propter scandalum euitandum ad Sessionem illam ibant, non animo consentiendi his, quæ audiuerant in eâ statui debere. Diss. II. cap 2.*

6. *Regis Christianissimi Oratores, qui iam dudùm sese Cardinalibus coniunxerant, eodem modo protestati sunt ante Sessionem Quintam. Eàd. Diss. & cap.*

7. *Cardinalis Florentinus, ad quem tamquam ad vltimum Cardinalem spectabat Decretorum publicatio, rogatus Sessione Quintâ, vt legeret Decreta, id facere recusauit, & electus Poznaniensis ea per modum Constitutionum Synodalium legit, quia Cardinalis Florentinus ea legere noluit. Ibidem.*

8. *Cardinalis Præses Sessione Quintâ non tulit suffragium pro se & Collegio Cardinalium, sed nec Præsides Nationum pro ipsis votum tulerunt: sed sicut à Sessione*

Ter-

Tertiâ ſeſe à Nationibus ſepararant, ita cum Nationibus de rebus in Concilio ſtatuendis deliberare noluerunt; fuitque primum Seſſione XI. à Cardinale Præſide pro ſe & Collegio Cardinalium Placet dictum. Ibidem.

9. *Concilium Conſtantienſe tentauit Ioannem XXIII. deponere tamquam Schiſmaticum & Hæreticum, ſed ob Cardinalis S. Marci admonitionem, quòd neque de fautoriâ ſchiſmatis, neq; de crimine hæreſis conſtaret, actum eſt à Cardinalibus, Rege Romanorum, & Deputatis Nationum, vt ipſius Ioannis conſenſus obtineretur, qui à quinque Cardinalibus hanc ob rem ad oppidum Sellæ miſſis rogatus ſuæ depoſitioni conſentire, idipſum acceptauit, & ex abundanti renuntiauit. Diſſert. III. cap. 2.*

10. *Gregorius XII. noluit Pontificatui cedere, niſi duo obſeruarentur à Concilio, quorum primum ſpectat ad Ioannem XXIII. cuius ne nominis quidem mentionem fieri volebat: ſecundum ad ipſam Concilij conuocationem, quam Ioannis auctoritate factam pro illegitimâ habebat, & ideò nouam auctoritate ſuâ inſtituendam eſſe aſſerebat. Ibidem, & Diſſ. II. cap. 3.*

11 Obe-

11. *Obedientia Benedicti XIII. Concordata inijt cum Deputatis Concilij sub varijs conditionibus, quarũ prima, quod ab vtrâq; parte fieret noua conuocatio, & Patres Constantienses in litteris conuocatorijs abstinerent à titulo Generalis Concilij: dixeruntq; Legati Regis Arragonum, se Concilium Constantiense pro Generali nolle agnoscere, neq. in eo de rebus ad Concilium Generale spectantibus agere velle ante aduentum Legatorum Regis Castellæ. Eiusdem cum Rege Arragonum sententiæ fuerunt cæteri Reges Obedientiæ Benedicti, qui mentem suam in litteris ad Congregationem Constantiensem eâ de re scriptis clarissimè exposuerunt. Dissert. II. cap.* 3.

12. *Natio Hispanica post suam Vnionem repudiauit Decretum Constantiense Sessionis XIV. de non eligendo Pontifice absque consensu Concilij, dixitque, se ad illud obseruandum non teneri, quia dum statuebatur, non adfuerat, illamque Hispanorum sententiam probauerunt Nationes Italica & Gallica in communi protestatione omnium nomine factâ. Ibidem.*

13. *Sacrum Cardinalium Collegiũ cum tribus supradictis Nationibus obstitit Na-*

tio-

tioni Germanicæ volenti, vt præcederet reformatio Ecclesiæ in Capite & Curiâ Romanâ ante electionem Pontificis. Cumque monstratum fuisset, quod iuxta Decreta Concilij electio Pontificis præcedere deberet, ipsique Cardinales cuncta Germanorum machinamenta superassent, Nationi Germanicæ petenti cautionem per Decretum irritans in formâ, quod futurus Pontifex ante coronationem & administrationem aliquam reformaret Ecclesiam, responsum fuit, quòd Papa electus ligari non potest; factumque est Decretum de reformandâ Ecclesiâ sine vllâ pœna vel coactionis mentione. Dissert. III. cap. 2.

12. *Cum inter capitula reformationis futuri Pontificis iudicio reseruata vnum esset, Propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi? & post electionem Martini Quinti Natio Germanica contenderet, non ob solum crimen hæreseos, sed ob alia quoquè crimina corrigi & deponi posse, magnus ille Pontifex non solùm quidquam eâ de re decerni voluit, sed Nationis Germanicæ opinionem nouitatis arguit, & silentio obuoluendam censuit, eiusdemque sententiæ plures Nationes fuerunt, vt in termi-*

minis habetur in Responso Martini V., quod ex duobus Manuscriptis Codicibus editum est. Vide Dissertationem III. cap. 2.

15. *Martinus V. Auctoritate Apostolicà approbauit, confirmauit, communiuit, ratificauit Decreta Constantiensis Concilij, contra Bohemos, Wiccleffum, & Hus in materià fidei edita, & eàdem auctoritate suppleuit defectus, siqui forsan ob non seruatas solemnitates iuris interuenerint. Edidit autem specialem Bullàm hàc de re ante Sessionem XLIIII. anno* 1418. *octauo Kalendas Martij, vt fidem facit Regestum authenticum eiusdem Pontificis, quod in scrinijs Apostolicæ Sedis ad perpetuam rei memoriam asseruatur. Vide Dissertationem III. cap.* 4.

16. *Idem Pontifex cùm audisset, Legatos Poloniæ appellare velle ad futurum Concilium, quia libellus famosus Ioannis à Falckenbergh in Regium & omne Polonum nomen conscriptus à Martino vnà cum alijs libellis Wiccleffi & Hus damnatus non fuerat, edidit in Consistorio publico* 6. *Idus Martij constitutionem ad perpetuam rei memoriam, quâ declarat, quòd nulli fas sit, à supremo Iudice videli-*

cet

cet Apostolicâ Sede, seu Romano Pontifice Iesu Christi Vicario in terris appellare, aut illius iudicium in causis fidei declinare. Diss. III. cap. 4.

17. *Legatis Poloniæ appellationem Sessione XLV. prosequi volentibus, Martinus V. silentium sub pœnâ excommunicationis imposuit, & solus omnium Nationum ac Cardinalium Decreto de damnando in Sessione publicâ ante finem Concilij libello Ioannis à Falckenbergh contradixit, & ne fieret, effecit. Differt. III. cap. 4.*

18. *Martinus V. tam Sessione XLV. occasione tentatæ per Legatos Poloniæ appellationis ad futurum Concilium, quàm post Sessionem illam & finem Concilij ad instantiam Regum & Principum quædam Decreta Constantiensia approbauit, alia verò reiecit, & à sese minimè in auctoritatem recipi, significauit. Ex Actis Sessione XLV. & Manuscriptis Bibliothecæ Vaticanæ Codicibus. Vide Dissertatione II. caput. 3. & Dissertatione III. caput 3.*

X I. ERRORES

Quoàd Constantiense Conciliū à D. Maimbourg in Historiâ eiusdem commissi.

PETRVS Plaoust anno 1409. die 29. Maij in Oratione, quam habuit coram Patribus Pisani Concilij non solùm non probauit, Concilium esse supra Pontificem, sed etiam adiunxit, quòd hæc esset sententia Vniuersitatis Parisiensis, & aliarum Vniuersitatum Galliæ. Cap. 21. pag. 217. Tract. sui Historici primæ editionis in 4.

2 Episcopus Nouariensis idem testatus est de centum & tribus Doctoribus ac Licentiatis in Theologiâ desuper consultis, & affirmauit, quòd præter Galliæ Vniuersitates, ita quoquè sentirent Vniuersitates Bononiensis & Florentina. Ibidem paginâ 217. & sequenti.

3 Quæstio de superioritate Concilij non solùm Pisis agitata, sed etiam decisa fuit in fauorem Concilij. Tract. Histor. cap. 22. pag. 254.

4 Nulla vnquàm quęstio meliùs examinata fuit, quàm hæc, antequàm Decre-

ta Constantiæ de illâ edita sunt Sessionib. IV. & V. Tract. Histor. cap. 23. pag. 254.

5 Codices Manuscripti defectuosi sunt, qui non habent in Decreto primo Sessionis Quartæ hanc clausulam: *Et ad reformationem Ecclesiæ Dei in Capite, & in membris*. Tract. Historici cap. 23. paginâ 249.

6 Ioan. Gersonius Cancellarius Vniuersitatis Parisiensis recitauit Decretum primum Sessionis Quartæ cum supradictâ clausulâ in Sermone suo, quem Constantiæ habuit *pro Viaggio Regis Romanorum*, in Sermone habito ibidem secundâ Dominicâ post Epiphaniam, & in Tractatibus de Potestate Ecclesiasticâ, ac Appellatione à Summo Pontifice. Tract. Histor. capite 23. pag. 240.

7 Moderamen, quod Imperator Sigismundus inuenit, vt discrepantes Cardinalium, & Patrum sententias quoàd Decreta Sessione IV. publicanda sibi inuicem conciliaret, fuit, vt ex duobus Decretis de Potestate Ecclesiasticâ apud Nationes conclusis Primum ederetur de Potestate Constantiensis Concilij in determinandis rebus, non solùm ad Fidem, & ad Schis-

ma, ſed etiam ad reformationem Eccleſię ſpectantibus. Tract. Hiſtor. cap. 23. paginâ 251.

8 Poſt Patrum, Cardinalium, & Oratorum Chriſtianiſſimi Regis oppoſitionem, conuenerunt omnes in eamdem ſententiam quoàd Decreta de Poteſtate Eccleſiaſticâ Seſſione V. publicata, vt dici potuerit, communi omniũ conſenſu, *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis.* Tract. Hiſtor. cap. 23. pag. 256.

9 Martinus V. duabus vicibus approbauit Decreta Seſſionis IV. & V., & proteſtatus eſt, ſe ea inuiolabiliter velle obſeruare. Tract. Hiſtor. cap. 24. pag. 265.

10 Eiuſdem Pontificis Conſtitutio de non appellando à Supremo in cauſis Fidei Iudice Romano Pontifice, intelligenda eſt de non appellando ad Epiſcopos particulariter ſumptos, non verò in Concilio Generali adunatos. Tract. Hiſtorici cap. 24. pag. 275.

11 Confirmatio Martini V., & aliorum Pontificum, quâ Concilia approbarunt, nihil aliud fuit, quàm conſenſus, quem ipſi ęquè ac alij prębere debebant. Tract. Hiſtor. cap. 24. pag. 279.

SY-

SYNOPSIS

DISSERTATIONVM

ET CAPITVM.

DISSERTATIO I.

DE primâ Compilatione Actorum Constantiensis Concilij, & erroribus, qui exinde in Decretum Primum Sessionis IV. irrepserunt, eiusdemque Decreti genuino sensu. *pag.* 11.

CAPVT I. *Basilëenses post Sessionem XLIII. Acta Constantiensia à septem è suis compilata speciali Bullâ probarunt, eamque compilationem sigillo Concilij munitam ab omnibus in auctoritatem recipi debere constituerunt. Ex illâ Basilëensium compilatione prodijt anno* 1500. *in Imperiali Oppido Hagenow prima Actorum Constantiensium editio, quam in omnibus sequentibus editionibus secuti sunt reliqui Actorum, vel Conciliorum collectores. Ex prædictâ Basilëensium compilatione editum fuit Decretum I. Sess. IV. sine mentione de fide, & cum mentione reformationis Ecclesiæ Dei in Capite, & in membris, quorum* pri-

primum Decreto adesse, secundum abesse debet, vt contra D. Maimbourg probatur ex Manuscriptis indubitatæ fidei Codicibus Acta Constantiensis Concilij continentibus. Manuscripta Sancti Victoris, si in Decreto illo reformationis Ecclesiæ mentionem faciant, vitiosa esse, & quatuor loca Ioannis Gersonis nobis opposita de Decreto Sessionis IV. intelligenda non esse, monstrantur. pag. 12.

CAPVT II. *Ostenditur ex Manuscriptis Gestis, & Regesto Constantiensis Concilij, quòd Articulus de reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris à Decreto Primo Sessionis IV. abesse debeat, id quod firmatur testimonio Gobelini Personæ, qui tempore Constantiensis Concilij scripsit, & auctoritate Auctoris Galli, qui ex relatione Oratorum Regis Christianissimi, qui Concilio Constantiensi adfuerant, Decretum illud retulit.* pag. 40.

CAPVT III. *Quòd Decretum Primum Sessionis IV. solummodò agat de auctoritate Constantiensis Concilij tempore Schismatis celebrati, & inter Deputatos Nationum, ac Cardinales conuenerit, quod ne quidem Concilio Constantiensi per dictum*

DISSERTATIO II.

indubitatum Pontificem, & quòd Pisanum Concilium illam quæstionem non tractauerit, multò minus deciderit. Adferuntur Acta Pisana ex triplici collectione, quarum vna ab ipsis Concilij Notarijs compilata fuit, ex quibus constat, Concilium Pisanum nequidem hoc titulo iudicare voluisse de duobus pro Pontificatu contendentibus, quòd de ijs ob dubium facti & iuris nesciebatur, vter verus Pontifex esset censendus, sed probari voluisse, quòd essent Schismatici & Hæretici, Articulum de vnâ Ecclesiâ Catholicâ non quidem verbo impugnantes, sed facto destruentes, & tamquam tales iuxta mentem Vniuersitatum & Doctorum à Petro Plaoust, & Episcopo Nouariensi allatorum deponi potuisse, ac re ipsa Pisis pro depositis habitos fuisse. Testimonium D: Maimbourg sibi ipsi contradicentis pro hâc veritate, & sententia Diui Antonini pro causâ Gregorij XII. contrà Concilium Pisanum, vbi cùm in duorum contendentium locum Alexander V. electus erat, Schisma non sopitum, sed adauctum fuit. pag. 64.

AR-

ARTICVLVS II. *Neque Concilium ipsum Constantiense ante fugam Ioannis XXIII., quæ post secundam Sessionem anno 1415. vigesimo primo Martij contigit, de illâ quæstione egit. Primùm coràm Concilio publicè eâ de re locutus est Ioannes Gersonius in Sermone die 23. Martij coram Patribus habito. Testimonium D. Maimbourg hâc de re, qui sibi ipsi contradicit. Post Ioannis Gersonij Sermonem iterùm mentio facta dicitur, cùm Cardinales Schaffusâ reduces Concilium ex recessu Ioannis dissolutum fuisse contendebant. Exacerbatis hanc ob rem nonnullorum Patrum animis, inconsultè & sine debitâ deliberatione apud Nationes conclusa sunt Decreta de Auctoritate Concilij. Cardinalium querelæ ante Sessionem IV., & monita in ipsâ Sessione, quòd Quæstiones illæ magnas paterentur difficultates, & maiorem exigerent deliberationem. Nationes, quæ à Decretorum publicatione supersederant Sessione Quartâ, non instituunt commune examen, neque debitam ineunt deliberationem ante Sessionem Quintam, quam si iniuissent, plu-*

ra Antiquitatis monimenta pro supremâ Romani Pontificis Auctoritate facere comperissent. *pag.* 77.

CAPVT II. *Error D. Maimbourg, quòd post varias contentiones circa Decreta de Potestate Ecclesiasticâ ante & post Sessionem Quartam exortas, omnes Patres conuenerint in vnam eamdemq; sententiam, & Sessione Quintâ de communi omnium consensu edita fuerint. Id dici non posse de Ioanne XXIII., ostenditur ex varijs monimentis, ac Manuscriptis Actis in Bibliothecâ Sancti Victoris Lutetiæ Parisiorum asseruatis. Sed neque Romanæ Ecclesiæ Cardinales consensum præbuisse, ex Manuscripto Codice Regis Christianissimi probatur, cùm ex eo constet, Cardinales post recessum Ioannis XXIII. frustrà à Nationibus petijsse suffragium in Sessionibus publicis à quatuor Nationum suffragijs distinctum. Cùm enim remitterentur ad suas Nationes, vt cum illis deliberarent, & suffragium ferrent, noluerunt Cardinales ad Nationes ire, sed per se deliberare. Vnde non communicata sunt ipsis, quæ Sessionibus Quartâ & Quintâ statuenda erant. Neque per se, neque per Cardinalem Præsidem-*

dem, neque per Nationum Præsides tulerunt suffragium Sessione V. Secretò ante Sessionem V. protestati sunt, quòd ad Sessionem illam ibant vitandi scandali causâ, non animo consentiendi his, quæ in eâ statui debere à nonnullis audiuerant. Cardinalis Florentinus rogatus Sess. V. vt Decreta publicaret, licèt munus illud ad ipsum tamquàm vltimum Cardinalem spectaret, id tamen exequi publicè recusauit, vt probatur ex pluribus Manuscriptis Codicibus, quibus nihil habet Auctor Tract. Historici, quod opponat. *pag.* 91.

CAPVT III. *Concilium Constantiense Sessionibus Quartâ & Quintâ nondum erat vniuersale. Tantum vna Ioannis XXIII. Obedientia aderat. Cardinalis Turrecremata, & Eugenij IV. hac de re testimonia, quæ confirmantur ex Manuscriptis Actis & Gestis Constantiensis Concilij, in quibus refertur, ab Hispanis sæpiùs dictum & scriptum fuisse, idque scientibus, audientibus, & tacentibus Patribus Constantiensibus, quòd ipsorum Concilium non esset vniuersale ante vnionem Obedientiæ Benedicti. Gregorius XII. noluit se vnire Concilio, nisi de nouo Auctoritate suâ con-*

uocaretur. Idem obseruari voluit Obedientia Benedicti, quæ Patres in litteris conuocatorijs à titulo Generalis Concilij abstinere fecit. Vtriusque Obedientiæ termini quam latè sese extenderint. Ex ipsâ Obedientiâ Ioannis XXIII. Cardinales sese Decretis opposuerant, pluresque Patres tenebant, quòd excluso Cardinalium Collegio Generale Concilium facere non poterant. Cardinales sustinent, sese non teneri Decreto Sessionis XIV. de non eligendo Pontifice absque consensu Concilij, quia illi non consenserant. Natio quoque Hispanica se minimè teneri credidit, quia cùm statueretur, non adfuerat. Protestatio Nationis Hispanicæ eâ de re probata à Cardinalibus, & Nationibus Italicâ, ac Gallicanâ. Satisfit obiectionibus Auctoris Tractatus Historici, & ostenditur, quòd vacillante Auctoritate Constantiensis Concilij, Conciliorum Generalium Auctoritas in discrimen nullatenùs vocetur. Quid dicendum sit de Articulis Hæreticorum à Constantiensi Concilio ante trium Obedientiarum vnionem damnatis, & de depositione Ioannis XXIII. pag. 112.

Dis-

DISSERTATIO III.

De sensu & confirmatione Decretorum Constantiensium Sessione Quintâ editorum. pag. 139.

CAPVT I. *Quàm variæ opiniones fuerint tempore Constantiensis Concilij de Auctoritate Concilij suprà Pontificem. Sententia Benedicti XIII., quòd Concilium nullo casu iudicare possit de Romanis Pontificibus, sed iudicium de ijs soli Deo reseruatum sit. Opinio, quam secuta est Synodus Pisana, & in terminis propugnauit Ioannes XXIII. cum suis sequacibus, quòd ne quidem tempore Schismatis de dubijs Pontificibus iudicandum sit, nisi criminis hæreseos obnoxij probentur. Tertia sententia Petri de Alliaco, quòd tempore Schismatis Pontifices cogi possint à Concilio ad cessionem Pontificatus. Quarta sententiâ Francisci Zabarellæ Cardinalis Florentini, quòd Concilium sine Papâ non possit reformare Ecclesiam in Capite & in membris. Quinta sententia plurium Patrum Constantiensium, quòd Concilium Vniuersale tempore Schismatis possit reformare Ecclesiam in Capite & membris.*

Sex-

Sexta sententia Ioannis Gersonij, quòd Concilium Vniuersale non solùm tempore Schismatis, sed etiam extra illud, possit reformare Ecclesiam in Capite, & Pontificem obedire nolentem legitimæ pœnitentiæ subijcere. pag. 140.

CAPVT II. *Iuxta sextam ex prædictis sententijs interpretanda esse duo priora Decreta Sessionis Quartæ, statuit post Gersonium Richerius: eorum fundamenta expenduntur, & ostenditur primò, quòd Concilium Constantiense Ioannem XXIII. pro vnico, vero, & indubitato Pontifice ab omnibus haberi noluerit. Petri de Alliaco de duobus alijs contendentibus tamquàm dubijs Pontificibus sententia. Patrum Constantiensium mens de armis Pontificijs à Gregorio XII. Constantiæ in Diœcesi & præsentiâ Ioannis XXIII. affigendis. Ioannis Dominici eiusdem Gregorij Legati ingressus publicus cum capello rubeo. Gregorij conuocatio Concilij tamquam illegitimè per Ioannem facta. Ioannis depositio tentata sub titulo hæreseos, cuius criminis cùm ipsum conuinci non potuisse monuisset Cardinalis S. Marci, requisitus fuit eiusdem consensus, & renuntia-*

tia-

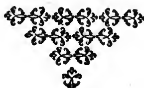
tiauit Pontificatui. Concilium post trium Obedientiarum vnionem nunquam ausum fuit interpretari Decreta Sessionis V. de vnico vero & indubitato Pontifice, nec vmquam potestate coactiuâ vsum fuit. Nationis Germanicæ instantia pro Decreto irritante, casu quo futurus Pontifex non reformaret Ecclesiam. Cardinalium & aliorum Patrum responsio, quòd Papa electus ligari non potest. Concilij Decretum hâc de re sine vllà coactionis mentione. Articulus reformationis futuri Pontificis iudicio reseruatus: propter quæ igitur & quomodo Papa possit corrigi & deponi. Ex eo Cardinales sub Eugenio IV deduxerunt, quòd Patres de Constantiâ non habuerint erroneum sensum de potestate Conciliorum, quem habuerunt Basilëenses. Firmatur id ex Capitulo Frequens, vbi Patres agentes de vnico vero & indubitato Pontifice nullam mentionem coactionis faciunt, agentes verò de contendentibus tempore Schismatis, pœnam depositionis in obedire detrectantem constituunt. *pag.* 149.

CAPVT III. *Martinus Quintus in legitimum Pontificem electus numquam confirmauit Decreta Sessionis Quintæ in sen-*

sensu Basileënsium: Articulum reformationis, Propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi, nouitatem sapere asseruit, & nihil de eo statuendum esse, cum pluribus Nationibus censuit. Sessione XLV. confirmando omnia & singula in materiâ fidei conciliariter edita, non probauit Decreta Sessionis V. de Auctoritate Ecclesiasticâ, vtpotè quæ per modum constitutionum siue legum dumtaxàt, non definitionum fidei edita fuerant. Vnde dum Martinus V. eâdem Sessione XLV. adiunxit, sese nullatenùs probare, quæ aliter & alio modo, quàm Conciliariter in materiâ fidei acta erant, significauit, se improbare Decreta Sessionis V. vt obseruat Spondanus, cuius sententia confirmatur. pag. 171.

CAPVT IV. *Martinus V. non solùm superioritatem Conciliorum numquam admittere voluit, sed potiùs superioritatem Pontificiam & factis & verbis propugnauit: factis quidem, quando Bullam confirmatoriam Decretorum Constantiensium in materiâ fidei ante Sessionem XLIII. edidit. Ex quâ refutatur Maimbourgi opinio contra auctoritatem Pontificiam in confirmandis Conciliorum Decretis excogita-*

tata. Verbis verò asseruit, quando in Consistorio publico die 2. Martij anno 1418. Constantiæ Constitutionem ad æternam rei memoriam edidit de non appellando à sententiâ Romani Pontificis, vtpotè quem supremum in materijs fidei iudicem asserit. D. Maimbourgi interpretatio de non appellando ad Ecclesias particulares exploditur, & Martinum V. Sessione vltimâ Polonis ad Ecclesiam vniuersalem in Concilio repræsentatam appellare volentibus tamquam rem nouam & Sedi Apostolicæ iniuriosam ausis, silentium imposuit, eoque modo coram vniuerso Constantiensi Concilio Auctoritatem Pontificiam Concilio superiorem esse, ipso Gersonio testante, monstrauit pag. 187.



ELENCHVS

ACTORVM CONSTANTIENSIVM

Quæ Asterisco notata sunt, ex Manuscriptis Codicibus in lucem prodeunt.

Chri-



TRACTATVS

DE SENSV ET AVCTORITATE

DECRETORVM CONSTANTIENSIVM

SESSIONE QVARTA ET QVINTA EDITORVM.

VM mihi denuò agendum ſit De ſenſu & auctoritate duorum Decretorum Conſtantienſium, quæ de poteſtate Eccleſiaſticâ tractant, & ſeſſione quartâ & quintâ continentur, operæ pretium me facturum exiſtimaui, ſi illa ipſa in huius Tractatus initio ijs verbis proponerem, quibus iuxtà vulgatam editionem ad manus noſtras peruenerunt:

Primum itaque decretum sessionis quartæ & quintæ his verbis editum habemus: *Et primò declarat, quòd ipsa Synodus in Spiritu Sancto congregata legitimè Generale Concilium faciens Ecclesiam militantem repræsentans potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscumque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris.* Secundum verò sessionis quintæ: *Item declarat, quòd quicumque cuiuscumque conditionis, status, dignitatis, etiamsi Papalis, qui mandatis aut præceptis huius Sacræ Synodi, & cuiuscumque alterius Concilij Generalis legitimè congregati super præmissis seù ad ea spectantibus factis vel faciendis obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.*

Decretum 1. sessionis quartæ & quintæ iuxtà vulgatam editionem.

Decretum 2. sessionis quintæ.

Atque hæc sunt decreta, de quibus Illustrissimus Galliæ Clerus ante triennium ex varijs Prouincijs Lutetiæ adunatus statuit,

tuit, quòd tanquam ab Oecumenicâ Synodo edita, & à Sede Apostolicâ comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum, ac totius Ecclesiæ vsu confirmata, valere debeant, atque immota consistere. Cùm verò de his non vna omnium Doctorum fuisset sententia, sed etiam plures post Constantiense Concilium ea de solo schismatis tempore intellexissent, vel de eorumdem auctoritate dubitassent, adiunxit præfatus Clerus: *Non probari à Gallicanâ Ecclesiâ, qui eorum decretorum, quasi dubia sint auctoritatis, ac minùs approbata robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilij dicta detorqueant.*

Galliæ Clerus artic. 2. suæ declarationis an. 1682 Parisijs editæ.

Vix edita fuit hæc declaratio Parisijs, quùm ad omnium notitiam peruenit, & ad me quoque Romæ tunc commorantem perlata fuit: cùmque vidissem supracitatum de potestate Ecclesiasticâ Articulum factis inniti, quæ ex Actis Concilij lucem accipere possent, operam omnem adhibendam putaui, vt manuscripta ipsa perquirerem, & si quid ineditum reperiretur, cum eruditis omnibus communicarem. Iam dudum enim suspicatus eram, vltrà Acta Concilij Constantiensis,

quæ typis vulgata erant, quædam alia latêre, in quibus plura continentur, vnde de ſenſu & auctoritate Decretorum ſeſſione quartâ & quintâ editorum clariùs conſtaret. Neque mea me fefellit opinio: examinatis namque in Bibliothecâ Vaticanâ per ſex menſes Manuſcriptis Codicibus, incidi demùm in Acta & Geſta Conſtantienſis Concilij hactenùs inedita, in quibus plura continentur, vnde probari poterat, quòd (etiam ſuppoſitâ non tamen conceſſâ eorum ſententiâ, qui Decreta ſeſſionis 5. contra ſupremam Auctoritatem Pontificiam edita fuiſſe putant) Decreta illa non ſolùm ab vnâ dumtaxàt obedientiâ eâque non integrâ, ſed & ijs verbis edita fuerint, quæ Patres Conſtantienſes poſt trium obedientiarum vnionem in alio ſenſu accipienda duxerunt: & quòd Martinus Quintus in eo ſenſu, qui ad Superioritatem Conciliorum Generalium facit, illa potiùs reprobaſſe quàm confirmaſſe viſus fuit.

Occaſione itaque Actorum tunc primò è tenebris erutorum edidi an. 1683. Diſſertationem in tria Capita diuiſam, in quâ oſtendebatur ex Manuſcriptis indubitatæ

fi-

fidei Codicibus, tantum abesse, quòd Decreta Constantiensia ab Oecumenicâ Synodo edita,& à Sede Apostolicâ comprobata fuerint, vt potiùs constet, quòd Decretum primum sessionis quartę ex compilatione Basilëensium corruptum ad manus nostras peruenerit, duo verò priora sessionis quintæ contrà protestantibus Cardinalibus & Regis Galliæ Oratoribus edita sint, omnia insuper à Concilio nondum vniuersali pronuntiata fuerint, quæ proinde ab ipsius Constantiensis Synodi Patridus post trium obedientiarum vnionem non recepta, & ab ipso Martino Quinto infirmata sunt.

Contra hanc meam Dissertationem nuper D. Maimbourg calamum strinxit. Edito namque Parisijs anno 1685. Tractatu historico de Romanâ Ecclesiâ, egit in eo de quatuor Propositionibus in Comitijs Parisiensibus anno 1682. editis, & à capite 22. vsque ad caput 26. ex professo Dissertationem meam oppugnandam suscepit, asserens in primis, me in eâ destruere voluisse, quidquid Galliæ Clerus de Decretis Constantiensibus statuit, deinde adiungens: „ Quamuis autem Gesta

„ſta & Acta authentica, quæ Concilijs „Conſtantienſi & Baſilëenſi continentur, „omnium manibus terantur, ac pluſquam „à ducentis ſexaginta annis pro veriſſimis „habita ſint, nec quiſquam toto illo tem-„pore ſe vmquam ijs opponere ſomnia-„uerit, voluit tamen nobis diſputare hanc „legitimam & pacificam poſſeſſionem „trium ferè ſæculorum auctoritate firma-„tam. Et hoc eſt, quòd prætendit, nobis „opponens quædam antiqua Manuſcripta „à ſe eruta, Regeſtum, & Acta Conſtantien-„ſis Concilij continentia, quæ nemo an-„tea viderat, prout ibi habentur, & quæ „Deus ſingulari prouidentiâ, vt ait, eo-„dem fermè tempore reperiri permiſit, „quo Eccleſia Gallicana ſuam declaratio-„nem edidit: ac ſi voluiſſet illam eodem „momento deſtruere, quo naſcebatur. En „inſtitutum procul dubio magnificè pro-„poſitum! Sed ſupra quod fundatum eſt? „Supra fundamentum quàm maximè rui-„noſum, & quod facillimum mihi eſſet „deſtruere cum toto ædificio tam malè „eidem innixo, dicendo vnico verbo id, „quod veriſſimum eſt, quòd prætenſa hęc „bona Manuſcripta, quæ contra nos ad-du-

D. Maimbourg Tractatu hiſtorico cap. 22. pag. 231. primæ edit. in 4. Or comme les faits & les Actes authentiques, que nous avons dans les Conciles de Cōſtance & de Baſle ſont entre les mains de toute le monde, & recōnus pour tres-veritables depuis plus de deux cens ſoixante ans, ſans que perſonne ait iamais ſongé à s'y oppoſer: il s'eſt aviſé de nous diſputer cette legitime & paiſible poſſeſſion authoriſée par une ſi longue preſcriptiō de pres de trois ſiecles. C'eſt ce qu'il pretend faire, en nous oppoſant certains vieux manuſcrits qu'il a deterrez, qui contiennent le Regiſtre & les Actes du Cōcile de Conſtance, qu'on n'avoit jamais veùs, comme ils ſont là, & que Dieu, par une ſinguliere providence, à ce qu'il dit, a permis, qu'on trouvaſt preſque en meſme temps que l'Egliſe Gallicane fai-

„ducit, post possessionem ducentorum & septuaginta annorum non debeant „ampliùs admitti, neque præstent illis, „ex quibus extracta sunt Acta & Decreta „Constantiensis Concilij, quæ iam edita „habemus. Cùmque hoc modo locutus „fuissem, ipsius esset probare, quòd Ma„nuscripta sua meliora sint nostris, id, „quod nunquam facere poterit, vt statim „videbimus. Sed vt gratiam illi exhi„beam, nolo rigorosè de ijs agere, sed „clarè ac pacificè ipsi monstrabo seruan„do omnem honorem characteri ipsius „debitum, quòd consequentię ex ijs, quæ „in Manuscriptis suis reperit, deductæ „sint falsæ, & argumentando, vt facit, „auferretur à cunctis Concilijs Oecume„nicis omnis auctoritas, quam eadem ha„bere debent, & hucusque obtinuerunt „in Ecclesiâ.

En verba, quibus sermonem mecum instituit Auctor ille in suo de quatuor propositionibus Tractatu, in quo si oppugnandam suscepisset fidem Manuscriptorum Codicum, monstrare illi eodem modo potuissem, Dissertationem meam fundamento innixam, quod nullâ arte con-

soit sa declaration, comme s'ils eust voulu donner de quoy la confondre à l'instant mesme qu'on la publioit. Voilà sans doute une entreprise magnifiquement proposee! Mais sur quoy est elle fondee? Sur le fondement du monde le plus ruineux, & qu'il me seroit tres-aisé de detruire, & consequemment tout l'edifice, qui en est si mal soustenu, disant en un mot, ce qui est tres-vray, que ces pretendus bons manuscrits, qu'il produit contre nous, apres une possession de deux cens soixante & dix ans, ne sont plus recevables, & ne valent pas, à beaucoup près ceux, dont on a tiré les Actes & les Decrets, que nous avons du Concile de Cōstance. Quand j'aurois parlé de la sorte, ce seroit à luy de prouver, que ses manuscrits sont meilleurs, que les nostres, ce qu'il ne pourra jamais faire,

uelli, nullo sophismate destrui, nullâ ratione valeat infirmari. Dicere potuissem, quòd Acta & Gesta Constantiensis Concilij, quæ ex Manuscriptis indubitatæ fidei Codicibus adduxi, veritatem contineant, † *qua*, vt cum Tertulliano loquar, *sempiterna quadam res est, cui nemo præscribere potest, non spatium temporum, non patrocinia personarum, non priuilegia Nationum*. Potuissem ostendere, quòd Acta ex quibus Basilëenses Collectionem suam compilarunt, nullibi repugnent cum ijs, quæ ego ex M. SS. Codicibus attuli, quin potiùs confirment, quòd errores in Acta, vt ex compilatione Basilëensium posteritati tradita sunt, irrepserint: sicque, vt cum Augustino loquar, licèt *veritas latere potuerit, vinci non potuerit*. Et iuxta aliam Tertulliani regulam dici debeat: *Id esse verum, quod est priùs traditum; id extraneum & falsum, quod est posteriùs immissum*. Et quando hoc modo respondissem, Auctoris istius esset probare, quòd Manuscripta sua alijs à me citatis meritò contradicant; id, quod numquam monstrare poterit, vt suo loco videbimus.

Attamen cùm Auctori illi placuerit, du-

comme on le verra bientost. Mais pour luy faire grace, je veux bien ne les pas traiter à la rigueur, & je luy vais mõtrer clairement & paisiblement, & en gardant tout le respect qu'on doit à son caractere, que les consequences qu'il tire de ce, qu'il y trouve, sont fausses, & qu'en raisonnant comme il fait, on osteroit à tous les Conciles Oecumeniques toute l'autorité, qu'ils doivent avoir, & qu'ils ont eüe jusqu'à maintenant dans l'Eglise.

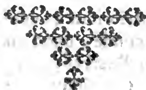
† *Tertullianus libro de Præscriptionibus.*

D. Augustinus enarrat. in Ps. 61.

Tertullianus de Præscriptionibus.

dubium suum de Manuscriptorum Codicum auctoritate in aliud tempus reijcere, & seruatis modestiæ terminis mecum de re ipsâ tractare, nolui humanitatis terminos mihi præsignatos transgredi, sed & placuit modestiùs cum eo agere, & pro solâ veritate scribere. Cùm enim simus Sacerdotes Dei, Consacerdótes Christi, decet nos pręcęteris omnibus Christi exemplum imitari, & dum quæstio aliqua exagitatur, non nisi cum charitate pro veritate sermonem instituere. Ostendam itaque stylo pacifico & familiari, quòd plura contineantur in Actis à me repertis, quę hactenùs ignota fuerunt, & Tractatu hoc in tres Dissertationes diuiso, monstrabo Dissertatione primâ, quòd primum Decretum sessionis quartæ corruptum sit, prout ex compilatione Basilëensiũ ad manus nostras peruenit, nihilque ad Quęstionem de Superioritate Concilij faciat: Dissertatione secundâ, quòd duo priora sessionis quintæ Decreta, quæ putat ad Superioritatem Conciliorum Generalium facere, neque cum debitâ tantæ rei deliberatione, neque consentientibus omnibus, quorum intererat, neque à Concilio Vni-

uersali, sed ab vnâ dumtaxat obedientiâ eâque non integrâ statuta sint: Dissertatione verò tertiâ, quòd Decreta illa de Superioritate Conciliorum intellecta, neque à Patribus Constantiensibus post trium obedientiarum vnionem in auctoritatem admissa, neque à Martino Quinto Romano Pontifice confirmata, sed improbata potiùs & infirmata sint. Ex his autem constabit, Decreta sessionis quartæ & quintæ non solùm dubiæ auctoritatis habenda esse, sed & robore carere, vt consequentię, quas in Dissertatione meâ ex Actis Constantiensis Concilij hucusque ineditis deduxeram, sint veræ, & argumentando, prout feci, nihil auferatur de auctoritate Conciliorum Generalium, quam habere debent, & hucusque habuerunt in Ecclesiâ.



DIS-

DISSERTATIO I.

De prima Compilatione Actorum Constantiensis Concilij, & erroribus, qui exinde in Decretum primum sessionis quartæ irrepserunt, eiusdemque Decreti genuino sensu.

PRIMA quæstio, quam mouet D. Maimbourg in Tractatu suo historico contra Dissertationem meam de Actis & Decretis Constantiensis Concilij ante biennium Antuerpiæ editam, est illa de primo Decreto sessionis quartæ, an nimirùm nullâ sui parte adulteratum sit, prout ex Basilëensium compilatione editum fuit? Sustinui ego, duobus in locis corruptum fuisse in eâ Actorum Constantiensium editione, quæ ex compilatione Basilëensium anno 1500. primùm in Germaniâ prodijt, & posteà varijs in locis iterum excusa fuit. Contendit ipse, non solùm Basilëenses sincerâ fide vsos nihil addidisse, nihil detraxisse de verbis huius Decreti, sed & genuinam esse lectionem, quæ ex ipsorum compilatione posterorum

memoriæ consecrata fuit. Rationes, quibus opinionem suam stabilire nititur, sequentibus Capitibus examinabimus: Ac primò quidem Manuscriptorum indubitatę fidei Codicum auctoritate ostendemus, quòd Acta Constantiensis Concilij, prout ex compilatione Basilëensium edita sunt, exhibeant Decretum primum sessionis quartæ cum duobus apertissimis erroribus, qui in illud irrepserunt. Capite secundò idem confirmabimus æqualium Scriptorum testimonijs, & ipsorum Christianissimi Regis Oratorum suffragijs. Capite verò tertio inquiremus, quam auctoritatem Decretum illud obtineat, & quo sensu iuxta mentem ipsorum Patrum Constantiensium exponi debeat.

CAPVT I.

Quòd Decretum primum sessionis quartæ ex compilatione Basilëensium corruptum sit, Manuscriptorum indubitatæ fidei Codicum auctoritate probatur, & obiectionibus D. Maimbourg respondetur.

ANtequam ostendam, quòd Decretum primum sessionis quartæ corruptum sit,

ſit, memoriâ repetenda ſunt, quæ in Diſſertationis meæ initio annotaueram, Acta nimirùm Conſtantienſia ex Baſileenſium compilatione primùm ad manus noſtras perueniſſe. Cùm enim Baſileenſes poſt electionem Felicis V. in locum Eugenij IV. per ipſos aſſumpti vidiſſent, auctoritatem ſuam contemni, & toto Orbe Catholico diminui cœpiſſe, eam Actis Conſtantienſibus reſtituendã eſſe crediderunt, & illorum compilationem ſeptem è ſuis ad id ſpecialiter deputatis mandarunt. Compilatione itaque à Deputatis factâ, pauci, qui Baſileæ permanſerant, illam auctoritate ſuâ roborarunt, & ſpeciali Bullâ eidem partìm præfixâ, partìm poſtpoſitâ præceperunt, compilationi ſuæ eamdem fidem adhibendam eſſe, ac ſi ab ipſis Patribus Conſtantienſibus facta & eorumdem Bullâ authenticâ munita eſſet. *Statuimus*, inquiunt, *ac decernimus & mandamus, quatenùs præfatis Decretis, Geſtis ſuperiùs inſertis in Iudicijs & extra vbicumque producta, exhibitaque fuerint, vel oſtenſa, in omnibus & per omnia ſtetur, ac fides plenaria adhibeatur, perinde ac ſi Bullâ eiuſdem Conſtantienſis Syno-*

Bulla Baſileenſium in ea parte, quæ Acta Conſtantienſia ab ipſis compilata ſubſequitur.

no-

nodi bullata forent, nec ad illorum probationem aliud adminiculum quomodolibet requiratur... Datum Basilëæ Pridie Nonas Februarij Anno à Natiuitate Domini 1442.

Ita Basilëenses in eâ parte Bullæ, quæ compilationi Actorum Constantiensium à Deputatis suis factæ subiungitur. Cùm autem Actorum istius compilationis exemplar authenticum cum Bullâ plumbeâ in cordulâ serici pendente asseruatum fuisset in Germaniâ vsque ad annum 1490. eo ipso anno Ioannes Huober ex Inderdorff Artium Liberalium Magister & Sacræ Theologiæ Baccalaureus illud propriâ manu descripsit, eiusq; copiam cum Originali conuenire testatus est Matthias Strinbach publicus Auctoritate Apostolicâ Notarius, vt patet ex hoc eius testimonio: *Concordant sessiones & Decreta suprascripta Sacri Generalis Concilij Constantiensis cum exemplari de pergameno Bullâ plumbeâ Sacræ Generalis Synodi Basilëensis modo, formâ, & Notario, quibus suprà, bullato, & auscultato, factâ vnà cum præfato Magistro Ioanne infrascriptorum Scriptore collatione diligenti per me Mat-*

Testimonium Notarij publici.

Matthiam Strinbach Clericum Eiſtetenſis Diœceſis publicum Sacrâ Apoſtolicâ auctoritate Notarium ſubſcriptum, rogatum, & requiſitum, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum redacta in 123. folijs præſenti in numero computato, quod proteſtor manu & ſignito ſolito meis proprijs. Extat hoc teſtimonium in Conſtantienſis Concilij editione, quæ anno 1500. in Imperiali Oppido Hagenouw ad fidem ſupradictę copiæ cum Originali fideliter collatæ typis prodijt.

Atque hæc eſt omninò prima Actorum Conſtantienſium editio, quæ vt ex compilatione Baſilëenſium primùm typis deſcripta apparuit, ita & in ſequentibus editionibus ſeruata fuit, vt poſt diligentem earum collationem cuique conſtabit. Prima enim editio nullo verbo addito, nullo detracto anno 1511. operâ Zachariæ Ferrerij Abbatis Vicentini, annis 1524. & 1535. Pariſijs curâ Iacobi Merlini Doctoris Sorbonici, vti & anno 1530. Coloniæ typis Quentelianis iterum excuſa fuit. Petrus Crabbe, qui poſt has Actorum Conſtantienſium editiones anno 1538. nouam Conciliorum collectionem duobus Tomis

folio edidit, eamdem planè compilationem Actorum Constantiensium seruauit, sed addito ad Decretum primum sessionis quartæ verbo *ad fidem*, quod in præcedentibus editionibus deerat, & adiunctis per modum Appendicis plurimis alijs, quæ in Manuscripto Codice Coloniensi inuenerat, cum quibus à cæteris Conciliorum collectoribus Synodi Constantiensis Acta subinde typis descripta fuerunt. Hoc tamen diligenter posteriores obseruarunt, quòd Acta, quæ Petrus Crabbe ex Manuscripto Codice Coloniensi in Appendicem retulerat, illi iuxtà textum suis locis diuerso charactere inseruerint. Compilationem enim Actorum Constantiensium à Basilëensibus factam semper integram & intactam seruare voluerunt Conciliorum Collectores, qui licèt priorem partem Bullæ Basilëensium abstulerint, in huius tamen veritatis confirmationem posteriorem partem retinuerunt. Videri possunt Collectio Conciliorum, quæ anno 1588. Venetijs prodijt apud Nicolinum: Collectio Conciliorum, quæ Romæ an. 1628. typis Reuer. Cameræ Apostolicæ quatuor Tomis in folio excusa fuit: Editiones Conci-

Petrus Crabbe legens in *Basileensi Concilio* sess. 2. 16. & 18. Decretum primum Constantiense sessionis 5. cum mentione *ad fidem*, hinc ansam arripuit addendi ad Decretum primum sessionis quartæ eamdem vocem, vt patet ex eius notis marginalibus.

ciliorum Colonienſes, quas Seuerinus Binius poſt Romanam adornauit: Collectio Conciliorum Luparea, quæ 37. ingentibus Tomis ex Typographiâ Regiâ Pariſijs edita fuit: Labbejana demùm, quæ quartâ parte auctior publicam lucem aſpexit: manifeſtumque fiet, in his omnibus editionibus poſteriorem partem Bullæ Baſilëenſium, & Teſtimonium Notarij Apoſtolici ſuprà relatum numquam omiſſa fuiſſe, ſicque verum eſſe, quòd in Diſſertatione meâ nuper annotaui, Decreta Conſtantienſia, prout ad manus noſtras peruenerunt, à Baſilëenſibus compilata fuiſſe.

Hiſce autem ſuppoſitis proferendum eſt primum Decretum ſeſſionis quartæ, de quo in præſenti agitur, quodque ex compilatione Baſilëenſium his verbis typis deſcriptum fuit: *Quòd ipſa Synodus in Spiritu Sancto congregata legitimè, Generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam repræſentans poteſtatem à Chriſto immediatè habet, cui quilibet, cuiuſcumq; ſtatus, vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad extirpationem dicti ſchiſmatis, & re-* *Decretum 1. ſeſſ. 4. ex editione anni 1500*

formationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris. Ita Decretum ex primâ editione anni 1500. in quod duo errores irrepserunt, quorum primus consistit in omissione vocis *ad fidem*, quam adesse debere, ex Manuscriptis Constantiensis Concilij Codicibus indicaueram: secundus verò in additione illorum verborum: *Et ad reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*, quæ abesse debere, in Dissertatione meâ, sequentibus verbis ostenderam..

Ex Dissertatione meâ anno 1683. de Sensu & Authoritate Decretorum Constantiensis Antuerpiæ editâ.

„Tres Codices Manuscripti continen-„tes Acta Constantiensis Concilij à No-„tarijs ipsius conscripta, ex quibus Basi-„lëenses Decreta compilarunt, non ha-„bent illa verba in primo Decreto sessio-„nis quartæ: *Et ad reformationem gene-„ralem Ecclesiæ Dei in Capite & in mem-„bris.* Codices quatuor Manuscripti con-„tinentes Gesta indubitata Constantiensis „Synodi, quorum duo circà ipsius Con-„stantiensis Concilij tempus conscripti „sunt, licèt habeant multò plura, quàm „hactenùs edita, nullam tamen mentio-„nem faciunt in Decreto sessionis quar-„tæ *de reformatione Ecclesiæ in Capite*

Quatuor MM. SS. Codices Constant.

„&

„*& in membris*. Quin imò in vno ex iſtis „Codicibus poſt hæc Decreti verba, *Ad* „*fidem, & ad extirpationem dicti ſchiſma-* „*tis*, notatum erat: *Iſte* (nimirùm arti- „culus) *imperfectè fuit factus, vt ſequi-* „*tur, ideò ſuppletur in ſeſſione ſequenti*. „Quibus indicatur, clauſulam *de reforma-* „*tione Eccleſiæ in Capite & in membris* „abeſſe debere à Decreto primo ſeſſionis „quartæ, ideòque illud Decretum reno- „uatum fuiſſe in ſeſſione quintâ, in quâ „ſolummodo clauſula illa adiungenda eſt, „vt ſtatim videbimus. Duo demùm Co- „dices continentes Regeſtũ Actorũ Con- „ſtantienſis Concilij, quorum vnus circà „tempus ipſius Concilij ſcriptus ſpectauit „ad Eminentiſſimum Cardinalem Sirle- „tum, alius antiquo charactere Italico „conſcriptus eſt, licèt omnia Acta conti- „neant à primâ ſeſſione vſque ad electio- „nem Martini V., nullam tamen men- „tionem faciunt in Decreto ſeſſionis quar- „tæ *de reformatione in Capite & in mem-* „*bris*. Cæteros, quos vidi, Codices recen- „tiores prætereo, in quibus tamen omni- „bus prædicta verba deſiderantur, vt in- „dubitatum ſit, à Baſilëenſibus erroneè

Regeſtum Conſtantienſe ex 2. MM. SS. Codicibus.

„Decreto sessionis quartæ adiuncta, & à „Collectoribus Conciliorum errore Basi„lëensium deceptis typis fuisse edita.

Hæc cùm ego iam pridem de duplici errore, qui ex compilatione Basilëensium in primum Decretum sessionis quartæ irrepserat, annotassem, placuit D. Maimbourg dicta mea ad trutinam reuocare: & quamuis primum errorem negare noluerit, secundum tamen ferre non potuit, sed verba illa *de reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris*, Decreto sessionis quartæ adesse debere, adeò pertinaciter contendit, vt Codices à me citatos pro nihilo ducens errorem Basilëensibus à me tributum in crimen mihi verterit: „Vnde „enim (inquit) ipse habet, quòd Codex Ma„nuscriptus, quo pro compilatione Actorũ „Constantiensium vsi sunt Basilëenses, non „continuerit ista verba? Quare sine certâ „scientiâ accusat illos imposturæ? Nonne „quotidiè videmus, quòd plures Manu„scripti Codices eiusdem Operis differant, „sic vt reperiatur in vno, quod omissum „erat in alio, & quòd hâc ratione corrigan„tur antiquę editiones? „ Hæc Auctor ille, cui idem omninò objici posset de omis-

D. Maimbourg cap. 23. pagina 235. Qui luy a dit, que le Manuscrit, sur lequel les Peres de Basle ont fait leur extrait, n'avoit pas ces paroles? Pourquoy sans en estre bien asseùrè les accuse t'il d'imposture? Ne voyons nous pas tous les jours, qu'il y a de la difference entre plusieurs Manuscrits d'un mesme ouvrage, qu'on trouve dans l'un ce, qu'on

sio-

ſione *fidei*, quam Tabellario potiùs, quàm Baſilëenſibus tribuit. Vnde enim accepit, quòd Codex Manuſcriptus Baſilëenſium, ex quo prima editio Actorum Conſtantienſis Synodi prodijt in Imperiali Oppido Hagenow, habuerit vocem *fidei*? Quare ſine certâ ſcientiâ accuſat Tabellarium erroris? An ignorat forſan, quòd copiam ex Manuſcripto ipſorum Baſilëenſium manu Ioannis Huober ex Inderdorff Sacræ Theologię Baccalaurei extractam cum ſuo Originali concordare teſtatus ſit Matthias Strinbach publicus auctoritate Apoſtolicâ Notarius? Cur ſine firmo fundamento Notarij Apoſtolici fidem, non ſolùm in dubium reuocat, ſed apertè ſugillat, eumque, qui pro veritate ex officio teſtimonium tulit, falſitatis arguit? An ignorat quoquè, poſt decem annos à primâ editione Acta Conſtantienſis Concilij ex Baſilëenſium compilatione veniſſe ad manus Zachariæ Ferrerij Abbatis Vicentini, quodque ipſe in editione Mediolanenſi anni 1511. non ſolùm omiſerit vocem *fidei* in primo Decreto ſeſſionis 4. ſed & illud ipſum in Compendium redigens his verbis retulerit: *Quòd Conſtan-*

auoit omis dans l'autre, & que c'eſt ſur cela, qu'on corrige les anciennes editions?



Compendium primi Decreti sessionis quintæ Auctore Zacharia Ferrerio Abbate Vicentino.

stantiense Concilium potestatem habet immediatè à Christo, & eidem quicumque etiam Papalis dignitatis subijcitur in pertinentibus ad extirpationem schismatis, & reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris. Hìc D. Maimbourg videre poterat, Abbatem Ferrerium non magìs in compilatione Basilëensium vocem *fidei* inuenisse, quàm Matthiam Strinbach publicum Auctoritate Apostolicâ Notarium. Nonne legit Merlinum Doctorem Parisiensem, quòd eodem modo iuxta Basilëensium compilationem omiserit vocem *fidei* in collectione Conciliorum editionis Parisiensis anni 1524. apud Galliotum A Pratis, Coloniensis anni 1530. ex Ædibus Quentelianis, & Parisiensis anni 1535. apud Franciscum Regnauit?

Hi autem omnes, cùm Acta Constantiensis Concilij iuxta Basilëensium compilationem ediderint, quid respondebit D. Maimbourg, si ab ipso petatur, vndenam habeat, Tabellarium potiùs, quàm ipsos Basilëenses vocem *fidei* in Decreto primo sessionis quartæ omisisse? Nonne fateri debebit, hoc gratis & sine vllo fundamento ab ipso assertum esse? Numquid

quid negare poterit, me rectiùs eorum, qui compilationem Basilëensium viderunt, testimonio innixum dicere potuisse, in eâ perperam omissam esse vocem *fidei*, quam in Manuscriptis Constantiensis Concilij Codicibus ante tempora Basilëensium conscriptis extare constat; proindeque à Petro Crabbe anno 1538. in editione Conciliorum non immeritò adiunctam fuisse?

Sicut autem quoad omissionem vocis *fidei*, ita quoad clausulam *de reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris* Decreto primo sessionis quartæ à Basilëensibus adiunctam errorem irrepsisse, ex ijsdem Manuscriptis Codicibus Constantiensis Concilij, nisi mea me fallat opinio, ostendere licuit. Neque percipere potui, quid sibi velit D. Maimbourg, dum mihi varias Codicum lectiones obijcit; ac si negassem, reperiri posse in vno, quod deest in alio: quasi verò ego ipse non ostendissem, in Actis Constantiensis Concilij reperiri vocem *fidei*, quæ omittitur in compilatione Basilëensium; & e contrà in Actis Constantiensibus non reperiri clausulam de *reformatione*, quæ in compilatione Basi-

silëensium adiungitur. An fortè credit, Manuscriptos Codices reperiri posse, in quibus aliquid deest, quod ex alijs suppleri debeat: & reperiri non posse, in quibus aliquid adiunctum fuit, quod omitti debuerat? Vltimum circà clausulam de *reformatione* in compilatione Basilëensium contigisse, ex Manuscriptis indubitatæ fidei Codicibus Acta Constantiensis Concilij continentibus clariùs monstraueram, quàm vt negari potuerit. Iam enim non modò ostenderam, illa verba in ijs deesse, sed positiuè probaueram ea planè excludi debere. Pergit nihilominùs D. Maimbourg, & cùm varia sint Acta Constantiensis Concilij, omnesque Codices Manuscripti non eamdem Actorum collectionem contineant, petit, vnde habuerim, *quòd Codex Manuscriptus, quo pro compilatione Actorum Constantiensium vsi sunt Basilëenses, non continuerit ista verba?*

D. Maimbourg loco proximè citato.

Verùm responsionē ad hanc obiectionem, si Dissertationem meam benè examinasset, ex his verbis suprà relatis colligere potuisset: „ Tres Codices Manuscripti continentes Acta Constantiensis Concilij à Notarijs ipsius conscripta, ex quibus Basi„lëen-

In Dissertatione mea suprà de duobus Codd. MM. SS. in Bibliotheca Vaticana, & vno in Bibliotheca defuncti nuper Eminentiss. Cardinalis Riccij asseruatis.

„ lëenses Decreta compilarunt, non habent „ illa verba in primo Decreto sessionis 4.: „ *Et ad reformationem Generalem Eccle-„siæ Dei in Capite & in membris*.„

Potuissemne clariùs asserere, vndenam habebam, verba illa in Codice, quo Basilëenses vsi sunt, deesse? Potuissemne certiori testimonio comprobare? Basilëenses vsi sunt Actis à quatuor Protonotarijs Constantiensis Synodi collectis, vt in titulo suę Compilationis ipsimet fatentur: in Actis autem, quæ ab ipsâ Constantiensi Synodo per Protonotarios ad id deputatos collecta fuerunt, verba illa deesse, ex tribus eiusdem collectionis Manuscriptis Codicibus probaui: neque quidquam, vt puto, ad confirmandam rem nostram expressiùs dici, vel afferri potuit. Ne autem quisquam suspicetur, Codices à me suprà allatos dubię fidei censendos esse, monere placuit, illos antiquissimos esse, & inter eos reperiri, qui ante tempora Basilëensis Concilij scripti fuerunt, contrà quos ne vnum quidem antiquum Codicem Manuscriptum Acta à quatuor Notarijs Constantiensis Concilij scripta continentem D. Maimbourg attulit, sed nec vmquam adferre

D po-

poterit, in quo Decretum primum Sessionis quartæ cum clausulâ de *reformatione* exhibetur.

Quamuis autem vel sola Acta Protonotariorum Constantiensium sufficere debuissent, ad Basilëensium compilationem erroris conuincendam, volui tamen in Dissertatione meâ alios Manuscriptos Codices adferre: prioribus namque tribus adiunxi quatuor alios indubitatæ fidei Gesta Constantiensia continentes, quorum duos circà tempus ipsius Concilij scriptos fuisse, constat. Citaui insuper duos Codices antiquissimos Regestum Constantiensis Synodi continentes, quorum vnus circà tempus Constantiensis Concilij scriptus ad Eminentissimum Cardinalem Sirletum spectauit, alter antiquo charactere Italico exaratus est, in quibus eadem verba desunt in Decreto primo sessionis quartæ. Quòd si hi non sufficiant, adiungere possum celeberrimum Codicem Capranicensem, qui ad vsum Cardinalis de Capranicâ Basilëensis Concilij temporibus scriptus videtur, & quo Philippus Labbeus sæpiùs vsus est in Appendice ad Synodum Constantiensem: in hoc enim, vt in reliquis omnibus su-

ſuprà citatis, deeſt clauſula *de reformatione Eccleſiæ in Capite & in membris*. Accedit alius Codex planè antiquiſſimus, qui ex Bibliothecâ Eminentiſſimi quondam Cardinalis Ludouiſij in Bibliothecam Eminentiſſimi Cardinalis Ottoboni migrauerat, eiuſdemque Romanæ Eccleſiæ Principis liberalitate in Bibliothecâ Vaticanâ repoſitus fuit, in quo eadem omninò deſiderantur. Demùm omiſſis alijs teſtari poſſum, quòd inter omnes Manuſcriptos Codices Conſtantienſis Synodi, quos magno numero me vidiſſe contigit, nullum repererim, in quo verba illa habentur, prę-terquam vnum recentiori manu ex Sirleti Codice tranſcriptum, in quo Tabellarius, cùm Originale difficili charactere exaratum eſſet, Acta ex editis Codicibus deſcripſit, & verba illa contrà fidem Originalis Manuſcripti Decreto primo ſeſſione quartâ adiunxit.

Manuſcriptus Codex Capranicenſis, qui etiamnũ conſeruatur Romæ in Collegio Capranicenſi.

Dicat iam D. Maimbourg, reperiri variorum Codicum lectiones circà vnum idemque opus: ego ſanè non reperi vllum Codicem Manuſcriptum Conſtantienſis Concilij, qui circà lectionem primi Decreti ſeſſionis quartæ variat. Dicit, ſe re-

perisse in Galliâ,& vt verba ipsius adferam:
„Vt (inquit) ostendam, reuera reperiri, „declaro ipsi, quòd Codices, quos vidi „antiquissimos, habeant eadem illa verba „ad finem Decreti sessionis quartæ: & hoc „ipso momento, quo hæc scribo in meâ „commoratione apud S. Victorem Pari- „sijs, vbi annuentibus Dominis Canonicis „Regularibus huius Regalis Monasterij, „mihi delegi secessum honestum,& profes- „sioni ac modo viuendi conformem, præ „oculis habeo celebre illud Manuscriptum „famosæ ipsorum Bibliothecæ, ex quo D. „Spondanus desumpsit rariora historię suæ „de Constantiensi Concilio, de quo pro- „cul dubio pulcherrimus est magni sui „Operis locus. In hoc itaque Manuscri- „pto, quod est antiquissimum eorum, quæ „haberi possunt, lego hoc Decretum de „verbo ad verbum, sicut est in Actis ty- „pis descriptis, & in vltimis editionibus, „quæ exactiores sunt, & correctiores. Sed „ecce, quod magis vrget. Habemus in „istis Manuscriptis Sancti Victoris extra- „ctum sessionum, quas, vt celebrabantur, „illi, qui pro parte Nationis Gallicæ Con- „cilio aderant, Lutetiam mittebant. Et

D. Maimbourg pagina 236. Et pour luy montrer, qu'ils le font, je luy declare, que ceux, que j'ay veus,& qui sont tres anciens, ont ces mesmes paroles à la fin du Decret de la quatrieme session. Et au moment mesme, que j'ecris cecy dans mon apartemẽt de Saint Victor de Paris, ou Messieurs les Chanoines Reguliers de cette Abbaye Royale m'ont fait la grace de me laisser choisir une retraite honorable & conforme à ma profession, & à ma maniere de vivre, j'ay devant moy ce celebre Manuscrit de leur fameuse Bibliotheque, d'où Monsieur de Sponde a tiré tout ce, qu'il y a de plus rare dans son Histoire du Concile de Cõstance, qui est asseurement le plus bel endroit, de son grand ouvrage. Or dans ce Manuscrit, qui est le plus ancien, que l'on puisse avoir, je lis ce

De-

„Decretum hoc ſeſſionis quartæ affertur „ibi eodem modo, quo illud habemus. „D. Schelſtrate dicetne, Concilium Baſi„lëenſe, quod pluribus annis poſt Conſtan„tienſe habitum fuit, hæc extracta corru„piſſe? Quid ad iſta reſpondere poterit?

Decret mot pour mot comme il eſt dans les Actes imprimez, & dans les dernieres editions les plus exactes, & les plus correctes de toutes.

Mais voicy quelque choſe encore de plus fort. Nous auons dans ces Manuſcrits de Saint Victor l'Extrait des ſeſſions, que ceux, qui eſtoient au Concile pour la Nation Françoiſe, envoyoient à Paris à meſure qu'on les tenoit; & ce Decret de la quatrieme ſeſſion s'y trouve en termes formels, comme nous l'avons.

M. Schelſtrate dira t'il, que le Concile de Baſle, qui ne s'eſt tenu, que pluſieurs annees apres le Concile de Conſtance, a falſifié ce Extraits? Que pourra t'il repondre à cela?

Quid reſpondere poſſim, inquirit Auctor ille, ac ſi duorum Manuſcriptorum ſuorum teſtimonia irrefragabilia eſſent, & poſterioris auctoritati nihil opponi valeat, cùm tamen faciliter eidem ſatisfiat. Si enim verum eſt, quod obſeruat, quoſdam pro Natione Gallicâ Conſtantiæ exiſtentes, Acta ſeſſionum eo modo Lutetiam miſiſſe, quo in illo Codice continentur: Reſpondeo, à Natione Gallicanâ præcipitanter concluſum fuiſſe, vt Decretum cum iſtis verbis ſeſſione quartâ publicaretur, & Decretum illud eo modo in ipſâ ſeſſione Cardinali Florentino, vt publicè ab eo legeretur, oblatum fuiſſe: Cardinalem tamen, cùm inter legendum ad illa verba *de reformatione* veniſſet, ſubſtitiſſe, & vt teſtatur Panormitanus in Tractatu, cui titulus eſt, *Sententia finalis*, noluiſſe illa verba legere, tamquam præter communem deliberationem addita: Decretum autem ab

Abbas Panormitanus in tractatu de Sententia fin.

ijs,

ijs, qui pro Natione Gallicanâ Constantiæ erant, Parisios missum fuisse, prout in Natione suâ conclusum erat, & ita facilè Auctorem Codicis S. Victoris Parisijs commorantem decipi potuisse, qui ipsemet conqueritur de inuerso quandoque ordine eorum, quæ de Actis Constantiensis Concilij in Codice suo descripserat. Quod vltimum si D. Maimbourg quærat, vnde habuerim, id à fidissimo & oculato teste me accepisse reponam, & si necesse sit, nomen eius adducam. Ipse interim Codicem suum reuidere poterit, ad cuius auctoritatem confirmandam pag. 237. ita contra Manuscripta à me allata subiungit: „ Ne demùm nobis opponendam putet multitudinem suorum Manuscriptorum, numerat enim vsque ad nouem, dicam ipsi, Parisijs plusquam decem reperiri, quæ consonant huic Codici Sancti Victoris, qui vel solus pluris valet, quàm omnes sui. „ Verùm fallitur D. Maimbourg, & de re sibi incompertâ loquitur: licèt enim Codicem Sancti Victoris meritò cæteris Manuscriptis Parisijs asseruatis, quæ se vidisse asserit, præferre potuerit, immeritò tamen Codicibus Manuscriptis à me ci-

D. Maimbourg pag. 237. Et à fin, qu'il ne pense pas nous opposer la multitude de ses Manuscrits, car il en conte jusques à neuf, j'ay à luy dire, qu'il y en a dans Paris plus de dix-tres-conformes à celuy de Saint Victor, qui seul vaut mieux, que tous les siens.

citatis, quos numquam vidit, præponi debêre contendit, cùm vix vllum Codicem Manuscriptum citauerim, qui non præstet Codici Sancti Victoris ab ipso allato, nec mihi solùm, sed & alijs notissimo.

Cæterùm hæc responderi possunt, supposito, quòd D. Maimbourg verum dicat de clausulâ in Codice Sancti Victoris adiunctâ, quod ideò repeto, non quia dubito de eius fide, ac si nos decipere voluisset, sed quia suspicari licet de non adhibitâ sufficienti diligentiâ, cuius defectu ipse deceptus fuit, & sessionem quartam cum quintâ confudit. Vt enim mentem meam clarè exponam, vix credere possum, verba *de reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris*, reperiri sessione quartâ in Codice Sancti Victoris, vel alio quopiam antiquiori, ex omnibus ijs, quos Auctor se vidisse, & Parisijs asseruari testatus est. Neque mihi imputare debet D. Maimbourg, quòd ita de scriptis suis sentiam, sed sibi, quando tam asseueranter pro se citat Ioannem Gersonium Vniuersitatis Parisiensis Cancellariũ, cuius verba tamquam oculati testis putat esse irrefragabilia. „ Nam S. „ & eruditus homo ille (inquit) de cuius „ st-

D. Maimbourg vbi supra pagina 238.

,, fide suspicari non licet, & cuius Manuscripta habemus, refert pluribus locis ,, primum hoc Decretum Sessionis quartæ, ,, prout est in Manuscripto Sancti Victoris, & Actis editis: atque (quod nullam ,, admittit responsionem) retulit illud in ,, sermone coram toto Concilio facto pro ,, *viaggio* Regis Romanorum, vbi cùm ,, integrum recitasset cum hac clausulâ, ,, *ad reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*, immediatè dixit ad ,, Patres Concilij, exponens opinionem ,, suam his verbis omninò efficacibus: *Conscribenda prorsùs mihi videtur in eminentioribus locis, vel insculpenda per omnes Ecclesias saluberrima hæc definitio, ,, lex, vel regula &c.* Rogo nunc D. Schelstrate, vt mihi sincerè dicat, an audeat ,, credere, Cancellarium Parisiensem tam ,, impudentem fuisse, vt recitasset in sermone coram Patribus Concilij Decretum ,, sessionis quartæ aliter, quàm ipsimet ,, illud fecerant? Vt adiunxisset impudenter hæc verba *ad reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris*, quæ Concilium ipsum non adiunxerat, & ad ipsos ,, subinde locutus fuisset eo modo, quo iam

,, re-

Car en fin ce saint & sçauant homme, qu'on ne peut subçonner d'imposture, & de qui nous avons les Manuscrits, rapporte ce premier Decret de la quatrieme session mot pour mot, comme il est dans les Manuscrit de Saint Victor, & dans les Actes imprimez: & ce qui est tout-à-fait sans replique, est, qu'il le rapporta en presence mesme de tout le Concile dans le sermon, qu'il fit pour le voyage du Roy des Romains, & qu'ayant recitè ce Decret tout entier auec cette clause; *Ad generalè reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. Il dit immediatement après à tous les Peres du Concile en declarant son sentimét ces paroles extremement fortes: *Ie crois d'avis, qu'on fit ecrire, ou mesme grauer &c.* Ie supplie maintenât M. Schelstrate, de me dire de bonne foy, s'il ose

„retuli. Habeo illum pro Viro nimis honesto & prudenti, quàm vt vnico momento hæc cogitet. Et nullatenus dubito, quin Deo gloriam tribuat, admittendo, quòd, cùm Gersonius coram toto Concilio recitarit hoc Decretum, sicut est in Actis editis, omninò euidens sit, ita à Concilio factum fuisse, neque vllatenus falsificatum esse, cùm Concilium alioquin illum tamquam impudentem falsificatorem explosisset.„

Hæc D. Maimbourg, qui iam dicta putat Testimonio inniti, cui nihil omninò opponi potest: adeò certò namque supponit, Ioannem Gersonium Cancellarium Vniuersitatis Parisiensis citasse Decretum primum sessionis quartæ, vt ne dubitari quidem eâ de re sinat, meque plane victum existimet: prosequitur proinde argumentum, & adiungit alium locum eiusdem Gersonij ex sermone, quem habuit coram Concilio secundâ Dominicâ post Epiphaniam ad hunc textum Euangelij: *Nuptiæ factæ sunt in Canâ Galilææ*. Vbi post alia dicit: *Numquid non ideò Sacra huius Synodi Constantiensis impugnantur iudicia, quæ sic habent*. „*Primò declarat &c.* „Et „ad-

croire, que le Chancelier de Paris eut l'effronterie de reciter en un sermon & devant tous les Peres du Concile le Decret de la 4. sessiō autremēt, qu'eux mesme ne l'avoiēt fait; d'y aiouster impudemment ces paroles: *Ad reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris*, que le Concile ny auroit pas mises. Et de leur parler ensuite de la maniere, que je vien de dire. Ie le tiens trop homme d'honneur, & trop sage, pour avoir un seul moment cette pensee, & je ne doute nullement, qu'il ne donne gloire à Dieu, en avouant, que puisque Gerson recita ce Decret, cōme nous l'avons dans les Actes imprimes, il est tout evident, que le Concile l'avoit fait ainsi, & qu'il n'est point du tout falsifiè, qu'autremēt le Cōcile l'eust dimēti comme un impudent imposteur.

„adducit hìc integrè Decretum sessionis „quartæ cum hâc clausulâ: *Ad reforma-„tionem Ecclesiæ in Capite & in membris.* „*Ecce*, inquit subinde ad Patres Concilij, „*Decretum quod fecistis.* Post hæc autem „D. Schelstrate audebitne adhuc dicere, „quòd Basilëenses falsificarunt hoc Decre-„tum, adiungendo illi hæc verba?„ Citauerat in margine paginâ 239. vltrà loca allata ex eodem Gersone Tractatum *De Potestate Ecclesiasticâ*, & Tractatum, *An & quomodo liceat appellare.* Et subiungit paginâ 245. "Et ne D. Schelstrate dicat, „huius Doctoris textum falsificatum esse, „adiunctis ei his verbis: *Et ad reforma-„tionem Ecclesiæ in Capite & in membris:* „declaro ipsi, quòd Tractatus *De Potesta-„te Ecclesiasticâ*, vbi magnus ille Vir hoc „Decretum affert, collatus sit cum qua-„tuor Manuscriptis, duobus Bibliothecæ „Sancti Victoris signatis N. N. S. & MM. „11., vno Collegio Nauarræ, & altero Bi-„bliothecæ D. Colbert sub numero 99. „Quòd Tractatus, *An & quomodo appel-„lare licet à Summo Pontifice*, vbi idem „Decretum reperitur, omninò consonet „duobus Manuscriptis, vni Sancti Victo-ris

Idem pag. 245. Il rapport icy tout au long le Decret de la quatrieme sessiõ avec cette clause: *Et ad reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris.* Et puis voila, dit il aux Peres du Concile, *le Decret, que vous avez fait.* Apres cela M. Schelstrate osera t'il dire encore, que ceux de Basle ont falsifiè ce Decret en y adioustant ces paroles?

Ibidem. Et pour empescher, que M. Schelstrate ne puisse dire, qu'on a falsifiè le texte de ce Docteur, en y adioustant ces paroles: *Et ad reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris;* je luy declare, que le Traitè *De Potestate Ecclesiastica*, où ce grand hõme produit ce Decret, a estè reueù sur quatre Manuscrits, deux de la Bibliotheque de S. Victor, cotez N. N. S. & M. M. 11. sur un du College de Nauarre, & un

„ris ſignato NN. 9. & alteri Bibliothecæ „Nauarricæ. Quòd ſermo *pro Viaggio* „*Regis Romanorum* fuerit pariter colla- „tus cum Manuſcripto S. Victoris ſignato „in antiquis Catalogis N N. 11. alio Bi- „bliothecæ Nauarricæ, & vno Bibliothe- „cæ D. Colbert ſub num. 99. Quòd de- „mùm id, quod legitur in ſerm. ſuper Euan- „gelium, *Nuptiæ factæ ſunt*, vbi Gerſon co- „ram Patribus Concilij recitauit Decre- „tum ſeſſionis quartæ, reperiatur in anti- „quiſſimo Manuſcripto S. Victoris ſigna- „to N N. 19. de verbo ad verbum, ſicut „editum eſt . . . Et hæc mihi ſufficere „videntur, vt D. Schelſtrate cedere co- „gatur.„

de la Bibliotheque de Monſieur Colbert cotè 99. que le traitè, *An & quomodo appellare liceat à Summo Pontifice*, où l'on trouve le meſme Decret, eſt tres-cõforme à deux Manuſcrits l'une de S. Victor N N. 9. & l'autre de la Bibliothoque de Navarre. Que le ſermõ *pro Viaggio Regis Romanorum*, à eſtè pareillemẽt reveù tres-exactement ſur un Manuſcrit de S. Victor cotè ſelõ les anciens Catalogues: N N. 11. ſur une de la Bibliotheque de Navarre, & ſur un de la Bibliotheque de M. Colbert cotè 99. En fin, que ce, qu'on lit dans le ſermon ſur l'Evangile *Nuptiæ factæ ſunt*, où Gerſon recita devant le Concile le Decret de la quatrieme ſeſſion, ſe trouve dans un tres ancien Manuſcrit de S. Victor cotè NN. 19. mot pour mot cõme nous l'avons imprimè. . . Voila, ce me ſemble, de quoy obliger M. Schelſtrate à ſe rendre.

Hucuſque Auctor ille, qui de Opere ſuo perhibet, illud factis inniti, quibus contradici non poſſit: *des faits*, inquit paginâ 168. *tous evidens*, & alibi *inconteſtables*. Cùm autem in toto Tractatu ſuo nihil inuenerim totiès repetitum, ac tanto labore cum Manuſcriptis Codicibus collatum, quàm quod nunc præ manibus habemus ex Ioannis Gerſonij locis deſumptum: operę pretiũ iudicaui, loca cum tanto verborum apparatu propoſita ex Gerſonis

 Ope-

Operibus adducere, eaque cum verbis anterioribus à D. Maimbourg omissis in medium adferre. Primus itaque Gersonis locus ex sermone eius *pro viaggio Regis Romanorum* desumptus est, vbi sic loquitur: *Prima Lex siuè Directio liberans iter nostrum à primo scandalo, quæ data est in sessione publicâ † quinto Aprilis anni præsentis: Concilium Generale potestatem à Deo immediatè habet, cui quilibet cuiuscumque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem schismatis, ac generalem reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris: conscribenda prorsùs esse mihi videretur &c.* Ex Tractatu *De Potestate Ecclesiasticâ* desumptum est aliud Gersonis testimonium sequens: *Confirmant hanc sententiam statuta & practicata in hoc Sacro Constantiensi Concilio, præsertim 6. Aprilis, anni 1415. in sessione publicâ, cuius inter alia sunt hæc Decreta duo prima: & primò declarat, quòd ipsa in Spiritu Sancto legitimè congregata &c. Item declarat, quòd quicumque, cuiuscumque status, vel dignitatis &c.* Eadem omninò duo Decreta retulit sermone habi-

Gersonius serm. pro Viaggio Regis Romanorum.

† *sexto*

Idem Tract. de Potestate Ecclesiastica.

bi-

bito Dominicâ secundâ post Epiphaniam, & demùm in Tractatu, *An & quomodo appellare licet à Summo Pontifice*, vbi Gerson agit de determinatione Concilij, *quæ multipliciter facta est, & practicata, & specialiter in sessione publicâ celebratâ die 6. Aprilis, anno 1415. quæ sic habet inter cætera: & primò declarat, quòd Sancta Synodus in Spiritu Sancto legitimè congregata &c. Item declarat, quòd quicumque &c.*

Idem serm. in Dom. 2. post Epiphaniam. Idem Tract. An & quomodo appellare licet.

Hæc sunt loca Ioannis Gersonis à D. Maimbourg allata, quorum priora verba omisit, quòd forsan ea nihil ad rem facere crediderit, cùm tamen ex ijs Quæstio nostra decidenda sit. Agimus enim de Decreto sessionis quartæ, quæ celebrata fuit anno 1415. die 30. Martij, qui tunc incidebat in Sabbatum Sanctum, seù Vigiliam Paschæ, vt fidem faciunt omnia Acta Constantiensis Concilij, tàm edita, quàm inedita, tàm in Gallijs, quàm in Italiâ conseruata. Gersonius autem locis suprà allatis loquitur expresse de Decreto, quod anno 1415. die 6. Aprilis in sessione publicâ editum fuit. Dies autem sextus Aprilis non fuit Vigilia Paschæ, sed *Sabba-*

MM. SS. Gesta Constantiensis Concilij.

tum post Pascha, vt habent Gesta Constantiensis Concilij: sessio quoque publica sexti Aprilis non fuit sessio quarta, sed quinta, de quâ solâ Ioannes Gersonius loquitur, vt cognosci poterat ex secundo Decreto de auctoritate coactiuâ priori subiuncto. Cùm namq; Ioannes Gersonius ex eâdem sessione duo Decreta allegarit, & secundum non nisi sessione quintâ publicatum fuerit, nimis manifestum erat, Gersonium citasse Decretum sessionis quintæ, quàm vt id ipsum à quoquam ignorari potuerit.

D. Maimbourg loco suprà allato in fine.

Iam triumphum canat D. Maimbourg, qui se victorem asseruit, antequam pugnauit, meque cedere oportere credidit, priusquam in arenâ constitutum aspexit: *Voila*, inquit, *ce me semble, de quoy obliger M. Schelstrate à se rendre*. Poteratne cum maiori certitudine factum aliquod proponi, cum firmiore de victoriâ securitate vrgeri, cum plurium verborum apparatu plebi inculcari, quàm illud de Decreto sessionis quartæ ex locis Ioannis Gersonis desumptum? Quid alij de eo iudicaturi sint, nolim conijcere; id vnum fateor, me, vbi primò errorem hunc notaueram, satis mirari non potuisse, quomodo factum sit, quòd

quòd Auctor ille ſcribens de re grauiſſimâ tam viſibiliter lapſus fuerit, neminemque Pariſijs inuenerit, qui in conferendis locis Gerſonis cum Manuſcriptis Codicibus errorem animaduerterit. Cùm autem vel ex hoc conſtet, D. Maimbourg ſeſſionem quartam cum quintâ confudiſſe, ſibi imputare debet, quòd non ita facilè ipſi fides habeatur aſſerenti, clauſulam *de reformatione* in cæteris Manuſcriptis S. Victoris ab eo citatis reperiri in Decreto primo ſeſſionis quartæ. Quinimò dum fatetur, eo modo reperiri in Manuſcriptis S. Victoris, alijſque Codicibus, quo à Ioanne Gerſonio citatur; Decretum autem cum clauſulâ *de reformatione* ab ipſo Gerſone citetur tamquam ſeſſionis quintæ; conſequitur profectò ex ipſius Auctoris verbis, etiam in Codicibus ſuis Manuſcriptis reperiri ſeſſione quintâ potiùs, quàm quartâ; quod ipſum teſtati ſunt illi, qui plures ex illis Codicibus Manuſcriptis Pariſijs viderunt, eoſque Decretum primum ſeſſionis quartæ ſine mentione *de reformatione* continere aſſeuerarunt: vt nihil ſit, quod me cedere cogat, nihil quod Manuſcripta à me allata defectuoſa oſtendat;

ſed

ſed plurimum, vnde D. Maimbourg errorem ſuum hæc legendo agnoſcat, & agnoſcendo corrigat.

CAPVT II.

Quòd conſtet ex teſtimonijs fide digniſſimis, clauſulam de reformatione Eccleſiæ in Capite & in membris *à Decreto primo ſeſſionis quartæ abeſſe debere.*

QVAMVIS conſtet ex ſupradictis, quòd Decretum primum ſeſſionis quartæ publicatum fuerit ſine clauſulâ *de reformatione Eccleſiæ Dei in Capite & in membris*; ſi tamen argumento ex tot antiquis & indubitatæ fidei Codicibus petito D. Maimbourg nondum ſibi ſatisfactum eſſe putet, ſed vlteriùs teſtimonijs omni exceptione maioribus veritatem hanc confirmari deſideret: & in hoc quoque ei morem geremus. Conqueſtus eſt paginâ 234. ſui Tractatus, me ex argumento negatiuo Baſilëenſium fidem traduxiſſe: & quamuìs argumentum negatiuum cenſendum non ſit, quod ex Codicibus Manuſcripta Acta Conſtantienſis Synodi continentibus deſum-

ſumpſi, cùm in illis clauſula controuerſa debuiſſet reperiri, ſi Decreto primo ſeſſionis quartæ à Patribus Conſtantienſis Synodi adiuncta fuiſſet; videamus tamen, an nihil aliud protulerim, ex quo de rei veritate conſtare poterat.

Notaueram in Diſſertatione cap. 1. artic. 1. quòd in Codice Manuſcripto Conſtantienſis Concilij poſt hæc Decreti verba, *ad fidem, & ad extirpationem dicti ſchiſmatis*, adiunctum erat: *Iſte* (nimirùm articulus) *imperfectè fuit factus, vt ſequitur, ideò ſuppletur in ſeſſione ſequenti*: quibus verbis, vt ibidem notaui, indicatur, clauſulam *de reformatione Eccleſiæ Dei in Capite & in membris* abeſſe debere à Decreto ſeſſionis quartæ, ideòque illud Decretum renouatum fuiſſe ſeſſione quintâ, in quâ ſolummodò clauſula adiungenda eſt. Et ne D. Maimbourg huius Codicis teſtimonium in dubium reuocet, adiungendum eſt aliud Auctoris celeberrimi, qui tempore Conſtantienſis Concilij viuebat, & prout Patres Conſtantiæ Acta publicabant, ea ipſa ad poſterorum memoriam litteris mandabat. Hic ergo de Decreto ſeſſionis quartæ ita ad annum 1415.

Manuſcriptus Codex continens Geſta Conſtantienſis Concilÿ.

Gobelinus Perſona in Coſmodromio ætate 6. capite 94.

notat: *Penultimâ die Martij, quæ fuit Vigilia Paſchæ, fuerunt pronuntiati quidam articuli per vnum de Cardinalibus minùs ſufficienter: quapropter ſextâ die menſis Aprilis ijdem articuli per vnum alium de Concilio, Rege præſente, pronuntiati ſunt reformati.*

Decretum primũ ſeſſionis 5.

Primus hic erat: Synodus in Spiritu Sancto congregata Generale Concilium faciens Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans poteſtatem immediatè habet à Chriſto, cui quilibet, cuiuſcumq; ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem ſchiſmatis, ac reformationem Eccleſiæ Dei in Capite & in membris.

Decretum tertiũ ſeſſionis 5.

Tertius articulus, dimiſſis cæteris, fuit de irritatione gratiarum per Ioannem Papam factarum per receſſum ſuum à Concilio &c. Qui hoc teſtimonium poſteris reliquit, eſt Gobelinus Perſona Decanus Bilsfeldienſis, & Officialis Paderbornenſis, qui teſtatur circa finem Operis, il-

Quandonam Gobelinus Opus ſuum conſcripſit.

lud à ſe *ſub Bonifacio IX. inchoatum, & ſub Martino Papâ V. anno Pontificatus eius primo; die 1. menſis Iunij, anni Dominicæ Natiuitatis 1418. Illuſtriſſimo Sigiſmundo, Romanorum, Teutoniæ, & Vnga-*

ga-

garia Regnorum in Sceptris agente consummatum fuisse.

Hic iam rogo D. Maimbourg, an clarius testimonium desiderare posset pro confirmandis illis, quæ ex Manuscripto Codice nostro suprà retulimus. Gobelinus, qui Constantiensis Concilij Acta eo ipso tempore, quo statuebantur, habuit, & cum fine Constantiensis Concilij scribendi finem fecit, testatur, penultimâ die Martij, quæ fuit Vigilia Paschæ, quosdam articulos pronuntiatos fuisse per vnum de Cardinalibus *minùs sufficienter*; quod ipsum testatur Codex Manuscriptus à me citatus, qui eâdem Vigiliâ Paschæ, quâ sessio 4. celebrata fuit, refert de articulo primo, eum imperfectum pronuntiatum fuisse, sine illis nimirùm verbis: *Et ad reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. Addit Gobelinus: quia articuli *minùs sufficienter* pronuntiati fuerant per vnum de Cardinalibus in sessione quartâ, ideò *sextâ die Aprilis* eosdem *per vnum alium de Concilio pronuntiatos fuisse reformatos*: quod idem Codex Manuscriptus à me citatus his verbis affirmat: *Imperfectè fuit factus, ideò suppletur in*

Gobelinus loco suprà citato.

Manuscriptus Codex Gesta Constantiensis Concilij continens.

Gobelinus suprà.

Manuscriptus Codex à me citatus.

sessione sequenti. An manifestiùs conuenire poterat Manuscriptus Codex cum Gobelino? Quid ad hæc respondere poterit D. Maimbourg?

Regestum Actorũ Basileensium ex Gestis Constantiensis Concilij hucusque ineditis.

Quòd si plura desideret, erit, quo abundè ei satisfiat: Concilium enim Basilëense, cuius auctoritatem tanti facit, refert ex Gestis Constantiensis Concilij, quòd *ob diuersas opiniones de potestate Concilij Generalis in his, quæ pertinent ad reformationem Ecclesiæ, super prima definitione præscriptus fuerat omissus articulus de hoc faciens mentionem, & sequens, qui ex primo dependet*. Quid clarius? Quid manifestius? Quid in rem nostram expressius scribi vel afferri potuit? Probauimus ex Manuscripto Codice, & Gobelino Persona, in Decreto primo sessionis quartæ non reperiri clausulam *de reformatione*. Gesta ipsius Constantiensis Synodi testantur, id mirum videri non debere, quia ob varias opiniones de auctoritate Concilij circà reformationem Ecclesiæ sessione quartâ: *Super prima definitione præscriptus fuerat omissus articulus de hoc faciens mentionem*: adduntque, ob omissum sessione quintâ articulum illum, Decretum ex integro in

aliâ

aliâ ſeſſione pronuntiatum fuiſſe; quod & omninò dicendum eſſet, licèt ex teſtimonijs à nobis allatis minimè conſtaret. Cur enim Decretum illud ſeſſione quintâ repetitum fuiſſet, ſi illi nihil omninò ſeſſione quartâ defuiſſet?

Et ex his abundè patet, in vanum ſe torquere D. Maimbourg, vt ex Præfatione ſeſſionis quartæ contrarium deducat: „ In Manuſcripto ipſius D. Schelſtrate, „inquit, legitur in Præfatione Decreti, „ſicut in Actis noſtris: *Hæc Sancta Sy-„nodus Conſtantienſis, legitimè congrega-„ta pro extirpatione præſentis ſchiſmatis, „& vnione, ac reformatione Eccleſiæ Dei „in Capite & in membris, ad conſequen-„dam faciliùs, ſecuriùs, vberiùs, ac libe-„riùs vnionem ac reformationem Eccleſiæ, „ordinat, definit, & declarat, vt ſequitur, „quòd ſcilicet quilibet, cuiuſcumque digni-„tatis ſit, etiam Papalis, obedire tenetur „ Concilio in his, quæ pertinent ad fidem „ & extirpationem dicti ſchiſmatis.* Et quis „ non videt, pro ſenſu integro iuxta inten-„ tionem & expreſſa Concilij verba non „ibi hęrendum eſſe, ſed neceſſariò adiun-„gi debere: *Et ad reformationem Eccle-„ſiæ*

D. Maimbourg pag. 248. Dans le Manuſcrit meſme, que M. Schelſtrate produit, on lit dans la Preface du Decret, comme dans nos Actes: *Le Saint Concile de Conſtance legitimement aſſemblé pour l'extirpation du preſent ſchiſme, pour l'union, & pour la reformation, qui ſe doit faire de l'Egliſe dans le Chef, & dans les membres, à fin d'obtenir plus facilement, plus amplement, & plus librement cette union & reformation de l'Egliſe, ordonne, definit, & declare ce, qui ſuit, à ſçauoir: que tout homme de quelque dignité, qu'il ſoit, meſme Papale eſt obligé d'obeir*

„*sia in Capite & in membris*? Et hoc est „in Codicibus nostris, qui sunt veri, & „deest in Codicibus suis: quæ omissio, „cùm nullo modo sustineri queat, eos de„fectuosos esse ostendit.„

au Concile en toutes les choses, qui appartient à la foy, & à l'extirpation de ce schisme. Et qui ne voit, que pour auoir un sens complet selon l'intention & les paroles expresses du Concile, on ne peut s'arrester là tout court, & qu'il faut necessairemét, qu'il y ait encore: *Et à la reformation de l'Eglise dans le Chef & dans les membres?* Et c'est ce, qui est dans nos exemplaires, qui sont les veritables, & ce qui manque dans les siens; que cette omission, laquelle on ne peut nullement soustenir, fait paroistre defectueux.

Hæc Auctor ille irrito planè conatu; nam, si verum sit, quod hoc loco ex Præfatione deducit, sequeretur, à Decreto primo sessionis quartæ abesse debere vocem *fidei*, vtpotè de quâ in Præfatione per ipsum allatâ nulla mentio facta est. Cùm autem ex voce *fidei*, quæ in Decreto adest, & in Præfatione non extat, omninò sequatur, Decretum Præfationi in omnibus correspondêre non debere; videat, quæso, cui fundamento argumenta sua innitantur, & quàm debili ratione concludat, Codices meos defectuosos esse. Non solùm à Manuscriptis Codicibus verba *de reformatione* abesse, sed & abesse debere, ijs testimonijs comprobaui, quæ nemo prudens contempserit. Et quamuis sequatur, quòd primum Decretum sessionis quartæ non fuerit integrè pronuntiatum, id nihil obstabit, cùm ita factum esse testentur Gesta ipsius Concilij, & confirmet Gobelinus. Vnde constat, quòd omnes MSS. Codices, qui ar-

articulũ *de reformatione* adiunctũ habent, defectuosi sint, illique veri & genuini, qui nullam istius articuli mentionem faciunt.

Et hæc sufficiant de corruptione primi Decreti sessionis quartæ, prout ex compilatione Basilëensium ad manus nostras peruenit, quod emendatione indigere, nimìs clarum & manifestum est, quàm vt in dubium vocari possit. Quod enim D. Maimbourg adijcit de Concilio Basilëensi, & eius Præside Iuliano Cardinali, ac si Decretum primum sessionis quartæ Constantiensis citassent cum clausulâ *de reformatione Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*, eodem vitio laborat, quo cætera loca superiùs examinata: citant enim Basilëenses, eorumque Præses Iulianus Cardinalis Decretũ primum, non sessionis quartę sed quintæ, quas cùm Auctor noster confuderit, mirum videri non debet, quòd Manuscriptos Codices nobis obiecerit: mirum tamen videbitur, si postquam eos cum editis contulerit, & quandonam sessio 4. habita sit, diligenter notauerit, eos obijcere perrexerit: tunc enim non solùm Codices suos erraße, sed (quod longè ab ipsius mente alienum puto) eum quoque

er-

errare velle, & ex prædictis constabit, & ex Codicibus Gallicis, quorum auctoritatem infringere non audebit, confirmari poterit.

Neque enim desunt Manuscripti Codices Gallici, in quibus Decretum primum sessionis quartæ sine clausulâ *de reformatione* exhibetur: præterquam enim quòd plures ex illis, quos ipse D. Maimbourg vidit, clausulam illam non continere sciam, notum est Parisijs asseruari Manuscripta Auctoris grauissimi, qui tum viuebat, cùm Synodus Constantiæ celebrabatur, in quibus Decreta ex speciali Galliæ Legatorum relatione exhibentur, & sine mentione istius clausulæ posterorum memoriæ consecrantur. Cùm enim Auctor Decretum illud descripsisset, aliaque ad annū 1415 spectantia attulisset, subiungit: *Redeo ad Concilium Generale Constantiæ celebratum pro pace & vnione Ecclesiæ, vt indicem res notatu digniores huius anni, de quibus cum certitudine instructus fui per huius Coronæ Legatos.* Ita Auctor in Opere Manuscripto, quod ante aliquot annos ex Bibliothecâ Thuanâ Parisijs prodijt, & non semel, sed centiès à D. Maimbourg in scriptis

Monachus Sandionysianus in vita Caroli VI. ex Codice Manuscripto Bibliothecæ Thuanæ Parisijs anno 1663. apud Ludouicum Billaine edita per F. de Laboureur.

ptis

ptis suis citatum fuit: adeoq; si dubium aliquod ex Codicibus à me adductis hucusque habuerit, ex Manuscriptis & editis Codicibus Gallicanis dubium suum auferre poterit; quinimò nisi Legatorum Galliæ, qui Concilio Constantiensi adfuerunt, testimonium in dubium reuocare velit, auferre debebit.

CAPVT III.

Quòd Decretum primum sessionis quartæ nihil spectet ad quæstionem de superioritate Conciliorum Generalium nisi tempore schismatis.

NOTAVERAM in Dissertatione meâ cap. 1. artic. 2. pag. 41. 42. & 43. quòd tres Nationes post fugam Ioannis Papæ XXIII. credentes, solâ viâ coactionis schisma extirpari posse, tumultuosè concluserant, celebrandam esse sessionem quartam, tumque designauerant duo Decreta eâdem sessione publicanda, quorum Primum agit de auctoritate Constantiensis Concilij, cui quilibet, cuiuscumque auctoritatis, licèt Papalis, obedire deberet

in his, quæ ſpectant ad fidem, extirpationem ſchiſmatis, & reformationem Eccleſiæ in Capite & in membris: Secundum verò, quòd quicumque, licèt Papalis auctoritatis exiſtat, huius, ſiuè alterius Concilij Generalis ſtatutis quoad prædicta obedire contumaciter contempſerit, à Concilio puniri poſsit, & legitimæ pœnitentiæ ſubijci. Obſeruaui inſuper, his Decretis ſeſe oppoſuiſſe Cardinales, alioſque, qui tam conſtanter reſtiterunt eorum publicationi, vt conſentientibus Nationibus à primo Decreto ablata ſit illa clauſula: *Et ad reformationem Eccleſiæ Dei in Capite & in membris*; & Secundum Decretum de auctoritate coactiuâ Conciliorum omninò omiſſum fuerit.

Neque hæc deſumpſeram ex ſuppoſititijs ſcriptis, ſeù dubijs quorumdam teſtimonijs, ſed ex Manuſcriptis indubitatæ fidei Codicibus Acta Conſtantienſis Concilij hactenùs inedita continentibus, ex quibus quiſque colligere poterat, Cardinales capitulis ſeſsione quartâ publicandis noluiſſe ſubſcribere, quinimò die 29. Martij apertè declaraſſe Regi Romanorum, quòd nolebant ad ſeſsionem quartam die ſe-

ſequenti celebrandam venire, niſi ſub conditione, *quòd non fierent, neque ſtatuerentur alia Capitula, niſi Capitula infraſcripta:* cùmque die 30. Martij horâ ſeptimâ ante meridiem *conuenientibus in Palatio Epiſcopali Conſtantienſi Domino Rege Romanorum, Dominis Cardinalibus, & Nationibus, fuiſſet plurimùm ſuper infraſcriptis, & alijs Capitulis altercatum,* tandem horâ circiter decimâ ante meridiem, inchoatâ iam ſeſsione, mediante Rege Romanorum conueniſſe inter Dominos Cardinales, & Deputatos Nationum: *Diuino Flamine inſpirante, in vnam ſententiam conuenerunt, quòd tantùm Capitula infraſcripta in dictâ ſeſſione ſtatuerentur.* Inter Capitula autem inferiùs relata, eſt primum ſeſsionis quartæ ſine mentione *de reformatione Eccleſiæ in Capite & in membris*, & non reperitur ſecundum de Auctoritate coactiuâ Conciliorum, quo Pontifices quoad prædicta obedire detrectantes legitimæ pœnitentiæ ſubijci poſsint.

Regeſtum Conſtantienſis Concilij ex duobus Manuſcriptis Codicibus.

Quod ex Regeſto, hoc etiam conſtat ex Geſtis Conſtantienſis Concilij, quæ referunt, non Cardinales tantùm, ſed Legatos

quoquè Regis Galliæ vnum idemque sensisse: nam inquiunt Gesta illa, quia die 30. Martij ante initium sessionis *Cardinalibus adhuc non fuerat plenè aperta materia agendorum in illâ sessione, nec etiam Ambassiatoribus Regis Franciæ, præfati Cardinales & Ambassiatores erant deliberati non interesse in sessione, & licèt Rex multùm instaret apud Cardinales, quòd interessent, tandem cùm iam Prælati sederent in Concilio cum Mitris & Pluuialibus, Rex tractauit cum Cardinalibus, & per eius medium adhibito quodam moderamine in expediendis in illâ sessione, Cardinales consenserunt interesse, & fecerunt, quòd etiam interfuerint Ambassiatores Regis Francorum, cum quibus Cardinales se coniunxerunt, & illi cum Cardinalibus.* Ita Gesta ipsa Constantiensis Concilij, in quibus refertur, omissum fuisse tam articulum *de reformatione*, quàm Secundum Decretum de auctoritate coactiuâ, prout & duo ista inter Decreta sessionis quartæ in ijsdem Gestis relata desiderantur.

Gesta Constantiensis Concilij ex quatuor Manuscriptis Codicib.

Quamuis autem hæc clarè faciant contrà D. Maimbourg, assumit tamen verbum il-

illud de *moderamine* à Rege Romanorum adhibito, & commentatur: „ Et hoc ipsum est, quod volumus. Quatuor articuli „examinandi erant quoad hoc Decretum: „Primus, An Concilium recepisset immediatè à Iesu Christo potestatem, cui Pon„tifex ipse obedire tenetur in his, quæ „spectant ad fidem & extirpationem schis„matis. Secundus, An in Decreto poni „deberet, *Quod spectat ad reformationem* „ *Ecclesiæ Dei in Capite & in membris.* „Tertius, An, quando Pontifex nollet o„bedire, puniri posset. Quartus, An hæc „omnia æquè bene intelligi deberent de „omni alio Concilio Vniuersali, ac de „Constantiensi, quod tempore schismatis „celebrabatur. Quantum ad primum, „omnes Nationes facilè conuenerunt: sed „quantum ad alios tres, aliqui, & præci„puè Cardinales, qui volebant quoad hoc „saltem Papæ gratificari, sese opposue„runt. Moderamen autem ab Imperato„re Sigismundo repertum pro vniendis „omnibus fuit, quòd Decreto primo ses„sionis quartę non declararentur alij, quàm „duo primi articuli, & quoad duos alios, „de illis videretur postea, quid sequenti „ses-

D. Maimbourg pagina 250. Or c'est là iustement, ce qu'il nous faut: voicy comment. Il y avoit quatre points à examiner touchant ce Decret: le premier, si le Concile a receù immediatement de Iesus Christ une puissance, à la quelle le Pape mesme est tenù d'obeir en ce, qui regard la foy, & l'extirpation du schisme; le second, s'il y falloit mettre: *Et en ce, qui appartient à la reformation de l'Eglise dans le Chef, & dans les membres;* le troisième, si au cas, que le Pape ny voulut pas obeir, on le pourroit punir; & le quatrième, si tout cela se devoit entédre de tout autre Concile aussi bien, que de celuy de Constance, qui se tenoit pendant le schisme. Pour le premier comme toutes les Nations en tomboient d'accord, on conuint facilement: mais pour les

trois autres, quelques uns & sur tout les Cardinaux, qui vouloient du moins en cela gratifier le Pape, s'y opposoient. Or le temperament, que l'Empereur Sigismond trouua pour rèunir tous les esprits, fut, que dans le Decret de la present session quatrième, on ne mettroit, que les deux premiers points, & que pour les deux autres on verroit aprés, ce qu'on auroit à faire dans la session suiuante. Cela paroist manifestement par nos Actes, par nos Manuscrits, & par celuy mesme de M. Schelstrate &c.

„ sessione faciendum esset. Hoc manife-„stum fit ex Actis, Manuscriptis nostris, „ & Manuscripto ipsius D. Schelstrate &c.„

Hucusque D. Maimbourg, quem ponamus rectè ex Manuscripto meo deduxisse, quòd moderamen à Rege Romanorum adhibitum in eo constiterit, vt Decreto primo sessionis quartæ statueretur, Concilium Constantiense à Deo potestatem accepisse, cui quilibet licèt Papalis auctoritatis, obedire teneatur quoad fidem & extirpationem schismatis: ponamus quoque duos vltimos articulos de potestate coactiuâ, & de auctoritate Constantiensis Concilij alijs etiam Synodis Generalibus adiudicandâ, pro sessione sequenti relictos fuisse. Ponamus demùm, hæc planè constare ex Actis editis & ineditis, Manuscriptis Gallicis & Italicis: Hæccine placitis Illustrissimi Cleri Gallicani conuenient, & ad confirmationem declarationis ipsius facient?

Dicat obsecro D. Maimbourg, si Decretum sessionis quartæ solum restringatur ad Concilium Constantiense, cuius tempore tres de Papatu contendebant, quomodo saluabitur articulus secundus à

præ-

præfato Clero anno 1682. Parisijs editus, & suprà à nobis allatus, in quo dicitur, quòd de auctoritate aliorum Conciliorum Generalium intelligendum quoquè sit Decretum sessionis quartæ, neque ab Ecclesiâ Gallicanâ probetur sententia eorum, qui illud ad solum schismatis tempus referunt? Si omnia Acta Constantiensis Concilij tam edita quàm inedita, tam Romæ quàm Parisijs asseruata, tam à quatuor Constantiensis Concilij Protonotarijs conscripta, quàm à Basilëensibus compilata innuant, Decretum quartum solummodò agere de auctoritate Constantiensis Concilij tempore schismatis celebrati; quâ ratione, quo fundamento improbari poterit sententia illorum, qui illud ad solum schismatis tempus retulerunt? Quid hìc aget D. Maimbourg? Quibus verbis articulum supradictum quoad Decretum sessionis quartæ saluabit? Ego sanè in Dissertatione meâ solùm monstraueram, Decretum primum sessionis quartæ corruptum ad manus nostras peruenisse, vnde ad summum deduci poterat, ab Ecclesiâ Gallicanâ improbari non posse, qui illud, prout hucusque typis descriptum fuit, dubiæ auctoritatis esse

iu-

iudicant. At nunc ex omnium Manuscriptorum & editorum Codicum fide etiam constare dicitur, Concilium Constantiense primo suo Decreto sessionis quartæ non egisse de Conciliorum extrà tempus schismatis celebratorum auctoritate, vnde sequitur, neque à Gallicanâ Ecclesiâ improbari potuisse eos, qui illud ad solum schismatis tempus referunt.

Quamuis autem vix dubitem, quin hisce perpensis D. Maimbourg facilè agnoscet, quòd Acta à me allata causæ suæ minimè faueant, non tamen sibi persuadere debet, quòd ab omni difficultate sese extricauerit, dicendo: „ Quòd, etiamsi verba illa, *Et ad reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris* non fuissent posita „ in Decreto sessionis quartæ, id tamen nihil faceret ad punctum difficultatis, quandoquidem re ipsa sint in Decreto sessionis quintæ, cùm nihil referat ad validitatem Decreti, in quânam sessione statutum sit. „ Huic enim obiectioni facilè satisfieri potest, cùm plurimùm faciat pro confirmatione Decreti Constantiensis, quod sessione quintâ potiùs, quàm quartâ editum sit; licèt enim duæ illæ sessiones ab vnâ

*D. Maimbourg pag.*252. Quand mesme ces paroles: *Et à la reformation de l'Eglise, dans le Chef, & dans les membres*, n'auroient pas estè mises dans le Decret de la quatrième session, comme il le pretend, cela ne feroit rien du tout au fond de l'affaire, puisqu'elles sont effectivement dãs le Decret de la cinquième session. Car pour rendre vn Decret valable, qu'importe, en quelle session il se fasse?

vnâ tantùm ex tribus obedientijs factæ ſint, & in eo conueniant, quòd plenum robur habere non poſſint; in eo tamen ſeſſio quinta differt à quartâ, quòd quinta contradicentibus grauioribus de obedientiâ Ioannis XXIII. Patribus celebrata ſit, vbi quarta conſentientibus omnibus habita fuit, vt Diſſertatione ſequenti fuſiùs oſtendemus.

Nec quemquam poſthac reperiendum puto, quin plurimùm intereſſe iudicet, quòd Decretum cum clauſulâ *de reformatione* ſolùm ſeſſione quintâ publicatum fuerit. Cùm enim non agatur de Decreto Concilij Generalis, ad quod omnes fideles tenentur, ſed de Decreto Concilij non Generalis, quod ob varias rationes in dubium reuocatur, quò plures rationes militant contra illud, eò magìs infirmari neceſſe eſt. Vltrà rationes autem, ob quas Decretum ſeſſionis quartæ in dubium reuocatur, reperitur contrà Decretum ſeſſionis quintæ & illa de plurium Patrum contradictione: ſicque Decretum, quia ſolùm ſeſſione quintâ cum clauſulâ *de reformatione* publicatum fuit, minùs firmum & dici poteſt, & dici debebit. Itaq; non parùm

interest, quâ sessione Decretum cum clausulâ supradictâ editum fuerit.

Et ex his omnibus, quæ hac Dissertatione dicta sunt de Decreto primo sessionis quartæ, patet, quàm malè concluserit D. Maimbourg, „quòd ipse non debeat corrigere Concilium Constantiense iuxta ea, „quæ in Manuscriptis à me allatis repe„riuntur, sed è contrà me textum debere „corrigere iuxta Manuscripta sua, ita vt „prima ratio, ob quam volui, auctorita„tatem horum Decretorum in dubium „reuocari posse, sit nulla.„ Hæc enim quàm longè à vero absunt, tam procul ab æquo aliena sunt. Ostendi enim ex Manuscriptis indubitatæ fidei Codicibus, & æqualium Scriptorum testimonijs, non solùm dubium esse Decretum primum sessionis quartæ, sed etiam corruptum ad manus nostras peruenisse, adeò vt emendatione omninò indigeat; & quòd, quando iam emendatum erit, nihil planè ad auctoritatem Conciliorum Generalium, sed solùm ad auctoritatem Concilij Constantiensis tempore schismatis celebrati faciet.

D. Maimbourg pag. 253. Que nous ne devons pas corriger le Concile de Cõstance sur les Manuscrits de M. Schelstrate, mais qu'au contraire, c'est à luy de les corriger sur les nostres, & sur le Concile tel, que nous l'avõs. Ainsi la premiere raison, par la quelle il veut, qu'on doute de l'auctoritè de ces Decrets, est nulle.

DIS-

DISSERTATIO II.

DE AVCTORITATE DECRETORVM CONSTANTIENSIVM SESSIONIS QVINTAE.

DECRETA sessionis quintæ Constantiensis Concilij, de quibus agimus, sunt duo priora de auctoritate Conciliorum Generalium, ijs verbis in Manuscriptis Codicibus extantia, quibus reperiuntur edita, & à nobis initio huius Tractatus excusa. Primum agit de solâ Constantiensi Synodo, quam potestatem à Christo immediatè habere declarat, cui quilibet, cuiuscumque status, licèt Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem schismatis tunc vigentis, ac reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris. Secundum verò declarat, quòd quicumque cuiuscumque status, licèt Papalis sit, qui mandatis aut præceptis Constantiensis Synodi, & cuiuscumque alterius Concilij Generalis legitimè congregati, super præmissis seù ad ea spectantibus, factis vel faciendis obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur,

Decreto primo sessionis 5.

Decreto secundo eiusdem sessionis.

& debitè puniatur, etiam ad alia Iuris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.

Duo autem sunt, quæ de his Decretis à temporibus ipsius Constantiensis Concilij controuerti cœperunt, quorum primum spectat ad sensum, secundum ad auctoritatem eorum. Quoad sensum, an in ijs agatur de solis Concilijs, tempore schismatis pro eiusdem extirpatione conuocatis, an verò de vnoquoque Concilio Generali etiam extra tempus schismatis celebrato? Quoad auctoritatem verò, an supposito, quòd de quocumque Concilio Generali intelligantur, indubitatæ auctoritatis censenda sint, & cum sufficienti examine consentientibus omnibus, quorum intererat, à Concilio verè Generali edita fuerint? Ex his autem duabus controuersijs, relictâ primâ pro Dissertatione sequenti, secundam dumtaxat in pręsenti examinabimus, de quâ iam dudum tradiderunt Viri ex omni Natione grauissimi, Decreta tanti facienda nõ esse, quanti olim ea fecit Ioannes Gersonius, qui diuersis locis indicauit, Decreta sessionis quintæ illius auctoritatis esse, cui contradici non possit. Fuerunt namque plures Doctores, qui sententiam ipsius

ex

ex tribus rationibus in dubium reuocarunt: primò, quòd Decreta illa cum maturâ deliberatione, & debito tantæ rei examine ſtatuta non ſint: ſecundò, quòd ſuffragio omnium, quorum intererat, concluſa non fuerint: tertiò demùm, quòd Concilium non eſſet Vniuerſale, quando ea edidit. Et ne quiſquam putet, hæc gratìs & ſine fundamento aſſeri, has tres dubitandi rationes tribus ſequentibus huius Diſſertationis Capitibus fuſiùs exponemus.

CAPVT I.

An Decreta ſeſſionis quintæ de ſuperioritate Concilÿ intellecta, cum maturâ deliberatione, & debito tantæ rei examine ſtatuta fuerint?

CVM in Diſſertatione Antuerp. oſtendiſſem, Decreta de auctoritate Conciliorum Generalium præcipitanter concluſa, inſufficienter examinata, & contradicentibus pluribus publicata fuiſſe, oppoſuit ſeſe D. Maimbourg paginâ 254. ſui Tractatus Hiſtorici: „Suſtinens contra „me, quod numquam quæſtio meliùs e„xaminata fuerit, quàm hæc, de quâ in „Con-

D. Maimbourg cap.23. pag.254. Ie ſouſtiens à M. Schelſtrate, qu'il n'y eut jamais queſtion mieux

„Concilio agebatur. A'tempore enim, „quo in Concilio Pisano, vbi primâ vice „agitata fuit, pro Concilio decisa est, non „aliâ ferè de re actum erat in disputatio„nibus, collationibus, Concilio ipso Con„stantiensi ante & post sermonem Ioannis „Gersonij. Quinimò post conuentum, in „quo tam grauiter refutatum fuit id, quod „in contrarium dixerant Cardinales à „Pontifice missi, tam benè examinata fuit, „vt omnes quatuor Nationes de eâ con„uenerint. . . Duo Decreta huius sessio„nis communi consensu statuta fuerunt, „prout dicunt Acta, quibus D. Schelstra„te nihil omninò habet, quod ex Manu„scriptis suis opponat. En quomodo Acta „illa loquuntur: *Quibus Articulis, siuè „Constitutionibus lectis, Concilium eos & „eas vniformiter approbauit & conclu„sit.*„

Hæc Auctor iste, cui eodem modo respondere possem, me sustinere contra ipsum: primò, quòd numquam quæstio minùs examinata fuerit in aliquo Concilio, quàm illa de superioritate Synodorum Generalium, si decisa supponatur in Constantiensi: secundò, quòd à vero alienum sit, quæ-

examinèe, que celle, dont il s'agissoit en ce Concile. Car depuis que dans celuy de Pise, où elle fut agitèe pour la premiere fois, on l'eut decidèe en faueur du Concile, on n'auoit presque parlè d'autre chose dans les disputes, & dans les conferences, & dans le Concile de Constance auant & après la harangue de Iean Gersõ. De plus, après cette assemblèe, où l'on refuta si fortement ce, qu'auoyent dit au contraire les Cardinaux enuoyez par le Pape, elle fut si bien examinèe, que toutes les quatre Nations en conuinrent. *pagina* 256. Les deux Decrets de cette session passerent d'un cõmun accord, comme le disent les Actes, aux quels M. Schelstrate n'a rien du tout, dans ses Manuscrits, qu'il puisse opposer: Voicy comme parlent ces Actes: *Ces Articles & ces*

quæſtionem illam in Concilio Piſano non ſolùm exagitatam, ſed etiam deciſam fuiſſe: tertiò, quòd in ipſâ Synodo Conſtantienſi ante ſermonem Ioannis Gerſonij nihil in diſputationibus & collationibus publicis de eâ deliberatùm aut ex profeſſo diſputatum reperiatur: quartò demùm, quòd poſt ſermonem Ioannis Gerſonis, non omnes circà Decreta conuenerint, ſed illi, qui ante ſeſſionem quartam ijs contradixerant, in ſententiâ manſerint poſt ſeſſionem quintam. Et his quidem D. Maimbourg pleniter ſatisfactum eſſe putaſſem, ſi veſtigia ipſius inſequendo dicta mea ſine vlteriori probatione recipi debêre exiſtimaſſem. Verùm ne verba mea oraculorum inſtar obtrudere velle videar, iam dicta Actis authenticis & æqualium Scriptorum teſtimonijs comprobanda ſunt, quod duobus ſequentibus Articulis faciam, agendo in primo de Actis Piſanis, in ſecundo de Geſtis Conſtantienſis Concilij.

Decrets ayant eſté leûs, le Concile les approuva d'un commun conſentement.

AR-

ARTICVLVS I.

Quòd Concilium Pisanum non deciderit quæstionem de auctoritate Concilij Generalis supra Pontificem.

CONSVEVERANT Auctores grauissimi, qui de superioritate Concilij agunt, supponere, quæstionem non institui de tempore schismatis, quo plures de Pontificatu contendunt, sed de vnico, vero, & indubitato Pontifice, de quo consequenter agere debuit D. Maimbourg, quando in Tractatu suo Historico scripsit, quòd Concilium Pisanum quæstionem de auctoritate Synodi Generalis supra Pontificem deciderit: „In Concilio Pisano, inquit, vbi „primâ vice quæstio agitata fuit, pro Con-„cilio decisa est.„ Verba, quibus hoc probandum susceperat, reperiuntur cap. 21. sui Tractatus, vbi paginâ 217. sic scribit de Concilio Pisano: „Celebris Doctor Pe-„trus Plaoust vnus ex Deputatis Vniuer-„sitatis Parisiensis, quę tunc maximi apud „omnes fiebat, habuit in plenâ Congre-„gatione Concilij longam & doctam ora-„tio-

D. Maimbourg pag. 254. Dans celuy de Pise, où elle fut agitèe pour la premiere fois, on l'eut dècidèe en faueur du Concile.

Idem Auctor pagina 217. Le fameux Docteur Pierre Plaoust, l'un des Deputez de l'Vniuersitè de Paris, laquelle estoit alors au plus

„tionem, in quâ pluribus rationibus pro-
„babat, Ecclesiam vniuersalem, & conse-
„quenter Concilium Generale ipsam re-
„præsentans esse supra Papam, adiungen-
„do hanc esse sententiam Vniuersitatis Pa-
„risiensis, & cæterarum omnium Vniuer-
„sitatum Galliæ. Vix è Cathedrâ descen-
„derat, cùm Episcopus Nouariensis eam
„ascendit, & legit altâ voce scriptum, quo
„declarabatur, centum & tres Doctores, &
„Licentiatos in Theologiâ ex ijs, qui De-
„putati erant ab Vniuersitatibus, conue-
„nisse de mandato Cardinalium, vt deli-
„berarent super hâc materiâ, quòdque om-
„nes communi voto amplexi essent senten-
„tiam Vniuersitatis Parisiensis. Asseuera-
„bat etiam, quòd præter Vniuersitates
„Galliæ, ita quoquè sentiret celebris Vni-
„uersitas Bononiensis, cuius litteræ habe-
„bantur, & Vniuersitas Florentina, quæ
„sententiam suam dederat in scripto à
„120. Doctoribus subsignato."

Hæc D. Maimbourg ex Actis Pisani Con-
cilij, prout edita fuerunt Tomo XI. Con-
ciliorum Philippi Labbei, & Tomo VI.
Spicilegiorum Lucæ d'Acherij, quorum
Auctorum editiones citat pag. 216. in mar-

haut point de son credit, fit en pleine assemblée du Concile une longue & docte harangue, dans la quelle il prouva par plusieurs raisōs, que l'Eglise Vniuerselle, & par consequent le Concile General, qui la represente, est par dessus le Pape, & aiousta, que c'estoit là le sentiment de l'Vniuersitè de Paris, & de toutes les autres Vniuersitez de France. Il ne fut pas plûtost descendu de la Tribune, que l'Euesque de Nouarre y monta, & leût à haute uoix un écrit, par le quel on declaroit, que cent & trois Docteurs & Licentiez en Theologie de ceux, que les Vniuersitez auoient Deputez à ce Concile, s'estant assemblez par l'ordre des Cardinaux pour deliberer sur cette matiere, auoient estè tout d'une voix de l'avis de l'Vniuersitè de Paris; & il asseura, qu'outre

les Vniuersitez de France, c'estoit aussi l'avis de la fameuse Vniuersitè de Boulogne, dont on avoit les lettres, & de celle de Florence, qui l'avoit donnè par un ècrit signè de six vingts Docteurs.

gine: editiones autem illæ, cùm in multis differant, antequam de re ipsâ iudicemus, in medium adferendæ sunt. Ac prior quidem minùs correcta à Philippo Labbeo ex aliâ anteriori editione Parisiensi exhibita refert de Petro Plaoust, quòd anno 1409. die 29. Maij orationem habuerit, quâ mentem suam de supremâ auctoritate Ecclesiæ in publicâ Congregatione exposuit, sed addit, quòd post orationem attulerit opinionem Vniuersitatis Parisiensis: *Et postmodùm posuit opinionem Vniuersitatis Parisiensis, videlicet, quòd Petrus de Lunà est schismaticus pertinax, & hæreticus, etiam accipiendo hæresim propriè & strictè, præcisusque ab Ecclesià Dei, eiectus à Iure Papatus, & priuatus, ac per Concilium de facto tamquam talis eijciendus & priuandus, & hæc declarauit pluribus rationibus. Et subiunxit, quòd de eâdem opinione erant Vniuersitates, Andegauensis, Aurelianensis, & Tholosana. Ipso autem descendente de Cathedrâ ascendit quidam Episcopus Italus, qui opinionem tredecim Magistrorum, & plurium Licentiatorum & Baccalaureorum formatorum, ac Vniuersitatis Bononiensis in*

Acta Pisana minùs correcta ex editione Parisiensi & Labbei.

quâ-

quâdam schedulâ publicauit, quæ est conformis opinioni Vniuersitatis Parisiensis. Ita Acta Pisana prioris editionis, quæ Lucas D'Acherius his verbis Tomo VI. Spicilegiorum integriora edidit ex tribus Codicibus Bibliothecæ Gemmeticensis.

Acta Pisana correctiora ex editione Lucæ D. Acherij.

Decima tertia sessio fuit die Mercurij 29. *Maij, quæ fuit in septimanâ Pentecostis, in quâ post Missam & Litanias Magister Petrus Plaoust pro Vniuersitate Parisiensi dixit, & declarauit opinionem Vniuersitatis esse, istos duos contendentes debere reputari schismaticos, & antiquati schismatis nutritores, & hæreticos pertinaces, firmans auctoritatem Concilij ad decidendam hanc causam, & declarandum, eos esse ab Ecclesiâ præcisos, & abiectos, & eos, quantum opus est, abijciendos, &c. . . sumens thema suum, Congregabuntur filij Iuda & Hierusalem, & ponent sibi Caput vnum. . . . Postea immediatè vnus Episcopus Italicus, dictus Nouariensis, legit quamdam schedulam facientem mentionem, qualiter secundùm ordinationem Dominorum Cardinalium per D. Cardinalem Mediolanensem fuerunt simul congregati omnes Magistri in Theologiâ, & Li-*

centiati, ac Baccalaurei formati, qui ad dictum Concilium de multis partibus & Vniuersitatibus conuenerunt, & inter eos fuerat habita plena deliberatio super istâ materiâ, & postea in eamdem opinionem conuenerant, & concordes fuerunt; videlicet, quòd dictos ambos contendentes tenent schismaticos & hæreticos pertinaces &c. vt suprà. Et omnium & singulorum nomina recitauit, quorum multi sunt Episcopi & Prælati, & faciebant omnes numerum centum & trium. Item posteà dixit, quòd in eâdem opinione fuit Vniuersitas Florentina, in quâ fuerunt centum & viginti Magistri subscripti. Idem etiam deliberauit Vniuersitas Bononiensis, quæ de hoc misit litteras. Idem Vniuersitates, siuè Studia Aurelianensis & Andegauensis, & Tholosana per suos Ambassiatores ibidem.

Hæc omninò sunt Acta Pisana, quibus vsus est D. Maimbourg, vt probaret, Vniuersitatem Parisiensem iuxtà Petrum Plaoust sententiam tulisse pro auctoritate Concilij supra Pontificem, eiusdemque opinionis fuisse alias Vniuersitates ab Episcopo Nouariensi allatas. Verùm fallitur Auctor ille, cùm ex Actis suprà citatis nullibi constet,

ſtet, Vniuerſitatem Pariſienſem egiſſe de auctoritate Concilij ſupra indubitatum Pontificem, ſed ſolùm de tempore ſchiſmatis ſtatuiſſe, id quod Acta prioris editionis expreſſè innuunt, dum his verbis referunt Vniuerſitatis Pariſienſis opinionem: *Quòd videlicet Petrus de Lunâ eſt ſchiſmaticus, pertinax, & hæreticus præciſus ab Eccleſiâ Dei, & eiectus à Iure Papatus, ac per Concilium de facto tamquam talis eÿciendus & priuandus*. Acta correctiora per Lucam D'Acherium edita teſtantur, non ſolùm de Petro de Lunâ, ſed de duobus contendentibus Vniuerſitatem Pariſienſem ſenſiſſe: *Debère reputari ſchiſmaticos, & antiquati ſchiſmatis nutritores, & hæreticos pertinaces*. Hæc, & non alia in Actis Piſani Concilij dicitur Pariſienſis Vniuerſitatis ſententia per Petrum Plaouſt allata, vt videre non poſſim, vndenam D. Maimbourg habuerit, Vniuerſitatem Pariſienſem egiſſe de auctoritate Concilij ſuprà verum & indubitatum Pontificem. Quo loco enim id habent Acta Piſana? Quibus verbis id teſtantur? A quo tempore id memoriæ prodiderunt? Quandonam id in illis legi cœpit?

Acta edita à Labbeo.

Acta edita à D'Acherio.

An-

Ante paucos ſanè annos nondum id habebant, neque id in ijs legerat Auctor ille, dum libro de magno ſchiſmate Occidentis, hiſtoriam Piſani Concilij exponendo retulit de Petro Plaouſt: „Declarabat, „& confirmabat opinionem Vniuerſitatis, „quòd nimirùm duo contendentes haberi „deberent pro veris ſchiſmaticis, qui nu-„triebant infortunatū illud ſchiſma, quin „& pro hæreticis, deſtruendo, quantum „poterant, articulum Symboli, quo vnitas „Eccleſiæ creditur: & concluſit demùm, „quòd Concilium illos pro talibus habê-„re, excommunicare, & deponere debe-„bat de Papatu, de quo per ſchiſma & „hæreſim iam exciderant.„ Hæc tunc D. Maimbourg, quæ cum ipſis Actis conueniunt, & ex aduerſo pugnant cum ijs, quę in recentiori ſuo Tractatu de ſenſu Vniuerſitatis Pariſienſis adduxit. Vnde patet profectò, Auctorem illum contra fidem Actorum Piſani Concilij ſcripſiſſe, quòd inter cæteras Galliæ & Italiæ Vniuerſitates de illâ quæſtione conuenerit, cùm de eâ ab illis tunc actum non fuerit.

D. Maimbourg Tract. de magno ſchiſmate Occidentis ad annum 1409. Il declara & confirma le ſentiment de l' Vniuerſitè, à ſçavoir, que les deux pretendās deuoient eſtre tenus pour des vrais ſchiſmatiques, qui entretenoient ce malheureux ſchiſme, & meſme pour des heretiques, dètruiſant autant, qu' ils pouuoient l' article du Symbole, par le quel on confeſſe l'vnitè de la S. Egliſe, & conclut en fin, que le Concile les deuoit traitter comme tels, les excommunier, & les depoſer du Pontificat, dont il ètoient dèia decheut par le ſchiſme, & par l'hereſie.

Neque ad rem facit, quòd Concilium Piſanum de duobus contendentibus ſen-

ten-

tentiam tulerit, prout D. Maimbourg ex Ioanne Launoio, quem vbique in Tractatu suo historico secutus est, obijcit. Quamuis enim notet ex eiusdem Launoij Epistolâ ad Henricum Barillonium, Concilium Pisanum sententiam tulisse conformiter ad Decretum, quo antea definiuerat, sese repræsentare Vniuersalem Ecclesiam, & supremum ac vnicum in terris Iudicem habendum esse, ad quem huius causæ iudicium spectabat, sicque depositi fuerint duo de Papatu contendentes, quorum vnus verus Pontifex erat: negari tamen non potest, quin de singulorum Pontificatu plures dubitarent, indeque neuter contendentium pro certo à totâ Ecclesiâ agnosceretur. Et hoc est, quod Vniuersitas Parisiensis in datis anno 1394. ad Carolum Francorum Regem litteris respondit ijs, qui partium studio ducti vnum pro certo & indubitato Pontifice ab omnibus haberi volebant, eoque modo Pontificem suum à iudicio Synodi eximere studebant: *Si certum*, inquit Vniuersitas, *videte ne verbo abutamini, qui id certum appelletis, de cuius obscuritate atque ambiguitate tanta semper fuit, & est apud* Vniuersitas Parisiensis epistola ad Carolum Francorum Regem.

tan-

tantam fidelium portionem contentio. Ponamus itaque, Pontifices, quos tempore schismatis Romana Ecclesia secuta est, fuisse veros Pontifices, non tamen apud omnes de ijs constabat, & aliæ obedientiæ illos non agnoscebant, vnde certi & indubitati tunc dici non poterant: quod etiam in causâ fuit, quòd plures Orbis Catholici Prouinciæ cum Collegio Cardinalium, & Patribus Pisani Concilij, tàm ei, cui Romana Ecclesia tunc parebat, quàm eius competitori obedientiam subtraxerint, & ipsum Pisanum Concilium de duobus contendentibus, tamquam de dubijs Pontificibus sententiam tulerit.

Falsum itaque est, in Synodo Pisanâ actum fuisse de indubitato Pontifice: falsum, Quæstionem de superioritate Concilij suprà certum & indubitatum Pontificem ibidem decisam fuisse, & de eâ Parisiensem Vniuersitatem tunc egisse. Vtriusque sanè obedientiæ Cardinales in illis litteris, quibus an. 1408. Gregorium XII. ad Concilium Pisanum conuocarunt, adducunt conclusiones Vniuersitatum Parisiensis & Bononiensis, in quibus solummodò mentio fit Quæstionis de auctorita-

te

te Concilij suprà duos de Papatu contendentes, de quibus *propter dubia Facti & Iuris* ignorabatur, vter verus Pontifex censendus erat. Vnde quinta illarum Vniuersitatum conclusio fuit: *Quòd stante dubio Papatus inextricabili propter dubium Facti & Iuris, ne in subuersionem fidei Ecclesia sic remaneat diuisa perpetuò cum tanto scandalo & animarum perditione, prouisio spectat ad Concilium & Ecclesiam Vniuersalem, vt vtrumque, eis non cedentibus, possit à Papatu eijcere.* Ita Vniuersitates Parisiensis & Bononiensis in Conclusionibus, quæ ad vnam vsque agunt de casu duorum contendentium tempore schismatis, vt vidêre licet in Cardinalium litteris apud Lucam D'Acherium Tomo VI. Spicilegiorum editis, & à Philippo Labbeo iterum excusis.

Litteræ Cardinalium ad Gregorium XII. anno 1408.

Conclusio quinta Vniuersitatũ Parisiensis & Bononiensis.

Quamuìs autem nunc communiter admittatur in Scholis, Concilium tempore inueterati schismatis iudicare posse de Pontificibus dubijs, & tempore Concilij Pisani in sententiam illam Italiæ & Galliæ Vniuersitates propenderint; voluit tamen Concilium Pisanum vlteriùs inquiri, an duo contendentes non solùm tempore

schismatis viuerent, sed ipsius schismatis nutritores, & veri hæretici censendi essent. Cùm enim quisque propter hæresim extra Ecclesiam, vel, vt cum Paulo loquar, *foris constituatur*, & inter omnes conueniret, hæreticum ipso facto ab Ecclesiâ præscindi; voluit Concilium Pisanum inquiri, an dubij illi Pontifices hæretici reputandi essent, vt sub illo etiam titulo tantò certiùs à Papatus regimine eijcerentur, quantò magìs inter omnes constabat, Pontifices à fide deuios omni Iure Papatus destitui, & re ipsa priuatos censeri.

Paulus Epistola 1. ad Cor. cap. 5. Quid mihi de ijs, qui foris sunt?

Tantæ molis erat, tempore Pisani Concilij sententiam ferre in dubios Pontifices, quos tamquam de Papatu colludentes, & articulum fidei de vnitate Ecclesiæ non quidem dogmatizando, sed operando destruentes ab omni dignitate Ecclesiasticâ excidisse, Synodus iudicauit; cuius tamen iudicio non acquieuit totus Orbis Catholicus, cùm plures Prouinciæ Gregorium & Benedictum sequi perrexerint, & Viri doctissimi sententiam huius Synodi in dubium reuocarint. Nolim hìc repetere, quæ Salmanticensis Vniuersitas cum Hispaniarum Ecclesijs pro Benedicto XIII, al-

allegarit, neque quid alij ex obedientiâ Gregorij XII. contra Synodum Pisanam scriptum reliquerint. Videri potest Diuus Antoninus Archiepiscopus Florentinus, qui Parte 3. Chronicorum, titulo 22. capite 5. paragrapho 2. vti & in alijs locis omninò contendit, Gregorium malè hæreseos accusatum fuisse, & ideò non immeritò ab illo Ioannem Dominicum missum fuisse ad Sigismundum Imperatorem, *vt cum eo secretè tractaret de modo tenendo in congregando Concilium aliud: vbi ex toto auferretur schisma, quod vbique per Pisanum Concilium, vel Conciliabulum (cùm non esset auctoritate alicuius eorum, qui se gerebant pro Pontifice, congregatum) non erat ablatum ipsum schisma, sed augmentatum, ex duobus, tribus iam se pro Papâ gerentibus.*

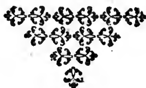
Diuus Antoninus parte 3. historiarum, tit. 22. cap. 5. paragr. 2.

Dicit D. Antoninus, per Pisanum Concilium schisma non extinctum, sed adauctũ fuisse, eò quòd, vbi ante illud duo dumtaxat de Papatu contendebant, post electum in eorum locum Alexandrum V. tres de Papatu contendentes apparuerint: ita vt de Occidente tunc dici potuerit, quod Magnus Hieronymus epistolâ ad Dama-

sum olim de schismate Orientali scriptum reliquit: *Vetusto Occidentem populorum furore collisum indiscissam Domini tunicam minutatim per frusta discerpsisse*. Dici potuit, post Pisanum Concilium minùs inter multos constitisse, apud quem incorrupta Petri seruaretur successio: licèt namque Benedictus, Gregorius, & Ioannes Cathedram Petri suam esse dicerent, & vnaquęque obedientia se Petri Successorem sequi assereret, *ob dubium tamen Facti & Iuris* super Papatu, plures Catholici de tribus contendentibus ancipites fuerunt. Vnde ipsum Constantiense Concilium numquam induci potuit, vt vnum ex illis tamquam indubitatum Pontificem toti Ecclesiæ proponeret, sicut ex Actis & Gestis ipsius statim citandis constabit.

D. Hieronymus epistola ad Damasum Papam scribens de schismate Antiochenæ Ecclesiæ, quam tres eodem tempore regere contendebant.

Petrus de Alliaco in Appendice Constantiensis Cōcilij apud Philippum Labbeum.



AR-

ARTICVLVS II.

An Concilium Constantiense cum maturà deliberatione & examine tantæ rei debito Quæstionem de Synodorum Generalium auctoritate determinasse censendum sit?

PVTAVIT D. Maimbourg, quòd nulla vmquam Quæstio meliùs examinata fuerit, quàm ista de auctoritate Conciliorũ Constantiæ fuit: „Nam, inquit pag. 223. „ante & post sermonem Gersonis, cùm „examinata fuisset in congregationibus „Nationum iuxtà ordinem à Concilio sta„tutũ, relatum de eâ fuit in sessione quar„tâ.„ Quæ Auctoris verba diligenter notanda sunt, quia non solùm cum anterioribus ipsius scriptis pugnant, sed & Actis Constantiensis Concilij contradicunt. Vtque ab anterioribus Auctoris scriptis incipiam, tradidit ille libro quinto de schismate Occidentali anno 1415. solùm post sermonem Ioannis Gersonis de Quæstione illâ Constantiæ agi cœpisse. Cùm enim narrasset de Ioanne XXIII. quòd 21. Martij

D. Maimbourg cap. 21. pag. 223. Tractatu historico. Cette question auant, & après la harangue de Gerson, ayant estè examinèe dans les conferences des Nations selon l'ordre établi par le Concile, on en fit le rapport dans la quatrième session.

tij fugam arripuisset, & Ioannes Gersonius post biduum sermonem habuisset coram Patribus Concilij de auctoritate Ecclesiæ supra Pontificem: „En, inquit, occasionem, quæ tunc peperit celebrem illam „quæstionem, quæ numquam antea agitata erat in Ecclesiâ, an nimirùm Concilium sit supra Papam, aut Papa supra „Concilium? Sicut enim sermo Cancellarij Parisiensis magnum rumorem excitauerat tam Constantiæ, quàm Scaffusæ, „vbi plures Cardinales, & alij Concilij „Patres ad Papam peruenerant, non omiserunt eâ de re disputare cum magno „feruore immediatè post sessionē tertiam, „quæ cœpit die Lunæ 25. Martij, & die „sequenti continuata fuit.„ Hæc ibi D. Maimbourg citans in margine Acta Constantiensis Concilij, & Auctores contemporaneos, vt eorum testimonio probaret, Quæstionem de superioritate Concilij ex sermone Gersonis ortum Constantiæ & Scaffusæ duxisse: vnde Auctor ille nullatenus sibi constat, dùm in Tractatu historico scripsit, ante eumdem sermonem à Nationibus Quæstionem illam exagitatam fuisse.

D. Maimbourg Tractatu de magno schismate Occident. ad annum 1415. Voila l'occasion, qui fit naistre alors cette fameuse question, qu'on n'a jamais agitée dans l'ancienne Eglise, à sçauoir, si le Concile est par dessus le Pape, ou le Pape par dessus le Concile? Car comme le sermō du Chancelier de Paris avoit fait grand bruit & à Constance & à Scaffouse, où plusieurs Cardinaux & autres Peres du Concile s'estoient rendus aupres du Pape, on ne manqua pas de disputer auec beaucoup de chaleur sur ce grād suiet, immediatement après la troisième session, qui commença le Lundi 25. de Mars, & fut continuée le jour suiuant. Acta Cōcil. Appendix ad Concil. Monach. Dionysi. lib. 34. cap. 21. Victor. Gobell. in Cosmodromio.

Ne-

Neque minùs diſſonat Actis Concilij, in quibus refertur, quòd poſt fugam Ioannis XXIII. tres Cardinales Deputati fuerint, vt ad Papam Scaffuſę commorantem accederent, & ad Procuratorium ſuper ceſſione Pontificatus conſtituendum, Conciliumque continuandum inducerent: quòdque 23. Martij dicti tres Legati Cardinales, dum ex mandato Sacri Collegij ad iter ſe parabant, ſummâ animorum admiratione exceperint nouum de audiendâ Miſſâ Sancti Spiritus pro vnione & extirpatione ſchiſmatis. *Propter quod*, inquit Regeſtum, *Cardinales valdè admirati ſunt, timentes, ne Concilium aliquid furiosè attemptaret contrà Dominũ noſtrum Papam: propter quod deliberauerunt Miſſæ non intereſſe. Infrà tamen Miſſam accerſito Domino Rege Romanorum in quâdam Capellâ Eccleſiæ Conſtantienſis ſecum locuti ſunt. Finitâ itaque Miſsâ celebratâ per D. Patriarcham Antiochenum, recitatoque ſermone per quemdam Doctorem de Vniuerſitate Pariſienſi in confirmationem Concilij, † derogationem Iuriſdictionis* † & *Apoſtolicæ, nulloque alio actu ibidem facto, prædicti tres Cardinales Legati iter* *ar-*

Regeſtum Actorũ Conſtantienſis Cōcilij ex duobus MMSS. Codicib.

arripuerunt versus Dominum nostrum Papam.

Doctor Parisiensis, cuius hìc tacito nomine meminit Regestum, est Ioannes Gersonius, qui modum, quo sermonem hunc composuerat, his verbis indicauit: *Iussit*, inquit de Vniuersitate Parisiensi, *hesterno vesperi per Ambassiatores & Nuntios suos hìc præsentes, quatenùs hoc matutino tempore essem habiturus orationem nomine suo pro veritatis elucidatione circa ea, quæ per hoc Sacrum Concilium agenda videntur occurrere. Nullus, opinor, mirabitur, si ad hanc iussionem ego fragilitatis meæ conscius, & temporis arctatione pressus expaui*. Ita ipse Gersonius de sermone suo vnicâ nocte composito, quo Constantiæ coram Patribus publicè agere cœpit pro confirmandâ superioritate Concilij, idque adeò inconsultè, vt Regestum significet, eum *in derogationem Iurisdictionis Apostolicæ* sermonem habuisse, post quem tamen, teste eodem Regesto, contra auctoritatem Pontificiam nihil aliud in Concilio actum, nihil omninò à Nationibus deliberatum, nihil planè à Patribus decisum fuit.

Ioannes Gersonius in sermone habito 25. Martij coram Patribus Constantiensis Concilij.

Pri-

Prima, quam D. Maimbourg in Tractatu de schismate Occidentali superioritatis mentionem reperit, est illa apud Niemum in vitâ Ioannis XXIII. quæ post reditum trium Cardinalium coram Rege Romanorum, & quibusdam Patribus priuatìm facta est die 26. Martij: *Redierunt hùc*, inquit Niemus, *scilicet ad Constantiam de Scaffusâ quatuor Cardinales: & illâ die fuit congregatio illorum, qui erant de Concilio, & interfuit Rex ipse, & † illum accesserunt sex Cardinales, & amplè multùm locuti fuerunt contrà ipsum Concilium, scilicet quòd dissolutum esset propter absentiam & recessum dicti Balthasaris. Et eis responsum fuit acritèr per plures de ipso Concilio, Viros magnæ auctoritatis & scientificos, scilicet quòd Papa non esset supra Concilium, sed esset sub Concilio: Facta illinc contentio magna hinc inde.* Vltima hæc Niemi verba repetit D. Maimbourg in Tractatu Historico cap. 21. pag. 222. & loco *acriter* malè legit *alacriter*. Quòd enim *acriter* legendum sit, non solùm testantur Spondanus & Odoricus Raynaldus ad hunc annum, sed ex ipso Niemo patet, qui nihil nisi cum acerbitate

Theodoricus de Niem in Vita Ioannis XXIII. edita Francofurti anno 1620.

† *ad illum*

& contentione hinc inde dictum fuisse notat, adiungens, quòd *suscitato maiori clamore contra Cardinales in congregatione præfatâ, ipsi insalutato hospite abierunt.*

Nolim hìc inquirere, an Quæstio, cuius meminit Niemus, versaretur circà auctoritatem Concilij supra indubitatum Pontificem, an potiùs circà auctoritatem Ioannis XXIII. dissoluentis Concilium: quamuìs enim supponamus, de auctoritate Concilij supra indubitatum Pontificem actum fuisse, vt voluit D. Maimbourg, inde tamen nihil cònsequetur pro maturâ deliberatione, cum ex verbis ipsius Niemi deducatur, nihil deliberatè, sed contentiosè potiùs & cum clamore strepitantium in priuato illo congressu assertum fuisse. Eodem modo dicendum est de contentione super Decretis die 27. Martij habitâ. Cùm enim Cardinales & Regis Galliæ Legati illo die coram Nationibus publicè referre deberent, quæcumque Ioannes XXIII. pro cessione Pontificatus & continuatione Concilij offerebat, *Hæc omnia*, inquit Regestum, *tamquam ludicra & fictè pro parte Domini nostri Papæ oblata per Regem Romanorum, & alios ibidem astantes reputa-*

Regestū Constantiensis Concilij ex duobus MM.SS. Codicibus.

ta-

tata fuerunt; *fuitque ibidem vnanimiter vociferatum: His non obstantibus fiat sessio, fiat sessio*. Post hanc enim vociferatiotionem concitatis contra Ioannem Patrum animis, à tribus Nationibus conclusa sunt Decreta de auctoritate Conciliorum superiùs allatâ, idque tam præcipitanter & inconsultè, vt Cardinales, qui nihil sciebant de agendis in sessione, vnà cum Ambassiatoribus Regis Franciæ, ad eam venire recusarint, & re ipsâ numquam venissent, nisi obtinuissent mediante Rege Romanorum, quòd primum Decretum sine mentione reformationis Ecclesiæ publicaretur, secundum verò de auctoritate coactiuâ Conciliorum omninò omitteretur, vt ex Manuscriptis indubitatæ fidei Codicibus Dissertatione præcedenti probauimus.

Notandum verò ex ijsdem Manuscriptis, quòd Cardinales ideò sessioni quartæ interesse noluerint, quia super illis diffinitionibus non fuerant habitæ, nec sufficienter petitæ deliberationes eorum. Ex quibus verbis apertè constat, quòd licèt ante sessionẽ quartam apud Nationes actum fuisset de superioritate Concilij, non tamen sufficientèr & plenè: quam ob rem

ſemper addidi, non fuiſſe cum maturâ, ſufficienti, & debitâ deliberatione diſcuſſa ea Decreta, vt ipſi Cardinales verbis ſuprà citatis atteſtantur. Neque videre poſſum, ex quibus monumentis D. Maimbourg, ſupponens Decretum ſeſſionis quartæ ad ſuperioritatem Concilij ſpectare, tam aſſeueranter tradiderit, Quæſtionem illâ de re ante ſeſſionem quartam debitè examinatam fuiſſe. Non ſolùm enim conſtat ex Geſtis Conſtantienſis Concilij, paulò ante ſeſſionem quartam conueniſſe inter Cardinales & Deputatos Nationum, quòd in illâ nulla mentio fieret de alio, quàm Conſtantienſi Concilio tempore ſchiſmatis celebrato, ſed ex Regeſto Actorum Conſtantienſium hactenùs inedito etiam clariſſimè patet, quòd à Cardinalibus ſeſſione quartâ monitę ſint Nationes, *vt ſuſpenderent ad tempus materias, quæ habent magnas difficultates, & maturam exigunt deliberationem.*

Regeſtum ex duobus MM.SS. Codicibus.

Auro contrà æſtimanda eſt prudentiſſima illa Cardinalium admonitio, quâ Decreta maiori deliberatione indiguiſſe teſtantur. Si enim concluſio Nationum de Decretis facta fuerit ante ſeſſionem quartam,

tam; & in ipsâ sessione quartâ Sacrum Cardinalium Collegium publicè Nationes monuerit, materiam illis contentam *habere magnas difficultates, & maturam exigere deliberationem*, dubium esse non potest, quin sine debitâ deliberatione, & cum insufficienti examine factũ putauerit, quidquid circà illa ante sessionem quartam à Nationibus actum fuit. Nec est, quòd quisquam contra hoc grauissimum testimonium opponat cum D. Maimbourg, id à Bellarmino ante centum annos excogitatum fuisse: non enim agimus hìc de sententiâ vnius Cardinalis Bellarmini, qui constare dixit, quòd Decretum Constantiense de auctoritate Conciliorum sine examine factum fuerit, sed agimus de integro Cardinalium Collegio, quòd Concilio Constantiensi interfuit, & non solùm ante sessionem quartam Decreta ob defectum sufficientis deliberationis constanter reiecit, sed in ipsâ quoque sessione Nationes publicè admonuit, quòd *pluribus difficultatibus obnoxia essent, & maturiori deliberatione indigerent*.

Memoriâ repetebant Romanæ Ecclesiæ Principes, quid antiquitùs fieri consueuerat,

rat, quando in aliquo Concilio de re maioris momenti & varijs difficultatibus obnoxiâ statuendum erat. Sciebant, quàm magno examine, vt cætera omittam, de cultu Imaginum in Synodo Nicenâ Generali septimâ actum fuerat. Extant etiamnum Gesta istius Concilij, ex quibus manifestum fit, istius Synodi Patres habito inter se communi consilio non semel, sed sæpiùs Ecclesiæ traditionem de illo consuluisse. Vnde in Actis etiamnum reperiuntur centena antiquorum de cultu Imaginum testimonia, quæ omnia coràm Patribus in sessionibus publicis recitata fuerunt, antequam res illa contra Iconoclastas decisa, & Decreto Synodico firmata fuit. Et hoc est, quod Cardinales à Nationibus in statuendis de auctoritate Conciliorum Decretis omissum fuisse sessione quartâ admonere potuerunt, cùm in re tanti momenti, vt in cæteris omnibus fieri semper consueuerat, expendenda fuissent antiquorum Patrum scripta, Summorum Pontificum Decreta, & Conciliorum Generalium monumenta, ex quibus de traditione circà auctoritatem Pontificiam constare debebat.

Ex

Ex his enim patuiſſet, quam auctoritatem veneranda antiquitas Sedi Apoſtolicę competere tradiderat, quam Iuriſdictionem ipſius Pontifices tamquam ouilis Dominici Paſtores exercuerant in Eccleſiâ, & quantâ cum veneratione de ſupremâ Petri eiuſque Succeſſorum Poteſtate Concilia ipſa egerant. Conſtitiſſet, quòd Concilium Chalcedonenſe Generale Quartũ omnium Oecumenicorum Orientalium numeroſiſſimum in epiſtolâ Synodicâ Leonem I. *Summitatis* titulo nominarit, eâque Canonem ſuum 28. de tribuendo Sedi Conſtantinopolitanæ ſecundo honoris loco ad Leonem I., vt eius auctoritate confirmaretur, miſerit, & quia iudicio ipſius firmatus non fuit, robore ſuo caruerit. Innotuiſſet, Cæleſtinum ſuis Legatis ad Concilium Epheſinum Generale Tertiũ proficiſcentibus in mandatis dediſſe, quòd ipſius nomine in Concilio iudicare, non verò à Concilio iudicari deberent, quod his verbis legitur in Cæleſtini Commonitorio: *Auctoritatem Sedis Apoſtolicæ cuſtodire debere; ſiquidem & instructiones, quæ vobis traditæ ſunt, hoc loquantur, vt intereſſe Conuentui debeatis: ad diſceptationem ſi*

Conciliũ Chalcedonenſe in epiſtola Synodica, quã 630. Epiſcopi miſerunt ad Leonem Magnum.

Cæleſtinus Papa in Commonitorio nuper edito per Stephanum Baluſium ex Manuſcripto Codice Colbertino, & conſer-

uato quoque in Manuscripto Codice Vaticano.

si fuerit ventum, vos de eorum sententijs iudicare debeatis, non subire examen. Constitisset, iuxta hæc mandata coram Patribus Concilij Philippum Cęlestini Legatum cum Collegis sententiam tulisse in Nestorium asserendo: *Quòd nulli dubium sit, sed potiùs sæculis omnibus notum, Sanctum Petrum Apostolorum Principem & Caput, fideique columnam, & Ecclesiæ Catholicæ fundamentum à Domino nostro Iesu Christo claues Regni Cælestis accepisse*, & non solùm *in suis Successoribus viuere*, sed & *iudicium exercere*. Quod iudicium etiam de Actis Synodalibus intelligendum esse, demonstrat Gelasius I. scribens in Tomo de anathematis vinculo, hoc robur obtinuisse, *quod in Synodo firmauit Sedis Apostolicæ auctoritas*, quod refutauit, firmitatem habere non potuisse.

Philippus Cælestini Legatus in Concilio Ephesino Act. 3.

Gelasius I. Tomo de Vinculo anathematis.

Et hæc procul dubio, ac centena alia antiquorum testimonia consuli voluerunt Cardinales sessione quartâ, antequam de re tanti momenti quidquam statueretur, indicantes, nullum debitum examen à Nationibus de auctoritate Pontificum institutum, nullam maturam deliberationem ante Decretorum conclusionem habitam fuis-

fuiſſe. Quæ cùm ex Actis ipſius Conſtantienſis Concilij clariùs conſtent, quàm vt à quoquam negari poſſint, vndenam Dominus Maimbourg probabit, quòd nulla vnquam Quæſtio meliùs examinata fuerit, quàm illa de auctoritate Conciliorum Generalium in Conſtantienſi fuit? Tantum ſanè abeſt, quòd illud monſtrare poſſit ex ipſis Concilij Actis, vt Geſta Conſtantienſis Concilij hactenùs inedita habeant, quòd *poſt illam ſeſſionem fuit per Cardinalem Florentinum ſuper hoc cum aliquibus Deputatis aliqualiter diſputatum*: vbi notandum eſt, ideò dici, poſt ſeſſionem quartam *aliqualiter* diſputatum fuiſſe, vt indicetur, *non ſufficienter*. Refertur quoquè, per Cardinalem Florentinum & quoſdam Deputatos aliqualem iſtam diſputationem factam, vt innuatur, neque à Nationibus, neque coram omnibus Concilij Patribus communi conſilio eâ de re actum fuiſſe. Pro quâ re facit quoquè Regeſtum Conſtantienſis Concilij, in quo habetur, ſolos Deputatos poſt aliqualem illam diſputationem ſtatuiſſe: *quòd in proximâ ſeſſione omnes articuli & clauſulæ concordatæ per Nationes in vltimâ ſeſſione præ-*

Geſta Conſtantienſis Concilij ex quatuor Codicibus Manuſcriptis

Regeſtum Conſtantienſe ex duobus Codicib. Manuſcriptis.

termissa expedirentur. Vbi & notanda sunt illa verba : *Clausula concordata per Nationes in vltimâ sessione pratermissa*. Ex illis enim rursùs colligitur, Deputatos Conclusioni die 27. Martij sine maturâ deliberatione factæ inhæsisse, sicque sine nouâ Nationum deliberatione, sine nouo Concilij examine sessione quintâ Decreta publicata fuisse. Confirmant id Acta Manuscripta Constantiensis Concilij à quatuor eius Protonotarijs collecta, & in tribus Codicibus, quos videre licuit, seruata, dùm referunt, publicata fuisse Decreta, *tamquam priùs conclusa & deliberata*, quæ verba ex Manuscripto Codice Coloniensi edidit primùm Petrus Crabbe, & posteriores Conciliorum collectores retinuerunt. Quod ideò annotare placuit, vt certò constet, Decreta, de quacumque auctoritate Conciliorum Generaliū apud Patres Constantienses controuersâ intelligantur, sessione quintâ sine nouâ deliberatione publicata fuisse. Cùm enim expressè dicantur *priùs conclusa, & deliberata*, innuitur profectò, Concilium inhæsisse priori conclusioni, quam Nationes die 27. Martij cum minùs sufficienti deliberatione posuerant,

Acta Constantiensis Cōcilij à quatuor Protonotarijs conscripta.

rant,

rant, & cui Cardinales non solùm ante, sed etiam post sessionem quartam contradixerant, nolentes Decretorum publicationi in ipsâ sessione quintâ faciendæ consentire, vt Capite sequenti videbimus.

CAPVT II.

De Decretis sessionis quintæ, an consentientibus omnibus, quorum intererat, publicata sint?

MEMORIA repetenda sunt, quæ hâc de re ex Gestis Constantiensis Concilij hactenùs ineditis, & æqualium Scriptorũ testimonijs in Dissertatione Antuerpiensi cap. 1. art. 2. retuli, cùm ex ijs clariùs constiterit, complures Patres Decretorum conclusioni repugnasse, quàm vt D. Maimbourg id negare ausus fuerit. Ostendi itaque ex Regesto Constantiensis Concilij, tam tumultuosè apud Nationes Decreta conclusa fuisse die 27. Martij, vt non solùm magnâ animorum concertatio tunc inter Patres exorta fuerit, sed & Cardinales cum Regis Galliæ Oratoribus noluerint venire ad sessionem quartam die

30. Martij celebrandam, nisi sub conditione, quòd auctoritatem Pontificiam spectantia in eâ omitterentur, prout consentientibus Nationibus omissa fuerunt. Monstraui insuper ex Gestis Constantiensis Concilij, quòd Cardinales vnà cum Regis Galliæ Ambassiatoribus iterùm *difficultatem fecerint interessendi sessioni quintæ*, in quâ Nationes sine maturâ deliberatione, & nouo examine *Decreta priùs conclusa* publicare volebant: & licèt postea ad sessionem venerint, ostendi ex Regesto, quòd ante sessionem illam in Camerâ paramentorum secretam protestationem fecerint, *quòd propter scandalum euitandum ad sessionem ibant, non animo consentiendi his, quæ audiuerant in ipsâ statui debere*.

Regestū Constantiense ex duobus Manuscriptis Codicibus.

Plura sunt ex his, quæ æqualium Scriptorum testimonijs comprobaui, de quibus D. Maimbourg pag. 254. Tractatus sui historici scripsit: „Scio quidem, quòd „super Decretis illis magnæ contentiones „habitæ fuerint, & quòd Cardinales sese „opposuerint: concedo quoquè ipsi id, „quod inuenit in suo Manuscripto, & quod „asserit, numquam antea notum fuisse, „& forsan verum non est, Cardinales, & „ipsos

D. Maimbourg Tract. Histor. capite 23. pagina 254. Ie sçay bien, qu'il y eut sur cela de grandes contestations, & que les Cardinaux s'y opposerent: je luy accorde mesme ce, qu'il a trouvé dans son Manuscrit,

„ipſos Galliæ Oratores in Camerâ paramentorum feciſſe proteſtationem ſecretam, *quòd propter ſcandalum euitandum ad ſeſſionem ibant, & non animo conſentiendi his, quæ audiuerant in ipſâ ſtatui debere.* Quid poteſt inde concludere?„ Hæc ibi Auctor ille, petens ſubinde, numquamne legerim hiſtoriam de aliquo Conclaui, vel peruoluerim librum famoſum Pauli Suauis de Concilio Tridentino, in quibus refertur, quòd poſt magnam animorũ contentionem omnes conuenerint de certo Pontifice eligendo, vel Decreto in ſeſſionibus publicando: „Sic, inquit, factum eſt in Conſtantienſi Synodo: ponamus fuiſſe magnas oppoſitiones, conteſtationes, proteſtationes ſecretas, & omne id, quod placuerit D. Schelſtrate nos ex Manuſcripto ſuo docère: Poſt hoc Cardinales, alijque omnes, qui conteſtati, & ſecretè proteſtati ſunt, venerunt ad ſeſſionem quintam. Et ſicut Spiritus Sanctus vnit omnium animos in Concilio, vt dici poſſit, *Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis,* ſic poſtmodum duo Decreta huius ſeſſionis communi conſenſu ſtatuta fuerunt, prout referunt Acta, „qui-

& ce qu'il avouë, qu'on n'avoit jamais ſçeù auant cela, & qui peut-eſtre n'eſt pas vray, que les Cardinaux, & meſme les Ambaſſadeurs de France avoient fait dãs la Chambre des Paremens une proteſtation ſecrete, que ce n'eſtoit, *que pour euiter le ſcandale, qu'il aſſiſteroient à la ſeſſion cinquième. & non pas pour conſentir à ce, qu'ils ſçauoient, que l'on y deuoit definir:* Que peut-il cõclure de là? *Idem ibid.* Il en eſt de meſme de ce Concile de Conſtance. Ie veux qu'il y a eù des oppoſitions, des conteſtations, des proteſtations ſecretes, & tout ce, qu'il plaira à M. Schelſtrate de nous apprendre ſelon ſon Manuſcrit: Après tout ces Cardinaux, & tous ces gens qui conteſtoient & proteſtorent ſecretement, aſſiſterent à la cinquième ſeſſion; & comme le S. Eſprit reünit tous les eſprits dans un

Concile, à fin qu'on puisse dire : *Visum est Spiritui Sancto & nobis* : les deux Decrets de cette session passerent d'un commun accord, comme le disent les Actes, ausquels M. Schelstrate n'a rien du tout dans ces Manuscrits, qu'il puisse opposer. Voicy cōme parlent ces Actes : *Ces articles & ces Decrets ayant esté leüs, le Concile les approuva d'vn commun consentement.*

„quibus D. Schelstrate nihil habet, quod „ex Manuscriptis suis opponat. Sic enim „in Actis legitur : *Quibus articulis, siuè „constitutionibus lectis, Concilium eos & „eas vniformiter approbauit, & conclu„sit.*„

Hucusque D. Maimbourg, qui non solùm Basilëensium sententiam de confirmandâ Decretorum auctoritate sequi, sed & artem eorum in eâ contra obiectiones propugnandâ imitari voluit. Quod vt clariùs constet, animo repetenda sunt, quæ Dissertatione meâ de Basilëensibus notaueram: cùm enim illi Orbi Catholico obtrudere conarentur, quòd Decreta Constantiensis Concilij summo animorum consensu, nemineque penitùs discrepante publicata fuerint, Eugenio IV. contrarium asserenti Gesta eiusdem Synodi hâc arte obiecerunt, vt verba pro se facientia afferrent, causæ verò suæ minimè fauentia omitterent. Verba, quæ Basilëenses pro se facientia attulerunt, indicaui fuisse sequentia: *Licèt iterùm maior pars Cardinalium faciebat difficultatem interessendi, omnes tamen præter infirmos venerunt ad sessionem præsente Rege Romanorum in Impe-*

Gesta Cōstantiensis Concilij ex 4. Codicibus Manuscriptis.

perialibus insignÿs, Præsidente Cardinali de Vrsinis Episcopo Albanensi, & celebrauit Missam de Dominicâ Raynaldus Archiepiscopus Rhemensis. Verba autem causæ suæ minimè fauentia, quæ omiserant, ostendi esse ista superioribus immediatè subiuncta: *Fuerunt pronuntiatæ diffinitiones sequentes per electum Poznaniensem, quia Cardinalis Florentinus illas noluit pronuntiare.* De quibus vltimis verbis cùm sedulò inquisiuissem rationem, cur à Basilëensibus omissa essent, aliam non inueni, quàm quia instituto suo minimè fauerent: vbi enim ex verbis per ipsos citatis colligi poterat, omnes consensisse, ibi ex verbis subsequentibus constabat de oppositione Cardinalis Florentini, & omnium ipsi adhærentium, ex quibus planè colligebatur contrarium.

His præmissis, videndum est, quàm manifestè D. Maimbourg vestigia Basilëensium insecutus fuerit. Admittit Auctor ille verba Gestorum Constantiensium, quibus asseritur, quòd non obstantibus Patrum contradictionibus, & Cardinalium protestationibus secretè factis, omnes tamen ad sessionem quintam venerint: omittit verò

rò, quæ de Cardinali Florentino, eiusque sequacium oppositione ex ijsdem Gestis adiunxeram: & tunc asserit, de communi omnium consensu Decreta fuisse publicata, nihilque in Manuscriptis Codicibus repeririri, quod his Actorum verbis opponere potuerim: *Concilium ea vniformiter approbauit, & conclusit*. Manifestiùs, vt puto, Auctor ille sequi non poterat artem Basilëensium in referendis ijs, quæ pro se faciunt, & silentio prætereundis, quæ menti ipsius contradicunt: nullibi tamen incautiùs quàm hìc egit, cùm eumdem errorem, quem in Basilëensibus notaueram, ipse committere voluerit. Neque mirari satis possum, quòd tam asseueranter scripserit, me nihil habere, quod ex Manuscriptis Codicibus opponam: cùm ex illis, & æqualium Scriptorum testimonijs expressè ostenderim, Cardinalem Florentinum cum sequacibus, ac ipso in primis Ioanne XXIII. repugnasse. Quæ vt clariùs constent, fusiùs comprobanda sunt.

Et de Ioanne quidem constat ex Appendice Constantiensis Concilij Tomo XI. collectionis Philippi Labbei, quòd sese pro cer-

certò & indubitato Pontifice haberi volens numquam probarit eorum sententiam, qui Concilio auctoritatem aliquam super ipsum tribuebant. Notæ sunt cedulæ ex parte Ioannis XXIII. initio Constantiensis Concilij publicatæ, in quibus per modum Conclusionis querebatur: *An Papa verus & canonicus de hæresi non infamatus, nec suspectus possit contra ea, quæ sunt sui iuris, ab aliquo compelli, vel arctari: eumque non hæreticum condemnantes, hæretici sint censendi?* Et responsum ad hoc conclusione 3. datum: *Hoc fore manus ponere in Christum Domini*, neque immeritò dubitari, an ille, qui talia pijs auribus ingerere ausus erat, *bonus Catholicus censeri poterat*. Cùmque Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis in casu schismatis, vt tum erat, de Ioanne iudicari posse contenderet, fatetur in Tractatu de auctoritate Cardinalium, se hanc ob rem *graue & periculosum dicti Ioannis Papæ odiũ incurrisse*: quòd Ioannes semper existimarit, se pro indubitato Pontifice haberi debere, proindeque à Concilio cogi non posse. Vnde cùm post secundam sessionem tres Nationes conclusissent, quòd

In Appendice Constansiensis Cõcilij Tomo XI. Concil. Philippi Labbei.

Petrus de Alliaco Card. Camerac. Tract. de auctoritate Ecclesiæ & Cardinalium.

N ipse

ipse ad cessionem Pontificatus ob schismatis extirpationem cogi posset, factum est, quod ab ijs, qui Concilio interfuerunt, sese audiuisse testatur Rodericus Calaguritanus Episcopus Dialogo de auctoritate Pontificis, Ioannem XXIII. eâ de causâ infeliciter fugam arripuisse.

Post fugam autem illius contigit, quod Cardinalis Turrecremata, qui in minoribus constitutus Concilio Constantiensi interfuit, de graui Ioannis XXIII. querelâ memorię prodidit. Cùm enim post fugam eiusdem Ioannis Cancellarius Parisiensis vnus ex Gallię Oratoribus sermonem coram Patribus *in diminutionem Iurisdictionis Apostolicæ* habuisset, idque Cardinales à Sacro Collegio ad Papam Scaffusæ constitutum missi retulissent: *Dominis Oratoribus Regis Franciæ visitantibus eum*, inquit Turrecremata, *amaro animo conquestus est Ioannes, falsa quædam & erronea aduersus auctoritatem Romani Pontificis Decreta per æmulos suos post recessum eius esse conclusa*. Ita Scriptor ille, qui occasione Decretorum querelam illam interpositam putauit, cùm tamen occasione sermonis Gersonij interposita fuerit, ideòque

Regestū Constantiensis Concilij ex duobus MM.SS. Codicibus.

Turrecremata Tract. de Ecclesia.

cum

cum Collegis Gersonij potiùs, quàm cum alijs Ioannes conquestus fuerit. Neque hæc à Ioannis XXIII. mente aliena, sed eidem omninò consona esse, firmatur ex testimonio Niemi, in Vitâ eiusdem Papæ referentis de Cardinalibus Scaffusâ Constantiam reuersis, quòd Conciliũ ex mandato Ioannis dissoluere voluerint, & auctoritatem dissoluendi eidem competere propugnarint.

Verùm de Cardinalibus postea, redeamus ad Ioannem, qui 24. Mensis Martij in epistolâ ad Poloniæ Regem inter varias rationes, quibus fugam suam à Concilio excusat, hanc ponit: *Quòd quorumdam cæca & inconsulta temeritas vsque adeò ab ipso Concilij principio ita omnia peruertere, ita omnia perturbare concupiuit, vt non concordiam, sed dissensionem, non vnionem & pacem Ecclesiæ, sed schismata & scandala quærere viderentur, qui nullo antiquorum Conciliorum ritu obseruato non publicè, sed sparsim & priuatim de rebus Ecclesiæ Conciliabula celebrabant in contemptum Sedis Apostolicæ, & in vilipendium nostrum sectas, dissensionesque aduersus nos seminantes, ac non per viam*

Ioannes XXIII. epist. ad Regem Poloniæ Ladislaũ.

Sancti Spiritus, vt decet, sed per vim & strepitum, & contumelias in rebus singulis aduersus nos moliebantur, multa machinabantur indigna relatu contra decus Apostolicæ Sedis, & honorem nostrum. Ita immediatè post sermonem Gersonij Ioannes XXIII. in literis ad Ladislaum Poloniæ Regem; iuxta quam formam & ad alios Reges de Constantiensi Concilio scripsisse creditur.

Ioannes XXIII. in epistola ad Ducem Biturigũ tunc in Sorbona Parisiensi publicè lecta, & nunc in duobus Manuscriptis Codicibus Bibliothecæ Victorinæ asseruata.

Clariùs mentem suam exposuit in articulis, quos vnà cum litteris ad Ducem Biturigum Scaffusâ Parisios misit. Eorum vnus erat, quòd licèt in Concilijs Generalibus non debeat fieri Nationum differentia, sed omnes & singulos sententiam suam publicè aperire oporteat, vt vnius instructione informentur alij: hoc tamen Constantiæ non fuerit permissum, quinimò statutum, quamlibet Nationem vnam tantummodo vocem siuè suffragium habituram, etiamsi in Natione Gallicâ essent trecentæ voces notabiles, & in Italicâ totidem, quoniam erant ex duabus illis Nationibus ducenti Prælati personaliter ibidem comparentes; & de Anglicanâ essent tantùm tres Prælati, ac cæteri Clerici nouem

nem numero. Alter verò erat, quòd cùm in Concilijs Generalibus secundùm statuta Canonum ius suffragij non competat nisi Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, quorum suffragia requirenda sunt in sessionibus publicis, & non priuatis consilijs, nihilominùs quicumque ad eiusmodi consilia fuissent admissi, nullo discrimine personarum habito, omnium suffragia etiam Laicorum, subtractis Prælatorum suffragijs, recepta sint vsquequaque etiam Prælatis contradicentibus. Alius demùm articulus, vt cæteros omittam; erat, quòd, licèt in Concilijs suffragia debeant esse libera, nihilominùs multæ extiterint cauillationes, & subornationes per minas & terrores ab Imperatore procedentes.

Scripsit hæc omnia de prioribus Constantiensis Concilij Actis Ioannes XXIII. quæ reperiuntur in duobus Manuscriptis Codicibus Victorinis, vbi D. Maimbourg ea legere poterit: à me autem hoc loco allata sunt, quia Parisijs in publicâ Vniuersitatis Congregatione lecta dicuntur, & non parum conferunt ad monstrandum, quòd Ioannes XXIII. obstiterit ijs, quæ

Con-

Constantiæ contra Sedis Apostolicæ auctoritatem acta putantur, & numquam à sententiâ suâ hâc in re discesserit, vt in Dissertatione Antuerpiæ editâ indicaui. Meminit Ioannes dissensionũ, cauillationum, & contradictionum, quæ si vllibi, procul dubio quoad Decreta sessionum quartæ; & quintæ locum habuerunt: sic enim testatur in Apologiâ suâ contra Basilëenses Romanæ Ecclesiæ Pontifex Eugenius IV. quòd contra Decreta de auctoritate Conciliorum *nonnulli reclamauerint grauiores, qui strepente multitudine superati, sicut his nouissimis temporibus, quibus carnales exuberant passiones, factum esse, manifestum est, audiri nequiuerunt*. Eadem refert Rodericus Calaguritanus Episcopus in Dialogo de auctoritate & potestate Romani Pontificis, sese nimirùm audiuisse à magnæ auctoritatis Viris, qui Concilio Constantiensi interfuêre, quòd contra Decreta sessionis quintæ *reclamauerint complures Prælati & Doctores:* de quibus etiam affirmat Cardinalis Turrecremata libro 2. de Ecclesiâ, cap. 99. quòd plures Patres doctissimi non præstiterint consensum aut assensum suum. Quæ vltima verba

Eugenius IV. in Apologia contra Basilëenses.

Rodericus Calaguritanus in Dialogo de potestate Papæ.

ba notanda sunt, quia ex articulis Ioannis XXIII. confirmationem accipiunt, vbi dicitur: Priuatis consilijs suffragia etiam Laicorum, subtractis Prælatorum suffragijs, recepta fuisse, neque in sessionibus publicis vota singulorũ, sed quatuor dumtaxat Nationum audiri consueuisse. Quod ad perpetuum Cardinalium dissensum probandum quamplurimùm conferre, ex Actis & Gestis hucusque ineditis clariùs ostendemus, quàm vt à quoquam in dubium reuocari possit.

Refertur in Manuscripto Codice Bibliothecæ Regis Christianissimi, quòd post recessum Ioannis XXIII. Romanæ Ecclesiæ Cardinales à Nationibus petiuerint, vt ipsorum Collegium quoad suffragia vnum votum cum ipsis haberet in sessionibus publicis, eorumque mentio fieret in litteris & subscriptionibus Synodicis. Illustrissimus Apameënsis Episcopus Spondanus, qui hunc Codicem Regium vidit, testatur, Cardinales repulsam passos fuisse, putatque id solùm intelligendum de mentione ipsorum in litteris & subscriptionibus Synodicis, non autem quoad suffragium in sessionibus publicis. Fallitur tamen

Codex Manuscriptus continens Acta Constantiensis Concilij, qui in Bibliotheca Regis Christianissimi asseruatur.

men Vir eruditus existimans, Cardinalem Præsidem in prioribus sessionibus pro se & Collegio Cardinalium per verbum *placet* suffragiũ tulisse. Tantum enim abest, id factum fuisse in sessionibus post recessum Ioannis XXIII. vt Gesta Concilij hactenùs inedita ad sessionem septimam notent, quòd Cardinalibus vix vmquam communicata fuerint Decreta publicanda in sessionibus, vt desuper deliberarent. *Nam,* inquiunt, *penè in omnibus Decretis Concilij factum est, Cardinalibus ita arcto & breui tempore ostensa sunt Decreta iam conclusa in Nationibus, vt non fuerit in eorum potestate sufficienter deliberare, imò in magnum contemptum habiti sunt. Plures conquesti sunt Cardinales de contemptu. Et finaliter petiuerunt, quòd cùm essent in Concilio quatuor Nationes, vna Anglia, in quâ non erant viginti capita, de quibus tres solùm Prælati, & Cardinales essent sexdecim, & alij futuri, de quibus plures magni & insignes Doctores propter dignitatem Collegij haberent vocem & auctoritatem tantam, sicut Natio Anglicana. Quod fuit recusatum, & dictum, quòd venirent ad suas Nationes. Ita quòd nul-*

Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis Codicibus.

nullam habent auctoritatem.

Magni omninò faciendum est hoc Gestorum indubitatæ fidei testimonium, quòd hucusque latuit Orbem Catholicum: ex eo enim non solùm confirmantur, quæ superiori Capite notauimus de Decretis sessionis quintæ præcipitanter, & sine maturâ deliberatione publicatis, sed & monstratur, rationibus destitutum non fuisse, quod contra Nationes de inęqualitate suffragiorum scripsit Ioannes XXIII. ac patet verissimum esse, quod contra Spondanum probandum suscepi, Cardinales repulsam passos fuisse quoad suffragium in sessionibus publicis. Idem confirmatur ex Actis Constantiensis Concilij tam editis, quàm ineditis, in quibus ante sessionem vndecimam nullibi reperitur, Cardinalem Præsidem pro se & Sacro Collegio suffragium tulisse, id quod primùm sessione vndecimâ factum fuit; quamuìs non sine mysterio, Gesta Constantiensis Concilij id primùm sessione quartâ contigisse referant. Affirmant enim, quòd pro vnione Gregorij XII. admissa fuerit noua Concilij conuocatio, ac de eâ responderint *quatuor Prælati pro quatuor Nationibus Pla-*

cet , & Cardinalis Ostiensis pro Collegio Cardinalium Placet : & hoc , inquiunt , *nunc primùm responsum est ex parte Cardinalium* . Quæ vltima verba notanda sunt , non enim error iste ad diminuendam , sed ad augendam potiùs Gestorum fidem facit, sicut latiùs, vbi, & quando necessitas vrgebit , exponemus.

Hisce ex Manuscriptis indubitatæ fidei Codicibus præmissis , redeundum est ad Decreta, de quibus , si de vllis alijs , intelligenda sunt , quæ habent Gesta superiùs allata . De nullis enim alijs Decretis ęquè ac de istis referunt , quòd præcipitanter à Nationibus sint conclusa , & constanter à Cardinalibus eorũ publicationi contradictũ fuerit . Testantur itaq; , quòd Cardinales noluerint ad sessionem quartam venire , in quâ Nationes ea publicare decreuerant , quia *super illis non fuerant habitæ, nec sufficienter petitæ deliberationes eorum*. Additur in Regesto , quòd, postquam Cardinales effecerant , vt illorum Decretorum publicatio tunc omitteretur, sessione quartâ publicè monuerint , *vt omitterentur illæ materiæ, quæ magnas habent difficultates , & maturam exigunt deliberationem.*

Ex quatuor Manuscriptis suprà.

Regestũ Constantiensis Concily.

Cùm-

Cùmq; animaduertiſſent, conſilium ſuum à Nationibus negligi, & ſine communi examine ac nouâ deliberatione Decreta ſeſſione quintâ publicanda fore, teſtatur idem Regeſtum, quòd Cardinales eodem die, quo ſeſſio illa habenda erat, proteſtationem ſecretè fecerint in Camerâ Paramentorum Palatij Conſtantienſis, *quòd propter ſcandalum euitandum ad ſeſſionem ibant, non animo conſentiendi his, quæ audiuerant in ipsâ ſtatui debere*. Adiungunt Geſta Conſtantienſis Concilij, Decreta per vltimum Cardinalem in ſeſſionibus publicis pronuntiari conſueuiſſe, idque tunc ſpectaſſe ad Franciſcum Zabarellam Cardinalem Florentinum, omnium ſui temporis Canoniſtarum facilè Principem; Decreta tamen ſeſſionis quintæ pronuntiata fuiſſe per electum Poznanienſem, *quia Cardinalis Florentinus illa noluit pronuntiare*. *Geſta Conſtantienſis Concilij.*

Scribat iam D. Maimbourg, Decreta ſeſſionis quintæ conſentientibus omnibus obedientiæ Ioannis XXIII. Patribus publicata fuiſſe, meque nihil habere, quod ex Manuſcriptis Codicibus opponam. Dicat, omnes illos, qui vmquam contradixe-

runt, sessione quintâ in vnam eamdemque conuenisse sententiam, idque etiam de Cardinalibus constare ex eo, quòd Concilium dicatur Decreta post eorum publicationem approbasse. Nonne ex iam dictis manifestè constat, approbationem Actorum per quatuor Prelatos ex parte Nationum fieri consueuisse, & Præsidem pro solis Nationibus votum tulisse? Nonne testatur Codex Manuscriptus Christianissimi Regis, quòd post recessum Ioannis XXIII. Cardinalibus negatum sit votum speciale in sessionibus publicis? Nonne ex septem Codicibus Manuscriptis Gesta & Regestum Actorum Constantiensium continentibus manifestum fit, Cardinales noluisse sese Nationibus coniungere quoad conclusionem Decretorũ sessionis quintæ, sed separatim egisse, & totis viribus eorum publicationi obstitisse? Nonne ex tribus Manuscriptis Codicibus patet, Cardinales sessioni quintæ interesse noluisse, nisi præmissâ protestatione secretâ, quòd consentire nolint ijs, *quæ audiuerant in eâ statui debere*? Nonne ex Gestis Concilij habetur, Cardinalem Florentinum, ad quem de more spectabat Decreta pronuntia-

Gesta Constantiensis Concilij ex quatuor Manuscriptis Codicibus & Regestum ex tribus Manuscriptis.

Regestum ex tribus Manuscriptis Codicibus.

Gesta ex quatuor Manuscriptis Codicibus.

tiare, diſſenſum Cardinalium ſufficienter indicaſſe, dùm in ſeſſione quintâ à Nationibus rogatus, ea legere publicè recuſauit? Nonne eadem Concilij Conſtantienſis Geſta perhibent, Cardinalem Prȩſidem ſeſſione quintâ pro Cardinalium Collegio nullum votum tuliſſe, adeòque licèt quatuor Prælati iuxta morem Conſtantiæ introductum pro maiori parte eorum, qui in quatuor Nationibus erant, per verbum *Placet* Decreta admiſerint, neminem fuiſſe, qui pro Cardinalibus ſuffragium ferret? Nonne ex his omnibus clariſſimè conſtat, non ſolùm grauiſſimos Patres à contraclamante multitudine in congregationibus Nationum ſuperatos per ſe nullum votum tuliſſe, ſed nec Cardinales per alios conſenſum præbuiſſe? *Eadem Geſta Manuſcripta.*

Quid ad hæc reſpondere poterit D. Maimbourg? Quâ arte perget adſtruere communem Patrum circa Decreta conſenſum? Quo fuco errorem illum poſt hæc promouebit? Conabantur quondam Baſilëenſes Orbi Catholico obtrudere Decreta ſeſsionis quintæ, ac ſi vnanimi omnium Patrum conſenſu ſtatuta, nemineque penitùs diſcrepante publicata fuiſſent: ſed

ar-

arte vsi sunt omittendo ea Gestorum verba, ex quibus de constanti grauissimorum Patrum dissensu constabat, vt ante biennium in Dissertatione meâ ostendi, & hoc Capite contra D. Maimbourg ex Manuscriptis Codicibus Gallicis æquè ac Italicis iterùm monstraui. Quibus ex quatuor Manuscriptis Codicibus Gesta Constantiensis Synodi continentibus adiungi pro coronide potest, quòd Cardinalibus Decreta sessionis quintæ improbantibus sese coniunxerint Oratores Regis Christianissimi, Ludouicus nimirùm Dux Bauariæ Frater Reginæ Franciæ, Rhenaudus Archiepiscopus Rhemensis, cæterique per Monachum Sandionysianum, & alios relati. Cùm enim Gersonius vnus ex Galliæ Oratoribus die 23. Martij sermonem *in diminutionem Iurisdictionis Apostolicæ* habuisset, & postea Ludouicus Bauariæ Dux cum Raynaudo Archiepiscopo Rhemensi, & Nicolao de Calauilla ad Ioannem XXIII. Scaffusam peruenissent, idem Ioannes *Oratoribus Regis Franciæ visitantibus eum amaro animo conquestus est*, teste Turrecremata, *falsa quadam & erronea aduersùs auctoritatem Romani Ponti-*

Gesta Constantiensis Concilij in quatuor Manuscriptis Codicibus referunt, quòd cum Ambassiatoribus Regis Francorum Cardinales se coniunxerint, & illi cum Cardinalibus.

Regestũ Constantiensis Concilij ex duobus Manuscriptis Codicibus.

Cardinalis Turrecremata lib. 2. de Ecclesia.

ti-

tificis poſt ſuum diſceſſum Conſtantiæ propoſita fuiſſe. Quæ Ioannis verba tantum valuerunt apud dictos Oratores, vt Conſtantiam reuerſi ſeſe coniunxerint Cardinalibus, & non ſolùm difficultatem fecerint veniendi ad ſeſsionem 4., ſed etiam ad ſeſsionem 5. venire noluerint, vt fidem faciunt Geſta Conſtantienſis Concilij.

Nec refert, quòd poſteà ad ſeſſionem 5. iuerint: nam eos præmiſiſſe proteſtationem teſtatur Regeſtum Actorum Conſtantienſium; quod idem de Regis Chriſtianiſsimi Oratoribus affirmat, vtpotè qui vnà cum Cardinalibus in Camerâ Paramentorum Conſtantienſis Palatij fecerunt proteſtationem ſecretam, *quòd propter ſcandalum euitandum ad ſeſſionem ibant, non animo conſentiendi his, quæ audiuerant in ipsâ ſtatui debere*. Præclariora autem ſunt hæc verba, quàm vt illa tamquam parùm ad rem facientia miſſa faciamus. Agunt enim de proteſtatione contra Decreta ſeſsionis quintæ factâ ab ipſius Regis Chriſtianiſsimi Oratoribus, quorũ ſententiam, ſi contra vlla Conciliorum Decreta quidquam valere poſſe exiſtimetur, contrà indeliberata & tumultuo-

Regeſtum ex duobus Manuſcriptis Codicibus.

ſa

sa Decreta sessionis quintæ Constantiensis Concilij ab vnâ obedientiâ, eâque non integrâ statuta facere, Galli in primis fateri deberent. Et hæc sufficiant de Decretis sessionis quintæ, vt Orbi Catholico constet, non solùm sine communi deliberatione tantæ rei debitâ, sed nec ab omnibus vnius obedientiæ Patribus, quin potiùs reclamantibus grauioribus, & contradicentibus Regis Galliæ Oratoribus statuta fuisse, adeòque verissimum esse, quod in Dissertatione Antuerpiæ editâ notaueram, dubiæ saltem auctoritatis ex hoc Capite & à nobis, & à Gallis in primis censenda esse.

CAPVT III.

An Patres Constantienses sessione quintâ sufficienter Ecclesiam Vniuersalem repræsentarint, vt eorum Decretis omnes vbique fideles parêre debuerint?

PROBAVERAM capite 1. articulo 1. Dissertationis meæ, quòd Patres Constantienses sessione quintâ non sufficienter

ter

ter Vniuersalem Ecclesiam repręsentarint, vt eorum Decretis omnes vbique fideles parere debuerint. Ad quæ respondet D. Maimbourg paginâ 256. Tractatus sui Historici: „ Tertium demùm argumentum, quo vtitur ad infirmandam auctoritatem Decretorum sessionis quartæ „& quintæ, consistit in eo, quòd in Concilio tunc dumtaxat vna obedientia Ioannis XXIII. fuerit, quæ Ecclesiam Vniuersalem repræsentare nequiuit. Vt autem demonstretur nullitas huius argumenti, quod procul dubio omnium pessimum est, duobus verbis ipsi dicam, „id, quod supponit post Bellarminum „(qui infirmas illas obiectiones ei commodauit) esse falsissimum. „ Ita Auctor ille, qui errat in pluribus: ac primò quidem in eo, quòd argumentum nullitatis arguere præsumpserit, quod est longè validissimum. Secundò, falsissimum dixerit, quod est verissimum. Tertiò demùm, obiectiones mihi à Bellarmino commodatas somniarit, quas ex solis Actis & Gestis Constantiensis Concilij, ac æqualium Scriptorum testimonijs desumpseram, vt sequentia legenti constabit.

D. Maimbourg pag. 256. En fin, la troisième raison, dont il se sert pour affoiblir l'authoritè des Decrets de ces deux sessiõs, est, que le Concile n'estant alors composé, que de la seule obedience, de Iean XXIII. ne pouvoit representer l'Eglise Vniuerselle. Or pour le convaincre de la nullitè de cette raison, qui est sans doute la plus mechante de toutes, je n'ay qu'à luy dire en deux mots, que ce qu'il presuppose aprés Bellarmin, qui luy a fourni toutes ces foibles objections, est tres-faux.

Primum enim testimonium, cui argumentũ innititur, desumpseram ex duobus Auctoribus grauissimis, qui Constantiensi Concilio interfuerunt, & tredecim prioribus sessionibus non nisi vnam Ioannis XXIII. obedientiam adfuisse notarunt: Congregationem enim istius obedientiæ noluerunt aliæ duæ pro generali Ecclesiæ conuentu agnoscere, vt fidem faciunt Cardinalis Turrecremata, & Summus Ecclesię Pontifex Eugenius IV. quorum primus eâ de re testatur his verbis: *Nullus dubitat, quòd asserere, quòd sola obedientia Ioannis faceret Concilium Vniuersale Vniuersalem Ecclesiam repræsentans, esset temerarium ac scandalosum alijs duabus obedientijs*. Secundus verò in Apologiâ contra Basilëenses asserens: *Non dixit obedientia Gregorij, non Benedicti, quæ Christianitatis pars non modica erat, ante tempus conuentionis plenarium fuisse Concilium, nec priùs actitata quasi Synodi Generalis plenariâ auctoritate suscepit. Itaque oportuit ipsis conuenientibus primò ab obedientiâ Gregorij, deinde ab obedientiâ Benedicti nouum Concilium conuocari; hincque, Vniuersâ Ecclesiâ concurrente, plenaria Syno-*

Cardinalis Turrecremata lib. de Ecclesia.

Eugenius IV. Apologia contra Basileenses.

nodi rem & nomen accepit. Quod ergo ante illum articulum ipsis à Patribus ibi considentibus actum est, Vniuersæ Ecclesiæ non debet adscribi, sed eis tantùm, qui ibidem considebant, & vnius tantùm obedientiæ Synodum faciebant.

Secundum testimonium desumptum fuit ex Gestis Constantiensis Concilij hucusque ineditis, ex quibus ostendi, rem nouam non esse, quòd Concilium Constantiense ante trium obedientiarum vnionem Vniuersale fuisse negetur, cùm in ipso Concilio coram Patribus Constantiensibus publicè dixerint Legati Regis Arragoniæ, *quòd quidem vellent se vnire Concilio, non tamen reputare esse Generale Concilium, neque agi de rebus Concilij Generalis, donec venirent Legati Regis Castellæ.* Ita in Gestis Constantiensis Concilij ad mensem Octobris anni 1416. in quibus referuntur quoquè litteræ scriptæ à Rege & Regina Castellæ *ad Congregationem quatuor Nationum in Constantiâ.* Quæ litteræ cum hâc inscriptione coram Patribus Concilij lectæ fuerunt, qui nullam sibi iniuriam ex omisso titulo Generalis Concilij fieri existimarunt, nihilque ad illud responderunt:

Quatuor Manuscripti Codices Gesta Cõstantiensis Concilij continentes.

runt: quin potiùs ante vnionem duarum obedientiarum sese Vniuersam Ecclesiam non repræsentasse tacitè admiserunt.

Regestū Constantiensis Concilij ex duobus Manuscriptis Codicibus

Ostendi namque tertio loco ex Regesto Constantiensis Concilij, Gregorium XII. cum suâ obedientiâ noluisse sessione decimaquartâ vnionem inire, nisi improbatâ conuocatione per Ioannem XXIII. factâ, & nouâ Concilij conuocatione admissâ. Extant eâ de re Bullę Gregorij XII. quarum prima inscribitur, *De Potestate authorizandi istud Concilium*: secunda directa fuit ad Carolum de Malatestis, vt conuocato de nouo, & auctorizato Concilio, suo nomine de Pontificatu cederet. Quibus omnibus adiunxi, ex sessione vigesimâ secundâ Actorum Constantiensium, quòd Concilium ipsum iuxtà concordata Narbonæ cum obedientiâ Benedicti XIII. inita non solùm tertiam conuocationem admiserit, sed in litteris, quibus Patres istius obedientiæ ad Concilium vocabat, à titulo *Vniuersalis*, seù *Oecumenici* abstinuerit, & Patrum Hispanorum litteras receperit, ac receptas in publicâ sessione legi, Actisque suis inseri iusserit, licèt nulla Generalis Concilij mentio in ijs fieret.

Bulla Gregorij XII.

Litteræ Concilij Constantiensis ad Episcopos Hispanos.

Hæc

Hæc ego in Dissertatione meâ Antuerpiensi non quidem ex Bellarmino, vt putauit D. Maimbourg, sed ex Actis Constantiensis Concilij editis & ineditis, ac æqualiũ Scriptorum testimonijs, quæ clariora sunt, quàm vt hic Auctor ea attingere, nedum refutare ausus sit: maluit namque cuncta superiùs allata sub silentio prȩterire, quàm ea in memoriam reuocando prȩiudiciũ aliquod opinioni suȩ afferre. Quamuis autẽ illud palliandȩ malȩ ipsius causȩ prodesse possit, à me nullatenùs tacendum fuit, cùm ex ijs clarissimè constet, Concilium Constantiense à duabus obedientijs Gregorij XII. & Benedicti XIII. pro Vniuersali habitum non fuisse.

Ne tamen D. Maimbourg nimis harum obedientiarum terminos restringat, memoriâ repetendum est, illas *non modicam*, vt cum Eugenio IV. loquar, *Christianitatis partem* constituisse: in obeditiâ enim Gregorij XII. constat fuisse non ignobiles Italiȩ Vrbes cum totâ Romaniâ, eiusque Principe Carolo de Malatestis; celebres insuper Episcopatus Germaniæ, Wormatiensem nimirùm, Spirensem, ac Werdensem, qui omnes cum Ducẽ Bauariæ *Eugenius IV. in Apologetico.*

riæ

riæ, alijſque paruerunt Gregorio vſque ad ceſſionem Pontificatus. In obedientiâ verò Benedicti XIII. patet fuiſſe quatuor integra Regna, Scotiæ nimirùm, Nauarræ, Caſtellæ, & Arragonum, quorum Reges vnà cum celeberrimis totius Hiſpaniȩ Eccleſijs, & Vniuerſitatibus Concilium vſque ad ſeſſionem trigeſimam ſeptimam noluêrunt pro Generali agnoſcere, prout in ipſo Conſtantienſi Concilio coram Patribus, nemine eorum contradicente non ſemel, ſed pluriès expoſuerunt. His autem ſi adiungas Ducem de Fuxo & Armeniaco cum populis Bearnæ ipſi ſubiectis, Inſulas Maioricarum, Sardiniæ, & Corſicæ, de obedientiâ Benedicti; Ioannem Dominicum Archiepiſcopum Raguſinum cum alijs de obedientiâ Gregorij: patebit profectò, eorum iudicium non contemnendum eſſe.

D. Maimbourg pag. 257. Preſque tous les Cardinaux des deux obediences de Gregoire XII. & de Benoiſt XIII. s'unirent au Concile de Piſe, où ces deux pretendus ſouverains Pontifes, qui

Audiendus tamen eſt D. Maimbourg, qui paginâ 257. obijcit, omnes Cardinales duarum illarum obedientiarum, qui ſeſe vniuerant in Concilio Piſano, & duobus contendentibus depoſitis Alexandrum V. in eorum locum elegerant, ſub eius Succeſſore Ioanne XXIII. Concilium

Con-

Constantiæ continuasse. Verùm nescio, cur Auctor iste duarum obedientiarum Cardinales obijciat pro firmandâ auctoritate Constantiensis Concilij, cùm illos prorsùs Decretis sessionis quintę refragatos fuisse, in Dissertatione Antuerpiensi ex Gestis Concilij ostenderim; id quod capite superiori rursùs probaui. Complures enim Cardinales, quos nobis ex obedientiâ Ioannis XXIII. obijcit, ipsi sunt, qui conclusioni Decretorum obstiterunt ante sessionem quartam, & contra eorum publicationem protestati sunt ante sessionem quintam. Illi sunt, qui in Camerâ Paramentorum vnà cum Oratoribus Regis Franciæ declararunt, quòd *ad sessionem ibant ob scandalum euitandum, non animo consentiendi his, quæ audiuerant in eâ statui debere*. Illi sunt, qui sessione quintâ coram Patribus ipsis recusarunt eius publicationi annuere. Acta enim typis edita referunt, per electum Poznaniensem pronuntiata fuisse, *quia Cardinalis Florentinus*, vt Manuscripta Gesta testantur, *ea noluit pronuntiare*.

iouoient toute la Chrestientè par leur collusion, furent declarez schismatiques, & Antipapes, & l'on eleût Alexandre V. reconnu vray Pape par la plus grande partie des Eglises sans aucune comparaison, & sur tout par l'Eglise de Rome. Or ces mesme Cardinaux, & ces Eueſques, qui composoiêt ce Concile tres-nombreux, le continuerent à Constance.

Regestũ Constantiensis Concilij.

Acta typis edita sessione quinta. Gesta Manuscripta eadem sessione quinta.

Quòd si pro cognoscendo sensu Cardinalium mens Cardinalis Florentini non suf-

ſufficere videatur, audiendus eſt Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracenſis apud Gallos celeberrimus, qui non anno 1415. vt putauit Illuſtriſsimus Apamearum Epiſcopus Spondanus, ſed anno 1417. ante aduentum Legatorum Regis Caſtellæ ſcripſit Tractatũ de Eccleſiæ & Cardinalium auctoritate, & Parte 1. cap. 4. aliqua dubia propoſuit, *quæ dicebat apud nonnullos magnam perplexitatem inducere. Primum dubium, an quatuor Nationes in hoc Sacro Concilio ſic diſtinctæ, videlicet Italica, Gallicana, Germanica, & Anglicana, excluſo dicto Cardinalium Collegio, faciunt Generale Concilium, cùm ſint plura Concilia particularia valdè inæqualiter & improportionabiliter diuiſa, & ad partem deliberantia, quæ deliberatio, excluſâ deliberatione dicti Collegij, & non factâ in communi ſeſſione collatione votorum, videtur multis non eſſe cenſenda deliberatio Concilij concilialiter facta. Secundum dubium, an dictæ Nationes, quæ ſunt noua Collegia particularia, quæ multis videntur contrà, vel præter conſuetudinem antiquam Sacrorum Conciliorum inſtituta, licèt ex rationabili cauſâ, & ſub debitis cir-*

Petrus de Alliaco Cardin. Camerac. Tractatu de Eccleſiæ & Cardinalium auctoritate.

V. sup. notata pg. 116 L. 6

circumstantijs ita institui potuerint, habuerint à Iure Diuino, vel humano auctoritatem priuandi Romanam Ecclesiam, & Sacrum Collegium ipsum repræsentans (quod est antiquum Collegium, & in antiquo Iure & in Sacris Generalibus Concilijs, & in Sanctorum Patrum Decretis fundatum) priuandi inquam iure suo, habendi scilicet vocem in Sacro Concilio, & Summum Pontificem eligendi. Hæc ibi Petrus de Alliaco affirmans, ista dubia à se proposita fuisse, vt super his Concilium deliberaret, ne in futurũ Acta reprobarentur: quod sanè numquam Cardinalis Cameracensis monuisset, nisi auctoritatem Constantiensis Concilij quoad aliqua Decreta in dubium reuocari posse præuidisset.

Neque hæc singularis opinio Petri de Alliaco, sed communis totius Sacri Collegij fuit, vt occasione Decreti de non eligendo sine Concilij assensu Pontifice, sufficienter constitit: cùm enim sessione decimâ quartâ editum eâ de re fuisset Decretum, non solùm Cardinales sese ad illud minimè teneri existimarunt, sed vnanimi totius Sacri Collegij consensu contra il-

lud protestati sunt, vt fidem faciunt Gesta Constantiensis Concilij hactenùs inedita, quæ notant post sessionem trigesimam octauam, quòd *Cardinales attenderint constitutionem, Vbi* † *maius. de electione in 6. & alia Iura, & etiam Decreta Concilij super electione Papæ hâc vice, per quæ Concilium decreuit electionem fiendam modo, & formâ, loco, tempore, & materiâ per Concilium ordinandis, & pœnas terribiles imponit contrarium facientibus, suspenditque omnia Iura positiua in illâ materiâ*. Addunt, *dictos Cardinales non reputasse illa Decreta valere propter opiniones Doctorum ita dicentium*. Et licèt publicè ea impugnare noluerint, ne electio futuri Pontificis impediretur; Acta tamen affirmant, eos noluisse tacitè, vel expresè Iuri scripto renuntiare, ideòq; protestationem mitioribus terminis fecisse, quibus concipi poterat, eamque coram singulis Nationibus de Sacri Collegij mandato prælegi fecisse.

Gesta Cōstantiensis Concilij ex 4. Manuscriptis Codicibus.

† *periculum*

Iam videre incipiet D. Maimbourg, nisi mea me fallat opinio, Cardinales, quos ex obedientiâ Ioannis XXIII. adduxit, suo instituto non fauêre, cùm Decreta sessio-

ſionis decimæ quartæ ipſimet in dubium reuocarint, ſeſeque illis non teneri, publicè coram ſingulis Nationibus expoſuerint. Clariùs autem infirmitatem Decretorum illorum videre poterit ex aliâ proteſtatione Cardinalium poſteà contra Regem Romanorum, & Nationem Germanicam editâ, in quâ non ſolùm fatentur, *quòd Clerus & populus nonnullorum Regnorum, & Prouinciarum nondum ſolidè & clarè Concilio adhæſerant, ſed, vt communiter* fatebantur, *expectarent fiendæ electionis Summi Pontificis euentum, vt ſi electus foret canonicè, illi obedirent, aliàs non. Nec non etiam, quòd quorumdam, qui eidem Concilio adhæſerant, propter rumores diſcordiarũ, & quaſi impreſſionum, quas in eodem Concilio fieri audiebant, fidem iam de eodem Concilio vacillare: ideòque ſcriptum & relatum tunc fuiſſe à pluribus Magnatibus, & alijs Zelatoribus pacis & vnionis Eccleſiæ, in Italiâ plurimùm dubitari, ne in Vrbe Romanâ prætextu rumorum & dilationis prædictorum aliquis pro Summo Pontifice aſſumeretur, cui forſan præmiſſis attentis tota Italia obediret.* Hæc ferè in terminis Cardinales

Cardinales cum tribus Nationibus Hiſpanica, Gallicana, & Italica in proteſtatione facta poſt ſeſſionem trigeſimam octauam, ex quatuor Manuſcriptis Codicibus ſuperiùs edita.

ante sessionem trigesimam nonam, ex quibus patet, quænam tunc esset plurium fidelium de Concilio Constantiensi opinio, quænam de admittendis eius Decretis non Cardinalium dumtaxàt, sed totius fermè Italiæ sententia, pro quâ Nationem quoquè Hispanicam adducere possumus, quòd illa publicè cum Cardinalibus admiserit, ad electionem Pontificis procedi posse *non obstantibus quibusdam huius Concilij Decretis, quibus*, inquit, *Nos Hispanica Natio, etiamsi aliàs valida existerent, non ligamur*. Quo nihil clariùs dici à Natione Hispanicâ potuit, nihil manifestiùs de auctoritate Constantiensis Concilij ante trium obedientiarum vnionem in edendis de electione Pontificis Decretis posterorum memoriæ consecrari valuit.

Statuerat Concilium Constantiense ante vnionem Hispanorum, à Cardinalibus procedi non posse ad electionem Romani Pontificis, nisi de consensu Concilij, quod Decretum non solùm tamquam inualidum Cardinales impugnarunt, sed à totâ Natione Hispanicâ reiectum hâc ratione fuit, quòd *etiamsi aliàs validum existeret*, se illo minimè ligari existimaret. Hæc

post

post sessionem trigesimam octauam Natio Hispanica in publico Instrumento, quod nomine Sacri Cardinalium Collegij, & duarum aliarum Nationum in Ecclesiâ Constantiensi Regi Romanorum, & Nationi Germanicæ prælectum fuit, & ab ipsâ Natione Gallicanâ negari non poterit, vtpotè quæ vna ex duabus illis Nationibus fuit, & non solùm hanc Hispanorum sententiam protestationi suæ inseri, sed & per Archiepiscopum suum Bituricensem publicè legi permisit. Quæ omnia hìc annotare placuit, vt videat D. Maimbourg, quàm longè à vero aberret, dum Decreta sessionis quintæ tamquam Concilij Generalis statuta ab omnibus accipienda esse voluit. Si enim fatentibus in Constantiensi Concilio Gallicanæ Ecclesiæ Episcopis, Natio Hispana non tenebatur Decreto sessionis 14., quia eidem non adfuerat, multò minùs tenebitur Decretis sessionis quintæ Sedes Apostolica, quæ non solùm ei non interfuit, sed per tres sese pro Pontificibus Romanis gerentes, ac per plures de Sacro Cardinalium Collegio Romanam Ecclesiam repræsentante manifestè contradixit.

Ne-

Neque responsum meretur, quod D. Maimbourg de Concilijs Generalibus, & signanter Tridentino obijcit, ac si eorum auctoritas in discrimen vocaretur vacillante auctoritate Constantiensis Synodi. Non sufficit enim ad Concilium Vniuersale, quòd omnes Episcopi conuocati sint, prout falsò supponit Auctor iste; sed requiritur, quòd legitimâ auctoritate conuocentur. De illâ namque si dubium exurgat, & variæ Catholicarum Regionum sententiæ reperiantur, quibusdam volentibus ab illegitimâ auctoritate Concilium conuocatum esse, ideòque sese non teneri, nec velle ad illud accedere, sicut magna Italiæ & Germaniæ pars cum Gregorio XII. & quatuor integra Scotiæ & Hispaniarum Regna, multæque aliæ Regiones cum Benedicto XIII. sentiebant de Constantiensi Concilio: tunc auctoritas Concilij ex plurimorum Catholicorũ absentiâ & contradictione infirmatur. Et hoc est, quod in Constantiensi Synodo à duabus obedientijs non semel, sed sæpiùs dictum fuit, & ab ipsâ obedientiâ Ioannis XXIII. negari non potuit, vtpotè quæ nouam Concilij conuocationem admisit, & in litteris,

qui-

quibus obedientiam Benedicti XIII. Constantiam euocauit, à Generalis Concilij titulo de communi quatuor Nationum suarum consensu abstinuit. Quòd si Patres Constantienses, ipsaque Natio Gallicana morem gesserint Hispanis Conciliũ ante trium obedientiarum vnionem pro particulari, & non Generali tenentibus: quid quæso nunc D. Maimbourg æquiparat hoc Concilium Vniuersalibus, de quorum legitimâ conuocatione nemo Catholicorum vmquam dubitauit?

At, inquit D. Maimbourg, si non sufficiat conuocari omnes ad Concilium, vt conuocati fuerunt Episcopi aliarum duarum obedientiarum per Ioannem XXIII. „Hæretici obijcere possent præcipuè con„tra Tridentinum Concilium, quòd ibi „neque adfuerint Episcopi Ecclesiæ An„glicanæ, neque Daniæ, neque Norue„giæ, neque Sueciæ, neque ex eâ Germa„niæ parte, quæ sequebatur Confessionem „Augustanam: (dicere possent) non ad„fuisse Græciæ Antistites, non Orientis, „neque Ægypti, qui omnes tempore Tri„dentini Concilij non magìs dici pote„rant de obedientiâ Pontificis Concilium

D. Maimbourg pagina 258. Les Protestans auroient lieu de dire, particulierement du Concile de Trente, où l'on ne uit ni les Euesques de l'Eglise Anglicane, ni ceux de Dannemarc, de Norvege, de Svede, & de cette partie d'Allemagne, qui suiuoit la Confession d'Ausbourg, ni ceux de la Grece, de l'Orient, & de l'Egypte, qui ne

„con-

reconnoissent point le Pape pour Chef de l'Eglise, & ne sont non plus de son obedience, que l'estoient au temps du Concile de Cõstance ceux, qui tenoient pour Pierre de Lune, ou pour Ange Corario.

„conuocantis, quàm erant tempore Con„stantiensis Synodi illi, qui Petrum de Lu„nâ, vel Angelum Corarium sequeban„tur.„ Ita ferè D. Maimbourg, qui hanc obiectionem meritò in ore hæreticorum posuit, quod Scriptore Catholico indigna sit, & ad eam vno verbo responderi possit: Concilio scilicet necessariam esse non posse præsentiam eorum, qui foris sunt. Angliæ, Græciæ, Orientis, & Ægypti Regiones in schisma, & hæresim prolapsæ erant, vt illarum Episcopi æquè ac Germani Lutheranam hæresim sequentes extra Ecclesiam constituti essent. Potuit itaque sine illis tota Ecclesia per Concilium Tridentinum repræsentari, prout re ipsâ repræsentata fuit. Sed aliud erat de Constantiensi Concilio, à quo Catholici ipsi ex rationibus suprà citatis aberant, quibus Concilio contradicentibus & repugnantibus, tota Ecclesia Constantiæ repræsentari non poterat. Accedit, Caput defuisse Ecclesiæ, sine cuius consensu Decreta similia, qualia sessione quintâ publicata feruntur, robore suo carêre dicenda sunt: sicut Concilij secundi canon pro Primatus honore Constantinopolitanæ Ecclesiæ tribuen-

buendo nullius roboris fuit, quia Sedes Apostolica, neque per Legatos Concilio adfuit, neque per se Canonem probare voluit.

Obijcit insuper D. Maimbourg, si Decreta Constantiensis Concilij auctoritate suâ destituantur, quia absfuerunt duæ obedientiæ, & Pontifex non interfuit „ Sequerentur ex inde terribilia quædam: ac „primò quidem, quòd condemnatio errorum Wicleffi & Hus foret inualida, „quia condemnati fuerunt sessione decimâ quintâ ante vnionem reliquarum „duarum obedientiarum, & cùm nondum „Pontifex Concilio adesset. Secundò, quòd „ detestabilis illa propositio Ioannis Petit, „quæ cuilibet vasallo permittit, & imponit occidere tyrannum, quocumque modo possit, non esset legitimè condemnata hæreseos. Et demùm, quòd sententia „condemnationis & depositionis Ioannis „XXIII., quæ dudùm lata fuit ante vnionem duarum illarum obedientiarum, „sine vllâ auctoritate facta fuisset: „ Iuxtà illud Cardinalis Iuliani ad Eugenium IV.: *Nam si quis dixerit, Decreta illius Concilij non esse valida, necesse habet fateri*

D. Maimbourg pag.260. Si l'on deuoit approuver ce, qu'a dit Bellarmin avant M. Schelstrate, que ces Decrets n'ont point d'authorité à cause de cette absẽce, & qu'il n'y avoit point de Pape au Concile, quand on les fit, il s'ensuiuroit de là de terribles choses. Premierement, que la condamnation des erreures de VViclef & de Iean Hus seroit nulle, parce que elles furent cõdamnèes en la session 15. avant l'vnion du reste des deux autres obediences, & quand il n'y avoit point encore de Pape au Concile. Secondement, que cette detestable proposition de Iean Petit, que chaque particulier peut meritoirement, & doit tuer un tyran en quelque maniere, que ce soit, ne seroit

pas legitimement condamnée d'heresie par la mesme raison. Et enfin, que la condamnation, & ensuite la deposition de Iean XXIII., la quelle fut long teps avant l'union de ces deux obediences, auroit esté faite sans aucun pouvoir legitime.

ri, priuationem olim Ioannis factam vigore illorum Decretorum non valuisse. Si illa non valent, nec etiam Papa Martini tenuit electio facta illo superstite. Si Martinus non fuit Papa, nec Sanctitas Vestra est, qua per Cardinales ab ipso factos electa est.

Tria igitur obijcit Auctor iste, ad quorum primum, vt ordine procedam, respondeo, illud non maioris momenti esse, quàm præcedentia, cùm facillima sit illius solutio. Licèt enim propositiones Wicleffi & Hus à Concilio nondum Vniuersali condemnatæ fuerint, à quatuor tamen Nationibus cum deliberatione debitâ, & de communi omnium Nationum, ac Cardinaliũ consensu condemnatę sunt, quorum sententiam Martinus V. auctoritate Apostolicâ confirmauit, prout speciali constitutione *Ad perpetuam rei memoriam.* quæ incipit: *In eminentis Apostolicæ dignitatis speculo*, omnibus manifestum fecit, vt infrà latiùs videbimus.

Quoad secundum de detestabili illâ Propositione Ioannis Petit, quę cuilibet vasallo permittit & imponit occidere tyrannum; nescio quâ ratione Auctor iste inuidiam

diam mihi creare voluerit: habet enim de Propositione illâ Concilium Constantiense sessione 15. *Præhabitâ deliberatione maturâ declarat, decernit, & definit huiusmodi doctrinam erroneam esse in fide & in moribus, ipsamque tamquam hæreticam, scandalosam, &c. reprobat & condemnat: declarat insuper, decernit, & diffinit, quòd pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes sint hæretici, & tamquam tales iuxtà canonicas sanctiones puniendi.* Cùm enim ex his constet, Concilium Constantiense præhabitâ maturâ deliberatione de communi omnium Patrum consensu Propositionem illam tamquam erroneam in fide damnasse, ipseque D. Maimbourg fateatur, hæreticam iudicatam fuisse, nonne videt, Decretum de illâ tamquam in materiâ fidei conciliariter factum à Martino V. probatum fuisse, adeòque auctoritate Pontificiâ confirmatũ iuxta principia à me posita plenum robur obtinere? Quòd si dubitet hâc de re, legat sessionem quadragesimam quintam, in quâ Martinus V. professus est, se *omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materijs fidei per Concilium*

Acta Concilij Constantiensis sessione 15.

Ex Actis sess. 45.

Constantiense conciliariter tenere velle, ipsaque sic conciliariter facta se approbare, & ratificare, & non aliter, nec alio modo.

Vanæ itaque sunt terribiles sequelæ & somniorum instar habendę, vtpotè quæ nec menti meæ conueniunt, nec ex principijs à me positis deduci possunt, sicut nec deduci potest, quòd Ioannis XXIII. depositio, aut Martini V. electio in dubium reuocandę sint, prout D. Maimbourg pro tertiâ terribili sequelâ sententiæ meæ opponit. Supponit namque Auctor iste, me voluisse in Dissertatione Antuerpiæ editâ, quòd solùm confirmata fuerint Synodi Constantiensis Decreta contra Ioannem Wicleff, & Hus in materiâ fidei conciliariter statuta, vnde cap. 24. mihi obijcit: „Quid erit igitur de alijs Decre„tis, quæ facta sunt pro extirpatione schis„matis, & reformatione Ecclesiæ ? . . . „Dicat mihi, An hæc Decreta approbata „sint, nec ne? Si approbata non sunt, de„bet iuxtà sua principia admittere, quòd „depositio & condemnatio Ioannis XXIII. „sit nulla, & quidquid eam subsecutum „est, subsistere nequeat. . . . Si appro„bata sunt, dubitari non potest, quin etiam „con-

D. Maimbourg pag. 266. Que deviendront donc les autres Decrets, qu'on a faits pour l'extirpation du schisme, & pour la reformation de l'Eglise ? . . Qu'il me dise, si ces Decrets sont approuvez, ou s'il ne le sont pas. S'il ne le sont pas, il faut donc selon ses principes, qu'il avoüe, que la deposition &

„confirmata ſint Decreta ſeſſionis quartæ „& quintæ, quandoquidem præcipuè pro „extirpatione ſchiſmatis facta ſint.„ En obiectionem, quæ huic falſæ ſuppoſitioni innititur, quòd ego dixerim, nulla alia Decreta Conſtantienſis Concilij confirmata fuiſſe, quàm illa contra Ioannem Hus, & Wicleff edita. Vbinam enim ego id ſcripſi in Diſſertatione Antuerpienſi? Quibus verbis id aſſerui? Legat D. Maimbourg, & peruoluat Diſſertationem meam Antuerpiæ editam, & inueniet, me quidem admiſiſſe, quòd Martinus V. ſeſſione quadrageſimâ quintâ ex Decretis in materiâ fidei Conſtantiæ editis ſolùm illa auctoritate Apoſtolicâ confirmauit, quæ conciliariter facta erant, non verò negaſſe, omnia alia Decreta confirmatione caruiſſe. Licèt enim vi confirmationis explicitæ, quam Martinus V. ſeſſione 45. fecit, ſolùm confirmata ſint Decreta, quæ in materiâ fidei conciliariter ſtatuta fuerant, aliunde tamen conſtare poteſt de ſpeciali approbatione, vel acceptatione aliorum Decretorum Conſtantienſium, ſicut ſpecialiter conſtat de tribus Decretis, de quibus ex libro primo de diuerſis formis an-

condamnation de Iean XXIII. eſt nulle, que tout ce, que s'en eſt enſuiui, ne peut tenir. . . . Que s'il ſont approuvez, il' eſt indubitable, que ceux de la quatrième & de la cinquième ſeſſion le ſont auſſi, puis qu'on les a faits principalement pour l'extinctiõ du ſchiſme.

no

Codex Manuscriptus Bibliotheca Vaticana.

no primo Pontificatus Martini notatum est in Manuscripto Codice 6951. Bibliothecæ Vaticanæ, *Ad perpetuam rei memoriam. Confirmat quædam Decreta Concilij Constantiensis, videlicet primum circà honores, loca, prærogatiuas, & excellentias ab antiquo debita & consueta singulis Regibus & Principibus orthodoxis, ac eorum Ambassiatoribus, & Nuncijs tam in præsentiâ Summi Pontificis, quàm alibi, &c. quòd cuique suum ius remaneat integrum &c. Secundum, circà annullationem & cassationem priuationum & pœnarum à certâ die per Benedictum XIII. in suâ obedientiâ nuncupatum factarum, promulgatarum, fulminatarum, &c. ex quâcumque causâ contra quascumque personas, &c. prouisionum, promotionum, & translationum Ecclesiarum, &c. & generalium omnium concessionum, beneficiorum, dignitatum, &c. gratiarum, dispensationum, Matrimoniorum, beneficiorum, &c. Tertium, circà repræsentandas & habendas voces Prælatorum, & aliorum absentium in Concilio per Reges Aragonum, Legionis, Castellæ, Nauarræ, Portugalliæ, eorumque Ambassiatores, & Nuncios com-*

pu-

putandos in Natione Hispanicâ, &c. iuxtà Capitula Narbonæ concordata &c. Datum Gebennis 4. Kal. Iulij Anno primo.

Sunt itaque Constitutiones quædam Constantiensis Synodi, quas Martinus V. post illius finem specialiter confirmauit. Sunt & aliæ, quas durante Concilio particulari Bullâ probauit, vt cuique Concilij Acta peruoluenti constabit. Sunt demùm & alia, quæ tres obedientiæ, & Martinus Quintus, ac tota Ecclesia ipsomet facto acceptarunt, sicut Ioannis XXIII. depositionem, quæ locum habere potuit, quamuìs Decreta sessionis quartę & quintę in sensu Basilëensium intellecta robore caruerint. Ad hoc enim vt depositio Ioannis XXIII. subsistat, non requiritur, quòd Concilium suprà vnicum indubitatum Pontificem auctoritatem habeat, sed sufficit, quòd tempore schismatis illam obtineat: Ioannes enim tempore inueterati schismatis viuebat, quo tres simul de Papatu contendebant, de quibus, vt nunc communiter admittitur, Concilium sententiam ferre poterat.

Quamuìs autem ad deponendum Ioannem XXIII. supradicta auctoritas Conci-

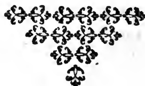
cilio sufficiat, ita vt Martini electio ex hoc capite in dubium reuocari nequeat, tamen ipsius etiam Ioannis XXIII. consensus accessit, & vt testatur Leonardus Aretinus in Commentario rerum suo tempore in Italiâ gestarũ, bis de Pontificatu cessit, semel Cellæ, antequam deponeretur, & semel Florentiæ, postquam depositus erat, & in eius locum Martinus V. electus fuerat. Quòd enim D. Maimbourg ex Aretino obijcit, Ioannẽ vltimâ vice de Pontificatu cessisse, quia cognouerat, se aliàs iussu Martini Mantuæ perpetuo carcere includendum, ex verbis ipsius Aretini refutari potest, qui expresse testatur, Ioannem eo Martini consilio cognito, antequam Mantuam veniret, aufugisse, & in Ligures abijsse. Et ibi *cùm esset liber, & sui iuris, siuè conscientiâ ductus, siuè quòd desperabat aliquid proficere posse, sponte suâ Florentiam venit: & sese pedibus Martini subijciens, eum, vt Pontificem verum, & vnicum recognouit. In aduentu eius tota Ciuitas obuiam profusa multis lacrymis & incredibili commiseratione respexit hominem de tanta dignitatis fastigio in tantas calamitates prolapsum. Ipse quo-*

Leonardus Aretinus in historia sui temporis.

quoque miserabili propè habitu incedebat. His omnibus commiseratio populi augebatur. Susceptus à Martino tandem intercessione Ciuitatis primus Cardinalis efficitur, nec annum integrum superstes è vitâ migrauit.

Hæc ibi Aretinus, ex quibus D. Maimbourg discere potuit, Ioannem non metu perpetui carceris, quando à militibus Mantuam ducebatur, sed cùm manibus militum elapsus erat, & in Liguribus liber ac sui iuris existebat, nihilque sibi timere debebat, sponte suâ Florentiam venisse, pedibusque Martini sese subijciendo, eum vt verum & vnicum Pontificem agnouisse. Quod idem Aretinus Martino V. de Ciuitate Florentinâ conquerenti his verbis sese dixisse testatur: *Ioannes Pontifex, de cuius depositione propter vim adhibitam multi dubitabant, & scrupulus quidam relinquebatur in mentibus, securitate atque fiduciâ huius loci Florentiam venit, tibique se sponte suâ subiecit, ac Dominum & Pontificem verissimum recognouit, quo facto omnis est penitùs scrupulus, ambiguitasque sublata, neque enim de vi vllâ adhibitâ sollicitus esse*

quisquam potest, cùm ipsius voluntaria in loco sibi tutissimo sit conspecta subiectio. Quæ Aretini verba adeò Martino placuêre, vt Florentinæ Ciuitati pro hâc etiam Ioannis cessione ibidem factâ, se plurimùm obstringi confessus sit. Vnde manifestum fit, si quis scrupulus de legitimâ electione Martini superesset in nonnullorum animis, hunc sublatum fuisse per spontaneã Ioannis renuntiationem, quamuìs reuera hâc renuntiatione Martini electio minimè indiguerit, vtpotè quæ legitimè à tribus obedientijs facta, & consensu totius Orbis Catholici confirmata fuit. Quæ omnia de Decretis sessionis quintæ dici non posse, & hâc Dissertatione ostendimus, & sequenti adhùc pluribus demonstrabimus.



DIS-

DISSERTATIO III.

DE SENSV, VSV, ET CONFIRMATIONE DECRETORVM CONSTANTIENSIVM SESSIONE QVINTA EDITORVM.

EGERAM secundo Capite Dissertationis Antuerpiensis de Sensu, quo Patres Constantiensis Synodi post trium obedientiarum vnionem duo priora Decreta sessionis quintæ susceperant, & inquisiueram Capite tertio, an Martinus V. à tribus obedientijs in Pontificem electus ea Sedis Apostolicæ auctoritate confirmauerit? Quamuis autem D. Maimbourg hunc ordinem inuerterit, & quod priori loco à me tractatum erat, in posteriorem reiecerit, placuit tamen Dissertationis meæ ordinem retinere, & primò ipsorum Patrum Constantiensiũ mentem, tùm Martini V. iudicium inuestigare, quod quatuor sequentibus Capitibus faciemus. In primo itaque agemus de varijs opinionibus, quæ circà superioritatem Concilij illis tempo-

ribus propugnatæ fuerunt, vt inde constet, quo sensu Decreta sessionis quintæ ab vnâ obedientiâ constitui potuerint. Secundo de Patrum Constantiensium mente post trium obedientiarum vnionem, vt pateat, an communi omnium suffragio Decreta illa suscepta, & de absolutâ auctoritate Concilij supra Pontificem intellecta fuerint. Tertio demùm & Quarto de iudicio Martini V. à tribus obedientijs in Pontificem electi, vt manifestum fiat, an Decreta illa de superioritate Concilij intellecta Sedis Apostolicæ auctoritate confirmata sint?

CAPVT I.

De varijs opinionibus circà supremam Concilij Generalis auctoritatem tempore Constantiensis Synodi.

INTER varias opiniones, quæ temporibus Constantiensis Concilij de auctoritate Synodorum Generalium circumferebantur, vna erat à pluribus Doctoribus propugnata, quam Benedictus XIII. sustinuit, Romanum scilicet Pontificem in nul-

nullo caſu ſubijci Concilij iudicio. Cùm enim à Cardinalibus anno 1408. ad Concilium Piſanum pro ſopiendo ſchiſmate euocaretur, *eorum operam deriſit*, inquit D. Antoninus Tomo 3. Chronicorum, titulo 22. paragrapho 3. dixitque: *Controuerſiam fore de iure Papatus inter ſe & Gregorium, & nihil ad eos ſpectare de re ipſà*. Idem ſuſtinuit etiam poſt ſententiam Piſis contra ſe latam, aſſerens *Cardinales poteſtatem & auctoritatem conuocandi Generale Concilium à tempore Apoſtolorum ſolis Romanis Pontificibus reſeruatam* temerè vſurpaſſe, & *non conſiderantes, quòd inferior ſuperiorem non poteſt ſoluere, vel ligare, iuriſdictionem & poteſtatem iudicandi Sedem ipſam ſibi temeritate ſacrilegà vendicaſſe*. Ita Benedictus in Conuentu Barcinonenſi, cuius ſententiam propugnaſſe plures Viros doctos, notat Odoricus Raynaldus ad annum 1409. vbi ex Manuſcriptis Codicibus adfert, hanc eorum concluſionem pluribus rationibus, & antiquorum auctoritatibus comprobatam: *Quòd propter nullum crimen Papa poteſt deponi à Papatu per aliquem purum hominem, vel per aliquos alios homi-*

D. Antoninus tomo 3. Chronic. tit. 22. §. 3.

Benedictus XIII. in Conuentu Barcinonenſi apud Odoricum Raynal. ad annum 1409.

Anonymus in Tractatu apud Odor. Raynald.

mi-

mines mundi, siuè sint Cardinales, siuè Archiepiscopi, siuè Primates, siuè Patriarchæ, nec etiam à Concilio Generali, imò nec à totâ Ecclesiâ Vniuersali. De quâ sententiâ intelligendus videtur Ioannes Gersonius libro de potestate Ecclesiasticâ, Consideratione 12. dùm scripsit: *Fallor, si non ante celebrationem huius Sacrosanctæ Constantiensis Synodi sic occupauerat mentes plurimorum litteralium magìs, quàm litteratorum ista traditio, vt oppositorum dogmatizator fuisset de hæreticâ prauitate vel notatus, vel damnatus.*

Ioannes Gersonius lib. de potestate Ecclesiæ.

Secunda sententia fuit, Pontificem etiam tempore schismatis viuentem non posse deponi, nisi ob crimen hæresis, quam ipsum Pisanum Concilium sequi voluit in deponendis Benedicto XIII. & Gregorio XII. hos enim nequidem vt dubios Pontifices deposuisset, nisi hæreseos crimini obnoxios, & contra Articulum Fidei de vnitate Ecclesię ambos pugnasse existimasset, vt latè probauimus ex Actis editis ipsius Concilij, quibus in huius veritatis confirmationem alia addi possunt hucusque inedita. Acta enim à Notarijs ipsius Synodi conscripta, & hactenùs inedita refe-

runt,

runt, omnes Magistros in Theologiâ tam Episcopos, quàm Abbates & Generales Ordinum Mendicantium anno 1419. die 28. Mensis Maij ad requisitionem Sacri Cardinalium Collegij congregatos fuisse in Sacristiâ Conuentus Fratrum Minorum de Pisis, vt deliberarent de his duobus articulis: Primò, *An duo de Papatu contendentes essent schismatici & hæretici reputandi? secundò, dato quòd sic, vtrum sub titulo hæresis sint ab Vniuersali Ecclesiâ & Papatus regimine eijciendi?* Additurque in Actis: *Ad has quæstiones habitâ plurìes ad inuicem maturâ deliberatione, concorditer & vnanimiter* responsum fuisse, prædictos contendentes hæreticos censeri, & vt tales per sententiam Concilij declarari, ac Pontificatu eijci posse, prout eiectos fuisse, ex sententiâ ipsius Synodi ostendimus suprà. Atque hęc est sententia, quam adeò veram putauit Ioannes XXIII., vt dùm aliquis initio Constantiensis Concilij per cedulam publicasset, eum inuitum cogi posse ad cedendũ de Papatu, in aliâ cedulâ quæstionem proponi fecerit: *Si verus & canonicus Papa non suspectus de hæresi possit ab aliquo compelli, vel*

Acta Pisani Concilij à Notarijs ipsius conscripta, & in duobus Codicibus Manuscriptis extantia.

Cedula ex parte Ioannis XXIII. initio Constantiensis Concilij publicata, & per

Labbeum in Appendice eius editam.

vel arctari? Et rursus in aliâ responderi curauerit: *Quòd hoc esset manus ponere in Christum Domini*, & qui contrarium publicauerat, *si fuisset bonus Christianus, & intellexisset Scripturas, nullatenùs talia pijs auribus suggessisset*. Hæc itaque est secunda sententia de auctoritate Concilij illis temporibus vbiq; ferè recepta, quod ob solam hæresim de Romano Pontifice iudicare liceret.

Tertia sententia fuit Petri de Alliaco Cardinalis Cameracensis, qui tenuit, Pontificem tempore schismatis pro pace Ecclesiæ celeriùs procurandâ ab Vniuersali Ecclesiâ seù Concilio Generali compelli posse. Extat eius sententia in cedulâ quâdam initio Constantiensis Concilij publicatâ, in quâ reperiuntur variæ Conclusiones de facto Ioannis XXIII., quibus statuit, Ioannem attentâ perplexitate schismatis cedere debuisse, & nolentem potuisse tamquam schismaticum, & de fautoria schismaticæ prauitatis suspectum legitimè condemnari: illos autem, qui in casu prædicto Papam tamquam hæreticum vel schismaticum condemnarent, & dictam condemnationem iustam & cano-

nonicam affererent ; nullatenùs hæreticos cenferi poffe. Ex quâ cedulâ lucem accipit eiufdem Cardinalis Cameracenfis fententia; quam in eodem Concilio Conftantienfi anno 1417. expofuit 3. Parte Tractatus de auctoritate Ecclefiæ, cap. 2. vbi afferit, Papam fubijci Concilij Generalis iudicio in cafu, quo accufatur de crimine hærefis propriæ dictæ, *& quibufdam alijs, quæ poffent quodammodò ad hærefim reduci.*

Petrus de Alliaco Cardin. Camerac. Tractatu de auctoritate Ecclefiæ cap. 2.

Quarta autem fententia fuit de auctoritate Concilij tempore fchifmatis, quòd nimirùm illa fefe non extenderet ad reformationem Ecclefiæ, vtpotè quam non nifi poft electionem Pontificis eodem confentiente fieri poffe fuftinuit Francifcus Zabarella Cardinalis Florentinus omnium Canoniftarum fui temporis facilè Princeps. Adduximus eius fententiam Differtatione 1. præfentis Tractatus, in quâ ex Geftis Manufcriptis Conftantienfis Synodi oftendimus, eum cum fuis fequacibus noluiffe admittere articulum de reformatione, *quia non erat verus de Iure*, ideòque omiffum fuiffe in Decreto primo feffionis quartæ, in quâ feffione prętermiffum quo-

Francifcus Zabarella in Geftis Conftant. Concily hactenùs ineditis.

T què

què fuit Decretum secundum de auctoritate Concilij coactiuâ supra Pontificem, vt abundè suprà monstrauimus.

Quinta sententia fuit plurium Patrum Constantiensium, quòd nimirùm Concilium Generalem Ecclesiam repræsentans habeat auctoritatem tempore schismatis, non solùm ad procurandam vnionem deponendo illos, qui de Papatu contendunt, & ad iudicandum de materiâ fidei damnando eos, qui contra illam hęreses seminant, sed etiam ad reformandam Ecclesiam circa ea, in quibus tam membra quàm Caput ipsum reformatione indigent: & hoc modo Decretum primum sessionis quintæ interpretatur Cardinalis de Turrecremata lib. 2. de Ecclesiâ, cap. 99. asserens de solâ Constantiensi Synodo actum fuisse. *Falsum est*, inquit Turrecremata, *quòd Constantiæ declaratum sit siuè decretum de Vniuersali Synodo in Spiritu Sancto legitimè congregatâ; planè numquam in Constantiâ sub hâc formâ legitur Decretum factum: declaratio autem facta per Patres illos sub obedientiâ Ioannis XXIII. congregata emanauit sub hâc formâ: Hæc sancta Synodus Constantiensis Generale Conci-*

Card. Turrecremata lib. 2. de Ecclesia, cap. 99.

cilium faciens pro extirpatione præsentis schismatis, & vnione ac reformatione Ecclesiæ Dei in Capite, & in membris fiendæ declarat, quòd ipsa in Spiritu Sancto legitimè congregata &c. Quibus verbis indicat, de solo Constantiensi Concilio tempore schismatis celebrato intelligendum esse primum Decretum, de quo omninò tempore etiam plures intelligunt Decretum secundum, quòd *Quicumque, cuiuscumque dignitatis, etiamsi Papalis, qui mandatis aut præceptis huius Sacræ Synodi, & cuiuscumque alterius Concilij Generalis legitimè congregati super præmissis, seù ad ea spectantibus factis, vel faciendis obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, &c.* Ad nihil enim aliud huic Decreto adiuncta putant hæc verba: *Super præmissis, seù ad ea spectantibus factis vel faciendis*, nisi vt secundum Decretum referretur ad primum de solo schismatis tempore statutum, quo Patres Constantienses contra opinionem Cardinalis Zabarella & sequacium declarabant, Concilium Generale non solùm fidei & schismatis causas decidere, sed & Ecclesiam in

Decretum secundum sessionis 5.

Capite & membris reformare posse, & cunctos etiam de Papatu contendentes Decretis desuper faciendis obedire debere, ita vt obedire nolentes deponi possint, & legitimæ pœnitentiæ subijci.

Sexta demùm sententia fuit Ioannis Gersonij, qui tenuit Concilium Generale esse supra Pontificem, adeòq; Pontificem Concilij Generalis iudicio subijci, quo sensu interpretatus est Decreta Constantiensis Concilij, quæ non de solis Synodis tempore schismatis, sed de Oecumenicis Concilijs quocumque tandem tempore celebratis intelligenda esse putauit. Patet id ex duobus sermonibus eiusdem Gersonij, quorum vnum Dominicâ secundâ post Epiphaniam, & alterũ pro Viaggio Regis Romanorum coram Patribus ipsius Constantiensis Concilij habuit, in quibus Decreta sessionis quintæ interpretatus est de superioritate Concilij, quæ interpretatio adeò firmiter menti eius inhæserat, vt à Romano Pontifice ad Concilium Generale appellari posse, nullatenùs dubitaret: vnde Martino V. Decreta sessionis quintæ illo sensu minimè recipienti, & appellationem à Pontifice ad Concilium Vniuersale

re-

reprobanti, verumq; & indubitatum Pontificem pro supremo in causis fidei Iudice habendum esse statuenti, opposuit Gersonius Tractatum sub hoc titulo: *An & quomodo appellare liceat*, in quo ostendere conatur, declarationem Martini pugnare cum determinatione sessionis quintę, *quæ*, inquit, *multipliciter facta est & practicata*. Respicit his verbis ad ea, quæ Constantiæ facta erant in causâ Ioannis XXIII. quem iuxta Decreta Constantiensia de superioritate Concilij intellecta iudicatum, & depositum fuisse existimabat: & illam Ioannis Gersonij sententiam pluribus propugnarunt Edmundus Richerius, Ioannes Launoius, & D. Maimbourg; quorum opinionem sequenti Capite examinabimus.

Ioan. Gersonius Tractatu, An, & quomodo appellare liceat?

CAPVT II.

De sensu, quo Patres Constantienses ante & post trium obedientiarum vnionem Decreta sessionis quintæ susceperint?

QVAMVIS plures fuerint de auctoritate Concilij opiniones, ob quas sessio-

sione quartâ & quintâ motæ sunt difficultates illæ, quas hucusque ex Actis & Gestis Constantiensis Concilij indicauimus, solam tamen opinionem sextam Concilio placuisse, & multipliciter factam ac practicatam fuisse, voluit Ioannes Gersonius, cuius sententiam his verbis probandam suscepit Edmundus Richerius lib. 2. Historiæ Conciliorum Generalium, capite 3.

Edmundus Richerius.

„De causâ Ioannis XXIII. ijsdem sessio-
„nibus quartâ & quintâ Patres cauent, ne
„Ioannes XXIII., quem pro vero & in-
„dubitato Pontifice agnoscebant, totum
„Concilium, vel partem Concilij, hoc est,
„personas eidem Concilio adhærentes in-
„terturbet, vel aliò traducat ipso inuito
„Concilio, hocque est primum exemplum
„praxeos Decretorum de Concilij aucto-
„ritate supra Papam . . die 2. Maij in 7.
„actione formulæ citationis contra Ioan-
„nem Papam Concilio parêre detrectan-
„tem, & contra Hieronymum Prágensem
„instruuntur. Hocq; est secundum exem-
„plum praxeos Decretorũ quartę & quin-
„tę sessionis contra Pontificem . . decimâ
„actione, die 14. Maij pronũtiatur sententia
„suspensionis ab Officio Papali contra Io-
„an-

„annem XXIII., hocq; eſt tertium exem-
„plum praxeos auctoritatis Concilij ſupra
„Papam . . . duodecimâ ſeſſione, die 29.
„Maij Patres ſententiam diffinitiuam ad-
„uerſùs Ioannem pronuntiant, illumque
„velut notorium Simoniacum, bonorum
„Eccleſiæ dilapidatorem, & notoriè ſcan-
„dalizantem Eccleſiam ſuis deteſtabilibus
„atque inhoneſtis vitâ, moribus &c. con-
„demnant, & à Papatu atque omni eius
„adminiſtratione ſpirituali & temporali
„priuant atque deponunt . . . Et hìc oc-
„currit quartum monimentum praxeos
„auctoritatis Concilij ſupra Papam.„

Hucuſque Richerius clarè ſupponens, Ioannem XXIII. à Patribus Conſtantienſis Concilij pro certo, & indubitato Pontifice habitum fuiſſe, & conſequenter quidquid Conſtantienſe Concilium contra eum ſtatuit, pro ſuperioritate Concilij facere. Idem omninò ſupponit Ioannes Launoius in varijs litteris de Conſtantienſi Concilio ſcriptis, cuius veſtigia hìc, vt vbique in Tractatu ſuo hiſtorico ſolet, inſecutus eſt D. Maimbourg, qui finit caput 23. non ſemel, ſed ſæpiùs affirmans, quòd Concilium Conſtantienſe numquam dubitarit,

quin

quin Ioannes XXIII. esset verus Papa: Verùm quamuìs Concilium Constantiense initio Ioannem pro Pontifice habuerit, non tamen pro certo & indubitato ab alijs obedientijs haberi debuisse, iudicauit: si enim Concilium Constantiense Ioannem XXIII. pro certo & indubitato Pontifice ab omnibus habendũ esse duxisset, cur igitur quibusdam eum pro tali initio eiusdem Concilij habentibus, & à nemine iudicari posse asserentibus, Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis in cedulâ per Philippum Labbeum ex Manuscripto Codice Capranicensi in Appendice Constantiensis Concilij publicatâ opposuit hanc primam conclusionem? *Licèt Concilium Pisanum fuerit legitimè ac canonicè conuocatum, ritè & canonicè celebratum, & duo olim contendentes de Papatu iustè & canonicè condemnati, & electio Domini Alexandri V. fuerit canonicè & ritè facta, & dicta electio ab illis, qui fuerunt in dicto Concilio, fuerit legitimè, & canonicè accepta, prout hæc omnia tenet obedientia Domini nostri Papæ Ioannis XXIII. tamen duæ obedientiæ duorum contendentium probabiliter tenent contrarium, in quâ opinionum diuer-*

Petrus de Alliaco Card. Camerac. in cedula initio Constant. Concilij publicata, & per Philippum Labbeum in Appendice ad idem Concilium edita.

uersà, & aduersà veritate non sunt minores difficultates Iuris & Facti, quàm ante Concilium Pisanum erat de Iustitiâ duorum contendentium.

Secundò, si nemo dubitare potuit de Ioanne XXIII. quin certus & indubitatus Papa existeret, cur igitur Ioannes Cardinalis Ragusinus arma Gregorij XII., cuius Nuntius existebat, in valuis Monasterij Augustinianorum Constantiæ publicè appendisset, & Ioannis XXIII. sequacibus ea de nocte auferentibus, magna illa animorum contentio exorta fuisset inter Patres Concilij, de quâ testatur Regestum Actorum Constantiensium in duobus Codicibus Manuscriptis: *Cùmque super affixione & appensione dictorum armorum, & deletione, siuè amotione eorumdem inter congregatos in Concilio oriretur disceptatio, mandatum est, Prælatos, & alios, qui ad Concilium venerunt, congregari super hoc. Die Martis 20. Mensis Nouembris congregatis Reuerendissimis in Christo Patribus Dominis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus numero decem & octo, Prælatis, Procuratoribus Dominorum, Magistris, & alijs in Sacro Constantiensi*

Regestum Actorū Constant. ex 2. Manuscriptis Codicibus.

Concilio existentibus in Aulâ inferiori Palatij Apostolici pro causâ supradictâ, cùm super ea per vnum ex Dominis Cardinalibus propositio fieret, varia inter eos fuère sententia: alijs asserentibus arma pradicta appendi siuè affigi potuisse, & per consequens, ex quo deleta fuerant, reponi debere; & huius sententia fuerunt Dominus Feltrensis & Concordiensis Episcopi, & plures alij: alijs verò asserentibus supradicta arma in locis pradictis in obedientiâ Domini nostri Ioannis Papa XXIII. constitutis appendi siuè affigi non potuisse, & per consequens, ex quo deleta fuerant, reponi non debere; & huius sententia fuit D. Patriarcha Gradensis, & alij, qui plures quàm alteri sententia adhaserunt, dicentes, nisi Angelus Corrario personaliter veniat, ipsius arma ibidem non debere depingi. Verum quidem est, nihil tunc à Concilio desuper statutum fuisse: notanda tamen sunt verba Regesti Constantiensis Concilij, ex quibus habemus, nullatenùs dubitatum fuisse, quin Gregorius XII. arma Pontificia affigere potuisset in valuis Monasterij, si personaliter Constantiam venisset, & quæstionem solummodo fuisse de Ioanne

eius

eius Nuntio. Quinimò plures Patres arma Gregorij rectè à Nuntio appendi potuisse sustinuerunt. Vnde manifestò constat, Ioannem XXIII. pro certo & indubitato Pontifice ab omnibus agnosci non debuisse, cùm Gregorij arma Pontificia in Diœcesi & præsentiâ Ioannis XXIII. à Gregorio vel eius Nuntio iuxta communem sententiam appendi potuerint.

Tertiò, si numquam Constantiæ dubitatum fuit de Pontificatu Ioannis XXIII. cur igitur Ioanni Dominici Nuntio Gregorij supradicto publicũ ingressum cum pileo rubeo facere cupienti in plenâ Congregatione anno 1415. die 4. Ianuarij coram Ioanne XXIII. aliqui licentiam illam concedendam esse asseruerunt? Alij quidem *asseruerunt*, inquit Regestũ Constantiense, *licentiam Fratri Ioanni Dominici concedendam, cum capello rubeo ingrediendi; & huius sententiæ fuit Reuerendissimus D. D. Petrus tituli S. Chrysogoni Presbyter Cardinalis Cameracensis, & quidam alij*. Et cur igitur sententia ista Petri de Alliaco præualuit, & iuxta eam dicto Ioanni permissũ fuit tamquam Cardinali cum pileo rubro Constantiam

Regestum suprà.

ingredi? *Die namque Martis 22. Mensis Ianuarij*, teste Regesto, *D. Frater Ioannes Dominici tituli S. Marci Presbyter Cardinalis Ragusinus vt Cardinalis, & cum capello rubeo medius inter Dominos Ducem Bauariæ, & Ducem Bigæ, ac D. Ioannes electus Constantinopolitanus in habitu Prælati cum capello nigro sic in obedientiâ Gregorij nominati, sequentibus eos Dominis Wormaciensi, Spirensi, & Werdensi Episcopis in obedientiâ dicti Gregorij persistentes, qui omnes prædictis Legatis dicti Gregorij extra Constantiam obuiauerunt, Ciuitatem Constantiæ sunt ingressi, in Conuentuque Eremitarum S. Augustini, qui pro habitatione Gregorij & suorum assignatus fuerat, collocati sunt.* Ita Regestum de Ioanne Dominico, quem Gregorius XII. primò Archiepiscopũ Ragusinum, posteà an. 1408. 2. Iunij Cardinalem creauerat, in quo gradu numquam receptus fuit à Pisano Concilio, vel ab electo ibidem Alexandro V. eiusque Successore Ioanne XXIII. qui vltimus omni conatu impedire tentabat, ne Constantiam tamquam Cardinalis ingrederetur; quod dùm Synodus Constantiensis permisit,

ſit, indicauit, ſe Ioannem XXIII. pro vnico, certo, & indubitato Pontifice non habuiſſe. Ne autem, quæ de pileo rubro hucuſque dicta ſunt, D. Maimbourg in dubium reuocet, conſulere poteſt Codices ſuos Manuſcriptos Bibliothecæ Victorinæ, quos huic veritati teſtimonium perhibere reperiet.

Plura adiungi poſſent de mente Patrum Conſtantienſium, niſi de eâ ex Actis ſeſſionis decimæ quartæ clariùs conſtaret, quàm vt in dubium reuocari poſſet. Cùm enim Gregorius XII. ſeſe pro Pontifice gereret, & antequam de Pontificatu cederet, remotâ à Concilio Ioannis præſidentiâ nouam conuocationem Concilij fieri debere contenderet, non dixit Concilium, Gregorium pro Pſeudopontifice habendum eſſe, ſed quomodò ſi dubius Pontifex eſſet, & Concilij conuocatio ad ipſum ſpectare potuiſſet, Patres in publicâ ſeſſione *dictam conuocationem, auctorizationem, & confirmationem in quantum ad Gregorium pertinet, & attinet eis, admiſerunt*, & ceſſionem Pontificatus communi omnium conſenſu acceptarunt; vt manifeſtum ſit, eos Ioannem pro vnico & indu-

Acta Conſtantienſis Concilij typis edita ſeſſ. 14.

dubitato Pontifice non habuisse, sed potiùs pro dubio, quem licèt iuxtà sententiam nunc communiter receptam Concilium Generale iudicare potuerit, tunc tamen Patres Constantienses illo solo titulo iudicare ausi non sunt, quòd plures tenerent sententiam, quæ Pontificem etiam dubium à Concilio Generali ob solam heresis causam iudicari posse sustinebat.

Neq; id negare potest D. Maimbourg, cùm ipsemet admiserit ad finem cap. 23. Tractatus historici, pag. 264. „plures negare, quòd Concilium Vniuersale potestatem habeat iudicandi de Pontifice, qualiscumque ille sit, nisi in causâ hæresis. „ Hoc enim loco cùm Auctor iste loquatur de dubio Pontifice, eum fateri necesse est, sustinuisse plures Theologos vel Scriptores Ecclesiasticos, quòd Concilium Generale nequidem dubium Pontificem iudicare possit. Illam sententiam ego Dissertatione 2. Patribus Concilij Pisani placuisse ostendi: probaui namque ex Actis illius Concilij, non suffecisse Patribus, quòd ob dubia Facti & Iuris ignoraretur, quis ex duobus contendentibus pro vero Papâ habendus esset; sed

D. Maimbourg pag. 264. Plusieurs mesme nient, qu'il l'ait peut faire hors du cas d'heresie, le proces à vn Pape quel qu'il soit.

sed insuper discuti fecisse, an schismatis nutritores verique hæretici censeri deberent, vt eos illo titulo Papatu excidisse sententiâ Synodicâ declararent. Vestigia autem Patrum Pisanorum insequi voluerunt Patres Constantiensis Concilij, de quibus referunt Gesta hucusque inedita, quòd inter alios articulos accusationis Ioannis XXIII. inseruerint & illum, quòd fouisset, foueretque schisma & hæresim, vt sic manifestum fieret, etiam plures istius sententiæ fuisse in Constantiensi Concilio, quòd nequidem tempore schismatis de Papa dubio iudicari posset, nisi hæreseos crimen accederet.

Additur quidem in Gestis Constantiensis Concilij, quòd post lectionem supradicti articuli in publico Patrum congressu surrexerit Cardinalis Sancti Marci, & expressè monuerit: *Quòd attenderet Concilium, quod Procurator Concilij proposuerat, vt in citatione proponebatur, crimen hæresis, & fautorij schismatis, & alia quædam, de quibus non constabat.* Quòdque ex eâ Cardinalis admonitione articulus hæreseos omissus fuerit in sententiâ contra Ioannem XXIII. à Concilio Con- *Gesta Constant. Concilij ex quatuor Manuscriptis Codicibus.*

stan-

stantiensi latâ: hoc tamen nihil facit ad probandam superioritatem Concilij supra certum & indubitatum Pontificem. Cùm enim Concilium Ioannem pro indubitato & certo Pontifice non haberet, ipseque de Papatu cum duobus alijs, vt suprà monstrauimus, contenderet, eum tamen inuitum & reluctantem deponere ausum non fuit Constantiense Concilium, sed postquam à Cardinale S. Marci notatum fuerat, non constare de hæreseos crimine, statim *Rex* Romanorum, *Cardinales, & Deputati, pluresque alij tractauerunt materiam, quòd Papa consentiret sententiæ suæ depositionis, & ex abundanti renuntiaret*. Ita Gesta Constantiensis Concilij hucusque inedita, in quibus adiungitur, *ordinatum* fuisse, quòd *Cardinales de Vrsinis, Cameracensis, de Thalanco, Saluciarum, & Florentinus irent ad Papam*, ad persuadendum supradicta, eosq; iuisse, & Papam consensisse in formulâ cedulæ sibi oblatæ, quâ sese determinationi Concilij subijciebat, eiusq; sententiam sese ratificaturum, comprobaturum, & acceptaturum promittebat. Neque satìs fuit Concilio, quòd ante sententiam Ioannes

Ex ijsdem quatuor Manuscriptis Codicibus.

XXIII.

XXIII. prædicta promiserat, seque de Papatu cessurum obtulerat, sed & post sententiam *Concilium misit ad Papam* (inquiunt Gesta suprà laudata) *& Papa sententiæ acquieuit, & ex abundanti renuntiauit in formâ prædictæ cedulæ suprà scriptæ.* Ex iisdem Manuscriptis Codicibus.

Et ex his videre potest D. Maimbourg, quid Patres Constantienses post sessionem quintam senserint de potestate coactiuâ Concilij supra Pontificem. Si enim Papam dubium tempore schismatis deponere ausi non fuerint, nisi ipso consentiente, approbante, & de iure suo cedente, dicendine sunt, vnicum, verum, & indubitatum Pontificem coactiuæ Synodorum potestati subijcere, & hoc sensu secundum sessionis quintæ Decretum firmare voluisse? Affirmat quidem D. Maimbourg, qui capite 25. id probare conatur argumentis Basileënsium, quæ hìc refutarem, nisi mentem Patrum Constantiensium ex solis ijs, quæ in Synodo ipsorum facta sunt, inuestigandam suscepissem. Relictis itaq; argumentis Basileënsium, quibus Eugenius IV., pluresque illorum temporum Viri grauissimi responderunt, ad Concilium

Constantiense redeo, quod post trium obedientiarum vnionem numquam ausum fuit Decretum secundum sessionis quintæ de vnico, vero, & indubitato Pontifice interpretari.

Vnum ex præcipuis fundamentis, quo hanc veritatem comprobaui, desumptum erat ex Gestis Constantiensis Concilij hucusque ineditis, in quibus refertur, quòd post trium obedientiarum vnionem magna animorum contentio exorta fuerit de reformatione Ecclesię in Capite & in membris, Natione Germanicâ & Rege Romanorum volentibus eam fieri ante electionem vnius, veri, & indubitati Pontificis; reliquis verò Nationibus cum Sacro Cardinalium Collegio volentibus fieri post electionem eiusdem. Additur in ijsdem Gestis, Nationem Germanicam tandem consensum prębuisse de eligendo ante reformationem Pontifice, dummodò à Concilio expediretur *assecuratio & cautio per Decretum irritans, quòd post electionem Papæ fieret reformatio ante coronationem Papæ, & administrationem aliquam.* Cùmque ad hanc Nationis Germanicæ petitionem fuissent factæ diuersæ formæ

Quatuor Manuscripti Codices.

De-

Decreti, *eis finaliter responsum fuit, quòd Papa electus ligari non potest*. Ex quibus omnibus vltima pręsertim verba notanda duxi, quòd ex illis non difficilè colligeretur, longè aliam tunc fuisse mentem Patrum Constantiensium de auctoritate veri & indubitati Pontificis, quam Orbi Catholico obtrudere conati sunt nonnulli Basilëensium sequaces.

Eadem Concilij Gesta.

„Enimuerò, inquiebam, si Concilium „seorsim sumptum sit supra vnicum & „legitimum Pontificem, & de legitimo „Pontifice intelligenda sint Decreta sessio„nis quintæ superiùs allata, vt Basilëen„ses voluerunt, cur quæso Conciliũ Con„stantiense hæc Decreta in præsenti lo„cum habere noluit? Cur non renoua„uit, Pontificem obedire debere Concilij „Decretis, adeò vt, qui obedire contempse„rit, debitè puniatur? Cur his funda„mentis innixum non iudicauit, electio„nem Pontificis in casu contumaciæ irri„tandam? Nihil horum tentauit Conci„lium, quia aliena fuerunt à mente Pa„trum Constantiensium, vnde responsum „est: *Papa electus ligari non potest*. Quan„do Decreta sessionis quintæ ab vnâ obe-

In Dissertatione mea cap. 2.

„dientiâ edita fuerunt, tres erant de Pa-„patu contendentes, & illa ad liberiùs „obtinendam vnionem statuta sunt: quan-„do verò agebatur post sessionem trigesi-„mam octauam de Decreto irritante, ser-„mo erat de vnico, & indubitato Pontifi-„ce, quem etiam ante coronationem li-„gari non posse responsum est. Memo-„riâ scilicet repetebant Patres Constan-„tiensis Concilij illud antiquorũ effatum, „quòd qui summam potestatem ligandi „& soluendi à Christo Domino accepe-„rat in Petro, ita alios iudicet, vt de illo „nemo mortalium sententiam ferat, ideò-„que *Papa electus ligari non possit*. Hoc „à Patribus Constantiensibus datum re-„sponsum, nemo in hunc vsque diem ty-„pis edidit, & quia illud aliaque plura „ignorauit Orbis Catholicus, opinio Ba-„sileënsium apud nonnullos præualuit, ad „quam euertendam vel hoc solum testi-„monium sufficit.

Hæc cùm clarè mentem meam expri-mant, intelligere tamen noluit D. Maim-bourg, qui pag. 293. inquirit, quid velim cum magno hoc mysterio, petitque, „An „putem ex hoc responso deduci, quòd „cre-

D. Maimbourg pag. 293. Pretend il donc par là, que nous

„credendum sit, Papam legitimè electum, „vt erat S. Syluester, non teneri subscribere Decretis Concilij Oecumenici, sicut „fuit Concilium Nicœnum? „ Tùmque adiungit: „Nonne videt, quòd pro eruendo vero sensu horum verborum, illa referenda sint ad quæstionem, de quâ „agebatur: An nimirùm poneretur in „Decreto, quòd Papa proximè futurus teneretur reformare Ecclesiam ante suam „coronationem, & administrationem aliquam, & deberet dari bona cautio, prout Natio Germanica petebat? De quibus meritò responsum fuit, quòd Pontifex adstringi non poterat ad rem tam indignam Maiestate Papali, neque taliter „ligandus erat, vt ipsi auferretur potestas „gubernandi Ecclesiam, quam habet de „Iure Diuino ratione sui Primatus eo ipso „momento, quo canonicè electus est Petri Successor. „ Ita D. Maimbourg, qui de mente meâ dubitat, de quâ dubitandùm non erat, & exemplum Concilij Nicœni obijcit, quod nihil omninò ad rem facere visum mihi fuit.

Non agitur enim hoc loco de auctoritate directiuâ Conciliorum Generalium, an

soions obligez de croire, qu'un Pape legitimement eleu, comme l'estoit Saint Sylvester, n'est pas obligè de souscrire aux Decrets d'un Concile Oecumenique, comme l'estoit celuy de Nicèe? . . . Mais ne voit il pas, que pour avoir le veritable sens de ces paroles, il les faut appliquer au suiet, dont il s'agissoit: sçavoir, si l'on mettroit dans le Decret, que le Pape, qu'on alloit elire, seroit obligè de faire la reformation auant son couronnement, & mesme auant qu'il pust avoir aucune part au gouvernement de l'Eglise, & d'en donner bône caution, comme la Nation Germanique le demandoit: Sur quoy l'on eut raison de dire, qu'on ne peuvoit obliger un Pape à une chose si indigne de la Maiestè Pontificale, ni le lier tellemẽt, qu'on luy oste le pouvoir, qu'il a de droit Diuin,

de gouverner l'Eglise, en vertù de la Primauté, des le moment, qu'il est canoniquement eleù Successeur de Saint Pierre.

an nimirùm Concilium, cui Pontifex per se vel per Legatos prœest, vt S. Syluester per Osium Cordubensem Episcopum, & Vitum, ac Vincentium præfuit Nicœno, habeat auctoritatem statuendi leges, illisque, si ad bonum Ecclesiæ necessariæ sint, non solùm in conscientiâ subscribere, sed & eas exequi teneatur Summus Pontifex? Sed agitur de auctoritate coactiuâ Conciliorum Generalium, & quæritur, an illa Iudicium assumere possint supra verum & indubitatum Pontificem, & casu quo reus iudicetur, ab ijs corrigi possit, & deponi? Hoc enim est, quod Concilijs Generalibus non competere ex hâc antiquorum regulâ indicaui: „ Quòd qui summam potestatem ligandi & soluendi à „ Christo Domino acceperat in Petro, ita „ alios iudicet, vt de illo nemo mortalium „ sententiam ferat. „ Non agitur itaque hoc loco de potestate directiuâ, sed coactiuâ, quam Natio Germanica ipsi Constantiensi Concilio supra futurum Pontificem tribuere volebat: non solùm enim petebant Germani, vt ederetur Decretum, quo futurus Pontifex reformare deberet Ecclesiam ante coronationem suam, & admi-

ministrationem aliquam, sed etiam quòd à Concilio daretur cautio per Decretum irritans, quo Pontifex in casu inobedientiæ Papatu priuaretur. Et de hoc vltimo præsertìm responsum fuisse indicaui, *quòd Papa electus ligari non poterat*. Cùm enim responsum hoc datum fuisse perhibeatur, postquam non vna forma Decreti, quâ Pontifex nouiter eligendus ad reformandam Ecclesiam teneretur ante administrationem aliquam, sed plures formæ Decreti factæ essent, quibus Pontifex teneretur sub pœnâ depositionis reformare Ecclesiam in Capite & in membris, nullum dubium esse potest, quin Patres Constantienses ideò responderint, Papam electum ligari non posse, quia Decreto irritante, quod Natio Germanica per modum cautionis petierat, Romanum Pontificem post electionem ligari non posse iudicabant.

Neque obest, quòd hoc responsum datum fuerit in particularibus Nationum congregationibus: quamuis enim putet D. Maimbourg, prædicto Nationum responso satisfieri posse, si dicatur inhęrendũ non esse ijs, quæ apud Nationes acta sunt,

ſunt, ſed illis, quæ in ſeſſionibus conciliariter definita fuerunt.: tali tamen reſponſione dicta mea potiùs confirmantur, quàm conuelluntur. Præterquàm enim quòd pleraque in ſeſſionibus publicis ſtatuta ex ijs, quæ in congregationibus ante acta ſunt, interpretationem accipiant, ſupradicta in Nationum congregationibus quoad Decretum irritans reſponſa ex ipſis Decretis, quæ in ſeſſionibus publicis conciliariter definita ſunt, confirmari poſſunt. Morem itaque D. Maimbourg geramus, & à particularibus Nationum congregationibus ad ſeſſionem quadrageſimam progrediamur.

Decretum Concilij Conſtantienſis de reformatione, ſeſſ. 40.

Extat ſeſſione quadrageſimâ Conſtantienſis Concilij, Decretum à quinque Nationibus conciliariter editum his verbis: *Sacroſancta Generalis Synodus Conſtantienſis in Spiritu Sancto legitimè congregata, Vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, ſtatuit & decreuit, quòd futurus Romanus Pontifex per Dei gratiam de proximo aſſumendus, cum hoc Sacro Concilio, vel deputandis per ſingulas Nationes, debeat reformare Eccleſiam in Capite & in membris, & Curiam Romanam ſecundùm æqui-*

æquitatem & bonum regimen Ecclesiæ, antequam hoc Concilium dissoluatur: Quòd hoc Decretum occasione eorum, quæ gesta fuisse diximus, editum fuerit, adeò certum est, vt D. Maimbourg in Tractatu suo historico id negare nequiuerit: „ In „ Decreto, inquit, quod hâc de re conci„ liariter factum est sessione quadragesi„ mâ, Papa eo modo non ligatus fuit, quo „ Germani proposuerant. „ In quibus verbis duo sunt, quę Auctor iste fatetur: Primum, quòd memoratum Decretum sit illud ipsum, de quo ante sessionem quadragesimam à Natione Germanicâ actũ erat. Secundum, quòd Papa à Concilio eligendus, eo modo ligatus non fuit, quo Natio illa proposuerat. Quod vltimum ex Decreti verbis patet, cùm in eo non reperiatur pęna depositionis, quam futuro Pontifici Ecclesiam reformare detrectanti Natio Germanica imponi volebat. Quòd si D. Maimbourg petat, cur hâc saltem in parte Patres Constantiensis Concilij non satisfecerint Nationi Germanicæ, & iuxtà secundum Decretum sessionis quintæ de potestate coactiuâ Conciliorum non statuerint, quòd Pontifex proximè eligendus

D. Maimbourg cap. 25. pagina 295. Dans le Decret, qui se fit après cela *Conciliariter* en la session quarantième, on ne lia point de la sorte le Pape, comme les Allemans l'avoient proposé.

deberet reformare Ecclesiam ante finem Concilij, & casu quo statutum hâc de re implere contemneret, legitimæ pœnitentiæ subijceretur, & Pontificatu priuaretur, seù debitè puniretur?. Nonne admittere debebit, quòd Decretũ sessionis quintæ hìc locum non habere iudicarint Patres Constantienses, quia agebatur de vnico, vero, & indubitato Pontifice, qui cogi non poterat, ideòq; sessione quadragesimâ Decretum ediderint sine vllâ coactionis mentione suprà allatum?

Quòd autem hæc fuerit sententia Patrum Constantiensium, ex pluribus alijs locis constat, ac preſertìm ex capitulo *Frequens* sessione trigesimâ nonâ, in quo pro veris & indubitatis Pontificibus Concilia Generalia statuto tempore conuocare nolentibus nullam pœnam imponunt, nullam omninò mentionem coactionis faciunt, prout tamen faciunt in secundâ parte eiusdem Decreti, quæ de schismatis tempore agit, in quâ circa Pontifices illo tempore viuentes pœnam etiam priuationis Papatus constituunt. Hęc totidem ferè verbis in Dissertatione meâ notaueram, quæ ex Actis ab ipsis Basileensibus com-

compilatis, & ex Conciliorum collectionibus vbique terrarum editis constant, ex quibus numquam probari poterit, quòd Patres Constantienses post trium obedientiarum vnionem pro legitimo Pontifice extra tempus schismatis Ecclesiam gubernante pœnam aliquam statuerint, quamuis ad hoc non semel sed pluriès incitati fuerint.

CAPVT III.

Quòd Decreta sessionis quintæ de superioritate Concilij intellecta à Martino V. confirmata non sint.

QVOD Martinus V. bis confirmauerit Decreta sessionis quintæ, duobus in locis vrget D. Maimbourg, ac primò quidem capite 21. parùm post medium, secundò verò capite 24. circà initium, vbi scribit: „Iam ostendi, quòd „Martinus V. bis solemniter approbauerit „Decreta. Semel, quando statuit peti ab „illis, qui ab hæresi conuertuntur, num „probent sine exceptione omne illud, „quod probat Concilium, & num con-„dem-

D. Maimbourg cap. 24. p. 265. I'ay deja fait voir, que Martin V. les auoit solennellement approuvez deux fois: l'une en ordonnant, qu'on demande à ceux, qui reviênent de l'here-

„demnent omne illud, quod damnat ? Et „rursùs sessione vltimâ, vbi declarat, se „approbare, & inuiolabiliter obseruare „velle omnia Decreta, quę in hoc Concilio „edita sunt circà materiam fidei, &, sicut „se exponit nouo vocabulo, *Conciliariter*.

sie, s'ils n'approuvent pas sans exception, tout ce, qu'approue ce Concile, & s'ils ne condamnent pas tout ce, qu'il condamne: & l'autre en la derniere session, où il declare, qu'il approuve & veut observer inviolablement tous ces Decrets, qu'on a faits dans ce Concile en matiere de foy, & comme il s'exprime par un nouueau mot, *Conciliariter*.

Quæ Auctor iste hoc loco obijcit de interrogandis ijs, qui ab hæresi reuertuntur, capite 21. probat ex eo articulo: *Vtrùm credant, quòd illud, quod Sacrum Concilium Constantiense Vniuersalem Ecclesiam repræsentans approbauit & approbat in fauorem fidei, & ad salutem animarum, quod hoc est ab vniuersis Christi fidelibus approbandum & tenendum: & quod condemnauit, & condemnat esse fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum, & asserendum*. Verùm vbinam quęso hìc habetur, quod dixit supra D. Maimbourg, ab hęreticis, qui reuertuntur ad Religionem Catholicam, petendũ esse, *Num probent sine exceptione omne illud, quod probat Concilium*? Agitur supradicto articulo de statutis Concilij in fauorem fidei ad salutem animarum, adeòque non de omnibus Decretis Conci-

cilij, multò minùs de Decretis ſeſſionis quintę,quę ad materiam fidei non ſpectant. Deinde etiamſi ſupponeremus tamquam ad fidem ſpectantia per vnam obedientiam decisa fuiſſe, quæ de auctoritate Conciliorum ſeſſione quintâ ſtatuta ſunt, non ſequeretur, illa hoc articulo per Martinum confirmata fuiſſe. Non ſolùm enim dicitur, quæ Concilium *approbauit*, ſed additur, *& approbat*, vt conſtaret, non agi de omnibus Decretis quocumq; tempore editis, ſed de ſolis illis Decretis, quę poſt trium obedientiarum vnionem, ſiuè tunc, cùm hoc interrogatorium emanabat, à Concilio approbabantur, qualia non erant Decreta ſeſſionis quintæ in ſenſu Baſilëenſium, vtpotè quæ Concilium tunc non probaſſe conſtat.

Plura ſunt, quæ pro huius veritatis elucidatione ſuperiori capite adduximus; ſed contemnendum non eſt, quod ex capitulis reformationis ad inſtantiam Nationis Germanicæ propoſitis, & ex reſponſo à Martino V. & alijs Nationibus ad ea dato deſumitur. Cùm enim Natio Germanica fruſtrà petijſſet *Decretum irritans in formâ*, vidiſſetq; Decretum ſecundum

ſeſ-

sessionis quintæ de potestate coactiuâ non intelligi de vnico, vero, & indubitato Pontifice statutum Concilij de reformandâ Ecclesiâ adimplere nolente, curauit inter octodecim articulos reformationis à Concilio vnà cum futuro Pontifice decidendos hunc quoque apponi: *Propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi.* Ad quem articulũ rectè obseruarunt Cardinales ab Eugenio Papâ IV. deputati, dùm Galliæ Legatis Decretum secundum Constantiense sessionis quintæ in sensu Basilëensium obijcientibus responderunt: *Quòd Patres de Constantiâ non videntur habuisse illum erroneum sensum de potestate Conciliorum, quem habuerunt Basilëenses, & practicauerunt.* Rationem adiungunt: *Quòd cùm omnes obedientiæ simul Constantiæ conuenirent, decreuerunt in sessione trigesimâ sextâ †, quòd Papa cum Concilio haberet declarare, propter quæ & quomodo ipse posset corrigi.* Ac si dixissent Cardinales, ex prædicto articulo de Nationum consensu futuri Pontificis iudicio reseruato constare, quòd post trium obedientiarum vnionem Concilium non inhæserit Decreto secundo sessionis quintæ

Cardinales ab Eugenio IV. Deputati.

† 36. *in Manuscriptis, est* 40. *in editis.*

tæ

tæ in ſenſu Baſileenſium, ac ſi totiès Pontifex corrigi & deponi potuiſſet, quotiès Generalis Concilij Decretis obedire contemneret.

Manifeſtiùs conſtat de plurium Nationum ſententiâ ex reſponſo ad prædictum articulum poſt Martini V. electionem dato. Quamuìs enim inter edita à Philippo Labbeo ex Codice Capranicenſi quindecim reformationis capita nullum reperiatur, quod huic articulo correſpondet; nullatenùs tamen dubitandum eſt, quin inter reformationis capita reperiri debeat. Cùm enim ad omnes fermè articulos reformationis reſponſum datum reperiatur in capitibus à Philippo Labbeo editis, cur quæſo ad maximi momenti articulum de correctione Pontificiâ reſponſum omiſſum fuiſſet? An fortè quòd Martinus V. dignatus non ſit ad articulum Sedis Apoſtolicæ auctoritati à Germanis oppoſitum vel verbum reſpondere? Sic tamen eſt, quòd Natione Germanicâ pòſt electionem Martini V. in aduiſamentis de reformatione hactenùs ineditis vrgente hunc articulum, Martino V. integrum non fuerit, eum ſub ſilentio prætetire, ideòque re-

Martinus V. & plures Nationes in responso ad articulum de potestate coactiua.

responderit: *Non videtur, prout nec visum fuit in pluribus Nationibus, circà hoc aliquod nouum statui vel decerni.* Extat hoc Martini responsum in duobus Codicibus Manuscriptis antiquis, quorum vnus in Bibliothecâ Vaticanâ, alter in Palatinâ seruantur, vt duo variarum Regionum Manuscripta hâc in re conueniant, & veritati testimonium perhibeant. Hęc autem si Richerius vidisset, numquam ex articulo, *Propter quæ, & quomodo Papa possit corrigi & deponi*, argumentũ pro sensu Patrum de superioritate Concilij deduxisset.

Tam certò autem hoc testimonium sensui illi aduersatur, vt cùm in Dissertatione Antuerpiensi id proposuissem, D. Maimbourg in Tractatu suo historico illud prætermittere maluerit, quàm referendo præiudicium aliquod causæ suæ afferre. Omissâ proinde hâc de re mentione, ad alia confugit, & responsum Martini V., quo sessione quadragesimâ quintâ Concilij Decreta in materiâ Fidei conciliariter facta approbat, vrgere voluit. Dicit itaque, Martinum V. etiam Decreta sessionis quintæ confirmasse, dùm sessione quadragesimâ quintâ omnia & singula in

ma-

materiâ Fidei conciliariter facta his verbis probauit: *Quòd omnia & singula determinata, conclusa, decreta in materiâ fidei, per præsens Sacrum Generale Concilium Constantiense conciliariter tenere, & inuiolabiliter obseruare volebat, & numquam contrauenire quoquo modo, ipsaque sic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter, nec alio modo.* *Martinus V. sessione 45. Concil. Constantien.*

En verba Martini ex sessione quadragesimâ quintâ Constantiensis Concilij, quibus innititur secundum argumentum D. Maimbourg ad monstrandum, quòd ab eodem Pontifice probata, seù confirmata fuerint Decreta Constantiensis Synodi sessionibus quartâ & quintâ circà auctoritatem Conciliorum edita. Verùm nonne videt Auctor iste, Martinum V. ibi solummodò agere de Decretis ad materiam fidei spectantibus, seù de articulis Ioannis Wicleff, Ioannis Hus, Hieronymi de Praga, & Boëmorum, qui in sessionibus publicis conciliariter damnati erant tamquam hæretici? Hos enim Martinus V. sese pro damnatis habere significat, confirmans & probans Decreta in materiâ fidei Constantiæ edita, non verò De-

creta sessionis quartæ & quintæ de potestate Ecclesiasticâ, quòd illa sub materiâ fidei non comprehenderentur, & à Patribus Constantiensibus pro articulis fidei edita non fuerint. Et hoc est, quod in Dissertatione Antuerpiæ editâ non ex infirmis aut supposititijs monimentis, sed ex Actis ipsius Constantiensis Concilij probaueram: in ijs enim sessione quintâ refertur, quòd electus Poznaniensis publicauerit Decreta supradicta *per modum constitutionum Synodalium*. Et post illorum aliorumque Decretorum publicationem adiungitur, quòd idem Poznaniensis legerit *quædam aduisamenta in materiâ fidei, & super materiâ Ioannis Hus detenti per Concilium, & quodam Ioanne Wicleff ibidem subiuncta*. Appellabam hìc oculos eruditorum, sicut & iterùm appello, vt Acta Constantiensis Concilij typis descripta peruoluant, mecumque obseruent, ipsâ sessione quintâ, in quâ Decreta publicata sunt, differentiam factam fuisse inter nonnulla, quæ *per modum constitutionum Synodalium* publicata sunt, ac alia, quæ ad *materiam fidei* spectabant, & publicanda dicebantur. Quæ sub nomine

Acta Constantiensis Concilij sessione 5.

con-

constitutionum Synodalium intelligenda erant, dicuntur duo priora Decreta, de quibus in præsenti agimus. Quæ ad *materiam fidei* spectabant, dicuntur articuli Ioannis Wicleff, & Hus. Ex quibus certò constat, quòd ipsum Constantiense Concilium Decreta sessionis quintæ sub materiâ fidei non comprehenderit, & consequenter Martinus V. sessione quadragesimâ quintâ probando *omnia & singula in materijs fidei conciliariter determinata, conclusa, & decreta*, non confirmârit Decreta sessionis quintæ de potestate Ecclesiasticâ *per modum constitutionum Synodalium* dumtaxàt edita.

Possem pluribus rationibus hanc veritatem confirmare, & in quonam constitutiones Synodales à Decretis fidei differant, ostendere, nisi in comperto esset, constitutiones nihil aliud esse quàm leges, quarum publicatio spectat ad Legislatorem; Decreta verò fidei esse dogmata, quorum decisio pertinet ad Doctorem. Concilium autem sessione quintâ non publicauit duo priora Decreta per modum dogmatum in materiâ fidei, sed per modum constitutionum Synodalium, vt Acta Constantien-

sis Concilij in terminis astruunt, & ipse Ioannes Gersonius negare non potuit, vtpotè qui in sermone pro *Viaggio Regis Romanorum* coram Patribus Concilij de Decretis illis opinionem suam hoc modo retulit: *Conscribenda*, inquit, *prorsùs esse mihi videtur in eminentioribus locis, vel insculpenda per omnes Ecclesias saluberrima hæc definitio, lex, vel regula*: Quibus verbis Decreta per modum legum statuta fuisse, Gersonius ipse agnouisse videtur.

Ioannes Gersonius in sermone pro Viaggio Regis Romanorum.

Quando igitur Martinus V. sessione quadragesimâ quintâ declarauit, se probare omnia & singula in materiâ fidei conciliariter determinata, conclusa, & decreta, non intendit probare Decreta sessionis quintæ, sed omnia & singula circà articulos Wicleffi, Hus, Hieronymi Pragensis, & Boëmorum Constantiæ in sessionibus publicis statuta; imò si rem funditùs examinemus, articulum quoquè Ioannis Parui de occidendo tyranno sessione decimâ septimâ publicatum confirmauit, vtpotè quem solum in Bullâ suâ confirmatoriâ, sicut posteà videbimus, ex Decretis ad fidem pertinentibus omiserat.

Cùm

Cùm enim Legati Regis Poloniæ sessione quadragesimâ quintâ institissent pro damnatione famosi cuiusdam libelli Ioannis à Falckenberg, quem, teste Martino Cromero Varmiensi Episcopo libro 18. de rebus gestis Polonorum, dictus Ioannes *à Cruciferis subornatus in Wladislaum Regem, & in omne Polonum nomen conscripserat*, & *in quo*, teste Ioanne Gersonio in Dialogo Apologetico pro Constantiensi Concilio hactenùs inedito, *agebatur de occisione omnium Polonorum faciendâ absque lege, vel ordine, ipsis nec auditis, nec defensis:* Martinus V. videns tumultum inter plures exortum fuisse, quia librum illum sessione vltimâ conciliariter damnare nolebat, *cùm multi varia dicerent*, & aliqui damnatum à Patribus Ioannis Parui errorem renouandum fore, nisi Pontifex libellum Ioannis à Falckenberg censurâ publicâ proscriberet, assererent, Martinus *respondendo ad prædicta* declarauit, *se omnia & singula in materiâ fidei per Constantiense Concilium conciliariter tenere, & inuiolabiliter obseruare velle, ipsaque sic conciliariter facta approbauit & ratificauit*, vt constaret, à se quoque confirmari

Martinus Cromerus lib. 18. de gestis Polonorum.

Ioan. Gerson. in M. S. Dial. Apologetico pro Constantiensi Concilio.

Acta Constantiensis Concilij sessione 45.

ri

ri Decretum Constantiense circà propositionem Ioannis Parui de non occidendo tyranno; quod Decretum, quia Martinus specialiter antea non approbauerat, aliqui ab eo non confirmari credebant. Et hæc quidem de ijs, quæ Martinus V. sessione quadragesimâ quintâ auctoritate Apostolicâ ex Concilij Constantiensis Decretis in materiâ fidei editis approbauit, ac ratificauit.

Addidit autem idem Pontifex eâdem sessione quadragesimâ quintâ hanc clausulam: *Et non aliter, nec alio modo*, quâ significauit, à sese quædam Decreta improbari, de quibus nunc inquirendum est, quænam illa esse possint. Vt autem ingenuè fatear, nullũ mihi vmquam dubium fuit quin aliqui Scriptores hìc verè annotarint, à Martino in primis hoc loco reiectum fuisse Nationum & Cardinalium Decretum de damnando in sessione publicâ libello Ioannis à Falckenberg, vtpotè quod licèt in materiâ fidei esset, non tamen conciliariter in sessione publicâ confirmatũ erat. Non tamen placet, quod post Richerium D. Maimbourg voluit, hanc clausulam solummodò ad reijciendam

dam

dam damnationem libelli Ioannis à Falckenberg per Martinum V. adiectam fuisse. Sicut enim occasione libelli Ioannis à Falckenberg prudentissimus ille Pontifex non solùm confirmauit Decretũ Constantiense contra articulum Ioannis Parui, quem prędictus libellus renouare videbatur, sed omnia & singula in materiâ fidei conciliariter facta à sese approbari significauit: ita occasione eiusdem libelli idem Martinus non solùm reiecit statutum à Nationibus & Collegio Cardinalium de damnando in sessione publicâ libello Ioannis à Falckenberg, sed terminis generalioribus vsus est, & alia quędam vel ad materiam fidei non spectantia, vel non conciliariter edita sese reprobare indicauit. Vnde Illustrissimus Apamëensis Episcopus Spondanus scribit, Martinum V. non solùm respondisse ad petitionem Legatorum Poloniæ, sed eâ occasione significasse, quæ Concilij Decreta auctoritate Apostolicâ confirmaret, quænam verò reprobanda duceret. Audiendus est Auctor ille ad annum 1418. vbi agens de petitione Legatorum Regis Poloniæ, & Martini ad eam responso: „Putamus, inquit, prędictorum *Spondanus ad annum 1418.*

„Nun-

„Nuntiorum petitionem de industriâ, „Martini nutu ad vltimam sessionem re-„seruatam, vt eâ occasione significaret, „quæ Concilij Decreta ipse auctoritate „Apostolicâ ac supremâ probaret, quæ „verò non: ne si anteá quidquam de ijs „agere voluisset, murmur aliquod tumul-„tumúe in Patribus excitaret, ob ea, quæ „ambiguè decreta fuissent de auctoritate „Concilij supra Pontificem, & de pote-„state reformandi Ecclesiam tam in Ca-„pite quàm in membris: quas absolutè, „vt sonare videntur, sumptas (de quo di-„ctum est superiùs) nullo modo Marti-„nus agnoscere aut approbare voluit, vt-„potè contrarias existimatas & praxi an-„tiquioris Ecclesiæ, & collatæ à Christo „Domino Petro, eiusque Successoribus au-„ctoritati ac potestati; ipsique demùm „naturæ rei, quâ Caput debet membra „regere, non regi à membris.„

Hæc eruditissimus ille Apamëensis in Galliâ Episcopus, qui Manuscriptos Constantiensis Concilij Codices Parisijs in Bibliothecis Christianissimi Regis, & Sancti Victoris asseruatos sedulò peruoluit, ex quibus indicia aliqua habere potuit de ijs,

ijs, quæ hoc loco de infirmatis à Martino V. Decretis memoriæ tradidit. Vnum autem præ cæteris obseruandum est, quòd Auctor ille in historiâ Constantiensis Concilij tantopere à D. Maimbourg laudatâ notarit, quòd non solùm Decretũ secundum sessionis quintæ de auctoritate coactiuâ Conciliorum, sed & clausula primi Decreti de Reformatione Ecclesiæ Dei in Capite & in membris à Martino V. improbata fuerint: Hęc enim mirum in modum consonant Manuscriptis Codicibus à me repertis, quos D. Maimbourg tamquam vitiosos aspernandos esse contendebat.

Non ignorabat Martinus V., quantâ animi constantiâ Franciscus Cardinalis Zabarella sese opposuerat articulo, quo Constantiensi Concilio tribuebatur auctoritas reformandi Ecclesiam in Capite & in membris. Memoriâ retinebat, quàm grauiter plerique Cardinales cum Regis Galliæ Oratoribus contra Decreta sessionis quintæ protestati erant. Optimè nouerat, quot contentiones post trium obedientiarum vnionem in Concilio excitatæ fuerant, ne fieret reformatio Ecclesiæ ante electionem

vnius, veri, & indubitati Pontificis. Oculatus testis extiterat iurgiorum, rixarum, & periculorum, quæ Cardinales subierant, vt materiam reformationis futuri Pontificis iudicio reseruarent. Oblitus non erat responsi, quod Nationi Germanicæ, petenti Decretum irritans per modum cautionis de fiendâ per Pontificem reformatione, datum fuerat, *quòd Papa electus ligari non potest*. Præsens fuerat, quando Concilium auctoritate coactiuâ abstinuerat in Decretis suis legitimum Pontificem spectantibus. Non multũ temporis transiuerat, quo ante sessionem quadragesimam tertiam ad articulum secundum *de reformationibus Sedis Apostolicæ*, & articulum octauum *de Officijs Cancellariæ ac Pœnitentiariæ* reformandis, ne verbum quidem Nationibus & Patribus Concilij responderat, quia ad ipsos reformationem in Capite, seù Curiâ Romanâ spectare non credebat. Mente tenebat datum eodem tempore à se & pluribus Nationibus responsum ad articulum Germanorum, *propter quæ, & quomodo Papa possit corrigi & deponi?* Quòd nimirùm nihil eâ de re, quia nouitatem sapiebat, statui deberet.

Et

Et ne quisquam sequentibus temporibus ex Decretis sessionis quintæ probandum susciperet, legitimum Pontificem corrigi vel deponi posse, sessione quadragesimâ quintâ ex petitione Legatorum Regis Poloniæ occasionem cepit, vt obseruat Spondanus, exponendi mentem suam de eorum inualiditate, dixitque se auctoritate Pontificiâ tunc non probare, quæ aliter quàm in materiâ fidei concilialiter acta erant, vt indicaret, Decretum primum sessionis quintę de reformatione, & Decretum secundum de potestate coactiuâ tamquam aliter & alio modo facta à sese neque probari, neque in auctoritatem recipi.

CAPVT IV.

Quòd Martinus V. confirmando Decreta Constantiensia, & declarando, quòd à Romano Pontifice appellare non liceat, positiuè propugnarit superioritatem Pontificiam.

VIDIMVS superiori Capite, quòd Martinus V. numquam in auctoritatem

recipere voluerit Decreta sessionis quintę de superioritate Concilij intellecta, sed potiùs ea reiecerit, & quoties mentio de ijs facta est, ea à sese improbari significauerit: nunc videndum est, an auctoritatem suam supra Concilium nullo expresso testimonio comprobatam esse voluerit. In Dissertatione meâ Antuerpiensi, cap. 3. circà finem paucis verbis indicaueram, Martinum V. bis ostendisse, supremum sibi in rebus fidei iudicium competere: primò, dùm à Concilio Constantiensi in publicis sessionibus Decreta confirmatione suâ indigere monstrauit: secundò, dùm in Consistorio publico de non appellando à supremo Iudice Romano Pontifice Iesu Christi in terris Vicario constitutionem edidit. Cùm autem D. Maimbourg aliqua hisce obijcere voluerit, & quædam monumenta hùc spectantia, & nondùm edita, totiq; Orbi Catholico hoc nostro tempore ignota ad manus meas peruenerint, rem eruditis gratissimam me facturum existimaui, si hoc capite de singulis paulò fusiùs agerem, & quàm clarè Martinus V. auctoritatem supra Concilia exercuerit, exponerem.

Vt

Vt autem à confirmatione Martini V. incipiam, cùm ex eâ validissimum argumentum desumi possit pro superioritate Pontificiâ, id ipsum debilitare conatus est D. Maimbourg cap. 24. asserens: „Quòd „numquam antiqua Ecclesia cognouerit „aliam approbationem, aut confirmatio„nem Conciliorum à Romanis Pontifici„bus factam, quàm consensum ipsorum, „quem illi æquè ac alij (nimirùm Episco„pi) dare tenebantur.„ Dicit, se id alibi monstrasse, capite nimirùm 17. eiusdem Tractatus historici, vbi S. Sylvestri, Leonis Magni, & Martini I. verba adducit, vt probet, confirmationem nihil aliud esse quàm subscriptionem aut suffragiũ à Romano Episcopo æquè ac alijs Episcopis, vt suprà ab Auctore audiuimus, præbendum, ita vt in Martini V. potestate situm non fuerit, Decretis Constantiensibus assensum seù suffragium suum denegare. Aliud quid addit Richerius in Historiâ Conciliorum Generalium lib. 2. c. 4. §. 26. ex Bullâ Martini V. contra errores Ioannis Wicleff, „Quæ, inquit, decimum ter„tium monimentum praxeos auctoritatis „Concilij supra Papam nobis exhibet,

D. Maimbourg pag. 279. On n'a jamais connû dans l'anciéne Eglise d'autre approbation & confirmation des Côciles par les Papes, que le côsentement, qu'eux mesmes estoient obligez d'y donner aussy bien, que les autres.

Richerius in Historia de Concilio Constantiensi.

„quo-

„quoniam Martinus omnia & singula de „Cõcilij consensu & approbatione gerit.

Loquitur Richerius de Bullâ Martini V., quæ incipit: *Inter cunctas Pastoralis curæ sollicitudines*, quam Basilëenses in suâ compilatione Actis Constantiensibus subiecerunt, & reliqui subinde Conciliorum Collectores eodem modo post sessionem quadragesimam quintam ediderunt; vnde plurimorum & communis error irrepsit, quòd hæc sit Bulla confirmatoria Martini V. de articulis Ioannis Hus, & Hieronymi de Pragâ à Concilio Constantiensi damnatis. Verùm cùm sedulò hanc Martini Bullam peruoluissem, eamq; pro hæreticæ prauitatis Inquisitoribus à Martino V. Sacro approbante Concilio editam fuisse annotassem, censui Bullam illam Martini confirmatoriam non esse, nec post Acta sessionis quadragesimæ quintæ edi debuisse. Extat Bulla illa non solùm *omnibus Inquisitoribus inscripta*, vt eam exhibet Philippus Labbeus in suâ collectione, sed & alijs particularibus, vt habet Tomus VIII. diuersorum Martini V. qui in Archiuo Apostolico asseruatur, in quo eadem illa Bulla reperitur cum hoc ti-

titulo & subnotatione: *Martinus &c. Venerabilibus Fratribus Salzeburgensi, Gneznensi, & Pragensi Archiepiscopis, ac Olomucensi, Luthomuslensi, Bambergensi, Misnensi, Patauiensi, Wratislauiensi, Ratisponensi, Cracouiensi, Poznaniensi, & Nitricensi Episcopis, nec non dilectis filijs electis, ac Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, per Salzeburgensem, Gneznensem, Pragensem, Olomucensem, Luthomuslensem, Bambergensem, Misnensem, Patauiensem, Wratislauiensem, Ratisponensem, Cracouiensem, Poznaniensem, & Nitricensem Ciuitates & Diœceses, & alibi vbilibet constitutis, ad quos præsentes litteræ peruenerunt, salutem &c. Inter cunctas Pastoralis curæ sollicitudines, quibus &c. Datum Constantiæ octauo Kal. Martij anno primo*. Reperitur quoquè ibidem cum sequenti inscriptione: *Martinus &c. Venerabilibus Fratribus Cantuariensi, Eboracensi Archiepiscopis, ac Londoniensi, Roffensi, Cicestrensi, Wintoniensi, Oxoniensi, Lincolniensi, Bathoniensi, Wellensi, Salesberiensi, Wyngermensi, Herfordensi, Conuentiensi, Lichefeldensi, Norwicensi, Cliensi, Meneuensi, Assauensi, Laudauensi,*

Bulla Martini V. ad Archiepiscopos, Episcopos, & Inquisitores hæreticæ prauitatis in Regionibus Bohemiæ, Poloniæ, & alijs Germaniæ Prouincijs.

Eadem Bulla ad Archiepiscopos, Episcopos, & Inquisitores Angliæ.

si, Bauigorensi, Dunelmensi, Carleolensi, & Candidetasę Episcopis, nec non dilectis filijs Inquisitoribus hæreticæ prauitatis per Cantuariensem, & Eboracensem Prouincias, ad quos præsentes litteræ peruenerint, salutem &c. Inter cunctas Pastoralis curæ sollicitudines &c. Datum Constantiæ octauo Kal. Martij anno primo.

Ex varijs huius Bullæ titulis constat inprimis, eam factam fuisse pro Inquisitoribus hęreticę prauitatis in Poloniâ, Angliâ, alijsque locis, vbi Wicleffi, & Hus, ac Hieronymi Pragensis hæreses tamquam venena serpebant: vt mirum non sit, quòd Bulla illa, cùm executoria esset, *Sacro approbante Concilio* à Martino V. edita dicatur. Constat secundò, editam fuisse non post finem Concilij, vt communiter ex eo creditur, quòd post sessionem quadragesimam quintam legatur, sed 8. Kal. Martij anno Pontificatus Martini primo, dùm Concilium nondum sessionem quadragesimam tertiam celebrarat, vt inter sessionem quadragesimam secundam, quæ 28. Decembris anno 1417., & sessionem quadragesimam tertiam, quæ 21. Martij anno 1418. celebratæ sunt, collocanda sit: 8. enim

8. enim Kalendæ Martij, quæ in diem 22. Februarij incidunt, inter vtrumque diem, quibus sessiones quadragesima secunda & tertia habitæ fuerunt, mediæ sunt.

Cùm autem ex hâc obseruatione manifestum fiat, Bullam Martini V. confirmatoriam in Actis desiderari, opportunè omninò accidit, quòd peruoluens proximis hisce diebus Regestum variorum Martini, aliud quærendo, aliud repererim. Incidi namque præter spem omnem in Bullam Martini longè à superiori diuersam, vtpotè quæ incipit: *Martinus &c. Ad perpetuàm rei memoriam. In eminentis Apostolicæ dignitatis speculâ superni dispositione consilij constituti inter sollicitudines alias innumerabiles nostris humeris incumbentes, assiduâ curâ reuoluimus, & in votis nostris gerimus desiderantes, vt fides Catholica, quæ Christianæ religionis firmissimum est fundamentum, nostris prosperetur temporibus, ac à contagiosis hæreticorum dogmatibus, quibus illam quasi tenebrosi fumi caligine obfuscare satagunt, conseruetur, hæreticaque prauitas de finibus fidelium extirpetur, &c.* Præmittit in illâ Bullâ Martinus V. quæ contra errores

Bulla Martini V. confirmatoria Decretorum in materia fidei, ex Manuscripto Regesto authentico.

Ioannis Wicleff, & Hus, ac Hieronymi de Pragâ à Ioanne XXIII. in Concilio Romano anno Pontificatus eius tertio decretaf uerant, duasq; Constitutiones eiusdem Ioannis, quarum vna à Labbeo edita est Tomo XI. Conciliorum, altera hucusque lucem non vidit, exhibet: deinde statuta Constantiensis Concilij circa propositiones Wiccleffi, & Hus, nec non errorem Bohemorum de Communione sub duplici specie, de verbo ad verbum inserit, concludens his verbis: *Nos igitur declarationes, Decreta, diffinitiones, reprobationes, mandata, inhibitiones, statuta, nec non condemnationes, & sententias, suprascripta rata habentes, & grata, illaque auctoritate Apostolicâ ex certâ scientiâ tenore præsentium confirmantes, & præsentis scripti patrocinio communientes, supplentes quoquè omnes defectus, si qui forsan propter solemnitates Iuris in procedendo non seruatas interuenerint in eisdem, volumus etiam, & eâdem auctoritate decernimus, quòd declarationes, diffinitiones, reprobationes, mandata, inhibitiones, statuta, nec non condemnationes, & sententiæ præinserta plenam vim, plenumque robur*

&

& vigorem per omnia habeant, & ad ea vbilibet probanda hæ nostræ litteræ plenè sufficiant, quandocumque & vbicumque eas siuè in Iudicio, siuè alibi exhiberi contigerit, vel ostendi. Nulli ergo &c. Nostræ approbationis, ratificationis, communitionis, suppletionis, voluntatis, & constitutionis infringere &c. Si quis &c. Datum Constantiæ 8. *Kal. Martij, Anno primo.*

Atque hæc est Bulla Martini V. confirmatoria, quæ hactenùs typis descripta non fuit, omnesque nostri sæculi peritos in hunc vsque diem latuit, ex quâ non solùm refutantur, quæ Richerius obiecit, sed quæ & ipse D. Maimbourg superiùs de confirmatione Pontificiâ scripsit. Vt enim à Richerio incipiam, edita est hæc Bulla à Martino V. octauo Kal. Martij, dùm litteras executoriales ad Inquisitores hæreticæ prauitatis suprà memoratas eodem die transmitteret. Edidit autem Martinus hanc Bullam nomine proprio, nullâ Concilij mentione factâ, quòd per illam Romani & Constantiensis Conciliorum contra hæreticos statuta auctoritate Apostolicâ confirmaret, adeò vt ex verâ Bullâ confirmatoriâ non habeatur mo-

numentum praxeos auctoritatis Concilij supra Papam, sed potiùs contrarium, auctoritatis nimirùm Pontificiæ supra Concilium: ad Superiorem enim spectat *approbare, ratificare, confirmare, communire Decreta, & supplere defectus* inferiorum, prout Martinus V. hâc Bullâ se de Decretis Patrum Constantiensium facere in terminis asserit. Et hinc quoquè patet, quid dicendum sit de obseruatione D. Maimbourg, quâ confirmationem Pontificiam cæterorum Episcoporum subscriptionibus æquiparare non dubitauit, & huic antiquorum traditionem consonam esse, asserere ausus fuit.

Martinus V. in Bulla supra.

Quàm iniuriosa namque sit Sedi Apostolicæ hęc auctoritatis eius interpretatio; quàm aliena à mente Ecclesiæ hæc supremæ Pontificiæ confirmationis eneruatio; non ex vno, sed ex pluribus antiquitatis monumentis, quæ ab ipso D. Maimbourg adferuntur, probari possent. Non sic enim iudicarunt Episcopi Concilij Arelatensis Primi, quando statutum de vno Paschatis die vbique terrarum obseruando ad Syluestrum I. Romanum Pontificem retulerunt, vt iudicio ipsius probatum

per

per maiores Imperij Romani Diœceses publicaretur? Non sic tenuerunt sexcenti triginta Orientales Episcopi Chalcedone congregati, quando canonem 28. de secundo honoris gradu Sedi Constantinopolitanæ tribuendo ad Leonem I. retulerunt, vt illum auctoritate Apostolicâ probaret, & tamquam *Caput membrorum statuta* confirmaret, ac roboraret. Neque sic de auctoritate suâ iudicauit Leo & re & nomine Magnus, dùm solus canoni 28. Chalcedonensi obstitit, eumque, quia auctoritate Apostolicâ statutus non fuerat, reiecit, & nullius roboris esse monstrauit. Hæc erat de auctoritate Sedis Apostolicæ circa Synodicorum Decretorum confirmationem traditio venerandæ antiquitatis, hæc constans & indubitata sententia religiosæ posteritatis.

Concilium Arelatense I.

Concilium Chalcedonense.

Vt enim omittam Sacrosanctum Tridentinum Concilium, quod *antiquorum vestigijs* insistens Acta sua ad Romanum Pontificem tamquam Supremum Ecclesię Iudicem retulit, ad ipsum Constantiense Concilium accedo, quod post trium obedientiarum vnionem significauit, Romanum Pontificem adstringi non potuisse

Pius IV. in Bulla confirmatoria Concil. Trident.

De-

Decretis in materiâ fidei â se editis, nisi postquàm illa supremâ Sedis suæ auctoritate approbasset. Cùm enim Patres Constantienses sessione quadragesimâ ederent professionem fidei, quam Romani Pontifices iuxtà antiquàm consuetudinem ante consecrationem emitterent, inter omnia Concilia Generalia, quæ Decreta in materiâ fidei per totam Ecclesiam recepta ediderant, vnum Constantiense omiserunt, cùm tamen plura de fide, quàm vllum aliud Concilium statuisset: quâ re Patres Constantienses innuere voluerunt, se futurum Pontificem adstringere non potuisse ad Decreta fidei in Concilio statuta, nisi Sedis Apostolicæ iudicio fuissent priùs confirmata. Ne autem quisquam de Decretis Constantiensibus in materiâ fidei editis dubitaret, electus â tribus obedientijs in Summum Pontificem Martinus V. voluit post sessionem quadragesimam secundam Decreta fidei auctoritate suâ Apostolicâ comprobare, prout fecit Bullâ confirmatoriâ superiùs memoratâ. *Illâ*, inquit, *auctoritate Apostolicâ ex certâ scientiâ tenore præsentium confirmantes, & præsentis scripti patrocinio communien-*

Martinus V. in Bulla confirmatoria.

nientes, supplentes quoque omnes defectûs, si qui forsan propter solemnitates Iuris in procedendo non seruatas interuenerint in eisdem. Et postquam Martinus solâ auctoritate Pontificiâ hoc modo Decreta Constantiensia in materiâ fidei probauerat, tunc nomine suo, consentiente Concilio, Decreta à Concilio edita & à se probata ad cunctos hæreticæ prauitatis Inquisitores transmisit, vt iuxtà illorum tenorem contra Wicleffistas, & Hussitas agerent: quod nihil planè contra superioritatem Pontificiam facit.

Ne autem vllum omninò dubium restet de mente Martini V. circa auctoritatem Pontificis supra Concilium, adiungenda sunt, quæ occasione Polonorum in Consistorio publico de non appellando à Sedis Apostolicæ iudicio statuit. Vtque res tota à suâ origine repetatur, cùm Conciliũ sessione decimâ tertiâ elegisset Commissarios tam ex Collegio Cardinalium, quàm ex Nationibus *ad audiendum & examinandum causas hæresum & errorum in fide Catholicâ & moribus, vndecumque habuissent & haberent originem*; accidit, quòd Regis Poloniæ Legatus Ni- *Gesta Constantiensis Concilij.*

co-

colaus Gneznensis Archiepiscopus acceptum à Doctoribus & Studiosis Parisiensibus libellum famosum, *quem Ioannes à Falckenberg in Wladislaum Regem, & in omne Polonum nomen conscripserat*, ad deputatos Iudices detulerit, Auctorem in tetrum carcerem includi fecerit, & à Iudicibus Constantiensis Concilij libellum cum omni debitâ solemnitate & maturitate damnari curauerit. Antequàm itaque Martinus V. in Pontificem eligeretur, singulæ Nationes & Sacrum Cardinalium Collegium seorsim concluserant, ordinauerantque, quòd dictus libellus tamquam hæreticus in sessione publicâ per Sacrosanctum Concilium Constantiense publicè damnaretur, seù damnatus nuntiaretur, vnde post electionem Martini V. aliquotiès institerunt pro publicâ istius libelli condemnatione. Vbi autem viderunt, à Martino V. 8. Kal. Martij, seù die 22. Februarij, anno 1418. hæreses Ioannis Wicleff, & Ioannis Hus, ac Bohemorum de Communione sub duplici specie proscriptas, ac de ijs dumtaxàt ad Episcopos Poloniæ, aliosque hæreticæ prauitatis Inquisitores litteras datas fuisse, verisimile est,

Martinus Cromerus Varmiensis Episcopus lib. 18. de rebus gestis Polonorum.

Acta Constantiensis Concilij sessione 45. tam edita, quàm Manuscripta.

eſt,eos nondũ quidem tunc appellaſſe, ſed de appellando ad futurum Concilium, cum pluribus locutos fuiſſe, idq; ad Martini V. aures perueniſſe. Hâc autem occaſione idem Pontifex Decretum edidit de non appellando à Romano Pontifice, de quo audiendus eſt Ioannes Gerſonius in Dialogo Apologetico pro Conſtantienſi Concilio, qui appellationis Polonorum meminit, quaſi iam interiecta fuiſſet: *Pro parte Dominorum Polonorum interiecta eſt tandem appellatio ad futurum Concilium. Cui appellationi cùm reſpondendum eſſet, lata eſt, vt dicitur, in Conſiſtorio generali & publico, quod vltimò Conſtantiæ celebratum eſt, minuta quædam ſub formâ Bullæ . . . continebatque, in nullo caſu licere appellationem à Papa facere, nec eius iudicium in cauſis fidei declinare.* Quæ hìc adfert Ioannes Gerſonius ex aliorum relatione, in Tractatu ſuo *Quomodo, & an liceat à Summo Pontifice appellare, ſeù eius iudicium declinare*, tamquàm rem ſibi compertam & indubitatam exhibet. Abſolutè enim affirmat, quòd Martinus V. in ſuâ conſtitutione *Ad perpetuam rei memoriam* factâ & promul-

Ioannes Gerſonius in Dialogo Apologetico pro Conſtantienſi Cõcilio.

gatâ in Cõsistorio generali celebrato Constantiæ 6. Idus Martij, Pontificatus sui anno primo decreuerit: *Nulli fas est à Supremo Iudice, videlicet Apostolicâ Sede, seù Romano Pontifice Iesu Christi Vicario in terris appellare, aut illius iudicium in causis fidei (quæ tamquam maiores ad ipsum & Sedem Apostolicam deferendæ sunt) declinare.*

Martinus V. in Constit. Ad perpetuam rei memoriam *de non appellando ad futurum Concilium 6. Idus Martij edita.*

Testatur Ioannes Gersonius in eodem illo Tractatu, Decretum hoc occasione Polonorum editum fuisse, & ipse D. Maimbourg cap. 24. illud occasione appellationis ab ijsdem Oratoribus interpositæ prodijsse affirmat, vt Martinus V. neque clariùs, neque expressiùs mentem suam de Sedis Apostolicæ supra Concilium auctoritate exponere potuerit: id quod adeò manifestum fit ex verbis Martini V. à Gersonio allatis, vt hìc Auctori nostro aqua hæserit, & cùm ad pleraque alia à me allata respondere conatus fuerit, ad Decretum illud sese nihil habere, quod opponeret, re ipsâ significarit. Quamuìs enim Auctor noster fingat, facilem esse responsionem, dicatque: „ Facillimè responderi „potest dicendo id, quod centies respon„sum

D. Maimbourg pag. 275. Il est bien aisé de luy repondre ce

„sum est; & cui contradici nequit, quòd „hæc & similia verba intelligi debeant de „omnibus Ecclesijs particulariter sumptis, de omnibus Episcopis, Archiepiscopis, Metropolitanis, Primatibus, & Patriarchis, à quorum iudicio ad Romanum „Pontificem appellare licet, ita vt nemini appellare permissum sit ad iudicium „alicuius ex ipsis à sententiâ Romani Pontificis, qui ipsorū superior est, non quidem „quando adunati sunt in Concilio Vniuersalem Ecclesiam repræsentante, sed „quando particulariter sumuntur.„ Hæc tamen responsio adeò infirma est, vt Lector non nisi oculis indigeat, ad falsitatem illius ex Actis Concilij detegendam. Non enim agebatur à Legatis Poloniæ de Episcopis particulatim sumptis, sed in Concilio adunatis. Appellare volebant non ad Patriarchas, Primates, Metropolitanos, & Episcopos toto Orbe dispersos, sed in Concilio Vniuersali congregatos. Cùm autem horum occasione editum fuerit à Martino V. Decretum de non appellando à Romani Pontificis iudicio, vt ipse D. Maimbourg fatetur, quâ ratione negare potest, supradicto Martini Decreto prohi-

qu'on a repondû cent fois, & sans replique, que ces paroles & autres semblables se doivent extendre par rapport à toutes les Eglises prises chacune en particulier, à tous les Euesques, les Archeuesques, les Metropolitains, les Primats, & les Patriarches, du iugement de chacun desquels on peut appeller au Pape, sans qu'on puisse appeller a pas un d'eux du iugement du Pape, qui est leur Superieur, non pas, quand ils sont assemblez en Corps dans un Concile Vniuersel representant tout l'Eglise, mais quand on les prend chacun en particulier.

bitam fuisse appellationem ad Generale Concilium?

Martinus V. Verba illius Pontificis nimis manifesta sunt, quàm vt in dubium reuocari possint: *Nulli fas est, à Supremo Iudice, videlicet Apostolicâ Sede, seù Romano Pontifice Iesu Christi Vicario in terris appellare.* Appellationem à Romano Pontifice interdicit Martinus V., & rationem quoquè adiungit, quòd nimirùm Pontifex sit Iesu Christi in terris Vicarius, adeòque diuinitùs ouili Ecclesiæ præpositus, & *Supremus*, vt vocat ibidem, *Iudex* constitutus. Hæc sunt verba, quibus clariora desiderari non possunt, & quæ adeò Ioannis Gersonij scriptis aduersa sunt, vt erroris ea conuicerint, ac Auctorem in interpretandis sessionis quintæ Decretis longè à Martini V. mente hucusque alienum fuisse monstrarint. Neque id latuit Gersonium, qui Tractatum, *Quomodo, & an liceat à Summo Pontifice appellare*, contra Martini Constitutionem edidit, & Decretum illud Pontificium ex aduerso cum Synodalibus Constitutionibus anno 1415. sexto Aprilis Constantiæ editis pugnare, totis viribus probare contendit.

Ioannes Gersonius.

Cùm

Cùm autem Synodales Constitutiones illæ, sint ipsa duo priora Decreta sessione quintâ de potestate Ecclesiasticâ sine communi deliberatione contrà-protestantibus Cardinalibus & Regis Galliæ Oratoribus edita, & Ioannes Gersonius ea de superioritate Concilij intellecta per Martini V. Constitutionẽ infirmata fuisse clariùs probauerit, quàm vt ipse D. Maimbourg id pertinaciter negare ausus sit, adiungit Auctor iste: „Quòd si D. Schelstrate his non „obstantibus velit, quòd Martinus V. hâc „Constitutione condemnet & absolutè „prohibeat omnem appellationem ad V- „niuersale Concilium, respondebitur ipsi „sine vllâ difficultate, quòd etiamsi ita es- „set, Constitutio illa nullam vim sortire- „tur, quia facta non fuit *Conciliariter*, „neque *Sacro approbante Concilio*, neque „cum consensu Ecclesiæ, quæ numquam „voluit, in omni casu prohibitam esse „appellationem à Papâ ad Concilium. „ Verùm quàm vanum sit hoc effugium, vel me tacente, quisque facilè percipiet. *Constitutio illa*, inquit D. Maimbourg, *facta non est Conciliariter, neque Sacro approbante Concilio:* Sed quid inde? Sequi-

D. Maimbourg pag. 276. Et si M. Schelstrate veut non obstant tout cela, que le Pape par cette Bulle condãne & defend absolument tout appel au Cõcile Vniuersel, ce que pourtant elle ne dit point, on luy repondra sans peine, que, quand cela seroit, elle n'auroit point du tout de force, par ce qu'elle n'a point estè faite *Conciliariter*, & *Sacro approbante Concilio*, ni auec le cõsentement de l'Eglise, qui n'à jamais pretendu, qu'on ne puisse en certains cas appeller du Pape au Concile.

quiturne ex eo, Constitutionem illam à Martino V. factam non fuisse, vel Decreta sessionis quintæ ab eo non fuisse reprobata? Constitutio in Consistorio publico die 2. Martij anno 1418. præsentibus Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus à Martino V. Constantiæ edita fuit, cùm omnes Patres in eâdem Ciuitate aderant, qui in nullâ ex sequentibus sessionibus se Martini Decreto opposuerunt, quin potiùs illud ipsum Actis sessionis quadragesimæ quintæ inseri passi sunt. Cùm enim sessione quadragesimâ quintâ finis imponendus esset Concilio, & Oratores vidissent, nihil circà damnationem libri Ioannis à Falckenberg ibidem publicandum fore, *rem nouam Legati Regis ausi*, inquit Martinus Cromerus Warmiensis Episcopus lib. 18. de gestis Polonorum, *ad futurum Concilium, quod in decimum annum indicebatur, prouocarunt*. Agunt de hâc appellatione Acta Concilij tam edita quàm inedita, omnium autem fusissimè Protonotarij Constantiensis Concilij in compilatione à se factâ, in quâ referunt, quòd cùm *nonnulli multum dicerent, & tumultum facerent*, Martinus V. imposito omnibus silen-

Martinus Cromerus lib. 18. de gestis Polonorum.

Acta Constantiensis Concilij à quatuor Protonotarijs conscripta sess. 45.

lentio dixerit *respondendo ad prædicta, quòd omnia & singula Decreta Constantiensis Concilij approbabat & ratificabat, quæ in materiâ fidei conciliariter statuta erant, non autem alio, neque alio modo.* Quo responso prudentissimus ille Pontifex, vt ostendimus suprà, significabat, quęnam Decreta confirmabat, quæ auctoritate Apostolicâ probare nolebat. Ac de Decreto in primis contra propositionem Ioannis Parui Constantiæ edito, quod Martinus in Bullâ suâ confirmatoriâ omiserat, & contra quod Ioannes à Falckenberg in famoso suo libello apertè sentire visus erat, satis superque ostendit, illud ipsum à se probari ac confirmari, quia conciliariter in materiâ fidei conclusum, determinatum, & statutum erat. De ipso autem libello non solùm hâc crudelissimâ hæresi, sed multis quoque alijs erroribus referto, ob quos Sacrum Cardinalium Collegium & omnes Nationes illum damnarant, & in sessione publicâ damnandum statuerant, clarè ostendit, sese Decretum Nationum, & Collegij Cardinalium noluisse in auctoritatem admittere. Vnde cùm Paulus Voladimiri vnus ex O-

ra-

ratoribus Polonis vellet prosequi appellationem, eamque ex quâdam cedulâ legere cœpisset, *fuit ipsi* per D. Augustinum de Lance Fiscalem & Aduocatum Consistorialem *de mandato Domini nostri Papæ, vt idem Augustinus asseruit, ibidem coram eodem Domino nostro stantem impositum silentium sub pœna excommunicationis, quo quidem silentio imposito, idem Paulus tacuit, &c.* Hæc ipsius Constantiensis Concilij Protonotarij in Actis publicis ex mandato eiusdem Concilij conscriptis, ex quibus in primis patet, Martinum V. se superiorem ostendisse Collegio Cardinalium, & cunctis Nationibus, Sanctum Constantiense Concilium integrantibus. Secundò patet, se superiorem fecisse Patribus non solùm seorsim siuè nationaliter, & extra sessionem publicam, sed etiam simul, siuè in sessione conciliariter statuentibus: Martinus enim appellationem à Sedis Apostolicæ iudicio ad Concilium Vniuersale prohibens, Ne quidem Iudicio conciliari se subiectũ ostendit, quinimò, teste Gersonio, Romanum Pontificem pro supremo in materijs fidei Iudice, à quo ad Concilium Vniuersale ap-

Acta Constantiensis Concilij supra.

appellare non licet, palàm asseruit. Vnde sessione quadragesimâ quintâ Polonis appellationem à iudicio suo ad futurum Concilium interponere volentibus non solùm obstitit, sed quod caput est, in ipso Constantiensi Concilio, in sessione publicâ, coram Sacro Cardinalium Collegio & cunctis Nationibus appellationem Polonorum reprobauit, & silentium ipsis sub pœnâ excommunicationis imposuit, & prætermissâ damnatione libelli Ioannis à Falckenberg finem Constantiensi Concilio, quod post trium obedientiarum vnionem Vniuersale euaserat, imposuit.

Quòd itaque Martinus V. à tribus obedientijs Constantiæ in legitimum Pontificem electus numquam approbarit Decreta sessionis quintæ de superioritate Concilij intellecta, sed ea illo sensu improbarit, ac infirmarit, colligitur ex Actis & Gestis Concilij, quorum fidem in dubium reuocare non licet, & probatur ex Scriptore coætaneo Ioanne Gersone, cuius testimonium Ecclesiæ Gallicanæ suspectum esse nequit. Ex hoc enim Auctore totiès à D. Maimbourg laudato, totiès Sedis Apostolicæ auctoritati opposito constat, quòd

Martinus V. declarans, illicitum esse à Sedis Apostolicæ iudicio appellare, improbarit Decreta sessionis quintæ de superioritate Concilij intellecta. Probat id Gersonius in Tractatu, *An, & quomodo appellare liceat*, vbi Decretum Martini *de non appellando*, hanc ob causam totis viribus impugnat. Cæterùm non Concilij, sed Sedis Apostolicæ auctoritas suprema est in terris, vtpotè ad quam etiam à Concilijs appellare, teste Gelasio I., semper permissum fuit, & à quâ ne quidem ad Concilium, teste Martino V., appellare vmquàm licebit. Romanus igitur Pontifex tamquam supremus Ecclesiæ Iudex potestatem habet, supra quam in terris Christus Dominus nullam aliam constituit. Hæc Martini V. mens est, hoc iudicium, hæc sententia Actis ipsis inserta: ita vt, si Concilium Constantiense iuxtà interpretationem Basilëensium hactenùs fuerit Ecclesiæ Gallicanæ Palladium, iuxtà sensum Martini V. futurum sit supremæ auctoritatis Apostolicæ Præsidium & Propugnaculum.

ACTA
ET GESTA
CONSTANTIENSIS CONCILII

AD SENSVM ET AVCTORITATEM

DECRETORVM

DE POTESTATE ECCLESIASTICA

SESSIONIBVS

QVARTA ET QVINTA EDITORVM

SPECTANTIA

EX PLVRIBVS MANVSCRIPTIS

INDVBITATAE FIDEI CODICIBVS

PRO MAIORI PARTE

NVNC PRIMVM IN LVCEM EDITA.

EX TRIBVS MANVSCRIPTIS CODICIBVS

ACTA CONSTANTIENSIS CONCILII

A PROTONOTARIIS EIVSDEM COMPILATA CONTINENTIBVS.



Titulus Actorum Constantiensium à quatuor Protonotarijs eiusdem Concilij compilatorum.

IN nomine Sanctæ & Indiuiduę Trinitatis. Hic Liber continet Ordinationes, Statuta, Constitutiones, Decreta, & alia Acta & Gesta in Generali Constantiensi Concilio Præsidente Sanctissimo in Christo Patre & Domino Nostro Domino Ioanne Diuinâ Prouidentiâ Papa Vigesimo Tertio. Recollecta, visa, & ordinata per nos Protonotarios, Notarios, & Scribas infrascriptos ad id per eumdem Dominum nostrum Papam ipso approbante Concilio deputatos. Sub annis

nis Domini, Indictione, Pontificatu, Mensibus, & diebus inferiùs annotatis.

Decretum primum sessionis quartæ.

Primum Decretum sessionis 4. ex compilatione supradicta.

ET primò, quòd ipsa Synodus in Spiritu Sancto legitimè congregata Generale Concilium faciens Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscumque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis.

EX DVOBVS MANVSCRIPTIS CODICIBVS REGESTVM CONSTANTIENSIS CONCILII CONTINENTIBVS.

I.

De ijs, quæ spectant ad receptionem Legatorum Gregorij XII.

Anno 1414. *die* 19. *Nouembris.*

Legati Gregorij XII. obtinent Domum in Ciuitate Constantiensi & affigunt arma Pontificia ante duas valuas eiusdem, quæ noctu a-

DIE Lunę 19. Mensis Nouembris cùm Frater Ioannes Dominici dictus Cardinalis Ragusinus, qui pro parte Angeli Corrarij dicti Gregorij ad Concilium desti-

ſtinatus per plures dies in Rmeck diſtante de Conſtantiâ per quatuor, & in Albora diſtante per tria milliaria moram traxerat, miſiſſet ad Oratores Regis Romanorum Conſtantiæ exiſtentes, & ad Magiſtrum Ciuium & Conſules Ciuitatis eiuſdem, vt Domus pro ſuâ habitatione ſibi aſſignaretur: prædicti Conuentum Heremitarum Sancti Auguſtini, qui pro habitatione Angeli Corrario deputatus fuerat, pro ipſius Fratris Ioannis Dominici habitatione eius Nuntio, qui pro hęc venerat, aſſignarunt. Nuntius verò arma dicti Angeli Corrario dicti Gregorij in duabus valuis Conuentus ipſius affixit, quædam in papyro, & quædam appendit in poſte, quæ ſequenti nocte deleta & amota fuerunt. Cùmque ſuper affixione & appenſione dictorum armorum, & deletione ſiuè amotione eorumdem inter congregatos in Concilio oriretur diſceptatio, mandatum eſt Prælatos, & alios, qui ad Concilium venerunt, congregari ſuper hoc.

mouentur, ob quod diſceptatio orta eſt inter Patres Concilij.

20. *Nouembris anni* 1414.

Die Martis 20. Menſis Nouembris congregatis Reuerendiſſimis in Chriſto Patri-

Congregatio Prælatorum & Car-

dinalium super amotione armorũ Gregorij XII. & quidnam Patres ea de re indicarint.

bus Dominis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus numero decem & octo, Prælatis, Procuratoribus Dominorum, Magistris, & alijs in Sacro Constantiensi Concilio existentibus in Aulâ inferiori Palatij Apostolici pro causâ supradictâ, cùm super eâ per vnum ex Dominis Cardinalibus propositio fieret, variæ inter eos fuêre sententiæ: alijs asserentibus arma prædicta appendi siuè affigi potuisse, & per consequens ex quo deleta fuerant, reponi debere; & huius sententię fuerunt Dominus Feltrensis & Concordiensis Episcopi, & plures alij: alijs verò asserentibus, supradicta arma in locis prædictis in obedientiâ Domini nostri Papæ Ioannis XXIII. constitutis appendi, siuè affigi non potuisse, & per consequens ex quo deleta fuerant, reponi non debere; & huius sententiæ fuit Dominus Patriarcha Gradensis, & alij, qui plures quàm alteri sententiæ adhæserunt, dicentes, nisi Angelus Corrario personaliter veniat, ipsius arma ibidem non debere depingi. Super hoc tamen, & super eo, quod in secundâ sessione 17. Mensis Decembris celebrandâ fiendum erat, quod etiam pro-

po-

positum fuerat, dixerunt congregati, se velle deliberare.

Initio Ianuarij anni 1415.

Vltimò petit Dominus Rex per Concilium sibi consuli accelerato responso, quid aut qualiter respondere debeat Nuntijs Angeli Corrario ad petita in scriptis, & in præsenti cedulâ, quam V. P. assignari mandauit designata, vt suprà in alio folio & fine alterius marginis.

Petit Rex Romanorum à Patribus consilium, an Legatis Gregorij XII. saluũ conductum tribueret, & Ioannem Dominici cum capello rubeo tamquã Cardinalem Constantiam ingredi permitteret, & quidnam Patres his de rebus senserint.

Ex quâ quidem cedulâ variæ inter Dominos sententiæ & disceptationes ortæ sunt. Alij quidem asseruerunt, saluum conductum liberum ijs esse dandum, & licentiam Fratri Ioanni Dominici concedendam, cum capello rubeo ingrediendi: & huius sententiæ fuit Reuerendissimus Dominus D. Petrus tituli Sancti Grisogoni Presbyter Cardinalis Cameracensis, & quidam alij. Alij verò asseruerunt, quòd nedum licentia cum capello rubeo ingrediendi Constantiam tribuenda erat prædicto Fratri Ioanni Dominici, imò ne ipse suus Collega, nec Oratores Petri de Lunâ audiendi erant, & per consequens saluum conductum eis dari non debere, maximè

cùm per responsiones Petri de Lunâ, & Angeli Corrario factas eidem Domino Regi Romanorum non constaret de aliquâ bonâ intentione ipsorum ad vnionem Ecclesiæ Sanctę Dei, imò per eorum responsiones præsumi poterat, quòd Oratores prædicti non veniebant nisi ad cauillandum, subterfugiendũ, & tergiuersandum, ac impugnandum Sacrum Concilium Pisanum: nec erat conueniens, quòd vnus, qui erat schismaticus & hæreticus, & ab Ecclesiâ præcisus, videlicet Frater Ioannes Dominici admitteretur vt Cardinalis in loco Concilij: & huius sententiæ fuit Reuerendissimus Dominus D. Antonius tituli Sanctæ Cæciliæ Presbyter Cardinalis de Challant. Quamquàm autem variæ super prædictis essent sententiæ, pro maiori tamen parte in hoc conuenerunt, quòd saluus conductus petitus eis dari deberet: nihil tamen illo manè super hoc conclusum extitit propter varias opiniones & sententias congregatorum.

22. *Ianuarij eiusdem anni* 1415.

Ioannes Dominici ingreditur Cõstantiam cum capello rubeo tam-

Die Martis 22. Mensis Ianuarij Dominus Frater Ioannes Dominici tituli Sancti Mar-

Marci Presbyter Cardinalis Ragusinus vt Cardinalis, & cum capello rubeo medius inter Dominos Ducem Bauariæ & Ducem Bigæ, ac Dominus Ioannes electus Constantinopolitanus in habitu Prælati cum capello nigro sic in obedientiâ Gregorij nominati, sequentibus eos Dominis Wormaciensi, Spirensi, & Verdensi Episcopis in obedientiâ dicti Gregorij persistentes, qui omnes prædictis Legatis dicti Gregorij extra Constantiam obuiauerant, Ciuitatem Constantiæ sunt ingressi, in Conuentuque Heremitarum Sancti Augustini, qui pro habitatione Gregorij, & suorum assignatus fuerat, collocati sunt.

quam Cardinalis, & Ioannes electus Constantinopolitanus cum capello nigro tanquam Prælatus.

I I.

De ijs, quæ spectant ad Decretum primum sessionis quartæ.

28. *Martij anni* 1415.

Eâdem die post Vesperas Reuerendissimi Patres Domini Iordanus Episcopus Albanensis de Vrsinis, ac Guilielmus tituli Sancti Marci Presbyter, & Amedeus Sanctæ Mariæ Nouæ Diaconus de Salucijs, qui fuerant pro parte Sacri Collegij ad Do-

Cardinales à Sacro Collegio ad Ioannem missi redeunt Constantiã, & eodem die de sero altercatio habita est, cuius etiam meminit Theod. de Niem in vita Ioannis XXIII.

Dominum nostrum Papam Legati destinati, nec non Alamannus tituli Sancti Eusebij Pisanus, atque Antonius tituli Sanctæ Cæciliæ de Challant Presbyteri, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales redieuerunt à Domino nostro Papâ in Schaffusâ morante: fueruntque omnes de eorum reditu valdè contenti sperantes quòd bona noua portarent, propter quorum reditum sessio, quam in crastinum Nationes facere deliberauerant, prorogata est, quatuorque ex prædictis Cardinalibus illo sero cum Domino Rege & alijs Cardinalibus, qui Constantiæ remanserant, ac Deputatis Nationum in Concilijs tempore longo fuerunt; Dominus autem Cardinalis de Vrsinis labore itineris fatigatus interesse non potuit. Dixeruntque prædicti quatuor Cardinales, quòd in crastinum bona noua de sincerâ intentione Domini nostri Papæ referrent. Quibus responsum est pro parte ibidem existentium, quòd si bonam intentionem haberet ipse Dominus noster Papa, non fecisset mandatum Curialibus, quòd sub pœnâ excommunicationis, priuationis Beneficiorum & Officiorum eum infrà sex dies sequi deberent,

berent: Quibus replicatum est, quòd super hoc prouideri poterat, attento quòd terminus nondum erat elapsus, & ipsi Domini Cardinales super hoc mandatum habebant: hâc tamen replicatione non obstante illo sero inter eos altercatio facta fuit.

28. *Mensis Martij anni* 1415.

Referunt Cardinales, quæcumq; à Ioanne XXIII. obtinuerant pro bono vnionis, quæ parùm acceptæ fuere Nationibus, apud quas tumultuosè conclusum, quòd illis non obstantibus fieret sessio 4.

Die Iouis 28. Mensis Martij conuenientibus in Palatio Episcopali Constantiensi Domino Rege Romanorum, Dominis Cardinalibus, Nationibus, & Oratoribus Regum, & Principum, Dominorum, ac Vniuersitatum, Reuerendissimus Pater Dominus Cardinalis Pisanus nomine aliorum suorum Collegarum, & pro parte Domini nostri Papæ Ioannis XXIII. exposuit, qualiter Dominus noster Papa paratus erat constituere suos Procuratores omnes & singulos Dominos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales ad renunciandum Papatui in omnibus casibus cedulæ vltimò per ipsum factæ. Ita quòd, si tres ex eis ad inuicem concordarent liberè cedere, possent & ipso nolente cedere. Et similiter volebat constituere octo Prælatos

tos ex Nationibus, dummodò Nationes 32. Prælatos nominarent: ita quòd tres ex dictis octo Prælatis, si ad inuicem concordauerint, cedere possint. Item, quòd Dominus noster Papa stabit propè Constantiam per vnam vel duas dietas vsque ad deliberationem Concilij. Item vult, quòd Concilium non dissoluatur, donec habeatur perfecta vnio in Ecclesiâ Sanctâ Dei. Item, quòd locus iste Concilij non mutetur sine deliberatione Concilij. Super quibus omnibus dictus Dominus noster Papa paratus erat Apostolicas Bullas dare. Fuit etiam petitum pro parte Domini nostri Papæ per dictum Dominum Cardinalem Pisanum, quòd daretur bona securitas Domino nostro Papæ de suâ personâ non offendendâ, & de non mouendo guerram contra Ducem Austrię; & si hæc duo non fierent, nulla prędictarum oblationum diceretur facta fuisse. Quæ omnia tamquam † ludicria & fictè pro parte Domini nostri Papæ oblata per Dominum Regem Romanorum, & alios ibidem astantes reputata fuerunt; fuitque ibidem vnanimiter vociferatum: His non obstantibus fiat sessio, fiat sessio: propter quæ

† ludicra

quæ tam ipsâ die, quàm die Veneris sequenti altercationes maximæ fuerunt inter Dominos Cardinales & Nationes.

29. *Mensis Martij anni* 1415.

Die Veneris 29. Mensis Martij cùm prædictæ tres Nationes, videlicet Germanica, Gallicana, & Anglicana deliberassent sessionem celebrare in crastinum, & capitula, quæ volebant in eâ statuere, Domini Cardinales in Palatio Episcopali Constantiensi conuenientes habitâ inter se deliberatione obtulerunt Domino Regi ibidem cum eis conuenienti pro parte Domini nostri Papæ vltrà supradicta infrascriptas oblationes, quòd Dominus noster Papa paratus erat, ipsum Regem vnà cum Dominis Cardinalibus Procuratores ad renunciandum Papatui constituere, ita quòd si duo ex Dominis Cardinalibus simul cum ipso Domino Rege concordarent, Papatui cedere, possent ipso nolente cedere. Item, paratus erat ipse Dominus noster Papa Curiam suam † sine deliberatione Concilij hinc transferre. Item obtulerunt dicti Domini Cardinales, quòd ipsi parati erant sessioni in crastinum celebrandæ

Cùm statuissent Nationes, excepta Italica, sessionem quartam celebrare in crastinum, & capitula de potestate Ecclesiastica edere, plura pro parte Ioannis XXIII. offeruntur à Cardinalibus, & quòd ad sessionem venirent dummodò capitula de potestate Ecclesiastica non ederentur.

† *adde* non

intereſſe, dummodò non fierent, neque ſtatuerentur alia capitula, niſi capitula infraſcripta, quibus ſic oblatis Dominus Rex receptis capitulis infraſcriptis dixit, ſe iturum ad Nationes in Clauſtro Sancti Franciſci congregatas, & cum eis prædicta capitula conferre velle, & eis poſteà reſpondere.

Nouus Ioannis XXIII. receſſus fugientis à Scafſuſa.

Eâdem die venit nouum de Scaffusâ Conſtantiam, qualiter Dominus noſter Papa timens, ne Dominus Rex Caſtrum Scaffuſæ obſideret, inde horâ nonâ ante Meridiem nullo Cardinali ſociatus cum paucis ex ſuâ familiâ ſub ductu Ducis Auſtriæ receſſerat, & versùs Friburgum perrexerat.

Rex Romanorum operam adhibet, vt Nationes capitula de poteſtate Eccleſiaſtica ſeſſione 4. omittant.

Eâdem die horâ tardâ Dominus Rex à Nationibus ad dictos Cardinales rediens retulit, quòd Nationes ſuper infraſcriptis capitulis tantùm in ſeſſione ſtatuendis non potuerant concordare. Sed obtinuerat ab eis, quòd ſeſſio vſq; ad horam decimam prorogaretur, & in craſtinum vſque ad illam horam viderent, ſi poſſent ad inuicem concordare.

30. *Menſis Martij anni* 1415.

Geſta Cōſtantienſis Concilij in 4. Codicibus Manuſcriptis habent

Die Sabbati, quæ fuit dies Sabbati ſancti, penultima Menſis Martij, horâ ſeptimâ

mâ ante Meridiem conuenientibus in Palatio Episcopali Constantiensi Domino Rege Romanorum, Dominis Cardinalibus, & Nationibus, fuit plurimùm super infrascriptis, & alijs capitulis altercatum. Vniuersitas etiam Parisiensis multum institit apud Regem, ne contra Ducem Austriæ moueret guerram, dicentes, quòd si guerra moueretur, dubitandum erat, quòd Concilium † non dissolueretur. Sed Rex se durum in hoc semper exhibuit: & tandem Domini Cardinales cum Nationibus super ipsis capitulis non valentes concordare, fuit incepta Missa pro sessione celebranda. Tunc Dominus Rex iterùm ad Dominos Cardinales ingressus est, & habito cum eis aliquali colloquio, Domini Sancti Marci, & Florentinus Cardinales cum ipso Rege exeuntes, primam Capellam Ecclesiæ Constantiensis sunt ingressi, iusseruntque ad se vocari Deputatos Nationum iam in Choro paratos existentes pro sessione celebrandâ; quibus venientibus habita fuit non modica disceptatio inter Dominum Regem, Dominos Cardinales, & Deputatos Nationum super capitulis prælibatis: & tandem Diuino Flamine inspi-

hoc die: Quia Cardinalibus adhuc non fuerat plenè aperta materia agendorum in illa sessione, nec etiam Ambassiatoribus Regis Franciæ, præfati Cardinales, & Ambassatores erant deliberati non interesse in sessione. Et licèt Rex multum instaret apud Cardinales, quòd interessent, tandẽ cùm iam Prælati sederent in Concilio cum Mitris, & Pluuialibus, Rex tractauit cum Cardinalibus, & per eius medium, adhibito quodam moderamine in illa sessione, Cardinales consenserunt interesse, & fecerunt, quòd etiam interfuerint Ambassatores Regis Francorum, cum quibus Cardinales se coniunxerunt, & illi cũ Cardinalibus.

† *dele* non

rante in vnam ſententiam conuenerunt, quòd tantùm capitula infraſcripta in dictâ ſeſſione ſtatuerentur. Fuit ergo dicta ſeſſio de conſenſu & voluntate Domini Regis, & omnium Dominorum Cardinalium in Conſtantiâ exiſtentium, quatuor Nationum, & Oratorum Regum & Principum celebrata, & omnes Cardinales in Conſtantiâ exiſtentes, qui non erant infirmitate grauati, interfuerunt: cui ſeſſioni Reuerendiſſimus in Chriſto Pater Dominus Iordanus Miſeratione Diuinâ Epiſcopus Albanenſis Cardinalis de Vrſinis præſedit, & Reuerendus Pater P. Dominus Ioannes Patriarcha Antiochenus Miſſam celebrauit. Quâ finitâ Reuerendiſſimus in Chriſto Pater Dominus F. Miſeratione Diuinâ Sanctorum Coſmæ & Damiani Diaconus Cardinalis Sacro Conſtantienſi approbante Concilio legit capitula infraſcripta.

Quarta ſeſſio.

Præfatio ſeſſionis quartæ.

In Nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen. Hęc Sancta Synodus Conſtantienſis & Generale Concilium faciens pro extir-

tirpatione præsentis schismatis, & vnione ac reformatione Ecclesiæ Dei in Capite & in membris fiendâ ad laudem Omnipotentis Dei in Spiritu Sancto legitimè congregata, ad consequendum faciliùs, securiùs, vberiùs, ac liberiùs vnionem ac reformationem Ecclesiæ Dei, ordinat, diffinit, statuit, decernit, & declarat, vt sequitur :

Et primò, quòd ipsa in Spiritu Sancto legitimè congregata Generale Concilium faciens Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quę pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis. *Primum Decretum sessionis 4.*

Item, quòd Dominus noster Ioannes Papa XXIII. Romanam Curiam, & Officia publica illius, seù illorum Officiarios de hâc Ciuitate Constantiensi ad alium non mutet, [*&c. vt Decreta in editis sessione quartâ, post quæ immediatè legitur in Regesto:*]

In

Quæ eadem sessione 4. exhibita sunt à Cardinalibus, & inter ea vnum, quòd Nationes suspenderent ad tempus materias, Quæ magnas habent difficultates, & maturam exigunt deliberationem.

In Concilio Constantiensi exhibita penultimâ Martij videlicet die Sabbati sancti.

Sequuntur quædam prouisiones vtiles pro accelerandâ vnione, quas offerunt Domini Cardinales, qui sunt hìc, se curaturos, vt fiant per Dominũ nostrum Papam.

Primò, quòd Dominus noster dabit Bullam, quòd hoc Concilium non dissoluetur, nec mutabitur ab isto loco, sine consilio Concilij.

Item, quòd Domini de Concilio faciant formam procuratorij, & ipsi Cardinales facient, quòd Dominus noster acceptabit in omnem casum, quo tenetur cedere secundùm cedulam super hoc confectam.

Item, quòd Concilium eligat constituendos in Procuratores in certo numero de singulis Nationibus vsque ad 30. vel 40., de quibus Dominus noster eliget octo vel duodecim, quos constituet vltra Dominum Regem Romanorum, & Dominos Cardinales, quos etiam constituet Procuratores secundùm formam alterius cedulæ traditæ per Dominos Cardinales, quos etiam constituet vltra Dominum Regem Romano-

no-

norum & Dominos Cardinales, quos etiam constituet Procuratores secundùm formam alterius cedulæ traditæ per Dominos Cardinales singulis Nationibus: & erit forma, quòd ex Dominis Cardinalibus tres vel duo cum Domino Rege Romanorum, & ex prædictis de Concilio tres de tribus Nationibus, qui etiam sine Cardinalibus poterunt exequi cessionem.

Item, quòd oblata per quinque Dominos Cardinales pro parte Domini nostri, quæ data sunt in cedulâ vt suprà, si videntur aliqua addenda, vel corrigenda, reddunt se certos, & ita habent à Domino nostrò, quòd ipse etiam approbabit, & Bullas super eis dabit.

Item, de Curiâ Romanorum offerunt se prouidere per modum aliàs dictum taliter, quòd per hoc non præiudicabitur Concilio.

Item, promittent Domini Cardinales, qui sunt hìc, quòd si contingat casus mortis Domini nostri Papæ, non eligent alium, vsquequò videatur, an per viam cessionis aliorum superuiuentium possit dari pax Ecclesiæ: & si videretur Concilio vtiliter, quòd aliquis eligeretur, obligabunt

eum

eum ad viam cessionis procurandam, & faciendam in omnibus, prout obligatus est Dominus noster cum constitutione Procuratorum in simili formâ.

Item, interim quousque videatur, an per viam cessionis possit dari pax Ecclesiæ, non consentietur, quòd creentur noui Cardinales.

Item generaliter offerunt, quòd omnia, quæ deliberabit Concilium esse vtilia & opportuna ad expeditionem vnionis supradictæ, procurabunt per Dominum nostrum Papam expediri etiam sub Bullâ.

Præmissis attentis videtur attendendum circà prædicta, quæ directè respiciunt ad *Notā.* vnionem Ecclesiæ, suspensis ad tempus alijs materijs, quæ habent magnas difficultates, & maturam exigunt deliberationem.

Item, videtur omninò prouidendum de securitate Domini nostri ante cessionem, & post, & promissione status sui post cessionem.

Item de Guerris, quòd cessent.

III.

III.

Ea, quæ spectant ad sessionem quintam.

Die 6. Aprilis 1415.

Die Sabbati sextâ Mensis Aprilis, cùm per priùs inter Dominos Cardinales, & Nationes altercatum fuisset super correctione & emendatione capitulorum in præcedenti sessione statutorum, tandem ordinatum & conclusum est, quòd supradicta capitula modo infrascripto corrigerentur. Conuenientibus itaque dictâ die Gloriosissimo Principe Domino Sigismundo Romanorum & Hungarorum Rege semper Augusto, Reuerendissimis Dominis Cardinalibus Constantiæ existentibus, cæterisque Principibus, Prælatis, Regum, Principum, ac Dominorum Oratoribus, & Procuratoribus, & alijs in Sacro Constantiensi Concilio existentibus in Ecclesiâ Cathedrali Constantiensi, premissâ per Dominos Cardinales, & Oratores Regis Franciæ protestatione in Camerâ Paramentorum Palatij Constantiensis secretè factâ, quòd propter scandalum euitandum ad sessionem ibant, non animo consentiendi

Adduntur in Regesto quædam alia, quæ Gesta in quatuor MMSS. Codicibus his verbis breuiter exhibent: post sessionem 4. Fuit per Cardinalē Florentinum super hoc cum aliquibus Deputatis aliqualiter disputatum: finaliter Concilium voluit ex integro dictas diffinitiones ad longum iterùm in alia sessione pronunciari. Et fuit facta sessio die Sabbati post Pascha, quæ fuit sexto Aprilis, in qua sessione iterùm maior pars Cardinaliū faciebat difficultatem interessendi: omnes tamen preter infirmos posteà venerunt ad sessionem, & præsente Rege Romanorum in Imperialibus insignijs, Præsidente Cardinale de Vrsinis Episcopo Albanensi, & celebrauit Missam Archiescopus Rhemensis. Fuerunt pronuntiata diffinitiones sequētes per electum Poznaniensem Polonum, quia Cardinalis Florentinus illas

noluit pronuntiare. his, quæ audiuerant in ipsâ statui debere, maximè quòd Dominus noster Papa, & alij in Concilio existentes in plenâ securitate fuerant, quorum plura statuta non sunt, sed ad sessionem aliam reseruata: tandem quinta sessio celebrata est, Reuerendissimusque in Christo Pater Dominus Iordanus Episcopus Albanensis Cardinalis de Vrsinis in ipsâ sessione præsedit, & Reuerendus in Christo Pater Dominus Andreas Laschari electus Poznaniensis post finitum Officium pronuntiauit capitula infrascripta:

Quinta sessio.

In Nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen. Hęc Sancta Synodus Constantiensis Generale Concilium faciens pro extirpatione præsentis schismatis, & vnione, ac reformatione Ecclesiæ Dei in Capite & in membris ad laudem Omnipotentis Dei in Spiritu Sancto legitimè congregata ad consequendum faciliùs, securiùs, vberiùs, & liberiùs vnionem, & reformationem Ecclesiæ Dei ordinat, diffinit, statuit, decernit, & declarat, vt sequitur.

Et

Et primò declarat, quòd ipsa in Spiritu Sancto legitimè congregata Generale Concilium faciens, & Ecclesiam Catholicam repræsentans potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscumque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem præsentis schismatis, & generalem reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris. *Duo Decreta de potestate Ecclesiastica.*

Item declarat, quòd quicumque cuiuscumque status, etiamsi Papalis existat, &c. [*vt in editis sessione quintâ.*]

EX QVATVOR MANVSCRIPTIS CODICIBVS

GESTA CONSTANTIENSIS

CONCILII CONTINENTIBVS.

I.

De querelis Cardinalium, apud Nationes interpositis, quòd sine ipsorum deliberatione post sessionem secundam cuncta in Concilio peragerentur.
Die 2. Maij 1415.

CARDINALES autem licèt præsentes in sessione fuerunt, numquam illam for- *Sessione septima aguntur quædam contra Ioannem XXIII. in-*

consultis Cardinalibus, qui se contemptui haberi conqueruntur.

formam viderant, eodem enim die circà horam septimam de mane fuit data eis copia ad deliberandum super illâ, cùm iam plures Prelati séderent, & immineret relatio nouorum fienda Regi & Deputatis Nationum in Sacristiâ, in quâ relatione præsentes fuêre, nec poterant illam formam videre, cùm statim factâ relatione peruentum est ad sessionem, quæ iam parata erat: & ita penè in omnibus Decretis Concilij factum est, Cardinalibus ita arcto & breui tempore ostensa sunt Decreta iam conclusa in Nationibus, vt non fuerit in eorum potestate super illis sufficienter deliberare, imò in magnum contemptum habiti sunt.

Frustra petierunt suffragium in sessionibus publicis à Nationũ suffragijs distinctum.

Plures conquesti sunt Cardinales de contemptu, & finaliter petiuerunt, quòd cùm essent in Concilio quatuor Nationes, vna Angliæ, in quâ non erant viginti capita, de quibus tres solùm Prælati, & Cardinales essent sexdecim, & alij futuri, de quibus plures magni & insignes Doctores, propter dignitatem Collegij habeant vocem & auctoritatem tantam, sicut Natio Anglicana. Quod fuit recusatum, & dictum, quòd venirent ad suas Nationes, ita

ita quòd nullam habent auctoritatem.

I I.

De ſententia contra Ioannem XXIII.

14. *Maij* 1415.

Concilium tentauit damnare Ioannem tamquam ſchiſmaticum & hæreticum, quæ crimina probata non fuiſſe, monet Cardinalis Sancti Marci.

Quâ ſententiâ lectâ ſurrexit Cardinalis Sancti Marci, qui audiuerat in legendo, quòd Concilium declarabat notoria crimina propoſita per Procuratorem Concilij contra Papam, & ſuper illis tamquam ſuper notorijs procedendum, & dixit, quòd attenderet Concilium, quòd Procurator Concilij propoſuerat, vt in citatione continebatur, crimen hæreſis & fautoriæ ſchiſmatis, & alia quædam, de quibus non conſtabat. Neque idem Cardinalis credebat illa eſſe notoria, eratque periculum ita decernere, & ob hoc poſtmodùm illa ſententia correcta fuit in formâ præſcriptâ.

Poſt hæc proceſſum eſt ad examinationem teſtium per Commiſſarios propter Cardinalem Sancti Marci, qui grauiter ægrotabat, & ægrotauit per menſem.

Rex, Cardinales, & Deputati Nationum cum pluribus Patribus a-

Inter hæc Rex, Cardinales, & Deputati, pluresque alij tractauerunt materiam, quòd

gunt de obtinendo consensu Ioannis XXIII., & quòd renuntiaret Papatui.

quòd Papa consentiret sententiæ suæ depositionis, & ex abundanti renuntiaret, & fuit ordinatum, quòd aliqui Cardinales, videlicet de Vrsinis, Cameracensis, de Thallanco, Saluciarũ, & Florentinus irent ad Papam, qui erat detentus in Oppido Sellę ad duo milliaria, non tamen ex parte Concilij, sed Collegij ad persuadendum sibi contenta in dictâ cedulâ. Qui iuerunt: & Papa consensit in formâ cedulæ, cuius tenor sequitur.

Die 24. Maij 1415.

Ioannes XXIII. requisitus à quinque Cardinalibus ad eum missis, se acquieturũ sententiæ Concilij eamque ratificaturũ promittit.

Anno Domini 1415. Indictione 8. die 24. Mensis Maij in Oppido Sellæ Constantiensis Diœcesis Dominus Ioannes Papa XXIII. auditis Reuerendissimis Patribus Dominis Cardinalibus, scilicet de Vrsinis, Cameracensi, de Thallanco, Saluciarum, & Florentino ibidem in præsentiâ ipsius Domini Papæ constitutis, qui ad eum ex parte Collegij venerunt, & per eumdem Dominum Papam lectâ quâdam cedulâ, quæ fuit aduisata super modo procedendi ad sententiam in inquisitione, quam formauit Sacrum Concilium Constantiense contra ipsum Dominum Papam, di-

dixit atque respondit, qualiter miserat ad dicendum certis Prælatis dicti Sacri Concilij per Venerabiles Fratres Fratrem Vitalem Tolonensem, & Fredericum Augustensem Episcopos, atque dilectum filium Magistrum Fiton Sarisberiensem Canonicum, quòd volebat, & prçsentialiter vult in omnibus stare, & se conformare omni ordinationi, deliberationi, & determinationi dicti Sacri Concilij; quòdque sic, vt præfertur, misit ad dicendum, vt dictis Dominis Cardinalibus dicit, spondet, & promittit prompto corde, animoque volente, quòd facere vult bonâ fide; & in casu, quo † Prçlati dicto Sacro Concilio, quòd ipse Dominus Ioannes cedat Papatui, paratus est stare iuxtà deliberationem & voluntatem dicti Sacri Concilij, & in his omnem securitatem sibi possibilem vult dare, quòd numquam per se vel per alium directè vel indirectè veniet contra ipsam cessionem. Porrò si omninò dictum Sacrum Concilium voluit procedere ad sententiam, scilicet amouendo eumdem Dominum Ioannem à Papatu, affirmat, quòd non vult reclamare, nec reclamabit contrà dictam sententiam proferendam, quin imò

† *aliquid deest, sic tamen habetur in M. SS. Cod.*

imò ipsam ratificabit & approbabit, & eamdem acceptabit, & in quantum in se fuit, confirmabit, & omni modo, viâ, & formâ, quibus meliùs & vtiliùs dicto Sacro Concilio videbitur expedire. &c.

Ego Ioannes Papa XXIII. prælibatus prædicta per alium de mandato meo scripta approbo, confirmo, ac spontè & liberè volo adimplere cum effectu, & ad robur præmissorum manu propriâ me subscripsi.

Die 20. Maij 1415.

Post sententiam depositionis sessione 12. lectam Concilium misit ad Ioannem, qui illi acquieuit, & Papatui renuntiauit.

Quâ sententiâ lectâ Concilium misit ad Papam detentum in Oppido Cellæ, & Papa sententiæ acquieuit, & ex abundanti etiam renuntiauit in formâ prædictæ cedulæ suprascriptæ.

III.

De vnione obedientiæ Gregorij XII. sessione duodecimâ factâ.

Die 4. Iulij 1415.

Ioannes Dominici Legatus Gregorij XII. vnit se Concilio, sed præmissa noua eius conuocatione,

Cardinalis Ragusinus surrexit, & factâ honestâ præfatione cum themate, Quis est hic? & laudabimus eum, fecit enim mirabi-

bilia in vitâ suâ, quod applicuit Domino suo, & tandem auctoritate Domini sui Gregorij istud Concilium conuocauit, & auctorizauit, ac omnia in eo exinde gerenda, prout in cedulâ quam legit, cuius tenor talis est:

quam nomine Patrum Constantiensium acceptauit Archiepiscopus Mediolanensis.

Quia Sanctissimus Dominus noster Gregorius Papa XII. audiuit, & intellexit, atque multipliciter est informatus de celebri formâ huius Sanctæ Congregationis pro Generali Concilio Constantiensi in Christi nomine congregatę: idcircò idem Dominus noster auidus Ecclesiasticę vnionis & reformationis, ac extirpationis hæreticæ prauitatis commissionem fecit, prout in eius litteris nunc lectis dignoscitur contineri. Cuius quidem commissionis & mandati vigore in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, auctoritate ipsius Domini nostri, quantum ad eum spectat, vt prędicta sancta vnio, reformatio, ac hæreticæ prauitatis extirpatio, Deo auctore, meliorem sortiantur effectum, & vt sub diuersorum professione Pastorum descendentes Christiani in vnitate Sanctæ Matris Ecclesiæ, & caritatis vinculo coniungantur; istud Sacrum Concilium Generale conuoco,

Nota quòd Obedientia Gregorij nō habuit Concilium Constantiense pro Vniuersali.

co, & omnia per ipſum agenda auctorizo, approbo, & confirmo iuxtà modum, formam, & prout in litteris dicti Domini noſtri nunc lectis pleniùs continetur.

Conſequenter Concilium per organum Archiepiſcopi Mediolanenſis ſtantis altè in pulpito cum quatuor Prælatis quatuor Nationum dictam conuocationem & auctorizationem admiſit, prout in cedulâ, quam legit, cuius tenor ſequitur. Et reſponderunt quatuor Prælati, quòd quatuor Nationibus placet; & Cardinalis Oſtienſis pro Collegio Cardinaliũ, Placet. Et hoc nunc primò reſponſũ eſt ex parte Cardinalium.

EX REGESTO

IN DVOBVS CODICIBVS MANVSCRIPTIS.

De vnione Obedientiæ Benedicti XIII.

I.

Epiſtola Franciſci Narbonenſis Epiſcopi ad quinque Cardinales de vnione initâ cum obedientiâ Benedicti XIII.

Epiſtola Narbonenſis Epiſcopi, quæ ſignificat, mediante vnione

Reuerendiſſimi Patres, & Domini præcipui. Præmiſſâ recommendatione, poſt-

cum obedientia Benedicti XIII. Concilium Constantiense futurũ Vniuersale totius Christianitatis.

postquam vltimò V. R. P. scripsi, superuenerunt hìc Ambassiatores Dominorum Regum Castellæ, Aragonum, & Nauarræ, ac Comitum Fuxi: eo quia à Domino Petro de Lunâ nihil vtile, & efficax pro pace Ecclesiæ potuit obtineri, nec amore, nec terrore; ideò per eos apertus fuit alius modus perueniendi ad optatum, videlicet eiectio ipsius à Sede Petri, & obedientiæ suæ vnio cũ nostrâ. Et tandem post multas altercationes ad hęc hodie conuentum fuit, & concordatum, quòd certis modis & temporibus litteræ conuocationis nostræ & suæ Obedientiarum ad Sacrum Concilium Constantiense fient. Die autem dictæ conuocationis aduenientе, ad quam sui Anticardinales citabuntur, etiam ad electionem futuram faciendam, dicti Domini Reges, & alij eis adhęrentes in Constantiensi Sacro Concilio se vnient: ita quòd ibidem per Dei gratiam erit Vniuersalis Synodus totius Christianitatis, quâ vnione sic factâ per ipsum Sacrum Concilium sic formatum & vnitum, citabitur Dominus Petrus de Lunâ, vt ibi compareat die certâ cessionem realem facturus, ad quam de Iure Diuino & humano tene-

 tur.

tur. Quòd si non venerit,vel veniens non cesserit, per sententiam Vniuersalis Concilij deijcietur, cui sententiæ sua Obedientia parebit; & sic sine grege remanebit. Deinde fiet electio vnionis Summi Pontificis; & sic erit vnum ouile & vnus Pastor: prout hæc omnia, & quædam alia secreta & multùm vtilia pro dicto negotio per Dominum Conradum de Susato in Sacrâ paginâ Magistrum harum portitorem, qui in omnibus vtpotè Ambassiator Sacri Concilij interfuit, plenè scire poterunt P. V. R. quibus totum tractatum per extensum misissem, sed decentiùs mihi visum est, quòd per Dominos meos Legatos Sacri Concilij illùc redeuntes, qui pro certo cum Serenissimo Principe Domino Romanorum Rege labores verè magnos & multos, & quandoque dolores sustinuerunt, vobis ostendatur, & omnia referentur, quàm per alium mittatur in eorum aliqualem offensionem. Altissimus vos conseruare dignetur. Scriptum Narbonæ 13. Decembris.

II.

Instrumentum Concordatorum Narbonæ.

Ex Instrumento concordatorum.

Capitula sequentia per Serenissimum Do-

Dominum Romanorum Regem, & Dominos Legatos Concilij Constantiensis sic per eius Obedientiam nuncupati ab vnâ parte, & Dominos Ambassiatores Dominorum Illustrissimorum Regum, & Potentium aliorum Dominorum Principum Obedientiæ Domini Benedicti Papę XIII. sic etiam per eorum Obedientiam nuncupati ab alterâ pro vnione in Sanctâ Dei Ecclesiâ consequendâ concordata extiterunt cum Dei adiutorio modo infrascripto.

Narbonæ super vnione cum Obedientia Benedicti XIII an. 1415. inita, Primum Capitulum de noua conuocatione Concilij, quòd ijsdem ferè verbis extat in Actis Cōcilij sessione 20.; vbi ab omnibus Patribus iureiurando confirmatum fuit.

Primò, quòd conuocatio fiat per Prælatos, cæterosque Viros Ecclesiasticos in dicto Concilio Constantiensi sic per eius Obedientiam, vt præfertur, nuncupato existentes, & congregatos de Regibus, & Principibus prædictis, Cardinalibus, & Prælatis, cæterisque Viris de Obedientiâ dicti Domini Benedicti Papæ XIII. sic etiam per eius Obedientiam (vt præfertur) nuncupati, qui ad Generale Concilium debent, & sunt consueti vocari per litteras opportunas dictorum Dominorum de Concilio Constantiensi, quæ emanent ab eis sub nominibus generalibus, & sub denominatione tituli dignitatum, siuè nomi-

minum appellatiuorum, sine expressione propriorum nominum, vel propriarum dignitatum secundùm formam hìc concordatam, & inferiùs ante secundum capitulum insertam: & quòd dictæ litteræ dirigantur nedùm ad Dominos Reges, Principes, & Cardinales, sed ad alios quoscumque Prælatos Obedientiæ prędicti Domini Benedicti: & quòd dicti Domini Reges, & Principes ipsius Obedientię sumant onus faciendi præsentari dictas litteras conuocatorias cuilibet in Regno & Principatu suo Prælatis suæ ditionis; & specialiter Dominus Rex Aragonum sumat onus faciendi præsentari dictas litteras conuocatorias Regibus, & Principibus dictę Obedientiæ ista capitula firmantibus: & quòd in dictis litteris conuocatorijs præfigatur terminus ad interessendum in Ciuitate Constantiensi pro vniendo se, & faciendo Concilium Generale vnà cum alijs ibidem congregatis, trium Mensium computandorũ à die præsentationis dictarum litterarum fiendæ Domino Regi Aragonum in Perpiniano si fuerit, vel aliàs in Ciuitate Barchinonæ si fuerit præsens vel absens; & in casu absentiæ sufficiat præsen-

ſentari litteras antedictas Vicario Regio, vel Conſiliarijs dictæ Ciuitatis, aut maiori parti eorumdem. Et vice verſâ, quòd præfati Domini Reges, & Principes proximè dictę Obedientię Domini Benedicti facient litteras conuocatorias ad prænominatos Prælatos, cæteroſque Dominos de Concilio Conſtantienſi ſimiles litteris conuocatorijs ab illis de Concilio vt pręfertur, emanandis, vel per ſuos Ambaſſiatores, & Procuratores mittendos ſufficienti poteſtate ſuffultos, ibidem in Conſtantiâ congregatos conuocabunt, hoc addito, & etiam intellecto, quòd litterę conuocationis mittantur ad Dominum Regem Aragonum ſexaginta numero; ſcilicet viginti, quæ dirigantur ad Sereniſſimum Dominum Regem Caſtellæ, & Prælatos Regni ſui, & aliæ viginti, quæ dirigantur ad Sereniſſimum Dominum Regem Aragonum, & Siciliæ, & Prælatos Regnorum ſuorum, & decem, quæ dirigantur ad Illuſtriſſimum Dominum Regem Nauarræ, & Pręlatos ipſius, & quinque, quæ dirigantur Præpotenti Domino Comiti Armeniaci, & aliæ quinque, quæ dirigantur Domino Comiti Fuxi, prout in eiſdem litteris dicitur

ſe-

Forma litterarũ sine mentione Vniuersalis Concilij, quæ inserta est sessione 22. ijsdem planè verbis, vt videri potest in Tomis Cõciliorum.

seriosiùs contineri. Forma autem litterarũ conuocationis prædictæ talis est: Miseratione Diuinâ Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, & cæteri in Constantiâ Prouinciæ Maguntinensis in Christi nomine congregati Illustri Principi Ferdinando Dei gratiâ Aragonum & Siciliæ &c. Regi Salutem, & Ecclesiasticam vnionem feliciter intueri. Quamquàm misericordiæ Domini neque mensuram ponere, neque eiusdem tempora diffinire possumus, in dies tamen quos diligit, castigans compertum habemus flagellat, vt in tentatione prouentum faciat, & probatos ampliori retributione prosequatur. Ipso siquidem permittente à 38. annis, & ampliùs populus eiusdem peculiaris, qui Christiano nomine gloriamur, afflicti fuimus pestifero & execrabili schismate præsenti, cuius occasione omnium penè benè viuendi modorum status confractus est. Vt cessaret Angelus percutiens, Altissimum exorauimus, & indefesè ad id sudores nostros & animos aptauimus, propitietur populo misericors & miserator Dominus deprecamur, & secundùm multitudinem

Cæ-

Cæli ac terræ corroboret misericordiam suam super timentes se. Vnde, quamquàm varios perpessi fuerimus pro pace Ecclesiæ consequendâ labores, & per anni circulum & vltrà, circa per 6. menses vacauerimus, nondum venit dies Domini, in quâ pace frui optabamus, verùm speramus appropinquat in eius Auctore, quia arras ipsius reperimus. Nam Dom., qui Gregor. XII. in suâ Obedientiâ dicebatur, suâ sponte cessit: sic & Dom., qui Ioan. XXIII. dicebatur, facere voluit, atque fecit. Vt autem hoc idem faceret Dominus Petrus de Lunâ, qui Benedictus XIII. in suâ Obedientiâ nominatur, Legatos & Nuntios nostros ad Serenitatem Vestram, & ipsum cum Serenissimo Romanorum Rege, Venerabiles & Reuerendos Patres, & doctissimos Viros Archiepiscopum Turonensem, & alios Collegas destinaueramus. Qui quidem Dominus Petrus admonitus, rogatus, exhortatus, & requisitus humiliter, aptè, debitè, & iuridicè cessionem per ipsum Iure Diuino pariter & humano, ac aliàs multipliciter debitam facere noluit, sed hucusque distulit, atque differt in totius Ecclesiæ scandalum ad populi

Nota, *quòd Ioannes XXIII. cessisse dicatur Pontificatui.*

Christiani iacturam, & animæ suæ detrimentum: quam quidem cessionem vt faceret, per nos fuit dictus Dominus Petrus requisitus pluriès, & per Principes, & Communitates notabiles Obedientiæ suæ. Idcircò vt filij pij Matri suæ compatientes nitimur, & quantum in nobis est, nisi fuimus pacem prædictam obtinere, & animos virtuosorum Virorum ad hoc allicere, quatenùs in illo, qui est verus Ecclesiæ Sponsus, congregati vnà simul Matrem Ecclesiam diuisam vniamus, & indecentia quęlibet, quę prędicti schismatis occasione pullularunt, tollamus, & de medio auferamus. Hinc Serenitatem Vestram obsecramus per viscera misericordiæ Dei nostri, per aspersionem sui pretiosissimi Sanguinis, & per pretium redemptionis nostræ exoramus, requirimus, & monemus, quatenùs ob Dei reuerentiam ad tractandum super infrascriptis vnà nobiscum veniatis, & subditos vestros, qui possunt & debent Concilijs Generalibus interesse, quos vnà vobiscum pręsentibus conuocamus, moneatis, inducatis, & eosdem auctoritate à Deo vobis traditâ, quâ Potestatum culmina intra Ecclesiam Princi-

ci-

cipatus proprij decore tenetis, & de eâdem Domino reddituri estis rationem iuxtà dispensationis vobis creditæ modum, conuocetis, vt tali die &c. in Constantiâ compareant ob schisma sedandum, vnionem Ecclesiæ procurandam, reformationem ipsius Ecclesiæ tam in Capite, quàm in membris complendam, & deiectionem dicti Petri effectualiter faciendam ad electionem vnici Romani futuri Pontificis procedendum, & pro alijs causis & rationibus, quæ ad Generale Concilium de Iure pertinent, & spectant: per hoc enim populum, quem Christus suo sanguine pretioso acquisiuit, in vnum ouile ad gloriam æternam consequendam aptaueritis, & debitum Deo & Ecclesiæ Matri Vestrę reddideritis, æternæque retributionis premium consequi poteritis. Datum &c.

EX GESTIS MANVSCRIPTIS.

I.

Testimonia Hispanorum, & Regis Scotiæ, quibus indicatur, Concilium illud ante vnionem Obedientiæ Benedicti Generale non fuisse.

Die 14. *Iulij* 1416.

Ex quatuor Manuscriptis Codd. Litteræ Regis & Reginæ Castellæ ad Patres Constantienses, quorum Cœtum non vocant Concilium Vniuersale, sed Quatuor Nationum Congregationem.

Die Martis 14 Iulij venit vnus Nuntius Regis, & Reginæ Castellæ, & attulit litteras eorumdem ad Congregationem quatuor Nationum in Constantiâ, sic enim intitulantur litteræ, quæ die Mercurij sequenti lectæ fuerunt apud Deputatos, & continebant, quòd dicti Rex & Regina receperant litteras dictæ Congregationis exhortatorias veniendi, vel mittendi Constantiam pro vnione Ecclesiæ, cui rei adhuc vacare non potuerant obstante morte Regis Aragonum Tutoris Regis Castellę, qui Regnum Castellæ, & Regem gubernabat, sed in proximo tempore mitterent ad Constantiam suos Nuntios solemnes super intentione ipsorum Regis & Reginæ plenè instructos. Præfatę autem litterę lectę solùm fuerunt apud Deputatos, & non in Concilio, neque in Nationibus, & Collegio Cardinalium, quamquàm in Deputatis fuerunt aliqui Cardinales. Fuerunt dictis Regi & Reginæ rescriptæ responsales litteræ nomine Concilij, & sub Bullâ, non tamen expeditæ per Concilium . . .

In-

Legati Regis Aragonum nolunt se vnire Concilio Constantiensi, nisi post aduentum Legatorum Regis Castellæ.

Interim per mensem vsque ad finem Septembris est actum per aliquos Deputatos cum Legatis Regis Aragonum, quòd vellent se vnire cum Concilio, & cætera facere, quæ in capitulis præscriptis concordatis Narbonæ continentur, quia Legati multis rationibus institerunt, quòd expectarentur Legati Castellæ, & super hoc inter partes per mensem disceptatum, & nihil conclusum. . .

Iidem Legati Regis Aragonum offerunt se vnire, nolunt tamen agnoscere Concilium esse Generale, neque agi de rebus ad Concilium Generale spectantibus ante aduentum Legatorum Castellæ.

Post hæc Legati Regis Aragonum dixerunt, quòd vellent se vnire Concilio, non tamen reputare esse Generale Concilium, neque agi de rebus Concilij Generalis, donec venirent Legati Castellæ.

Litteræ Proregis Scotiæ ad Congregationem in Constantia *datæ 4. Nouembris 1416., quas Nūtius attulit 12. Ianuarij 1417.*

Die Lunæ auditus est in loco sessionis Nuntius missus ad Scotiam ad inuitandum & exhortandum Regem Scotiæ, qui tamen captiuus tenebatur à Rege Angliæ, (iam 12. vel circà annis detentus fuit) & Ducem Albaniæ Gubernatorem Regni ad mittendum ad hoc Concilium, & procurandam vnionem Ecclesiæ, & erat Nuntius de Ordine Prædicatorum Baccalaurius in Theologiâ Natione Scotus, & retulit litteras dicti Ducis Albaniæ Gubernatoris Scotiæ, quibus reuerenter, & per

ver-

Hic deest aliquid.

verba singularis numeri affectum habere ad vnionem Ecclesiæ, & se recommendat Concilio, quod vocat Congregationem in Constantiâ, & pollicetur se missurum Legatos cum plenâ potestate ad omnia, quæ ad vnionem Ecclesiæ pertinebunt. Forma verò litterarum talis est.

Reuerendissimi, Reuerendique Patres, Doctores egregij, spectabiles Domini, cæterique deuoti Viri pro vnione S. Matris Ecclesiæ in Ciuitate Constantiensi congregati, quorum omnium cor vnum, & anima vna in Domino. Qui igitur &c.

I I.

De protestatione, quam fecerunt Cardinales contra Decretum sessionis decimæ quartæ de non eligendo sine assensu Concilij Pontifice.

Anno 1417.

† periculum

Vbi Nationes ceperant agere de materia reformationis, Cardinales statim arripiunt materiam electionis, & ne obesset Decretum sessionis 14. de non eligendo Pontifice

His diebus post eiectionem Petri de Lunâ, infra decem dies, Cardinales attendentes Constitutionẽ, Vbi † maius. de electione in 6. & alia Iura, & etiam Decreta Concilij super electione Papæ hâc vice, per quæ Concilium decreuit electionem

nisi cum consensu Concilij, contra Decretum illud protestantur apud omnes Nationes.

nem fiendam modo, & formâ, loco, tempore, & materiâ per Concilium ordinandis, & pœnas terribiles imponit contrarium facientibus, suspenditque omnia Iura positiua in illâ materiâ. Licèt dicti Cardinales non reputarent illa Decreta valere propter opiniones Doctorum ita dicentium; noluerunt tamen illa publicè impugnare, neque statim vti Iure scripto in electione Papę: sed desiderantes, quòd electio fieret in concordiâ totius Concilij; quia tamen rerum euentus incertus est, & multa machinantur occultè in facto electionis, noluerunt tacitè, vel expressè renuntiare Iuri scripto. Propter quod fecerunt protestationes in omnibus Nationibus mitiores, quàm potuerunt, per quas posset Ius eorum conseruari, & nullus de Concilio deberet exasperari, aut commoueri: & fecerunt in formâ sequenti.

Protestatio Cardinalium.

Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales non volentes per infrascripta, vel dicenda, reformationem Ecclesię impedire quomodolibet, vel differri, attendentes, de pręsenti Romanam Ecclesiam vacare, & apud om-

omnes vacari censeri, cuius diuturna vacatio damnosa plurimùm, & periculosa existit, vniuersumque populum Christianum futurum Summum Pontificem ingentibus desiderijs expectare, se paratos offerunt ad omnia facienda, quæ ipsis pro electione Romani Pontificis siuè de Iure scripto, siuè ex oblatione modi electionis per eos Sacro Concilio factâ, aut alias quocumque modo faciendâ incumbunt, & dicunt, quòd per eos non stat, neque stabit, quò minùs omnia illa debito tempore faciant, & illa facerent, si nulla eis fuissent & essent, prout fuerunt & sunt opposita obstacula, propter quæ illa faciendi non habent liberam facultatem, prout de Iure habere deberent. Et hæc dicunt & offerunt, ne quid eis negligentiæ, vel defectus circà electionem prædictam valeat imputari, aut præiudicium generari. Rogant autem & exhortantur, quòd ad reformationem prædictam taliter procedatur, quòd prætextu illius negotium electionis non impediatur, aut diù differatur. Et hæc ego Procurator dictorum Reuerendissimorum Dominorum Cardinalium, & illorum nomine vestris Paterni-

nitatibus, & Dominationibus intimo, offero, exhortor, & rogo, & hæc intimarem toti Concilio, si possem illud reperire congregatum.

Dictam protestationem fecerunt in qualibet Natione per duos Cardinales, & Procuratorem, cum duobus Notarijs Nationis Italicæ: in Gallicanâ tamen fuit Notarius Ioannes Hucardi Notarius illius Nationis.

III.

Alia protestatio ex parte trium Nationum, ac etiam Collegij Cardinalium.

Die 11. *Septembris* 1417.

Audite hæc omnes gentes, auribus percipite, qui habitatis Orbem, & attendat vniuersa fidelium Ecclesia, quæ iam quadraginta annis in deserto schismatis & diuisionis inter se sub diuersis Ducibus velut Ecclesię Capitibus mansit afflicta, quę cùm in hoc Sacro Generali Concilio Constantiensi terram promissionis intrasse crederetur, & iam sublatâ Capitum pluralitate monstruosâ, membrisque corporis Ec-

Post varias altercationes pro Deputatis in materia electionis, Cardinales, & 3. Nationes hanc protestationem emiserunt die 11. Septembris, eamque, non obstante Germanorum, & aliorum Regi Romanorũ adhærentium tumultu, legit in Ecclesia Constantiensi Cardinalis Pisanus.

clesiæ iam in vnum reductis, corpus ipsum Ecclesiæ per vnius Capitis assumptionem, vnici videlicet Pastoris, & Vicarij Iesu Christi perfectè reintegrari speret, & Sponsam Sponsi sui thalamum introire quietis & pacis, oblatâque iam & apertâ viâ planâ per Dominos S. Romanę Ecclesiæ Cardinales, per quam verus & indubitatus Sponsus Ecclesiæ Christi Vicarius haberi poterat; videlicet quòd ad eligendum Summum Pontificem aliqui de singulis Nationibus cum Cardinalibus per Sacrum Concilium deputarentur, quorum tamen numerus Cardinalium numerum non excederet, & aliàs prout in cedulâ oblatâ super hoc continetur. Ecce iam Sponsa lugente differtur, ecce nouę discordiæ, & ab illâ viâ planâ deuię suscitantur. Licèt enim illa via per Dominos Cardinales omnibus in hoc Sacro Concilio Nationibus, & Congregationibus, quæ per Nationes fiunt, oblata extiterit, & tres Nationes Italiæ videlicet, Galliæ, & Hispaniæ, quæ faciunt multò maiorem & saniorem partem Concilij, & vltra dicti Domini Cardinales illam acceptauerint, & iustam, sanctam, & ad perfectam vnionem

Romanus Pontifex Caput & Pastor Ecclesiæ, ac Iesu Christi Vicarius.

nem Ecclesiæ efficacem reputauerint, & reputent: ista tamen Natio Venerabilis Germaniæ super hoc sæpiùs interpellata respondere noluit, imò respondere iam tribus mensibus distulit. Considerantes autem præfati Sanctę Romanę Ecclesiæ Cardinales, qui pręfatam viam obtulerunt, & dictæ tres Italiæ, Galliæ, & Hispaniæ Nationes, & attendentes Ecclesiam apud omnes vacare, & iam diù vacauisse, quàmque sit periculosa, quàmque damnosa Sedis Apostolicę, ac Vniuersalis Ecclesiæ pręsens vacatio, & quòd propter communia & nota pericula, atque damna spiritualia, tamen maiora & periculosiora his temporibus imminent, renouandi videlicet deterioris, & penè insanabilis schismatis, cùm vulnus iteratum tardiùs sanatur, eò maximè quòd Clerus, & populus nonnullorum Regnorũ, & Prouinciarum nondum solidè & clarè huic Sacro Concilio adhęserint, sed vt communiter fertur, expectant fiendæ electionis Summi Pontificis euentum, vt si electus fuerit canonicè, illi obediant, aliàs non. Nec non etiam, quòd quorumdam, qui eidem Concilio adhæserunt, propter rumores discordiarum, &

Quàm damnosum fuerit Sedi Apostolicæ, & Vniuersali Ecclesię electionem vnius, veri, & indubitati Pontificis differre.

Quòd Clerus & populus nonnullorum Regnorum nondùm solidè Concilio adhæserint, & plures ex ijs, qui adhæserant, ob discordias in Concilio exortas cœperint de eius fide vacillare, & periculum fuerit, ne Romæ alius Pontifex crearetur.

quasi impressionum, quas in eodem Concilio fieri audiunt, fides iam de eodem Concilio dicitur vacillare. Ob quæ iam scriptum & relatum est à pluribus Magnatibus, & alijs zelatoribus pacis & vnionis Ecclesiæ, in Italiâ plurimùm dubitari, ne in Vrbe Romanâ prætextu rumorum, & dilationis prædictorũ aliquis pro Summo Pontifice assumatur, cui forsan præmissis attentis tota Italia obediret. Attendendo etiam, quòd durante vacatione huiusmodi Vrbs Romana, & totum eiusdem Ecclesiæ patrimonium à tempore depositionis & renunciationis olim Ioan. XXIII. per Tyrannos occupantur. Vos prefatam Venerabilem Nationem Germaniæ, singulaque eius supposita pluriès & instanter exhortati sunt, & requisiuerunt, quatenùs attentis prædictis periculis Ecclesiæ Sanctæ Dei, velletis per vos, vel Deputatos vestros cum dictis tribus Nationibus Italiæ, Galliæ, Hispaniæ, & Cardinalibus super modo futuræ electionis, maximè de electoribus tractare, agere, & conuenire, vt super hoc per Sacrum Concilium ordinato ad Summi Pontificis electionem procederetur tempore opportuno, quod fa-

facere, & super hoc respondere iam multis diebus distulistis, & non fecistis, licèt asseratis, sine vestro consensu & ordinatione Concilij super modo, formâ, loco, tempore, & materiâ ad dictam electionem non posse procedi, obstantibus quibusdam huius Concilij Decretis, quibus nos Hispanica Natio, etiamsi aliàs valida existerent, non ligamur.

Germanis tuentibus Decretum sessionis 14. de non eligendo Pōtifice sine consensu Concilij, respondet Natio Hispana, se illo Decreto non teneri, quia non adfuerat, cùm statueretur.

Et quia procedente tempore etiam prẹfata pericula atque damna semper augentur, & nostris foribus assistunt, Nos Deputati ex parte & nomine 3. Nationum prædictarum, Italiæ, Galliæ, & Hispaniæ, atque Sacri dictorum Dominorum Cardinalium Collegij, & nostro, ac omnium his adhẹrere volentium de præsenti vel in futurum, vos Nationem prẹdictam Germaniẹ, & vestra singula supposita exhortamur, & requirimus, iterùm ac tertiò monemus, exhortantur, requirunt, & monent tres Nationes, & Cardinales prædicti per viscera misericordiæ Iesu Christi, per aspersionem sui pretiosi Sanguinis, cuius pretio hanc suam redemit Ecclesiam, quæ iam est in tantis periculis constituta, velitis per vos, vel Deputatos aut deputandos

àvo-

à vobis cum alijs Nationibus, & Cardinalium Collegio, vel cum Deputatis aut deputandis ab illis de modo fiendæ electionis, & maximè de materiâ quantum ad electores celeriter, & ſine moræ diſpendio tractare, concurrere, conuenire, & concordare ad vitanda prædicta pericula, vt in tantâ concordiâ fiat electio, quòd in eâ concordet totus populus Chriſtianus.

Grauiſſima trium Nationum, & Collegij Cardinalium contra Germanos proteſtatio, qua omnia mala ipſis imputari debere affirmat, ſi Eccleſia ſine Capite maneret, & ſchiſma renouaretur.

Proteſtamur autem nomine quo ſuprà, & obteſtamur, proteſtantur & obteſtantur tres Nationes, & Cardinales prædicti Deum Patrem Omnipotentem, Filium, & Spiritum Sanctum, omnes Sanctos, ac Virtutes Cælorum inuocantes ſuper vos Cælum, & terram. Quòd ſi deinceps Eccleſiam ipſam Sanctã Dei pro carentiâ Summi Pontificis canonicè eligendi, ſeù prætextu dilationis, & moræ electionis ipſius, ſeù fiendæ ordinationis, modi electionis eiuſdem, aut aliàs detrimenta, aut damna aliqua, vel pericula in ſpiritualibus, vel temporalibus incurrat, nihil eiſdem tribus Nationibus, & Collegio Cardinalium, aut earum alteri, vel ſuppoſitis ipſorum, & ipſarum, ac his conſentientibus valeat imputari, ſed ſuper his ſint & habeantur in-

insontes; sed vobis Nationi Germaniæ, & vestris suppositis possit & debeat meritò imputari. Cùm si ante dictam prouisionem Ecclesiæ de Pastore, aut saltem modi electionis illius, suppositis huius Concilij Decretis, quibus omnia Iura circà electionem Summi Pontificis edita dicuntur esse suspensa, ex quo sequeretur, Ecclesiam Dei esse sine Capite, & sine Lege, & ordinatione electionis Summi Pontificis, hoc Concilium casu aliquo dissoluetur, prout iam multæ causę timentur imminere, Ecclesia in periculo remaneret, quia vix numquam Summus Pontifex indubitatus posset haberi, quia vix congregaretur indubitatum Concilium deficiente Capite, ad quod pertinet conuocare.

Nota.

Concilium non indubitatum non esse, nisi à Summo Pontifice conuocetur.

Protestantur etiam de prosecutione legitimâ super damnis atq; detrimentis prędictis, & alijs aduersùs illos, per quorum culpam contingerent, præsertim cùm secundùm plurium Doctorum Iuris Diuini & humani opiniones, talis morosa dilatio procedendi in negotio electionis Papæ, præsertim ordinationis modi electionis eiusdem sine causâ rationabili, non caret scrupulo fautoriæ schismatis. Nullam autem

Ratio Nationis Germanicæ, quòd ante electionem Pontificis debeat fieri reformatio, exploditur à tribus Nationibus, & Collegio Cardinalium, qui ostendunt ex eodem fundamento, quòd priùs debeat agi de electione.

tem omninò causam, imò nec occasionem habere videtur dicta Natio, & eius supposita differendi præmissa, nec vllam causam allegant, nisi quòd ante electionem fiat reformatio: quæ causa nulla est, quoniam & fieri reformationem dictę tres Nationes, & Cardinales volunt, & cupiunt, prout iam ad hoc suos cum cæteris Nationibus Deputatos dederunt, qui ad hoc agunt, & illis agentibus potest etiam eodem tempore agi de modo electionis Sũmi Pontificis, prout eidem Nationi sæpè fuit expositum, & petitum. Prętereà si reformatio fienda est de deformatis; quæ maior est, & esse potest in corpore deformitas, quàm carere Capite, & Acephalum esse? Illa igitur prior tamquam magìs necessaria debet esse reformatio, quæ corpus ipsum ad Caput reformet, & informet; & contrarium asserere, vel facere, non videtur esse securum. Allegant prætereà, quòd agere de modo electionis ante reformationem, esset contrą Decreta Concilij, & Capitula Narbonæ concordata. Ista, saluâ dicentium reuerentiâ, non sunt in re: nulla enim Decreta contradicunt, imò volunt contrarium. In omnibus enim locis, vbi

Nota. Corpus Ecclesiæ etiam congregato Concilio Acephalum esse, si non sit Papa.

Decreta Concilij & Capitula Narbonæ concordata volunt, quòd priùs agatur de electione, & vnà cum Pontifice fiat reformatio Ecclesiæ.

vel Concilium, vel dicta Capitula de agendis in isto Concilio loquuntur, semper præponunt vnionem, quæ vnio nec esset, nec dici poteſt perfecta, nisi Ecclesia vnum Caput Ministeriale habeat, cui corpus Ecclesiæ vniatur. Duplex enim secundùm Sacros Doctores est vnio Ecclesiæ: vna membrorum inuicem, quæ iam creditur esse facta; *altera membrorum ad Caput, vt constituatur corpus integrum & perfectum, & ista non est facta, igitur primo loco fienda. Præterea si ex ordine litteræ Capitulorum Narbonensium arguitur, proprium, & principale Capitulum illorum Capitulorum super istâ materiâ, & quid, & qualiter esset agendum in isto Concilio, ponit ordinem, quòd agatur de eiectione Petri de Lunâ, de electione Summi Pontificis, & de reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris, & ita electio præponitur. Præterea eâdem ratione priùs ageretur de reformatione membrorum, quàm Capitis, quia in eodem ordine ponuntur, quod vsque ad annum, imò sine Summo Pontifice numquam esset factum, nec posse fieri videtur. Nec iuuare poteſt dilationem, quod dicitur, Sere-

* *In vno Codice M. S. additur* licet dubia per prætacta remaneat

nissimum Romanorum Regem, & aliquos Cardinales, & Prælatos alios, aut Doctores aliarum Nationum eidem Nationi adhærere: cùm ad præfatum Serenissimum Romanorum Regem præmissa tractare, aut differre non pertinet, cuius magìs interest pro süo honore electionem Summi Pontificis, quæ erit summa perfectio vnionis, accelerari, quàm tardari. Cardinales autem, atque Prælati, & alij, si qui illi Nationi in præfatâ dilatione adhærere dicuntur, certè non illi Nationi, sed dicto Domino Regi adhærent, quem in suis votis sequuntur, & illi assentiunt, & tamen paucissimi sunt. De Cardinalibus enim sunt solùm duo, qui licèt in toto prȩsenti Cardinalium Collegio sunt viginti quatuor, illi duo soli à cæteris, & tanto ac tam graui Collegio, in quo sunt tanti Patres, se minùs honestè, ac magnâ eorum verecundiâ segregant; qui si partes tanti Collegij esse merentur, videant, ne turpes dici possint, quȩ suo non congruunt vniuerso. Cæteri verò Prælati, & alij de tribus Nationibus, qui adhærere dicuntur, non illi Nationi adhærent, sed vt præmittitur, dicto Domino Regi, & in rebus Ecclesiasti-

Ad Regem Romanorum non pertinet tractare de his rebus, neque ipsius est differre materiam electionis.

Prælati, qui se electionis accelerationi opponebant, id solùm fecere ad gratificandum Regi Romanorum.

cis

cis, & spiritualibus Regem ipsum, & eius vota relictis Prælatis, & personis Ecclesiasticis pro suæ voluntatis libito sequuntur, & assentiunt illi. Attento autem modo agendi in isto Concilio per Nationes, & quòd vnusquisque stat in suâ Natione in eâ super propositis dicturus sententiam, singulariter & præsumptuosè incedentes se inhonestè à suis segregant Nationibus, nec debent alibi vllam vocem, vel auctoritatem habere, imò à dictis duabus Nationibus, de quibus nec membra, nec partes sunt, repelli. Nulla igitur causa subest differendi tractatum super modo futuræ electionis, qui si per prædictam Venerabilem Nationem vlteriùs plus debito differatur, protestamur nomine dictarum trium Nationum, & Collegij Cardinalium, & protestantur eædem Nationes, & Collegium de prouidendo Ecclesiæ Dei per remedia opportuna, maximè cùm præter Collegium Cardinalium, ad quod de Iure scripto magìs pertinet electionis prædictę materia, dictæ Nationes tres, & multò magìs cum dicto Cardinalium Collegio multò maiorem partem & saniorem huius Sacri Concilij faciunt, & maiorem

Collegium Cardinaliū cùm tribus Nationibus faciunt maiorem & saniorem partem Concilij.

partem Vniuersalis Ecclesiæ repręsentant.

I V.

Quænam hanc Protestationem conse-cuta sint.

Ex præmissis Congregationibus, lectu-râ, & propositione Rex, & Natio Germa-nica plurimùm turbati fuerunt. Crede-bat enim Rex, quòd in illâ Congregatio-ne* multa, multòque duriora fierent, quia credebat, quòd illæ duæ Nationes, & Car-dinales vellent recedere, & plura alia, quę numquam cogitauerant, facere. Item fuit relatum Regi, & Nationi Germanicæ, quòd in illâ scripturâ, lecturâ, & propositio-ne fuerant vocati Hæretici, & Schismatici, de quo nihil erat, quamquàm plures dicant, quòd cum ille Patriarchà Antiochenus & alij recederent de Ecclesiâ, & Congregatio-ne, vnus dixit: Recedant Hæretici. Ex his multa machinamenta facta sunt, & fuit se-cretè mandatum, & dictum pluribus Car-dinalibus per suos amicos, quòd Rex habe-bat armatos, & dispofuerat capere principa-les Cardinales, & alios: & creditur esse verũ. Recesserunt autem Legati Castellæ, & Na-

uar-

* *In M.S. Cod. addebatur*: Et lectura de die Sabbati.

Magna animorũ turbatio orta in Natione Germa-nica ex prædicta Protestatione.

uarræ præter aliquot Doctores, qui remanserunt, sed nulli ex illis potuerunt transire vltra vnum milliare, prohibiti per Regem vltra transire.

Post plura alia in ijsdem Gestis sequitur.

His diebus magnus terror & turbatio erat in Concilio: fama enim erat communis, & multi scientes de consilijs Regis & adhærentiũ sibi, dixerunt amicis, quòd Rex proponebat, & deliberauerat aliquandò capere omnes Cardinales, & posteà restrinxit ad sex; & consequenter posuit octo, & alios Prælatos, & illi erant de Notabilioribus proscripti, vt ducerentur ad diuersa loca. Sed Cardinales & alij, de quorum etiam proscriptione dicebatur, constantes steterunt, nec obmiserunt loqui & prosequi, quæ iusta eis videbantur. Causa autem odij Regis in eos dicebatur, quòd Rex volebat habere Papam ad voluntatem suam, & illis stantibus non poterat.

Rex Romanorum deliberat de capiendis nonnullis Cardinalibus, & Prælatis, qui constantes steterunt in acceleràda materia electionis.

Et post alia.

Patriarcha Antiochenus, Archiepiscopus Mediolanensis, Episcopus Adriensis, & duo

Car-

Nonnulli dimittunt Regem Romanorũ, & adhærent Collegio Cardinalium & tribus Nationibus.

Cardinales Bononienſis, & Senenſis, & alij de Galliâ & Italiâ, qui adhæſerant Regi, dimiſerunt Regem, & Rex dimiſit eos, & ſunt reuerſi ad ſuas Nationes, & obtulerunt Cardinalibus eſſe cum eis, qui fuerant hoſtes eorum. Antiochenus autem multùm viſus eſt adhęrere Cardinalibus, & in Congregationibus Deputatorum ingerebat ſe non deputatus, nec requiſitus: tentauit reſtitui Nationi ſuæ Gallicanæ, ſed nullus audebat proponere in Natione, ne contra eum clamaretur.

Regem Romanorũ dimittit etiã Natio Anglicana: vnde Natio Germanica petens cautionem de fienda reformatione poſt electionem Pontificis ſub pœna irritationis, pro reſponſo accepit, quòd Papa electus ligari non poteſt.

Rex autem, qui pro concordiâ Cardinalium credebatur velle accelerare materiam electionis, iterùm retroceſſit, & recepit materiam reformationis, & ſemper fuit in Concilio, magna controuerſia. Quatuor enim Nationes, Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ, & Angliæ, quæ ad mandatum Regis Angliæ dimiſit in illâ materiâ Regem Romanorum, & Collegium Cardinalium, inſiſtebant accelerationi electionis; Rex & Natio Germaniæ, quòd reformatio præcederet. Et tandem dicta Natio petiuit aſſecurationem, & cautionem per decretum irritans, quòd poſt electionem Papæ fieret reformatio ante coronationem Papæ, & adminiſtrationem aliquam

quam: posteà fuerunt factę diuersæ formæ Decreti ad hoc: tandem fuit dictum, quòd Papa electus ligari non poterat. Et semper agebatur per Deputatos Cardinalium, & Nationum omnium de concordando Articulos reformationis. Sed pauci & vix poterant concordari: vna Natio volebat vno modo, alia alio; & diu fuit laboratum, & parùm actum.

His pendentibus venerunt noua, quòd Episcopus Vinctoniensis in Angliâ patruus Regis Angliæ erat in Vlmâ ad duas dietas de Constantiâ, & quòd ibat in Ierusalē, & fuit per Anglicos significatum Cardinalibus, & persuasum, quòd multū afficiebatur vnioni Ecclesiæ, & quòd scriberent sibi, quòd veniret Constantiam, quòd faceret cum Rege Romanorum quidquid vellet; quod fecerunt. Rex etiam scripsit, & iuit ad illum, Episcopus Lichefeldensis, & adduxit eum Constantiam in habitu peregrini cum cruce, & sic intrauit, & stetit in Constantiā pluribus diebus: & iuerunt sibi obuiàm Rex & tres Cardinales. Tractatum est per Cardinales, & Deputatos omnium Nationum, paucos tamen, cum Rege per medium illius Vinctoniensis, & finaliter deuentum ad hoc,

Mediante Episcopo Vinctoniensi Patruo Regis Angliæ concordia inita inter Nationes, quod præmitteretur materia electionis, & ederetur Decretum de fienda reformatione per futurum Pontificem sine vllius pœnæ mentione.

hoc, quòd daretur per Decretum Concilij in formâ infrascriptâ cautio de fiendâ reformatione post electionem Papæ, & expedirentur capitula reformationis concordata per omnes Nationes, & darentur Deputati ad ordinandum modum electionis. Forma autem cautionis & Decreti prædictorum talis est.

Decretum editum sess. 40.

Sacro-sancta &c. statuit & decreuit, quòd futurus summus Pontifex per Dei gratiam, & pro primo assumendus cum hoc Sacro Concilio vel deputandis per singulas Nationes debeat reformare Ecclesiam in Capite & Curiâ Romanâ secundum æquitatem & bonum regimen Ecclesiæ, antequàm hoc Concilium dissoluatur, super materijs Articulorum, videlicet.

Tam ex MM. SS. quàm editis Codicibus Articuli Reformationis Iudicio summi Pontificis reseruati.

30. *Octobris* 1417.

Articuli reformationis futuri Pontificis iudicio reseruati, ad quos omnes preterquā

1. Primo de numero, qualitate, & Natione Dominorum Cardinalium.
2. Item de reformationibus Sedis Apostolicæ.

3. I-

3. Item de Annatis, & communibus seruitijs, & minutis.

ad Articulum 2. & 8. Martinus V. respondit, vt ex infrà dicendis constabit.

4. Item de Collationibus Beneficiorum, & gratijs expectatiuis.

5. Item de confirmationibus electionum.

6. Item de causis in Romanâ Curiâ tractandis vel non.

7. Item de appellationibus ad Romanam Curiam.

8. Item de Officijs Cancellariȩ, & Pœnitentiariæ.

9. Item de exemptionibus, incorporationibus tempore Schismatis factis.

10. Item de Commendis.

11. Item de fructibus medij temporis, &c.

12. Item de non alienandis bonis Romanæ Ecclesiæ.

13. Item propter quæ, & quomodo Papa possit corrigi, vel deponi.

14. Item de extirpatione Simoniæ.

15. Item de dispensationibus.

16. Item de prouisione Papæ, & Cardinalium.

17. Item de Indulgentijs.

18. Item de Decimis.

Hoc adiecto, quòd factâ per Nationes deputatione prædictâ liceat alijs de licentiâ Papæ liberè ad propria remeare.

Ex duobus Manuscriptis Codicibus, vno Bibliothecæ Vaticanæ, altero Palatinæ, Martini V. responsum ad articulos reformationis. Anno 1418. *circa mensem Februarij.*

De numero, & qualitate Dominorum Cardinalium, & modo promotionis eorum.

Correspondet primo Articulo reformationis suprà.

Statuimus, vt deinceps numerus Cardinalium S. R. E. adeò sit moderatus, &c. *vt apud Labbeum in Appendice Constantiensis Concilij ex Codice Capranicensi, & in Dissertatione meâ Antuerpiensi ex Manuscriptis Codicibus in titulo indicatis.*

De prouisionibus Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, dignitatum, & aliorum beneficiorum.

Articulis quarto, & quinto.

Sanctissimus D. N. Papa Martinus V. super prouisionibus Ecclesiarum, &c. *vt apud Labbeum.*

De

De Annatis rubricâ.

Pro sustentatione Summi Pontificis, &c. *vt apud Labbeum.* *Articulo tertio.*

De causis tractandis in Romanâ Curiâ, vel extrà.

Causæ, quæ ad forum Ecclesiasticum de Iure, &c. *vt apud Labbeum.* *Articulis sexto & septimo.*

De exemptionibus.

Attendentes, quòd à tempore obitus felicis recordationis Gregorij Papæ XI. &c. *vt apud Labbeum.* *Articulo nono.*

De Commendis.

Item Dominus Noster Papa ordinauit, quòd &c. *vt apud Labbeum.* *Articulo decimo.*

De fructibus medij temporis.

Item Sanctissimus D. N. Papa fructus, & prouentus, &c. *vt apud Labbeum.* *Articulo vndecimo.*

De non alienandis, & alienatis rebus Ecclesiasticis.

Volentes Ecclesiarum indemnitatibus prouidere, &c. *vt apud Labbeum.* *Articulo duodecimo.*

De quibus causis Papa &c.

Non videtur, prout nec visum fuit in pluribus Nationibus, circa hoc aliquod nouum statui, vel decerni. *Articulo decimo tertio, & nunc primùm ex MM. SS. Codicibus accedit.*

De Simoniacis.

Multæ propter Simoniacam prauita- *Articulo decimo quarto.*

tem olim ab Ioanne factæ sunt Constitutiones, &c. *vt apud Labbeum.*

De dispensationibus.

Articulo decimo quinto. Quoniam Beneficia propter officia conceduntur, &c. *vt apud Labbeum.*

De prouisione Papæ, & Cardinalium.

Articulo decimo sexto. Romano Pontifici, & S. R. E. Cardinalibus pro illorum sustentatione, &c. *vt apud Labbeum.*

De Indulgentijs fiat Decretum.

Articulo decimo septimo. Cauebit D. N. Papa in futurum nimiam Indulgentiarum effusionem, ne vilescant, &c. *vt apud Labbeum.*

De Decimis, & alijs oneribus Ecclesiasticis.

Articulo decimo octauo. Præcipimus & mandamus Iura, quæ prohibent, &c. *vt apud Labbeum.*

Ex Regesto authentico variorum Martini V. eius Bulla confirmatoria Actorum contra hæreses.

Die 22. Februarij 1418.

MArtinus &c. Ad perpetuam rei memoriam. In eminentis Apostolicæ dignitatis speculâ superni dispositione con-

consilij constituti inter sollicitudines aliàs innumerabiles nostris humeris incumbentes, assiduâ curâ reuoluimus, & in votis nostris gerimus desideranter, vt fides Catholica, quæ Christianæ Religionis firmissimum est fundamentum, nostris prosperetur temporibus, ac à contagiosis hæreticorum dogmatibus, quibus illam quasi tenebrosi fumi caligine obfuscare satagunt, conseruetur, hæreticaque prauitas de finibus fidelium extirpetur, ne innoxij, & religione huiusmodi insigniti, huiusmodi dogmatibus, instigante etiam satore malorum operum infici valeant, & inuolui. Sanè cùm dudùm damnatæ memoriæ Ioannes Hus de Bohemiâ, & Hieronymus de Pragâ hæresum quondàm nefandæ memoriæ Ioannis Wicleff de Angliâ pertinacis Hæretici reprobi sectatores puritatem atque splendorem ipsius Fidei, nec non immaculatam Ecclesiam Domini nostri Iesu Christi Sponsam vulpinâ calliditate per diuersas doctrinas sacrilegas, atque errores multifarios partìm inferiùs designatos obumbrare, ac Regni Bohemiæ, & partium illi vicinarum incolas inficere, eisque pestiferum virus inferre per tem-

tempus & tempora nequiter in suarum, nec non incolarum prædictorum, ac aliorum animarum periculum, & scandalum plurimorum molirentur, Baldassar tunc Ioannes XXIII. in suâ Obedientiâ, de quâ partes illæ fuerant, nuncupatus, volens, prout suo incumbebat officio, huiusmodi doctrinas, & errores è mundi limitibus euellere, & penitùs extirpare, habitis primitùs & præcedentibus diuersis tam Auctoritate Apostolicâ, quàm nonnullorum Archiepiscoporum in suis Concilijs, & locis insignibus super ijs processibus in Cõcilio per eum tunc Romæ celebrato ad vlteriora procedens, Libellos, Volumina, Tractatus, Libros, siuè Opuscula ipsius Ioannis Wicleff doctrinas, & errores huiusmodi continentes, de quibus infrà fit mentio, condemnauit, mandans illos, & illa publicè concremari, districtiùs etiam inhibendo, ne quis Christi nomine insignitus, aliquem, vel aliquos, seù aliqua ex dictis Libellis, Voluminibus, Tractatibus, & Libris, siuè Opusculis legere, exponere, docere, vel tenere, aut illis quomodolibèt vti, vel illos nisi in ipsorum reprobationem allegare publicè, vel occultè

Ioannes XXIII. in Concilio Romano damnat heresim Ioannis VVicleff.

au-

auderet, ac vniuerſis ipſius Ioannis Wicleff tunc defuncti memoriam, quò minùs de hæreſi damnaretur, defendere volentibus tertiũ tunc expreſſum terminum aſſignauit, & etiam in Generali Conſtantienſi Concilio ad nonnullos alios actus ſuper præmiſſis proceſſit: ſubſequentes verò poſtquam ipſe Baldaſſar tunc Ioan. XXIII. dictæ Obedientiæ præeſſe deſierat, ad audientiam præfati Conſtantienſis Concilij crebris clamoribus deducto, quòd ſupradictus Ioannes Wicleff diuerſos, & inter alios Dialogum, & Trialogum per ipſum nominatos libros, atque Opuſcula, & Volumina compoſuerat, illaque ad ſui peruerſi erroris dilatationem publicè legenda expoſuerat, in quibus inter cętera quadraginta quinque damnabiles inſeruerat, & dogmatizauerat erroneos articulos, prout Ioannes Hus, & Hieronymus ſupradicti nonnullorum Potentum, etiam ſequacium dictorum errorum protectione ſuffulti legerent, & etiam dogmatizarent, ſimplicibus primò bonum vinum ponentes, paulatìm fel Draconis in calice Babylonis perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis contra ipſius Catholicæ Fidei veri-

Concilium Conſtantienſe, eiuſque Acta & Decreta cõtra VVicleffum, Ioannem Hus, Hieronymum de Praga

ta-

tatem procaciter instillando, ac ignorantes Dei iustitiam, & propriam gloriam inaniter quærentes statuere, molliendo super oleum sermones suos, quibus tamquam iaculis corda vulnerabant infirmorum, linguas suas acuendo, vt immaculatos interimerent in occulto, ex quibus multa scandala, atque damna, & animarum pericula in Bohemiæ supradicto, & Angliæ Regnis sunt secuta, prædictum Constantiense Concilium, quia per diligentem Inquisitionem super hoc de eius mandato factam præmissa, & plura alia reperit fore vera atque notoria, idcircò prædictos per eumdem Baldassarem tunc Ioannem XXIII., vt præfertur, habitos processus approbando eosdem quadraginta quinque articulos, ac Dialogum, ac Trialogum prædictos, & quoscumque alios Libros, Tractatus, & Opuscula per eumdem Ioannem Wicleff conceptos atq; factos reprobauit, nec non illos, & illa, ac memoriam ipsius Ioannis Wicleff damnauit, ipsum fuisse & esse notorium & pertinacem hæreticum, ac in hæresi decessisse, nihilominùs declarando, nonnullorum quoquè temerariam assertionem astruere

Tractatus, Opuscula, & articuli Ioannis VVicleff damnata.

præ-

præsumentium Eucharistię Sacramentum sub vtrâque scilicet panis & vini specie à fidelibus ipsis sumendum similiter reprobauit. Et deinde postquàm nutu Dei, cuius incomprehensibilia sunt iudicia, Ioannes Hus † etiam à nonnullis murmure gerebantur, aliquorum Potentũ sæcularium saluo conductu suffultus personaliter venerat, ac Hieronymus pręfatus adductus fuerat, vt consummarentur peccata illorum, ad Constantiense Concilium: supradictum vtique Concilium ipsum, quia ex famâ publicâ ad eos deuenerat, Ioannem Hus, & Hieronymum prædictos præfatis erroribus esse implicatos, ipsos carcerali custodiâ successiuè mancipari, & ibidem tamdiù teneri fecerat, quousque super pręmissis veritas eluceret. Tandem cùm de prædictis essent sententialiter conuicti, præfatum Constantiense Concilium triginta erroneos articulos dicti Ioannis Hus, nec non quemdam libellum per ipsum compositum, & per eum de Ecclesiâ intitulatum, qui etiam inferiùs describitur, similiter reprobauit; ac eumdẽ Ioannem Hus Presbyterum priùs caritatiuè monitum, vt errores ipsius prædictos, prout de iure face-

Articulus Bohemorum de Communione sub duplici specie Constantiæ damnatus.

† vt

Saluus conductus à solis Principibus secularibus Ioanni Hus, & Hieronymo de Praga datus, nullum fidei Catholicæ præiudicium generat.

Articuli & Opuscula Ioãnis Hus damnata.

re tenebatur, ſolemniter & publicè abiuraret, & reuocaret, ipſo tamen in ſuâ pertinaciâ damnabiliter perſiſtente à ſuis Ordinibus degradatum, nudatum quoquè, & priuatum omni priuilegio Clericali, de crimine hæreſis condemnauit, & nihilonùs quòd ex quouis ſaluo conductu per quemcumque ſæcularem Principem conceſſo nullum Fidei Catholicæ, vel Iuriſdictioni Eccleſiaſticæ præiudicium generetur, declarauit: & ſubſequenter dictum Concilium præfatum Hieronymum Laicum Magiſtrum in Artibus in hæreſim errorum ſuorum, quos priùs ſimiliter caritatiuis monitis in Concilio ſupradicto publicè abiurauerat, & reuocauerat, prout infrà continetur, velut canis ad vomitum reprobâ temeritate relapſum, etiam de crimine hæreſis condemnauit. Verùm quia non ſine diſplicentiâ grandi nuper ad noſtrum peruenit auditum, quòd nonnulli Ioannis Hus, & Hieronymi prædictorum, quos ſæcularis Poteſtas propter eorum demerita, & peccata ignis incendio Iuſtitiâ exigente conſumpſit, reprobi ſequaces, & aſſeclæ in profundum malorum deſcendentes fidelium animas damna-

na-

nabiliter ſaucientes adhuc prædictas hæreſes ſequi, ac dogmatizare non ſine Diuini nominis offenſâ, & † opprobrium Fidei ſupradictæ conantur, in huiuſmodi animarum periculum, & ſcandalum plurimorum, & nimis graue exiſteret ad exterminationem prauitatis prædictæ non agere, quòd ipſius contagioſa enormitas agendum requirit: ideò ad Dei gloriam, & eiuſdem Fidei augmentum, prout ex debito nobis commiſſi officij incumbit, ſectam deteſtabilem, & præmiſſos ipſius execrandos errores, ne propagentur vlteriùs, & corda fidelium corrumpant, extirpare, errantesque huiuſmodi in viam veritatis reducere, ac animas eorum Deo, ſuâ nobis cooperante gratiâ lucrifacere totis conatibus affectantes, præmiſſa omnia & ſingula, nec non ea, quorum tenores inferiùs deſcribuntur, & annotantur, ad publicam notionem cunctorum fidelium præſentium, & memoriam futurorum deduci volumus per præſentes, ne quiſquam affectatam, ſeù quamuis aliam valeat ignorantiam prætendere, ſeù quęlibet allegare, ſed potiùs certitudinaliter de ijs, quæ pro extirpatione huiuſmodi

† ad

hæresum, & errorum tam Ioannis Wicleff, quàm Ioannis Hus, & Hieronymi prædictorum hactenùs gesta fuerunt, informentur; & in primis siquidem sequuntur tenores litterarum præfati Baldassaris tunc Ioannis XXIII. super condemnatione Librorum, & Opusculorum Ioannis Wicleff per eumdem Baldassarem tunc Ioannem XXIII. in Concilio per eum Romę celebrato factâ, quarum videlicet condemnationis huiusmodi gratiosę tenor est talis:

Prima Bulla Ioannis XXIII. data anno 1412. 2. Febr., quæ edita est à Labbeo Tomo XI. Concil. circa finem, & inferiùs integrè repetitur.

Ioannes Episcopus Seruus Seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. In Generali Concilio inter omnes Apostolicę Sedis instantias &c. . . . .

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, Decreti, damnationis, reprobationis, iussionis, inhibitionis, statuti, monitionis, & assignationis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum quarto Nonas Februarij, Pontificatus nostri anno 3. Aliarum verò scilicet executoriarum

rum, de quibus suprà proximè fit mentio, litterarum tenor talis est:

Secunda Bulla Ioannis XXIII. in Synodo Romana data an. 1412 die 8. Februarij, & nunc primum typis edita.

Ioannes Episcopus Seruus Seruorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Vniuersis Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filijs electis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, & alijs Ecclesiarum & Monasteriorum Prælatis, ac Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, ad quos præsentes litteræ peruenerint, Salutem & Apostolicam benedictionem. Nuper in Generali Concilio, quod adhùc in Basilicâ Principis Apostolorum de Vrbe pro reformatione, & confirmatione prosperi status Vniuersalis Ecclesiæ celebratur, eodem approbante Concilio quosdam Libellos, vel Tractatus quondam Ioannis Wicleff, seù per ipsum editos, inscriptos, & intitulatos damnauimus, & reprobauimus, & alia fecimus, prout pleniùs continetur in nostris inde confectis litteris, quarum tenor sequitur in hæc verba:

Prima Bulla Ioannis superiùs omissa, hic integrè ponitur.

Ioannes Episcopus Seruus Seruorum Dei: Ad perpetuam rei memoriam. In Generali Concilio inter omnes Apostolicæ Sedis instantias, quas ad regimen Christiani populi iugiter impendit, illa videtur

tur esse præcipua, vt cùm aliquam doctrinam suboriri senserit, quæ oculos Diuinæ Maiestatis offendere, & graue in se periculum animarum continere possit, eam, ne propagetur vlteriùs, & per eum mentes fidelium damnabiliter capiantur, mox studeat extirpare. Cùm ergo in nonnullis mundi partibus quidam curiosi ea discere atque docere, non quæ ad animarum salutem & augmentum Fidei, sed ad suum fastum ampliandum, & Catholicæ Fidei subuersionem cedunt, quosdam Libellos, seù Volumina, vel Tractatus, & Opuscula, quæ dicuntur Ioannis Wicleff (videlicet Dialogum, Trialogum, & alios plures Libros, quos præsentibus haberi volumus pro expressis, nomine dicti Ioannis Wicleff inscriptos, & intitulatos) non solùm in Scholis frequentare, sed etiam ad populum in sermonibus exponere nitantur, in quibus Libellis, Voluminibus, seù Tractatibus, multa hæretica dogmata, multique continentur errores, & in fide minùs rectè sonantes, per quos simplices & indocti à veritatis tramite deuiare, experti verò atque docti nimiùm scandalizari perhibentur, quæ ad nostram, & huius Sacri Con-

Concilij deducta sunt publicam notionem: Nos, vt ex iniuncti nobis Pastoralis officij debito tenemur, volumus in ijs, quantum cum Deo possumus, occurrere animarum periculis, ne (quod ait Apostolus) varijs & peregrinis doctrinis Christi fideles in deuium abducantur, quos etiam summâ curâ Saluator admonuit, vt cauerent à fermento Pharisæorum, cuius rei perniciosissimam pestiferamque malitiam optimo fermenti manifestat exemplo. Nam velutì fermentum, testimonio Apostoli, totam massam corrumpit, sic hæreticorũ falsa doctrina omnem Catholicam eruditionem, cui admiscetur, veluti rabidum venenum, nisi occurratur, inficeret. Quam etiam doctrinam, abominationem desolationis idem Saluator appellauit, dicens: *Cùm audieritis abominationem desolationis:* quem locum Doctor Sacer Hieronymus exponens, abominationem dicit posse intelligi omne dogma peruersum. Volentes autem in præmissis, licèt notoria sint, maturè procedere, & omne scrupulositatis dubium amputare, certis ex Venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, atque nonnul-

Marci 13.

nullis Episcopis, Sacrę Theologię, Vtriusque Iuris Professoribus, & alijs commisimus de præmissis requirere, & negotium huiusmodi diligenti examinatione discutere. Ex quorum processu, & relatione, nobis, & eidem Sacro Concilio constitit, atque constat, præmissa tam per facti euidentiam, quàm per plures diffinitiuas sententias, tam Auctoritate Apostolicâ, quàm nonnullorum Archiepiscoporum in suis Concilijs, & locis insignibus & diuersis, fuisse, & esse notoria atque vera.

Nos igitur eodem approbante Concilio declaramus & decernimus, illa esse notoria, quę nulla possunt defensione tueri, & super illis fore, tamquàm super notorijs, procedendum. Et exurgentes in Dei virtute contra hanc falsam, peruersam, pestiferamque doctrinam, eodem Sacro approbante Concilio, dictos Libellos, Tractatus, & Opuscula, videlicet Dialogum, Trialogum, & omnes alios huiusmodi Libellos, & alia, quæ eiusdem Ioannis Wicleff nomine inscribuntur, & intitulantur, cuiuscumque Artis, & Facultatis existant, attento maximè, quòd in eis licèt aliqua vera scripta sint, falsa tamen il-

illis, veluti lepra in humano corpore, permixta sunt, & in eorum lectione periculosè, tamquam inter scorpiones & colubros, Christi fideles versarentur, damnamus, & reprobamus, atque Saluatoris sententiam exequentes dicentis: *Si quis in me non manserit, mittetur foras, & sicut palmes arescet, & in ignem mittetur, & ardet*: igne iubemus publicè concremari. *Ioan. 15.* Eiusdem etiam auctoritate Concilij districtiùs inhibentes, ne quis Christi nomine insignitus, audeat aliquem, vel aliquos, seù aliqua ex dictis Libellis; Tractatibus, & Opusculis, dicti Ioannis Wicleff nomine inscriptos, aut intitulatos, legere, exponere, docere, vel tenere, aut illis, ac nomine, & Auctore Wicleff vti, vel illum vt Auctorem, nisi fortè in illorum reprobationem, allegare publicè, vel occultè. Et vt de medio Ecclesiæ illa periculosa spurcissimaque doctrina eliminetur omninò, iubemus per locorum Ordinarios, Libros, Tractatus, & Opuscula huiusmodi, etiam Auctoritate Apostolicâ; per Censuram Ecclesiasticam, & si sit opus, cum adiectione, quòd contra non parentes procedetur tamquam contra fautores hæresis, diligen-

ter inquiri, & repertos ignibus publicè concremari. Si quis autem huiusmodi sententiæ, inhibitionis, Decreti, atque iussionis, violator, aut contemptor extiterit, statuimus, eodem approbante Concilio, contra ipsum veluti suspectum de fide procedi.

Monemus insuper Auctoritate præmissâ omnes & singulos, qui voluerint tueri memoriam dicti Ioannis Wicleff, vt infra nouem menses proximè futuros, quos pro primo, secundo, tertio, atque peremptorio termino assignamus, compareant apud Sedem Apostolicam coram nobis, vel nostro Successore canonicè intrante, vel in hoc Sacro Concilio, vel alibi, vbi contigerit nos vel Successorem prædictum residere, dicturi, & allegaturi, quidquid voluerint, ne idem Ioannes, licèt ab humanis ereptus, de hæresi condemnetur. Nulli ergo &c. Si quis autem hæc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius nouerit se incursurum.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum IV. Non. Februarij, Pontificatus nostri anno tertio.

Cùm

Hic finit Bulla prima Ioannis XXIII., qui prosequitur secundam ab illis verbis: Cùm autem.

Cùm autem ad nostrum non sine displicentiâ grandi fide dignâ relatione peruenerit auditum, quòd in nonnullis Regnis & Prouincijs plerique Clerici, & Laici eosdem Libellos, & Tractatus, seù eorum copias, aut transcripta tam in latino, quàm vulgari idiomatibus compositos penes se retineant, & errores hæreticales dicti Ioannis Wicleff in eis descriptos damnabiliter teneant, approbent, & defendant, ipsorumque Clericorum aliqui in derogationem Catholicæ Fidei, & eorum periculum animarum in sermonibus publicis in Ecclesijs, quidam verò ipsorum etiam in scholis eos legere, atque dogmatizare, nec non astruere etiam publicè non formident, non attendentes quòd secundùm canonicas sanctiones pertinaciter tenentes hæreses, & errores deuios à Fide præfatâ, & à determinatione Sacrorum Generalium Conciliorum, & Doctorum per Ecclesiam approbatorum, & etiam tenentibus ipsis in præfatis erroribus fauentes, aut quomodolibèt consentientes, seù ipsis quomodolibèt publicè, vel occultè participantes, cuiuscumque status, gradus, Ordinis, vel conditionis

fuerint, etiamsi Regali, vel Pontificali, aut aliâ quâuis præfulgeant dignitate, ipso facto sunt excommunicati, & maiori anathemate laqueati, à quo, nisi per Summũ Pontificem, præterquàm in mortis articulo, & suos recognoscendo errores, & eosdem publicè abiurando possint absolui: Nos, ne per huiusmodi Clericorum, & Laicorum, ac eorum hæreseos labem, & gestus, ac actus detestabiles ouile contingat dominicum in ijsdem Regnis, & Prouincijs infirmari, infici, vel dispergi, sed totius populi Christiani illarum partium animarum saluti potiùs prouidere super prę missis pastorali solicitudine cupientes; Discretioni Vestræ per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenùs ab eisdem Regnis, & Prouincijs illis videlicet, in quibus Ecclesiæ, & vestrę dignitates existunt, ac in vltimis locis insignibus, vbi commodè & tutè fieri poterit, vos, & quilibet vestrum in solidum per vos, vel alium, seù alios præsentes litteras auctoritate nostrâ solemniter publicetis, & publicare faciatis, ac omnes, & singulos huiusmodi errores pertinaciter tenentes, & defendentes, seù ipsis quomodolibèt pu-

publicè, vel occultè participantes excommunicatos maiori anathemate publicè nuntietis, & nuntiare faciatis; & contra eosdem omnes & singulos Clericos & Laicos vtriusque sexus huiusmodi errores tenentes, approbantes, & defendentes, dogmatizantes, seù astruentes, ac fautores, receptatores, & defensores eorumdem, seù ipsis quomodolibèt publicè vel occultè in Diuinis, vel alijs loco quocumque participantes, exemptos, & non exemptos, ac quemlibet ipsorum, de quibus vobis constiterit, etiam cuiuscumque gradus, Ordinis, status, seù dignitatis, vel conditionis existant, super erroribus ipsis Auctoritate nostrâ diligenter inquirere studeatis; & eos, quos per Inquisitionem huiusmodi, aut per confessionem eorum, seù per facti euidentiam, vel aliâ huiusmodi hæresis, vel erroris labe resperses repereritis, Auctoritate prædictâ, etiam per excommunicationis, suspensionis, & interdicti, nec non priuationis dignitatum, personatuum, Officiorum, & Beneficiorum, aliorumq; Ecclesiasticorum, ac feudorum, quæ à quibuscumque Ecclesijs, seù Monasterijs, aut alijs locis Ecclesiasticis obtinent, nec

nec non honorum, & dignitatum sæcularium, & graduum, scientiarumque quarumcumque facultatum, vt per alias pœnas, sententias, censuras, ac vias, & modos quoscumque, quos ad hoc quomodolibèt expedire, seù opportunos esse videritis, etiam per captiones, & incarcerationes personarum, & aliàs per pœnas corporales, quibus hæretici puniuntur, seù puniri solent iuxtà canonicas sanctiones, etiam Clericos ipsos, & Ecclesiasticas personas vsque ad degradationem inclusiuè, si eorum pertinacia, seù rebellio id exigat, aut requirat, corrigatis, & corrigi faciatis, & debitè, ac diligenter puniatis, & puniri faciatis, ipsosque ad tradendum, & exhibendum vobis Codices, siuè Libros eorum etiam in vulgari compositos, vt præfertur, in quibus dictos Libellos, seù Tractatus forsan habent inscriptos, & abiurandum perpetuè, etiam solemniter & publicè ipsos errores per prædictas censuras compellatis; & eosdem Libellos, quos vobis forsan tradi contigerit, etiam in detestationem tanti criminis in aspectu populi, Clero illius loci, in quo illud fieri contigerit, per vos ad id primitùs

tùs conuocato, etiam comburi publicè faciatis: & nihilominùs vniuersis & singulis vtriusque sexus hominibus, etiamsi, vt præmittitur, Regali, vel Pontificali, aut aliâ quâcumque spirituali, vel temporali præfulgeant dignitate, vbilibèt constitutis inhibendo, ne ipsi, aut aliquis ipsorum dictos errores, siuè Libellos, aut Tractatus per nos, vt præmittitur, damnatos, & etiam reprobatos, vel contenta in eis, seù aliqua ipsorum vtporè à Catholicis mentibus respuenda, tenere deinceps audeant, vel audeat, seù defensare quomodolibèt, vel docere; & aliàs contra prædictos tam Clericos, quàm Laicos, & ipsorum Laicorum filios, de quibus potest haberi verisimilis suspicio, contra eos super prædictis omnibus iuxtà formam Canonum procedere cum omni diligentiâ studeatis, contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis. Non obstantibus †tam fel. recordationis Bonifacij PP. VIII. Prædecessoris nostri, quâ cauetur, ne quis extra Ciuitatem suam, & Diœcesim nisi in certis exceptis casibus, & in illis vltrà

† *fortè* tamen

vnam

vnam dietam à fine suæ Diœcesis ad Iudicium euocetur, seù ne Iudices à Sede Apostolicâ deputati extra Ciuitatem, & Diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, siuè alij, vel alijs vices suas committere, aut aliquos vltrà vnam dietam à fine Diœcesis eorumdem trahere præsumat, & de duabus dietis in Concilio Generali; quod alijs quibuscumque Constitutionibus à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus tàm de Iudicibus delegatis, quàm personis vltrà certum numerum ad Iudicium non vocandis; aut alijs editis, quæ possent in hâc parte nostræ Iurisdictioni, aut potestati, eiusque libero exercitio quomodolibèt obuiare; seù si aliquibus communiter vel diuisim ab eâdem sit Sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari, aut vltrà, vel extrà certa loca ad Iudicium euocari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto huiusmodi, & eorum personis, locis, ordinibus, & nominibus proprijs mentionem, & quâlibet aliâ dictæ Sedis indulgentiâ generali, vel speciali cuiuscumque te-

tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam nostræ Iurisdictionis explicatio in hâc parte valeat quomodolibet impediri, & de quâ cuiusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris litteris habenda sit mentio specialis. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sexto Id. Febr. Pontificatus nostri anno tertio.

Hic finit Bulla secunda Ioannis XXIII., & sequuntur Decreta Constantiensis Cōcily, quæ Martinus V. integra Bullæ suæ confirmatoriæ inseruit.

Post hanc Bullam Ioannis XXIII. refert Martinus V. de verbo ad verbum quinque Decreta Sacri Constantiensis Concilij, quæ cum in omnibus Actis typis editis reperiantur, hìc omittenda duxi. Primum Decretum continet damnationem quadraginta quinque articulorum Ioannis Wicleff, & incipit: *Fidem Catholicam, sine qua, vt ait Apostolus, impossibile est placere Deo. &c.* Secundum Decretum est de Communione sub Vnica Specie Laicis tribuenda contrà errorem Bohemorum, & incipit: *Quia in nonnullis Mundi partibus peruersus mos pullulare incœpit, &c.* Tertium Decretum continet damnationem triginta articulorum Ioannis Hus, & incipit his verbis: *Quia, teste Veritate arbor mala fructus malos facere consueuit, &c.* Quartum Decretum continet declarationem præfatæ Synodi, quòd salui conductus Hæreticis, seù de hæresi suspectis, quouis modo concessi, non sint seruandi. Incipit in hæc verba: *Præsens Sancta Synodus ex quouis saluo conductu per Imperatorem, Reges, & alios sæculi Principes Hæreticis, vel de hæresi diffamatis, putantes &c.* Quintum denique Decretum continet tenorem condemnationis Hieronymi de Praga, & incipit: *In Nomine Domini, Amen. Christus Deus & Saluator noster Vitis vera, cuius Pater Agricola est, &c.* Et post hoc Decretum sequitur immediatè:

Extat hoc Decretum in Actis Constantiensis Concilij Sessione 8.

Extat Sessione 13.

Extat Sessione 15.

Extat Sessione 19.

Extat Sessione 21.

Nos igitur declarationes, Decreta, diffinitiones, reprobationes, mandata, inhibitiones, statuta, nec non condemnationes,

nes, & sententias suprà scripta rata habentes & grata, illaque Auctoritate Apostolicâ ex certâ scientiâ tenore pręsentium confirmantes, & præsentis scripti patrocinio communientes, supplentes quoquè omnes defectus, si qui forsan propter solemnitates Iuris in procedendo non seruatas interuenerint in eisdẽ. Volumus etiam & eâdem Auctoritate decernimus, quòd declarationes, diffinitiones, reprobationes, mandata, inhibitiones, statuta, nec non condemnationes, & sententiæ præinsertæ plenam vim, plenumque robur, & vigorem per omnia habeant, & ad ea vbilibet probanda hæ nostræ litteræ plenè sufficiant, quandocumque & vbicumque eas siuè in iudicio, vel alibi exhiberi contigerit, vel ostendi. Nulli ergo &c. nostræ approbationis, ratificationis, confirmationis, communitionis, suppletionis, volunluntatis, & Constitutionis infringere, &c. Si quis &c. Datum Constantiæ octauo Kal. Martij, anno primo.

Acta Sessionis XLV. ex M. SS. Cod.

22. *Aprilis anno* 1418.

Legati Regis, Poloniæ petunt in publica Sessione damnari libellum Ioannis à Falckenbergh à Deputatis Concilij censuratum, idq; iuxtà determinationem Nationũ, & Collegij Cardinalium.

REuerendi in Christo Patres, Nobiles, Venerabilesque, & Circumspecti Viri, Domini, & Magistri Nicolaus Archiepiscopus Gneznensis, Iacobus Episcopus Plocensis, Petrus Balestæ Protonotarius Apostolicæ Sedis, Prępositus Ecclesię D. Mariæ Lauticiensis Gneznensis Diœcesis, Paulus Wladimiri Canonicus, & Custos Ecclesiæ Cracouiensis, Ioannes de Tollischabo Castellanus Calisiensis, & Zauissius Niger de Garbolo Capitaneus Crusiritiensis, Milites, Oratores, & Ambassiatores Serenissimi Principis Wladislai Dei Gratiâ Poloniæ Regis, nec non Illustrissimi Principis Domini Alexandri, aliàs Witoldi Magni Ducis Lituaniæ per organum Venerabilis & circumspecti Viri D. Gasparis de Perusio Aduocati Sacri Consistorij, eidem Domino nostro, & Sacro Concilio per modum supplicationis, & cum instantiâ & reuerentiâ, quâ decuit, exponi fecerunt nomine Dominorum Regis, & Ducis præfatorum, quatenùs libellus cuiusdam fratris Io-

Ioannis à Falckenbergh notoriè crudelissimas hæreses continens per Iudices in causâ Fidei à Sacro Constantiensi Concilio deputatos ritè, rectè, cum omnique debitâ solemnitate, & maturitate tamquàm notoriæ hæreses continens, vt hæreticaliter damnatus, nec non etiam per omnes Nationes eiusdem Concilij, ac Sacrum Collegium Reuerendissimorum S. R. E. Cardinalium dictum Sacrum Concilium integrantes, & constituentes conclusum, & ordinatum, prout publicis, & authenticis Scripturis, siuè Instrumentis per ipsum ibidem exhibitis, & ostensis liquidè apparet, quòd idem libellus tamquàm hæreses, & alia multa, & quasi infinita mala & errores continens in Sessione publicâ per Sacrosanctum Concilium cum hæresibus, erroribus in eo contentis & descriptis, publicè damnaretur, seù publicè damnatus nuntiaretur. Et propterea humiliter & deuotè supplicabant Oratores, & Ambassiatores prefati præfato Sanctissimo Domino nostro Papæ, quatenùs ante dissolutionem eiusdem Concilij dictus libellus cum hæresibus, & erroribus in eo contentis, in ipsâ Sessione publicâ tamquàm hæreti-

ca-

cales, hæreſeſque, & errores continens damnaretur, ſeù damnatus nuntiaretur, cùm ad extirpandum hæreſes præfatum Concilium Sacroſanctum eſſet inter cætera principaliter conuocatum & congregatum: alioquin nomine quo ſuprà proteſtabantur de grauamine, & de appellando ad futurum Concilium, & de proſequendo appellationem, & appellationes interponendum, & interponendas loco, ſiuè locis & diebus, temporibus, & horis, de quibus ipſis Dominis Regi, ac Duci, & eorum Oratoribus, & Procuratoribus, & eorum, quibus viſum fuerit, expedire. Et multa alia dixit, petijt, & proteſtatus fuit, prout & quemadmodum in quâdam papyri cedulâ petitionem, proteſtationem, & alia per ipſum requiſita continens, quàm in ſuis tenebat manibus, pleniùs continetur, cuius lecturam & publicationem ipſe nomine quo ſuprà obtulit facere, aut per alium fieri facere. Quibus ſic propoſitis, proteſtatis, requiſitis, & oblatis præfatus Sanctiſſimus Dominus noſter Papa, cùm nonnulli alij multum dicerent, & tumultum facerent, impoſito omnibus ſilentio, dixit, reſpondendo ad prædicta, quòd omnia

Martinus V. ſeſſ. 45. declarat, quænam Decreta Conſtantienſis Concilij probet, quænam non.

nia

nia, & singula determinata, conclusa, & decreta in materijs Fidei, per præsens Sacrum Generale Concilium Constantiense conciliariter, tenere, & inuiolabiliter obseruare volebat, & numquam contrauenire quoquo modo, ipsaque sic conciliariter facta approbat, & ratificat, & non aliter, nec alio modo.

Et illud idem iterato fecit dici per organum Venerabilis & Circumspecti Viri Domini Augustini de Pisis Fiscalis, & Sacri Consistorialis Aduocati prædicti, qui de hoc à Dominis Apostolicæ Sedis Protonotarijs, & Notarijs ad conscribendum Acta Concilij ordinatis, ac deputatis, & alijs præsentibus, & eorum quolibèt petijt nomine dicti Domini nostri Papæ publicum, seù publica Instrumenta per eos, & eorum quemlibet conficienda ad æternam rei memoriam. Et ex post Venerabilis & Circumspectus Vir Dom. Paulus Wladimiri Decretorũ Doctor, vnus de Ambassiatoribus ipsorum Dominorum Regis, & Ducis, volens proponere & adimplere, quæ per dictum Dominum Gasparum de Perusio Aduocatum omissa fuerant super libello præfato, ac etiam volens cedulam,

de

de quâ suprà fit mentio, legere, & publicare, incœpit loqui, & proponere, & cùm vellet legere & publicare dictam cedulam, fuit sibi per dictum Dominum Augustinum de Lante de Pisis Aduocatum de mandato dicti Domini nostri Papæ, vt idem D. Augustinus asseruit, ibidem coram eodem Domino nostro stantem impositum silentium sub pœnâ excommunicationis.

Martinus V. imponit Legatis Regis Poloniæ ad futurum Conciliũ appellare volentibus silentiũ sub pœna excommunicationis.

Quo quidem silentio imposito, idem Paulus tacuit, &c.

Ex Tractatu Ioannis Gersonij, cui titulus:
Quomodo, & an liceat in causis Fidei à Summo Pontifice appellare, seù eius Iudicium declinare.

QVæritur, vtrum hæc assertio sit Catholica, tam Iure Diuinitùs promulgato, quàm etiam humano, quibus Sacrorum Canonum auctoritas innititur: *Nulli fas est à Supremo Iudice, videlicet Apostolicâ Sede, seù Romano Pontifice Iesu Christi Vicario in terris appellare, aut illius iudicium in causis Fidei (quæ tamquàm maiores ad ipsum, & Se-*

Decretũ à Martino V. in Consistorio publico Cõstantiæ editum.

dem

dem Apostolicam deferenda sunt) *declinare*? Arguitur, quòd sic Auctoritate Sanctissimi Domini Martini Papæ V. in suâ Constitutione, *Ad perpetuam rei memoriam*, factâ, & promulgatâ in Consistorio Generali celebrato Constantiæ sexto Idus Martij, Pontificatus sui anno primo, vbi reperitur hæc Assertio, sicut dicitur & videtur in Canonum litterâ manifestè fundari.

Arguitur in oppositum primò auctoritate determinationis, siuê Constitutionis Generalis Concilij Constantiensis: quæ determinatio multipliciter facta est, & practicata, & specialiter in Sessione publicâ celebrata die 6. Aprilis anno 1415. quæ sic habet: *Inter cætera &c.*

Et primò declarat, quòd Sancta Synodus &c.

Item declarat, quòd Quicumque cuiuscumque status, &c.

ERRATA.

Pag. 120. & pag. 145. lin. 5. 1417. *lege* 1416. pag. 136. lin. 7. Cella *lege* Sellæ. pag. 269. lin. 3. poterat. *lege* potest. Si autem alia errata occurrant, Lector beneuolus ea corrigere dignetur.



IN-

INDEX ACTORVM, ET RERVM MEMORABILIVM.

Quæ Numeris Romanis notantur, in Prolegomenis, quæ verò Numeris Arabicis, in Tractatu, & Actis Tractatui subiunctis continentur.

 cre-

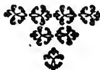
D

E

F

Fi-

pro





ATORIA S.